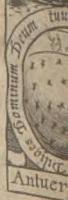

A. V. 30

Biblioteka
Ojców Kamedulów
w Błeniszewie

Pro

R O S Æ

Selectissimarum Virtutum,

Quas

Dei Mater Orbi exhibet.

P A R S II.

Coram

Ser^{mo} utriusque Bavariæ Duce, S.R.I.

Archidapifero, Electore,

MAXIMILIANO,

Et Ser^{ma} Coniuge

ELISABETHA,

Explicata

A B

HIEREMIA DREXELIO

è Societate Iesv.

A N T V E R P I Æ,

Apud JOANNEM CNOBBAERT,

Typographum Juratum.

ANNO M. DC. XXXVII.

R O S E

Gelehrten Mannes

Der Mutter Oel

P A R T I

Capitulum

Gelehrten Mannes

MAXIMILIANO

Et

ELISABETHA

Ex

HIEREMIA BREXIO

6

A N T E R P I E

Apud Johannem Gonsalvum

Typographum

ANNO MDCCLXXII

LE C

praefertim
modo, f
elicitos a
rum an
aut quoa
ne, uni a
& Typo
lum ad
corriget.
Lector,
luu. M
fragrant
a terra l
impressa
eu confer
odorifera
Patiend

LECTORI BENEVOLO

A V C T O R.

PRIMAM Rosarum partem dedimus. En alteram earum, quas natura gignit, non artificium. Enucleatam interpretationem horum symbolorum plerumque tibi, mi Lector, relinquimus, praesertim cum res ipsa saepius loquatur. Pari modo, si quando Virtutum actus ab habitibus, elicitos ab imperatis (quod scholarum est) parum anxie distinguimus; si quid equivocum, aut quod pluribus Virtutibus videtur commune, uni aptamus, tua id prudentia secernet, quae & Typographi manum delinquentem, & oculum ad haec talia delicta conniuentem, amice corriget. Hoc autem potissimum age, benevole Lector, & his Rosis aspira vitam actionibus tuis. Moschum in ipsa pyxide foetet, eminus fragrantissimum est; sol non urit cominus, sed à terrâ longissime disjunctus. Haec Rosa charis impressa & odore caret & vitâ; utrumque eis conferunt actiones sanctae. Tu has Rosas fac odoriferas, fac vivas, fac tuas Agendo & Patiendo, idq; ad Virtutis leges. Optimè vale,

INDICVLVS
IN
ROSAS
SECUNDÆ PARTIS.

- I. Rosa Trachinia, seu, *Prudentia*.
- II. Flava, seu, *Lectio sacra*.
- III. Milefia, seu, *Diligentia*.
- IV. Cæli Rosa, seu, *Desiderium cæli*.
- V. Silvestris, seu, *Patientia*.
- VI. Centifolia, seu, *Resignatio, Indifferentia*.
- VII. Candida, seu, *Sacra communionis devotio*.
- VIII. Coroneola, seu, *Spes*.
- IX. Græca, Lychnis, seu, *Paupertatis amor*.
- X. Purpurea, seu, *Mortificationis studium*.
- XI. Gracula, seu, *Misericordia, Compassio*.
- XII. Alabandica, seu, *Verecundia, Modestia, Pudicitia*.
- XIII. Hierichuntina Germaniæ, seu, *Obedientia*.
- XIV. Spineola, seu, *Humilitas, Animi submissio*.
- XV. Hierichuntina Palæstina, seu, *Charitatis Dei*.

PARS

PA
CA
fantulus
humi
manu
lavando
frustra.
mis, cha
re cogni
blanda
gitis ch
erat An
lutatio.
chartula
tam mo
Id pe
care pl

PARS ALTERA

ROSARVM.

CAPVT PRIMVM.

Rosa Trachinia,

seu,

Prudentia.

HEOLOGORVM antistes
Thomas Aquinas à teneris
unguiculis miro affectu in
Domini Matrem ferebatur,
quem in ipsis etiam cunis ex-
hibuit. Nam etiamnum in-

fantulus, cum lavandus esset, chartulam
humi temerè abjectam arripuit, eamque
manu arcè compressit. Nutrix schedulam
lavando è manu subtrahere nitebatur, sed
frustra. Nam infans, quantis potuit lacri-
mis, chartam defendit. Ita lotus est. Mater
re cognitâ infanti post adhibitum balneum
blandâ & tamen difficili dexteritate è di-
gitis chartulam subtraxit. In hac perscripta
erat Angeli ad beatissimam Virginem sa-
lutatio. Nec cessabat infans: ademptam
chartulam constanti fletu repetiit, reddi-
tam mox deglutivit.

Id porrò nec miraculo nec mysterio va-
care plerisque visum est, quòd eximius

olim futurus Ecclesiæ Doctor in eam char-
tulam primus incidisset, tanto eam conatu
retinuisset, non dimissurus, nisi vis infer-
retur. Quod quidem non obscurum fuit
argumentum, huic infantulo post aliquot
annos & scientiæ laudem, & virginitatis
florem à virginum Virgine impetrandum.
Et verò Thomas suos in hanc Matrem a-
moris plenissimos sensus, cum libris aliis,
tum præcipuè opusculo *a* de Angeli ad
Virginem salutatione, insignissimè declara-
vit. *b* Ita maturè urunt vrticæ, ita vix na-
tæ redolent Rosæ. Ita pietas & prudentia
subinde annos prævenit nec in morte mori-
tura. Virgo beatissima illud è cælo *Ave* hu-
manæ genti impetravit, quod ad cælestem
nos sapientiam & prudentiam erudiret.
Siquidem Virgo ab Angelo inauditis laudi-
bus affecta, & Dei Mater jam pronuntiata,
prudenter quæsit: Quomodo fiet
istud? quomodo, Angele Dei, quomodo &
Mater & Virgo sim? Interrogatio pruden-
tissima. Nam sui propositi sibi conscia non
prius cælesti nuntio assensu est, quàm edo-
cta sit, futurum ut virginitate pareret in-
offensâ.

In hac igitur Patre alterâ, prima Matris
Virginis virtus occurrit explicanda *Pruden-*
tia. Et de hac, more jam instituto disse-
remus.

a Quod editum minore formâ.

b Vide Anton. Spinell. c. 35 pag. 515.

Prud
non in
ræ ser
nostri
Camp
nûs rub
simillir
ruber;
specta
ticia,
Sicut il
finem
citur ef
hoc ge
le, qu
vivere
dentia
recta ra
bus hu
tia, inq
perficit
tum ad
ribus,
Prud
trix: n
tur, vi
bus op
a Pl
b S.
c Id
d A
e S.

§. I.

Prudentiam Rosa, quæ *Trachinia* dicitur, non immeritò comparamus. De hac naturæ scrutator *Plinius*: Illius, inquit, genera nostri fecere celeberrima, *Prænestinam* & *Campanam*: proximam ei *Trachiniam* minus rubentem, albicantibus foliis. *a* Huic simillima est *Prudentia*: non ea nimium rubet; pallidula est, quia semper circumspecta & cauta. *Prudentia* in ratione practica, inquit *D. Thomas*, consistit. Addit: Sicut ille qui ratiocinatur bene ad aliquem finem particularem, puta ad victoriam, dicitur esse prudens, non simpliciter, sed in hoc genere, scilicet in rebus bellicis: ita ille, qui bene ratiocinatur ad totum bene vivere, dicitur *Prudens* simpliciter. *b* *Prudentia* porro, ut sanctus Doctor affirmat, est recta ratio agibilium, seu, *Sapientia* in rebus humanis. *c* Hinc *Aristoteles*: *Prudentia*, inquit, in sensu interiori consistit, qui perficitur per memoriam & per experimentum ad promptè judicandum de particularebus. *d*

Prudentia virtutum omnium gubernatrix: nam, ut princeps Theologus loquitur, virtutes omnes adjuvat, & in omnibus operatur. *e* Hoc illud divinum animi

a 4

aurum

a *Plin.* l. 21. *nat. histor.* cap. 4. initio.

b *S. Thom.* 2. 2. q. 47. a 2. *concl.* & ad 1.

c *Idem* q. ead. art. 2. & 8.

d *Aristoteles* tom. 5. l. 6. *Ethic.* c. 8. *fine.*

e *S. Thom.* dicta q. a. 5. ad 2.

8 PARS II. Cap. I.

aurum est, hac illa virtutum princeps, quæ reliquis omnibus uritur, atque ipsarum ordinem, modum, & occasionem tanquam oculus mentis undequaque perspicacissimus ostendit.

Beatus Ephrem Domini Matrem laudaturus, Principem omnium prudentissimam & sagacissimam vocat. Damascenus, Sapientiæ thesaurum nominat. Illa paradisi hortulana Evā nimium credulā simplicitate & inexpiabili panē imprudentiā serpentina facundiæ cecidit. Hanc imprudentiam Mater Domini correxit, cum ad Angeli affatus prudentissimè subjecit: Quomodo fiet istud? Hinc Ecclesia Virginem in cælum evectam velut interrogans: Quò, inquit, progredieris Virgo prudentissima? Quòd si, Salomone teste, qui moderatur labia sua, prudentissimus est, *a* Virgo præ omnibus prorsum hominibus longè prudentissima erit dicenda. Imò verò si in hac Virgine, quod miremur, aliud non sit, quàm quòd tam prudenter loqui, tam opportunè sciverit tacere, posset ea nihilominus *Miraculorum miraculum*, prodigiorum Mundi prodigium maximum appellari.

Bernardus Virginis cultor eximius solertè ad calculum revocavit, quoties Virgo ab Evangelistis memoretur locuta, ter cum Deo, bis cum Angelo, bis cum hominibus. Vere diffusa est gratia in labiis illius. *b* Ergo quæ labia sic moderari potuit, planè prudentissima fuit: nam antequam loque-

a Prov. c. 10. v. 19. *b* Psal. 44. v. 18.

loquebatur, cogitabat qualis illa esset salu-
tatio. De unâ & panē solâ hac Virgine jure
meritissimo cātabant templa: Hæc est Vir-
go sapiens, & una de numero prudentium.

Quid enim, inquit Bernardus, non sapiebat
Maria, in quâ Dei Sapientia latebat? Hæc
abditissima mysteria nec Apostolis, nec
Prophetis, sed neque Angelis satis cognita
intelligebat. Apostolos certè in plurimis
erudit, iis præcipuè, quæ ad Christum in
utero conceptum, in stabulo natum, in Na-
zarethanâ domo educatū pertinebant. Pro-
phetas eo superavit hæc Virgo: nam illorū
aliqui de præteritis vaticinati. Ita Moyses: In
principio creavit Deus cælum & terram. De
futuris aliqui. Sic Isaias: Ecce, inquit, Virgo
conciptiet. De præsentibus alii. Ita Joannes:
Ecce, aiebat, ecce Agnus Dei, Mater Domi-
ni hanc triplicem gratiam conjunctim ha-
buit. De præterito namque sic vaticinatur:
Suscepit Israël puerum suum. De futuro:
Beatam me dicent omnes generationes.
In nuptiis Canæ præscia miraculi: Quæ-
cunque, ait, dixerit vobis, facite. De præ-
senti: Fecit mihi magna, qui potens est. La-
tentem utero filium monstravit, Agnum
suum in præsepi decumbentem orbi uni-
verso exhibuit.

Porro Angelos superavit, quia supremi
Angeli arcanum illud Christi in utero con-
cepti, per infusam inspirationem, ut Theo-
logi loquuntur, à Deo hausserunt, me-
dii à superioribus per traditam illumina-
tionem, infimorum saltem aliqui ab Apo-

10 PARS II. Cap. I.

stolis cognōrunt. Non obteure divinus Paulus id significans : Ut innotescat , inquit, principatibus & potestatibus in cælestibus per Ecclesiam, multiformis sapientia Dei. ^a Hoc gentis humanæ decus Maria excellentissime cognovit modo triplici. Primo quidem per afflatum divinum : quod pulchrè dixit Bernardus illi soli datum nōsse, cui datum est experiri. Deinde per Angelum, qui Virgini dixit : Spiritus sanctus superveniet in te. Perinde si diceret : Scies utique illo doctore, quo & actore : Hunc interrogabis, & respondebit tibi. Tertio per experientiam prorsus felicissimam : siquidem æternam sapientiam corpore vestitam suis spectavit oculis, suis tractavit manibus, suis appressit vberibus. Hinc verè Virgo prudentissima.

^a Ephes. c. 3, v. 10.

§. II.

In Regum fastis commendatur Abigail mulier prudentissima & speciosa ^a Sed nihil illa ad hanc Virginem, sub cujus linguâ nix & lac, favius distillans labia illius : non enim effondebat verba, sed stillabat. Cujus testis Ambrosius : Corde humilis, verbis gravis, animi prudens, loquendi parcior, legendi studiosior. En quàm sibi familiariter jungantur verborum parsimonia & laudabilis prudentia. Juditham ipsi hostes curiosius contemplati, mirabantur ad sapien-

^a 1. Reg. c. 25, v. 18.

pienti
Non e
ctu,
rum.
cunt
gum
trivir
Hæc il
sapien
in eâ
locavi
Heb
domu
eius in
Omni
fastis
nem f
apud
pruden
rit, ut
becce
modu
dictio
Pruden
omne
que n
stir, u
impet
Ror
vultu
pora,
plecte
a 24
b E

DE PRUDENTIA. II

pientiam ejus, & dicebant alter ad alterum: Non est talis mulier super terram in alpe-
ctu, in pulchritudine, & in sensu verbo-
rum. *a* Hæc longe veriùs de Heroide illâ di-
cuntur, quæ Holofernem ab inferis sub ju-
gum misit, quæ Itygii serpentis caput con-
trivit, quæ Apostolorum magistra fuit.
Hæc illa Sapientiæ domus est, in quâ sibi
sapientia columnas septem excidit, cum
in eâ septem Spiritûs divini munera col-
locavit.

Hebræus Ezechiel: Ista est, inquit, lex
domûs in summitate montis, omnis finis
ejus in circuitu sanctum sanctorum est. *b*
Omnia in Virgine sanctissima. In Regum
fastis prædicatur Thecuitis, quod Absalo-
nem filium prudenter in gratiam restituerit
apud parentem. Laudatur Bethsabea, quod
prudentiâ suâ Salomonem plurimum juve-
rit, ut paternum solium adpisceretur. Re-
becca quoque prudentia effertur, quæ filio
modum tradidit impetrandæ à patre bene-
dictionis. At omnis harum solertiâ cum
Prudentiâ Mariæ conferenda non est, quæ
omne humanum genus Deo reconciliavit,
quæ nostræ mortalitatis pelle Filium Dei ve-
stit, ut à Patre benedictionem largissimam
impetraret.

Romani veteres Prudentiam pinxerunt
vultu triplici, ut quæ tria potissimum tem-
pora, præteritum, præsens, futurum com-
plecteretur. De primo Salomon: Qui con-

a 6

grega:

a *Judith. c. 11. v. 19.*

b *Ezech. c. 43. v. 12.*

gregat in messe, inquit, filius sapiens; qui autem steruit æstate, filius confusionis est. *a* Dum vivimus, æstas & messis est: minimum temporis spatium tam pretiosum est, ut eo lucrari liceat, quod totâ prosit æternitate. Quid ergo agimus? æstate non colligimus? steruimus? Pars magna æstatis transiit. Nihilominus multa superest messis: obsecro, dum licet, non feriemur.

Alterum tempus, quod Prudentia respicit, est præsens. Ejus nos Salomon quoque commonefaciens: Qui cum sapientibus, ait, graditur, sapiens est. *b* Huic tali cogitandum: Quæ mea sunt opera, cuius pretii, quàm Deo grata? qui mei sunt socii? quò tandem tendo? quis itineris mei finis ac exitus erit?

Tertium tempus futurum, de quo piè monemur à religiosissimo scriptore: Memento semper finis, & quia præteritum non redit tempus. Age, age nunc, quicquid agere potes. Dum tempus habes, congrega tibi divitias immortales. *c* Boëthii scitum est: Rerum exitus Prudentia metitur. Itaque si prudens fuerit animus tuus, præterita cogita, præsentia ordina, futura provide. In tria hæc tempora vita dividitur: quod est, quod fuit, & quod futurum est. Ex his, quod agimus, breve est: quod acturi sumus, dubium: quod egimus, certum. Homo frugi præteritorum meminisse, agere præsentia, futura cavere debet. Nos
ple-

a Prov. c. 10. v. 5. *b* Prov. c. 13. v. 2.
c Imit. Christi l. 1. c. 23.

plerumque circa præsentia occupati sumus. Ad tempora malè exacta inviti revocamus animum. Ille qui ambitiosè multa concupivit, superbè contempsit, insidiosè decepit, avarè rapuit, prodigè effudit, libidinosè invasit, necesse est memoriam suam timeat & fugiat. Huic ergo primus Prudentiæ vultus deest, quo respiciat præterita. Fortassis & tertius quoque deest, quo prospiciat futura, & imminetentem consideret æternitatem. Non enim tam videndum, quid in præteritâ blandiatur, quàm quid deinceps è re futurum sit. Eo nos impellens Augustinus: Prudentia, inquit, docet te, ut quæ non potes perpetuò tenere, fructuosè permittas abire. Prudentia docet, ut in cunctis semper idem sis, tam in prosperis, quàm adversis. Prudentia promissa accelerat, & ampliùs quàm promissit, præstat. a Ab exemplis res patebit.

a Aug. serm. 4. ad frat. in eremo.

§. III.

Moses, antequam Hebræi agminis Dux esse juberetur à Deo, regis Ægyptii Pharaonis exercitum contra Æthiopas duxit. Quâ in re illud excogitavit, quod non vulgarem hominis prudentiam argueret. Nam ut hostem opprimeret, priusquam is de adventu suo cognosceret, non per fluminis ripam, sed per interiora terræ expeditionem fecit. Quâ in re satis declaravit, quan-

a 7. 1. 1. tum

tum ingenio polleret ac prudentiâ. Fuit difficillimum hoc iter præ serpentum copiâ. Eorum plurimos hic tractus gignit. aliquot etiam genera quæ nusquam alibi reperiuntur, noxios omnes, & ipso aspectu horrendos, & in his quosdam volucres, ut non solum humilantes insidientur, sed & sublimes ex improvviso noceant. In hostem hunc venenatum Moyses strategema prudens & omnino dignum admiratione commentus est. Vim ibidem ingentem comparare pro magno habuit negotio. Est avis hæc serpentibus inimica: Ibides namque mansuetæ alites, contra solos serpentes, feroces. a Curaverat autem Moyses caveas non paucas in aræ formâ, quas ibidibus compleras secum defererebat, & sic exercitus iter à serpentibus securum reddebat. Specimen hoc fuit excellentis prudentiæ, quæ hoc potissimum suggerit, ut suum cuique malo antidotum maturè prævideamus.

Sed apparuit hominis ejusdem prudentia non vulgaris in Aaronis dignitate vindicandâ, cui cum sacerdotium tumultuosè à populo abrogaretur, ille ut motus sævientis multitudinis, qui in horas gliscebatur, cohiberetur, nec frater temere spoliaretur sacerdotio, disquisitionem rei non ad multitudinis studium, cujus proprium est, nihil sapere, sed ad Numinis voluntatem relegavit, cujus assensu dignitas fratri stabilita est, & competitorum impietas graviter vindicata.

Amasis

a Iosephus l. 2, Antiquit. c. 5. ante medium.

DE PRUDENTIA. 15

Amasis Regis prudentiam quis non miretur? Fuit is pænè ultimus eorum, qui priscis temporibus Ægypti regnum tenuere. Prudentiæ specimen Rex iste hoc etiam dedit. Cum omnia Sainiorum tyranno Polycrati prosperrimè fluerent, isque fortunam in cunctis indulgentissimam experiretur, Amasis illi per litteras (ut fertur) jus omne veteris amicitiaë remisit, testatus, absque dubio fortunam ei truculenter insidiari, cui tam indulgenter obsequeretur. Prævidit Rex prudentissimus Polycratis exitium. A primis certè diffidebant ultima. Nam Oroëtes Darii Regis satrapa Polycratem victum captumque, morte, nec eâ communi, affecit; sed in cruce altâ suspensum, mirabile & miserabile orbi spectaculum subjecit. Proprium Prudentis est, oculos in ventura mittere; qui de futuro nihil præmeditatur, in omnia incautus incidit.

Epimenides Cretensis (de cujus ætate ac sonino fabulas Græcas non tangimus) cum Munichiam locum Athenis naturâ magis quàm opere munitum vidisset, multis audientibus testatus est, nescire Athenienses quantas ille locus clades civibus esset allaturus; quòd si futura prævidere ac pericula cavere vellent, dentibus eum locum demolituros si manibus non liceret. Prasagium hoc fuit, aut certè præmonitus prudentissimi. Nam eventus (quod satis constat) prædictioni non defuit. Nimirum murus aheneus est homini Prudentia.

Sed

§. IV.

Sed quid profit, ô Christiani, ruituros parietes solerter inspicere, & fulcra iis apponere, præcipitium ad inferos aut prævidere, aut sedulo cavere nolle? Fuerunt, qui aliena mala prudentissimè præviderint, in prævidendis suis minùs oculati.

Fabius ille Maximus, qui Punicos in Italiâ successus non pugnando magis quàm cunctando fregit, ferociâ Varronis Consulis animadversâ, collegam ejus Paulum Æmylum multum diuque precatus dicitur, ne temerè quippiam à Varrone fieri pateretur: prævidere se, nisi conatibus illius iretur obviam, brevî fore, ut aliquis in Italiâ locus supra Trasimenum & Trebiam Romanâ clade insigniretur. Prudentissimè prævidit vir iste, sed aliena potius mala quàm sua.

Non minùs prudens illud sapientiæ corculum Scipio Nasica. Romæ inter Patres agebatur de Carthagine funditus delendâ; exiitque ea consultatio in longam & difficilem disceptationem. Portius Cato, cui antea Prisci nomen, censebat Carthaginem evertendam, ut Roma staret incolumis. In hanc sententiam multi pedibus ivère. At contrâ Scipio Nasica identidem contesta- tus est, viderent illi qui tam cupidè vellent Carthaginem excisam, ne populus Romanus amulæ civitatis metu liberatus in domesticam incideret discordiam, aut certè
peri-

DE PRUDENTIA. 17

peritiam militandi perderet. Multò prius
prospexit Scipio , prædixitque hoc malum
non sibi sed vrbi obventurum. Inter Chri-
stianos prudentior est , qui suis ante om-
nia , dein alienis malis studet occur-
rere.

Prævidit & Hanno , nobilissimus Car-
thaginienſis Senator , ſecundi belli Punici
eventum ſux civitati fore calamitoſum.
Cum autem Mago Annibalis frater in cu-
riâ referret , ducenta millia Romanorum
intra biennium ab Annibale cæſa , quatuor
Conſulares exercitus deleros , magnam Ita-
liæ partem ad Pænos deſeciſſe , & quò ma-
ior fides iis , quæ dicebantur , accederet , tres
annulorum modios in curiæ veſtibus ef-
fudit , & ſimul Hannonem interrogavit , an
belli , quod in Italiâ gererent , adhuc pœni-
teſceret ? Hanno viciffim percunſtatus eſt Ma-
gonem : Ecquis ex vrbe Româ poſt tot
clades acceptas ad Annibalem veniſſet pe-
titurus pacem ? & an Romæ vlla pacis men-
tio facta diceretur ? Negavit utrumque Ma-
go. Ergo bellum , ſubjungit Hanno , tam
integrum & periculoſum hodie , quàm à
principio fuit , cum Romanis habemus.
Hinc maximè vereor , ſi (quod nolim) for-
tuna variare cœperit , fruſtra pacem implo-
remus victi , quam nobis etiam vincenti-
bus nemo detulit.

Prudenter omnino & in rem civitatis , ſi
aures reperiffet tam excoſtæ prudentiæ ca-
paces. Verùm & Hanno non tam ſibi
quàm aliis optima quæque prudentiffimè
ſuaſit.

suasit. Prudentia Christiana omnium primò sibi ipsi consulit, & hoc partem sui arbitrat, sic curare aliena, ut non negligantur propria: sic corpori providere, ut tamen magis animo, parti hominis longè digniori.

Serò monet divinus Paulus: Prudentia carnis mors est, prudentia autem spiritus, vita & pax. • Hæc imminencia mala non solum prospicere novit, sed & cavere; nec vlla putat esse mala, nisi ea quæ malos efficiunt, uti sunt peccata.

Hæc Prudentia bona fallacia à solidis acutè internoscit, hæc futura vigilanter prospicit, proinde fluxis æterna cupidissime præponit.

Psalmodographi vaticinium est: Simul insipiens & stultus peribunt. *b* Super his verbis Augustinus differens, & simul Prudentiam Christianam exhibens noscendâ: Quis est imprudens? inquit. Qui non sibi prospicit in futurum. Quis est insipiens? Qui non intelligit in quo malo sit. Tu verò intellige in quo malo sis modò, & prospice, ut in bonis sis in posterum. Intelligendo in quo malo sis, non eris insipiens; prospiciendo tibi in futurum, non eris imprudens. *c*

a Rom. c. 8. v. 6. *b* Psal. 48. v. 11.

c Aug. tom. 8. in Psal. 48. mihi pag. 183.

§. V.

Hac Prudentiâ caruerunt illi Philosophorum, qui, ut Augustinus loquitur, de virtut-

DE PRUDENTIA. 19

virtutibus & vitiis subtilia multa tractantes, dividentes, definiētes, ratiocinantes, acutissimè concludentes, libros implentes, suam sapientiam ventilantes, a plurimum laboris adhibuerunt assequendæ Prudentiæ, eam tamen nunquam assecuti. Hieronymus illorum conatus explicans: Reliquerunt, inquit, frequentias urbium, & suburbanos hortulos, ubi ager irriguus, & comæ arborum, ubi susurrus avium, rivus immurmurans, & fontis speculum, ubi illecebræ plurimæ cum aurium, tum oculorum. Ne igitur luxu & rerum videndarum copiâ, vigor animi remouesceret, procul his omnibus degere voluerunt. Ita Pythagorei, quorum Musis solitudo visa est commodior, quàm cæus hominum. Fuerunt qui ipsum sibi oculorum usum interdixerunt; quò mens Prudentiam induta cerneret acutiùs.

Sed irriti fuerunt conatus isti: Prudentiam illam non assecuti sunt, quam Bernardus hoc afficit elogio: Ista regit affectus, dirigit actus, corrigit excessus, componit mores, vitam honestat & ordinat. Postremò humanarum pariter & divinarum rerum scientiam confert. Hæc est, quæ confusa determinat, hiantia cogit, sparsa colligit, secreta rimatur, vera vestigat, verisimilia examinat, ficta & fucata explorat. Hæc est, quæ agenda præordinat, acta recogitat, ut nihil in mente relideat, aut incorrectum, aut egens correctione. Hæc est, quæ in prosp-

ris

a Aug. tract. 45 in Ioan. post initium.

ris adversa presentit, quod & fortitudinis & prudentiæ est. *a*

Atque hæc Prudentia à Bernardo sic laudata non otiosa & marceus, actiosa est & multi laboris, satagit, ut fiat quod rectè fieri iudicavit. Hic plerique capite valemus, sed caremus manibus. Annos atque dies deliberamus, tandem nihil fit. Consilia conferimus de optimo vitæ statu, sed nulla consiliis opera succedunt: facienda quidem cum ratione statuimus, & tamen nihil fit: prudenter optima quæque decernimus, diceres uno die ad perfectionis culmen evoluturos, & demum, heu! nihil fit.

Fuit, ut in comitiis provincialibus varia esset consultatio, & nulla ferè conclusio. *b* Id homo ingenii non infaceti observans, id commentus est. Chartam virginem puramque sine scripturâ, nullis in eâ syllabis, nec ullis quidem litteris exaratis, in litterarum tamen formam convolvit, & fronti hoc unum inscripsit: *Comitiorum acta*. Complicatâ signatâque chartâ, candidus campus sine ullâ nigellâ pectus repertus est. Inde rumor emanavit: Hæc esse prolixa consultationis acta, quod nihil actum sit. Talibus plerumque clausulis nostra sepelitur prudentia. Statuimus prudenter multa, tandem vix exit, currente rotâ, cum tamen amphora cœperit institui. *c* Seriam emendationem vitæ in dies proponimus,

a Bern. l. 1. de Consid. c. 7. fine.

b Annum studio tacemus.

c Horat. de arte Poët. post initium.

mus, & quando tandem vitam emendamus? Nostra proposita comitiorum sunt acta, hoc est, de multis consultamus, nihil exequimur. Nimirum difficultatibus fracti aut territi manum retrahimus, ita in pristinam relabimur ignaviam.

At verè Prudens malis non premitur, sed utitur: novit enim aequè tam in adversis quàm in secundis rebus virtutem suam explicare. Bonus scriba quovis calamo pulchros efformat characteres. Virtutem Prudens inter opes, si liceat, monstrabit, si minus, in paupertate; si possit, in patriâ præceller, si minus, in exilio: si possit, dux militiæ, si minus, miles: si possit, firmus & integer, si minus, debilis; quamcunque sortem acceperit, aliquid ex illâ memorabile efficiet. Ferarum domitores savissima animalia, elephantes, tigrides, leones jugum pati docent, imò vsque in contubernium mitigant: ita prudens artifex omnia sibi mala attemperat, ut prosint; dolor, egestas, ignominia, & alia quæcunque horrenda, cum ad prudentem perveniunt, mansueta sunt, & prosunt. Ita Prudens in adversis & prosperis semper idem est, uti eadem est manus, & quæ in palmam extenditur, & quæ in pugnum constringitur. Eâ causâ Prudentem verè beatum hoc ratiocinio asserimus: Qui prudens est, & temperans est; qui temperans est, & constans est; qui constans est, & imperturbatus est; qui imperturbatus est, sine tristitiâ est; qui sine tristitiâ est, beatus.

beatus est. Ergo Prudens beatus est, & Prudentia ad beatam vitam satis est.

A C T I O N E S P R U D E N T I A E,

1. Actus Prudentiæ plerumque tres principales Theologi assignant. Primus horum est, *Consilium*; nam sine, ad quem tenditur constituto, volûtas intelligentiam impellit, ut ea viam inveniat, quâ ad finem illû perveniatur. Siracides monet: Fili, sine consilio nihil facias, & post factum non poenitebis. *a* Sed parum est, inquis, in me consilii Nil interest, sive tuo, sive alieno consilio utaris: eo enim utendum est, & sæpe tutius alieno uteris quàm tuo. Quocirca, quod Tobias jubet, consilium semper à sapiente perquire. *b*

2. Alter Prudentiæ actus est *Judicium*: cùm quis rationem init, quâ illud obtinendum sit quod humanâ Prudentiâ obtentum cupit. Exempli causâ: Est, qui Castitatem ambiat. Quis modus virtutis hujus assequendæ? Judicium hos suggerit modos. Primus omnium est, nunquam otiosi. Alter, oculos coercere. Tertius, omnes ad lasciviam occasiones, malos socios, feminarum commercium, impuros libros, mensarum luxum amoliri. Quartus, precandi ac lectitandi studium conjungere. Quintus, diversis corpus rigoribus, præsertim inedia, exercere. Sextus, Sacramento-

TUM

a Eccli, c. 32. v. 24. *b* Tob. c. 4. v. 18.

rum u
prati
cogita
alter P
aliis vi
3. T
cùm in
quod
studios
tionem
atque
repere
Et ad
dent, in
habere
defueri
injusta
Pruden
dum,
tus tui
4. F
jungen
pulum
lectissim
giunt u
quæ in
avis per
spectum
dencia
mala no
est, Pru
cùm su
bene iis
a Aug.

rum usum identidem iterare. Septimus, Dei præsentiam & æternitatis præmium assidue cogitare. Atque hos tales modos *iudicium*, alter Prudentiæ actus, suggerit. Eadem in aliis virtutibus obtinendis ratio est.

3. Tertius Prudentiæ actus est, *Imperium*, cum intelligentia imperat voluntati, ut id, quod recte judicatum est, illa exequatur studiosè. Augustinus de Prudentiâ mentionem injiciens; Hujus, inquit, excubiæ, atque diligentissima vigilantia est, ne subrepente paulatim malâ suâsione fallamur. *a* Et ad Hieronymum: Certè hinc persuadent, inquit, qui unam virtutem habuerit, habere omnes; & omnes deesse, cui una defuerit, quod Prudentia nec ignava, nec injusta, nec intemperans potest esse. *b* Prudentia doctrix morum, ordinatrix affectuum, moderatrix & auriga virtutum; murus tutissimus Prudentia.

4. Prioribus tribus Prudentiæ actibus jungendi sunt & isti. Homo Prudens scopulum illum, ad quem alter offendit, solertissimè declinat. Ipsæ pecudes locum fugiunt ubi læsæ sunt, viam non repetunt quæ in foveam deduxit; tenaces laqueos avis panè capta prætervolat, rete piscis suspèctum non innatat. Multò magis Prudentia cladibus alienis fit cautior, & inter mala non sua discit sapere. Imò quod plus est, Prudentia Christiana è malis omnibus cum suis tum alienis aliquid boni elicit, bene iis utendo. Hinc verus ac verum verbum

a Aug. de moribus Ecclesiæ c. 24, b Idē epi. 29.

bum est : Malis bene uti , nervus est Prudentiæ.

5. Nobilissimum Prudentiæ opus est , potuisse nocere , sed noluisse. Quemadmodum stulti proprium est , non posse , velle tamen nocere. Mitissimus , sed & prudentissimus David , nondum Rex , Regi Sauli , cuius insidiis assidue fatigabatur , sapius nocere potuit , nunquam voluit. Potuisset capitali huic insidiatori & vitam adimere , si voluisset : sed quia Prudens fuit , constanter noluit : Propitius sit mihi Dominus , inquit , ne faciam hanc rem. *a* Et quotquot illum ad hoc facinus instigârunt , acri sermone cohibuit. Nempe Prudentiæ est , posse , sed nolle nocere.

6. Prudentia simplicitatem non tantum non excludit , sed illi se sociam jungit æterno fœdere. Luculentum Domini pronuntiatum est : Estote prudentes sicut serpentes , & simplices sicut columbæ. Simplicitas Prudentiæ juncta sic temperat hominem , ut nec fallere velit , nec falli possit , nisi in rebus quæ damnum animo non inferunt. Hinc optimè Hieronymus dixit : Prudentia absque bonitate malitia est , & simplicitas absque ratione stultitia nominatur. Ita Prudentia & simplicitas , si jungantur , plurimum possunt ; nullarum virium sunt separatæ. Imò omnis virtus sine prudentiâ periculosa temeritas est.

7. Prudentiæ est , omnia in homine ordinare & componere ; Cogitationes , ne extra Deum

Deum
res cor
tatem
ne illi
dicia
verba
incessu
ducend
net, ho
Sapien
firmat
B. P
discuss
custodi
in omni
Bernard
si, s. exp
discuss
quanta
qualis
bus : qu
lis : qu
interval
cognosc
bilior es
cto cogi
barum
gemma
turas an
lestium
de ergo
quam a

a 1. c.
c. P. 7.

DE PRUDENTIA. 25

Deum temerè vagentur; Affectus, ne circa res conditas nimium occupentur; Voluntatem, ne à Deo avertatur; Intentionem, ne illi mala misceatur; Suspiciones & iudicia, ut in bonum convertantur. Sic & verba factaque omnia, gestus omnis & incessus à Prudentiâ ad moderationem reducendus est, ut omnia, quod Paulus monet, honestè & secundum ordinem fiant. *a* Sapientia hominis lucet in vultu ejus, affirmat Salomon. *b*

8. Prudentiam quotidiana conscientiz discussio seu examen mirè augeat. Beati qui custodiunt iudicium, & faciunt iustitiam in omni tempore. *c* Optimus hic monitor Bernardus: Integritatis tuæ, inquit, curiosus explorator, vitam tuam in quotidianâ discussionem examina. Attende diligenter, quantum proficias, vel quantum deficias: qualis sis in moribus, & qualis in affectibus: quàm similis Deo, vel quàm dissimilis: quàm propè vel longè, non locorum intervallis, sed morum affectibus. Stude cognoscere te, quia multò melior & laudabilior es, si te cognoscis, quàm si te neglecto cognosceres cursus siderum, vires herbarum, complexionem hominum, virtutes gemmarum, proprietates aquarum, naturas animalium, & haberes omnium cælestium & terrestrium scientiam. Redde ergo te tibi. Statue te ante te, tanquam ante alium, & sic temetipsum plan-

b g.

a 1. Cor. c. 14. v. 40. *b* Eccles. c. 8. v. 1.

c Psal. 105, v. 3.

ge. *a* Hæc est optima Prudentiæ actio.

9. Veræ Prudentiæ est prudentiam carnis studiosissimè declinare. Carnis prudentia est, Magno Gregorio teste, cor machinationibus tegere, sensum verbis velare; quæ falsæ sunt, vera ostendere; quæ vera sunt, fallacia demonstrare; irrogata ab aliis mala multipliciùs reddere; *b* cum vires suppetunt, nullis resistentibus cedere. E diverso veræ Prudentiæ actus sunt, nil per ostensionem fingere, sensum verbis aperire, vera ut sunt diligere, falsa devitare, bona gratis exhibere, mala libentiùs tolerare, quàm facere, nullam injuriæ ultionem querere, contumeliam pro veritate lucrum putare, pro maledicentibus orare. *c* Hæc vera est Prudentia, hanc Dominicum præceptum exigit: Estote prudentes.

a Bern. *l. Meditar c. 5 mibi pag 1054.*

b Für ein Mautaschen/ein paar.

c Greg. *l. 19. mor. c. 16. mibi pag. 560.*

CAPVT SECVNDVM.

Rosa Flava,

seu,

Lectio sacra.

§. I.

LE C T I O mirificè facit ad sacram contemplationem, cui Virgo nostra longè dedi-

deditissima, Cedreno teste, Litteras Hebraicas etiamnum superstitite Joachimo patre didicit, linguarum scilicet sacrarum mysteria, & illius, quam nos in libris veneramur notitiam. *a* Atque hinc, quod Origenes affirmat, habebat Maria legis scientiam, & vaticinia quotidianam meditatione cognorat. Hinc etiam, ut Ambrosii loquamur ore, nunquam minus sola esse videbatur, quam cum sola esset. Nam quomodo sola, cui tot libri adessent, tot Archangeli, tot Prophetarum? Legerat quia Virgo conciperet, non legerat quemadmodum Virgo generaret, ideo sciscitatur ab Angelo, quod in Prophetam non inveniebat. *b*

E Græcis Andreas Cretensis: Consentaneum, inquit, erat eam uti nobilem & Davidis filiam Scripturæ non ignaram esse, Augustinus singulari fiducia velut familiaris sanctissimæ Virgini: Revolve, ait, ô Maria, propheticam lectionem, quæ ipsam plenitudinem paritura est Prophetarum: recole in libro Isaïæ Virginem quam legisti, & gaude quia tu esse meruisti. *c*

Ildefonsus studiosissimus Virginis cultor: Unum profectò scimus, inquit, quia omnis ejus vita & actio intenta fuit sermوني Dominico; corpore erat in domo parentum, spiritu in illo divinæ contemplan-

b 2^a *Luc. 1. 26.*

a Origen. hom. 6. in Lucam. *b* Ambros. l. 2. de Virgin. & l. 2. in Lucam. Legerat hoc Maria, ideo credidit futurum; sed quomodo fieret, antè non legerat.

c August. serm. 21. de Nativit. B. Virg.

rionis intuitu. Nimirum ab ore Dei pendebat. Nemo divinam hanc Virginem otiosam aut feriantem unquam somniet, quam aut lectionis, aut precationis, aut laboris assiduitas semper occupatissimam tenuerunt. Nam à nonâ diei horâ ^a ad primam facem quotidie divinos libros lectionavit: profuitque plus uni virguncula singularis lectio ad beatitatem & decus, quam omnibus sapientibus omnes bibliothecæ. Subinde Virgo divina tanto lectionem ardore complexa est, ut eam ad mediam usque noctem perduceret. Nam Simon Cassianus, pluresque alii censent Angelum mediâ nocte in Virginis sacratissimum musæum venisse, & vel precanti, vel lectionanti exoptabilem cælo nuntium attulisse.

Neque tantum ipsa Virgo Lectionem sacram ardentissimè sitiit, sed insuper illustribus miraculis testata est, quàm ea sit grata Deo.

Edmundus Cantuariensis Pontifex in adultam usque noctem Bibliis inhærens lucubraverat. Subito lumen deficiens attentissimo lectori se negavit. Doluit religiosissimus lector legendi occasionem sibi præreptam. Noluit tamen optimus Antistes domesticorum quietem turbare, ita ad Domini Matrem versus fidentissimè rogavit igniculum redderet extendendæ lectioni. Hic cereus denuò spirare cœpit, & vivere, ad nutum Lectioni sacræ futurus famulus. Edmundus Deo Matrique Virgini gratias egit,

^a Est nostra tertia pomeridiana.

DE LECTIONE SACRA. 29

egit, quòd tam impensè sacris lucubrationibus faverent. Arcanum hoc prodigium non dissimili sic confirmatum.

Edmundus ad multam noctem in libris vigilabat. Tandem oculi tam pertinaci lectione fatigati claudi cœperunt & nistare, cereus interim, duobus oculis velut custodibus sopitis, in libri paginas delapsus, eas tamen penitus illæsas reliquit, & potius se ipsum consumpsit: nam flamma ceram devoravit, chartam non adussit; adeò virium suarum oblitus est ignis, ut noluerit litteras illas delere, quas Dominus extare voluit ut legerentur. a

a Sur. tom. 6. in vitâ S. Edmundi die 16. Novembr.

§. II.

Quisquis nonnunquam meditari & pen-
sulariùs quiddam cogitare, quisquis jacta
virtutis semina in se fovere desiderat, ne-
cesse est omnino, ut piam lectionem non
intermittat, eamque quantum fieri potest,
stato tempore vrgeat. Si nequeat totas pa-
ginas, integra rerum capita perlegere, unam
saltem alteramve periodum legat, idque
quotidie, si villo modo possit. Absque hac
lectione, nec ille unquam exactius medi-
tari, nec conceptam animo pietatem nu-
trire poterit. Oratio una est, quâ ad cælum
subvolamus, ala, Lectio altera: una non
tollit in auras; geminis volatur alis.

Sed quid facient, inquis, iis, qui legere non

nōrunt, aut quibus negotia lectionem non permittunt? Priores illi audiendo sarciant, quod negligunt non legendo. De aliis mihi nemo persuaserit, tantam esse negotiorum molem, quin quotidie unam alterāve capitis partem perlegant. Nimum se negotiis permittunt, nec suæ potestatis sunt, qui hoc tale non possunt: nec ab eis solida pietatis quidquam expectes, qui toto die nunquam sibi vacant, nunquam sui sunt. Rectè illos dixeris nunquam domi suæ esse, tamen si nec pedem domo eferant.

Tales nunquam se sibi vendicant, sed inter occupationes vitam exigunt velut mancipia; vix unquam liberius respirant ad Deum. A sinos dixeris, non homines. Quotiescunque illis animi salutem ingesseris, illud unum respondebunt semper: *Non vacat*. Equidem otii fugam & occupationes commendamus, nimias illas & quæ hominem sibi ipsi furentur, quis laudat? Ergo ad nutriendam in animo virtutem ea sapius non audienda tantum, sed & legenda sunt, quæ amorem ac cultum doceant virtutis. De hac tali piâ Lectione, mi Lector, Nicetas noster differit; sed hîc aliam callem insistimus. Patere, oro, tibi hoc idem saluberrimum legendi studium pluribus rationibus persuaderi.

Et quæso, num ab Idololâtris hoc in genere nos sinemus vinci? Quantum illi temporis, Deus bone, quantum oculorum consumpserunt in vanissimis nugis & scri-

a Nicet. l. 2. c. 3.

ben-

bendi
valde
exege
ad ar
Hum
ta, ac
tidia
trâru
volut
rerem
Fin
cos su
sed h
gonic
niat
milli
emer
ad ej
nostr
Aug
dum
ptun
Ce
Phil
Plato
ejus
finxi
Et
sther
tes a
natu

a
Ita

DE LECTIONE SACRA. 31

bendis, & legendis? Nec alii ex eis, qui valde ferii, multo sanctioribus studiis vitam exegerunt. Virtutis umbram vix assecuti, ad arcaniora illa vivendi documenta, ad Humilitatis penetralia, ad Castitatis adyta, ad sui ipsius odium, ad secreta illa quotidianæ mortis exercitia nunquam penetrarunt, & tamen dies noctesque chartis involuti, hoc impetrarunt, ut doctiores morerentur, non ut sanctiores.

Fuit tam inter Romanos, quàm Græcos suus lectionis affectus. Plato sapientiæ, sed humanæ longè princeps, tantum Pythagoricæ disciplinæ tribuit, ut Philolai Crotoniæ Pythagorici tres libros quadraginta millibus sestertiûm, seu mille Philippeis emerit, & emptos tanto studio legerat, ut ad ejus defuncti caput sint reperti. Quis nostrum, ô juvenes, ô viri, sic sacra Biblia sic Augustinum, sic Chrysostomum, sic Bernardum, sic librum de Christo imitando scriptum legerat?

Ceterum, quantum Plato vir summus Philolaum miratus est, tantum, nec minùs, Platonem Tullius Cicero, qui usque adeò ejus copiam legendo imbibit, dicendo effinxit, ut pænè ille ipse sit factus. Pari affectu Isocratis jucunditatem, ac vim Demosthenis ita legendo hausit, ut eorum virtutes aut exaquarit, homo ad eloquentiam natus, aut propriâ vi nixus superarit.

b 4

c. III.

a Tausent Thaler umb drey Bücher!
Ita Gellius l. 3. Noct. Atticar. c. 17.

§. III.

Nec inter Reges hoc sedulum legendi studium inusitatum. Didicit Alexander Macedo non pauca ab Aristotele, sed puer: adultus verò mediòque gerendarum rerum ardore, Homerici carminis lectione captus, tanto ejus rei studio tenebatur, ut aureum scrinium in Darianâ prædâ reperi- tum, gemmis opulentissimè variegatum, illi usui destinârit, ut Homeri opera eo in- clusa bellicis gestarentur expeditionibus. Silent alioquin inter arma & leges & libri, sed vocales eos fecit, præ ipsò tubarum fre- mitu, tantum in Rege studium legendi. Quid agimus, ô Sodales Parthenii, ô viri Religiosi, qui non inter lituos in pulvere & sole, sed in silentio ameno fastidimus sanctissimos quosque scriptores. Fabulis nonnunquam optimas horas ducimus: col- latiunculas non Cassiani, sed Aniani, alio- rumque talium fabulatorû quarimus, diem ludo frangimus, è fenestris prætereuntem turbam numeramus, colloquia sterilissima miscemus, omnia agimus, ut nihil aga- mus. Quin ergo partem horulæ lectioni da- mus, & saluberrima vitæ monita haurimus, Regum etiam ac Imperatorum exemplis accensi?

Tiberius Imperator tanti Parthenium, Arianum & Euphorionem fecit, ut horum Poëtarum carmen, & imagines inter ve- rusta & illustria vatum nomina omnibus

biblio-

biblio-
rit. Q
pensè
Maro
sendi
tum
pond
fortè
se aur
nius
que le
anima
quem
comb
seri pe
Cicer
Ovidi
peritum
vunt
stinat
Ambr
rium
hauri
rum l
honet
num
scilicet
Gemi
cium
Ascen
spure
num
contr
pior

DE LECTIONE SACRA. 433

bibliothecis religioſe propemodum dicarit. Quos niſi frequenter legiſſet, tam impenſe iis fauiſſet nunquam. Quid Virgilius Maro, quâ indagine, quantâ ſolertiâ cenſendus eſt Ennium legiſſe, quoties repetitum dextrâ lavâque pertractâſſe, rerum pondere exegiſſe, verba penſitâſſe? Qui fortè rogatus quid ageret, ex Ennii luto ſe aurum dixit colligere. Iam verò ipſe Ennius niſi Homerum miratus frequenter quoque lectitâſſet, nunquam illius ſe ſortitum animam teſtatus eſſet. Adeò ſcriptoris, quem aſſidue legerat, ſenſa ſpirituumque combiberat, ut illius animum induiſſe cenſeri potuerit. Ita ſit: Ciceroniani ſunt qui Ciceronem; Catulliani, Propertiani, aut Ovidiani evadunt, qui Catullum, qui Propertium, qui Ovidium dies nocteſque volunt: ſic omnino Ambroſiani aut Auguſtiniani, vel etiam Gregoriani ſunt, qui Ambroſium & Auguſtinum, qui Gregorium diurnis nocturniſque lectonibus exhauriunt. Eorum animas ſortiuntur, quorum libros legendo devorant. Sed quanto honeſtius eſt, ô Chriſtiani, Bellarminianum potiùs quàm Tibullianum dici, qui ſcilicet Bellarmini Principem Chriſtianum, Gemitum Columbinum, Moriendi artificium, Aeternam felicitatem Sanctorum, Aſcenſionem mentis in Deum potiùs quàm ſpurcum Tibullum, aut impurum Venuſinum, aut ſimilis faſtior librum legendo contriverit. Bellarminus & ejus generis ſcriptores, aurum & gemmas, alimentum & ſa-

lutem animi propinant : illi alii cænum & sordes, venena & mortem instillant. Qualis rerum lectio, talis & legentium profectus. Non tam legenda sunt varia, quàm utilia.

§. IV.

Diu multumque Aurelius Augustinus inter Dialecticos Sophistas verum indagavit, at non solum id non invenit, sed à vero longè aberrans in Manichæum delirium incidit, nec à lapsu tam gravi prius erigi cupivit, quàm Tarfensis Pauli divina monimenta legit.

Fuit beati Thomæ Aquinatis Lectio adeò diligens & pensiculata, ut illius oculi libris assidue affixi, nec in proximo quidem stantes viderent, neque interpellantium vocibus turbarentur aures. Nullum fuit meliorum scriptorum genus, in quo non esset studiosè ac multum volutatus. Collationes Patrum assidue pervolvebat. Hinc illud cum doctrinæ tum sanctimonix jubar emicuit.

Citra fidem proditum videri potest, quod de Bernardi Abbatis solertiâ narratur, qui nullo unquam præceptore usus, ceterum lectione assiduâ ita profecit, ut in mysticis scriptis explicandis nullus hodie sagacior numeretur. Hinc nihil miri, Lectionem sacram à Bernardo tantopere omnibus esse commendatam. Beata vitæ dulcedinem, inquit, Lectio inquit, meditatio invenit,

nit, oratio postulat, contemplatio degustat. Lectio quasi solidum cibum ori apponit, meditatio masticat & frangit, oratio saporem acquirit; contemplatio est ipsa dulcedo, quæ jucundat & reficit. Ex his possumus colligere, quòd Lectio sine Meditatione arida est, Meditatio sine Lectione erronea. Hauriendus est sæpe de Lectionis serie affectus, & formanda oratio, quæ Lectionem interrompat, & non tam impediatur interruptendo, quàm puriorem continuò animum ad intelligentiam lectionis restituat. In omnibus autem scripturis initium legendi debet esse timor Domini, ut in eo primo solideretur intentio legentis, & ex eo ordinetur, & exurgat totius lectionis intellectus & sensus, a

Hinc ejusdem Bernardi verbis rectissime assertitur: Valde nobis necessaria est lectio divina. Nam per lectionem discimus quid facere, quid cavere, quò tendere debeamus. Per lectionem sensus & intellectus augmentur, Lectio nos ad orationem instruit, & ad operationem. Lectio & oratio sunt arma, quibus diabolus expugnatur; hæc sunt instrumenta, quibus æterna beatitudo acquiritur. Per orationem & lectionem vitia destruuntur, & virtutes in animâ nutriuntur, Lectio demit errorem vite, subtrahit hominem à vanitate mundi. His utile prorsus documentum subnectens Bernardus: Certis horis, inquit, certæ lectioni vacan-

b 6

dum

a Bern. de orando Deo, initio & propius fin.
Et ad fratres de Monte Dei; medio serè.

dum est. Fortuita enim & varia lectio, & quasi casu reperta non aedificat, sed reddit animam instabilem: & leviter admissa, levius recedit à memoriâ. Sed certis ingeniis immorandum est, & assuefaciendus est animus. Quo spiritu scripturâ factâ sunt, eo spiritu legi desiderant, ipso etiam intelligendâ sunt. Nunquam ingredieris in sensum Pauli, donec usu bonâ intentionis in lectione ejus, & studio assiduâ meditationis, spiritum ejus imbiberis. Nunquam intelliges David, donec ipsâ experienciâ ipsos Psalmorum affectus indueris. Sed & de quotidianâ lectione aliquid quotidie in ventrem memoriâ demittendum est, quod fidelius digeratur, & sursum revocatum crebrius ruminetur, quod proposito conveniat, quod intentioni proficiat, quod detineat animum, ut aliena cogitare non libeat. *a*

a Idem ibid.

§. V.

Tractârunt alii divinarum rerum lectionem solertiùs fortasse, sùntque ob eam rem majus nomen adepti, sed qui Hilarione religiosiùs id fecerit, vix quisquam fuit. Quippe qui Davidicum carmen, & aliorum sacra varicinia tanquam præsente Numine recitabit, sæpe ac multùm testatus, consideratè ac religiosè ea prorsus esse legenda, quæ à divino spiritu essent profecta. *a*

Hunc non infeliciter æmulatus Servulus à Gregorio Magno plurimùm laudatus. *a Hieron. in ejus vitâ c. 5.*

tus. *a* Fuerat hic homo mendicus & morbidus, gravi paralyfi sic lecto affixus, ut nec movere se posset, omnisque litterarum disciplinæ insuper ignarus. Sed eo legendi & audiendi studio ardebat, ut è pecuniolâ emendicatâ sacrarum litterarum opuscula mercatus sit: quodcumque autem lectorum nactus est, ea illi legenda, sibi auscultanda & ediscenda tradidit, usque adeò Lectioni sacræ intentus, ut assiduitate audiendi, curâ & diligentia percipiendi ea quæ legerentur, sanctioris doctrinæ oppidò gnarus evaserit. Tanti est animum iis, quæ leguntur, seriò intendere. Hinc ea memoriter recitabat, quæ ipse legere nesciebat: hinc opibus inopiam, ægritudinem valetudini præferebat: hinc omnem calamitatis impetum ridendo perferebat.

Hic multis non possum non indignari, qui librorum copiâ abundant, sed nec ipsi eos legunt, nec aliis legendos permittunt, verè canes, ut ajunt, in præsepio; qui quidem fœnum ipsi non comedunt, eos autem, qui fano imminet, rictu invadunt. Nam ut quidam disciplinæ, sic alii voluptari & jactantia libros colligunt. Sunt qui libris non aliter quàm Corinthiis vasis, aut pictis tabulis, sculptisque statuis utantur, & hac supellectilis parte conclavia exornent, quæ exornandis animis est inventa. Sunt qui libros egregios & multos habent, sed eos in vinculis tenent, qui si forsan erumperent & loqui possent, ad judicium

b 7

privati

a Greg. l. 4. dial. c. 14.

privati carceris suos dominos evocarent. Nunc fient taciti, & queruntur, illud præcipuè, quòd aliqui stupores avari libris affluant, quibus multi adolescentes ingenio si egeant.

Calpurnius Sabinus avo Senecæ, dives auri, sed certè non ingenii fuit. Huic memoria tam infida & mala, imò tam nulla erat, ut illi modò nomen Ulyssis excideret, modò Achillis, modò Priami, quos tam bene noverat, quàm nos pædagogos nostros novimus. Nihilominus eruditus volebat videri. Hanc itaque compendiariam artem excogitavit; magnâ pecuniæ summâ servos emit, unum qui Homerum teneret, alterum qui Hesiodum; novem præterea Lyricis singulos assignavit. Postquam hæc familia illi comparata est, cœpit convivas suos inquietare. Habebat autem servos ad lecti fulcracum cenaret, ut illos aspicere, iisque innuere posset. Ab his subinde cùm peteret verbus, quos referret; sæpe in medio versu excidebat. Ille tamen in eâ opinione erat, ut putaret se scire, quod quisquam in domo suâ sciret. *a* Ita Sabinus servorum suorum scientiâ gloriabatur, tu tuorum librorum. Quid inter te atque illum interest, nisi quòd aliquantò tu stultior; equidem uterque alieno, verùm ille servorum, & certè suorum, at tu librorum nil ad te pertinentium ingenio gloriaris. Quòd si librorum copia doctos faceret aut bonos, doctissimi omnium atque optimi esse possent, qui distissimi, cujus sæpe contrarium videmus.

a Senec. epist. 27.

Qui

Qui
habent
blioth
mitter
dend
blioth
Pte
Alexa
lia sel
diver
simul
Seren
privat
duo n
legit
pate
quit
suffe

Sur
rii, q
nulla
tos co
mens
brum
Mula
rarissi
testud
fritill
aleato
nes.
sub ta

DE LECTIONE SACRA. 39

Qui gloriam è libris quærit, huic libri non habendi solùm, sed noscendi; neque bibliothecæ tantùm, sed & memoriæ committendi; cerebro non armario concludendi sunt, alioquin vel bibliopolâ, vel bibliothecâ nemo erit gloriosior.

Ptolemæus Philadelphus Ægypti rex, Alexandrinâ bibliothecâ quadraginta millia selectissimorum librorum conclusit: qui diversis ex locis diu magno studio quæriti simul arserunt. Regium hunc apparatus Serenus Samonicus vir ingentis doctrinæ privatis fortunis superavit. Nam sexaginta duo millia librorum doctissimis curis collegit, quos omnes Gordiano Juniori, cujus patri familiarissimus erat, moriens reliquit. Magna prorsus hæreditas, & multis suffectura ingeniis.

§. VI.

Sunt & alii prioribus illis planè contrarii, qui nullâ librorum, & quod sequitur, nullâ lectionis curâ tanguntur. Inter eruditos censerì volunt, sed totis quandoque mensibus, imò annis panè integris vix librum aperiunt, vix pauculos versus legunt. Musæ illorum scrutare, raros illic codices, rarissima volumina reperies: eorum loco testudinem aut chelyn, fistulâsque æneas, fritillum & abacum lusorium, omnèque aleatorium choragium primo aspectu cernes. Hic ingemiscunt Musæ velut captivæ, sub tam indoctâ tyrannide.

Regi

Regi Prolemæo tot nobilissimos libros ignis abstulit: hic panè contrarium imperat fatum. Paucos eosque neglectos libros pulvis consumit. Ita malorum ignavia, solius panè culinæ sollicita, literarum negligens, coquos examinat non scriptores.

Quàm longè aliter Basilius Magnus, qui à principio Philosophiæ studiis inescatus, ubi verò sanctioris scientiæ dulcedinem gustavit, humanas artes & disciplinas aspernatus, divina solum studia mirari, eaque tanto affectu complecti cœpit, ut panis viniq; usû omni sibi interdicto (sic ajunt) perditus & perniox lectiõni sacræ inhaerit, dum salubris sapientiæ compos fieret. Hic cocum & cuminum in libris reperit, totos dies, noctes totas sine fastidio epulaturus.

Hic non multum impar Equitius Abbas Valerii, qui, ne sibi unquam deesset quod legeret, quocunque ibat scorteas manticas libris refertas secum deferrebat. Nec illi hoc visum est onus, quod lectiõnis tam multiplex utilitas pensaret. ^a Ita militem strenuum non lorica, non gladius, non galea, non alia gravant arma, quibus defendenda est vita. Non aliter qui sacra se lectiõne armat, cacodæmonis insultus non tantum facile sustentat, sed illius machinamenta expugnat. Nam, quod Bernardus dixit, lectiõ & oratio sunt arma, quibus diabolus expugnatur.

Gervasius & Protasius sanctissimi martyres,

^a Greg. 1. 1. Dial. c. 4.

tyre
tos,
litudi
naren
dem
cræ s
tem
extite
Hic p
spons
tasius
gende
tem h
Christ
coden
enim
rii dor
manu
victus
lectiõ
Ear
plam
nes di
tinuer
ipsis
a
Cæ
claudi
longe
ria lib
tum ge
cunqu

DE LECTIONE SACRA. 41

tyres, gemelli fratres, qui se uno partu editos, non formæ magis quàm morum similitudine probârunt, cùm tyrannidem declinarent, decennio toto latuerunt, quod quidem tempus omne orationi & lectioni sacræ studiosissimè impenderunt. Quàm autem hoc vitæ institutum Numini gratum extiterit, cacodæmonis confessione patuit. Hic per idolum consultus, non priùs se responsurum dixit, quàm Gervasius & Protasius thura sibi adolevissent. Sed qui legendo fidem, precando constantiam ingentem hauserant, occidi potuerunt, cogi ut Christum negarent, non potuerunt. Ita cacodæmonis doli in contrarium cessere: quos enim perditos cupiebat, eos coronâ martyrii donatos vidit. Sic iis omnino armis, quæ manibus eorum extorquere cogitaverat, victus ipse succubuit, hoc est, oratione & lectione. *a*

Eandem orationis & lectionis panopliam etiam femina induerunt, eaque omnes diabolorum exercitus non tantum sustinuerunt, sed & profligârunt; sexu ac se ipsis fortiores.

a Ambros. epist. 85.

§. VII.

Cæcilia Romana patricii generis virgo clarissimam prolapiam castissimis moribus longè superabat. Hæc Evangelicæ historiæ librum aut legit, aut in sinu obvolutum gessit, ut quocunque irer, & quotiescunque vellet, lectione sacrâ idētidem refici posset.

posset. Sic castimoniam defendit, sic martyrii palmam obtinuit, sic supplicii acerbitatem pertulit. Nimirum ad Christum festinabat, qui virginem toties allocutus est, quoties illa lectionem de Christo exorsa est. Notissimum illud Augustini: Oratio tua locutio est ad Deum: quando legis, Deus tibi loquitur; quando oras, cum Deo loqueris. *a* Idem Hieronymus asseverans: Oras? inquit, loqueris ad sponsum: legis? ille tibi loquitur *b*

Hinc Sylvia Rufina herotis nobilissima per assiduam lectionem id didicit, ut sciret etiam in solitudine non esse sola. Nam toties secum loquentem Christum habuit, quoties lectioni sacræ operam navavit.

Par ferè legendi studium studique affectus in Marcellâ nobili viduâ vigeat. Hæc incredibili curâ divinas paginas volvebat. Inde hoc denique assecuta est, ut carmen illud Davidicum assidue secum ipsa repeteret: In corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi. *c*

LECTIO sacra semper fructuosa, nonnunquam non sine prodigio salutaris extitit. Dederat Burdigalæ magister discipulo libellum pium statò tempore legendum. Vidit hunc in adolescētis manibus, qui à multo tempore familiaris fuit illi ipsi adolescenti. Atque ut est curiositas, humanę gentis vitium videndi avidissima, sic iste amicitia

a Aug. in Ps. 85, mihi pag. 385. *b* Hieron. tom. 1. epist. 22 ad Eustoch. mihi pag. 60.

c Psal. 118, v. 11:

DE LECTIONE SACRA. 43

citæ nomine : Quæso, inquit, tu mihi hunc libellum penitiùs inspiciendum præbe. Cœpit legere, cœpit probare, & illo affici. Sed ut hunc hominem discipuli amicum & socium noveritis, erat is religiosæ familiæ defensor, sed occultus, poterátque hunc suæ perfidiæ bolum induratâ jam conscientiâ glutire & concoquere. Libellum ergo commodatum à socio paullò pressius legere, nonnunquam insistere, varias lectioni cogitationes miscere, subinde ingemiscere, sentire se tangi, agnoscere se peti, vulnerari se non negare, sed etiamnum dissimulare, & vulnus tegere, nec tamen posse quiescere, librum illum & amare & odisse, nihilominus lectionem sibi terrificam curiosius repetere, & inde graviùs sauciari. Eò demum hæc una lectio hominem adegit, ut primò ad seipsum, deinde etiam ad vitam, quam turpiter desererat, priorem redierit. ^a Huic sanè profuit in lectione tam piâ curiositati frena laxasse. Fructuosa semper lectio sacra, non animo solùm, sed ipsi etiam subinde corpori, quod eventu longè mirissimo testor, & hæc finio.

Fuit ut vir religiosus ^b Turnonum è viâ diverteret in domum honestissimam sibi que notam. Suscepit hunc hospitem perhonorificè matrona nobilis, cui duo erant filii, & alter quidem jam sacerdos. Hi cum matre in iisdem ædibus degebant. Religio-

^a *Annales Franc. Bencii anno 1587. in Provinciâ Aquitaniâ.*

^b *Sacerdos è Societate Iesv.*

giosus hospes tam humaniter habitus, ut aliquam grati animi symbolam relinqueret., fratri natu majori librum, *De consolatione afflictorum* inscriptum, obtulit dono, amplam insuper gratiarum actionem adiciens, quòd tam lautè licuerit diversari sibi porro ad manus non esse nisi librum illum, tenue quidem munusculum, sed prouissimæ voluntatis tesseram. Hoc igitur unum rogare, hanc hominis religiosi inopiam dignetur non spernere. Animo prorsus beneuolè acceptus est liber, cuius prima frons placuit. Ita hospes abiit. Non multo post, cùm ille filius familias eum ipsum librum attentius volutaret, rixas audiit fratris cum matre altercantis. Mox libro, ut sit, temerè in sinum coniecto, litem compositurus accurrit. Et quia in fratrem natu minorem plusculum sibi juris ab ætate concessum credidit, germanum paullo acerbius objurgans: Tunc, inquit, cum matre digladiari? hoc genus iurgii tam imparis & indecori non erubescis? Sed frater prolixa reprehensionis impatiens, & impotens iræ, jamque furore geminato æstuans, arreptum calente impetu cultrum in fratris pectus defigit. Sed providentissimus Deus letalem plagam prodigio luculento avertit. Siquidem ille ipse quem diximus liber in sinum abditus contra ferrum, velut scutum obiectus vitam seruauit fratri. Nam eam pectoris partem petebat culter, quam tangebatur liber. Fidem fecit, quòd inventum est volumen totum panè trajectum, ut parum abfuerit,

DE LECTIONE SACRA. 45

abfuerit, quin cutis per ipsum stringeretur. *a*
Ita compertum est, piorum libellorum
usum non animis solum esse utilem, sed in-
terdum corporibus etiam salutarem. Idcir-
co Cyprianus optimè monet: Sit tibi vel
oratio assidua, vel lectio: nunc cum Deo
loquere, nunc Deus tecum, *b*

a Franc. Bencius in *Annal. An. 1587. in*
Provincia Lugdunensi. *b* Cypr. l. 2. epist. 2.
ad Donatum.

ACTIONES

LECTIONIS SACRÆ.

1. Quamvis ipsa lectio virtutis actus sit,
habet tamen hæc sui exercitii certam ratio-
nem. Prima est, sacra lectio (quantum qui-
dem fieri potest) certum sibi statimque diei
tempus cupit assignari, sicut & oratio. Hi
enim tales sunt labores, qui non quovis
semper tempore rectissimè fiunt. Sicut ar-
borum fructus qui statis anni temporibus
proveniunt, paulatim aucti dulcescunt, si
autem præcoces sint aut serotini, plerum-
que decidui sunt, nec ætatem ferunt, sed
priusquam ad maturitatem pervenerint,
corrumpuntur: sic orationis ac lectionis
exercitium, ordine servato juvat; confuso
illo, tedium sui facit, & mentis affectum
languere cogit.

2. Non nimis multa simul eodémque
tempore legenda, ne obruatur memoria.
Plinii Secundi documentum id fuit, qui
utiliter suadebat, multum esse legendum,
sed

sed non multa. Rectè dixeris virum prudentem voluisse, multum quidem legendum unâ hebdomade, aut mense uno, sed non unâ horâ. Quemadmodum stomachus in prandio cenâve unâ nō obruendus est cibis, sic memoria & intellectus non impediendus est monitis, cū seria est lectio, & animi salutem spectat. Ex isto sequens præceptum deducitur.

3. Non obiter & perfunctorie, non festinanter, sed consideratè ac meditatè legendum, Subinde subsistendum, & quæ lecta sunt, paullo attentius expendenda: copiosius modoquo gallinæ bibunt, quæ ubi aliquid liquoris rostro hauserint, mox erigunt se, haustum liquorem per breve guttur demissura: iterum mergunt rostrum, iterumque attollunt, dum sitim expleverint; ita nos aliquot perlectis versibus, mentem erigamus cælo, & quid in rem nostram sit, dispiciamus. Sed iterum legamus, iterumque perpendamus lecta. Sic altius hærebunt quæ legerimus, nec unquam sine fructu erit lectio. Hoc fecit Martinus Delrius a lectionis longè studiosissimus, qui totos dies etiam impransus, idq; ex more, usque ad seram cenam affixus libris hærebat. Cū scriptorem arripuit, non antè dimisit, quàm attentè atque integrè perlegisset, & quæcunque in capedunculas litterarii sui thesauri referenda iudicasset, ea scite descripsisset. Ita plus simplici vice omnia

Tolsta-

a Eruditionem viri publica loquuntur monumenta.

Abulensi
non suspen
ligio perlegit.
Sacra lectio
tere scriptores
sapient Romani
um auctorum,
m, habet aliq
is ingeniis im
si velis aliquid
iter sedeat. Ni
Idem & Hie
Scripturas san
nimum tractat
um fides nota
onymo, ine
Paulus mone
us
Libelli pii si
antur ad opus
e conatur quæ
Optimè dixit
facias, discer
tō ten las: m
si tamen facis
Seneca epist 2
er epist ad Fur
Et item apoc
rias, mira. n
racula: simula
na, ludu an
stionis salia
omnia qua
proscripta e
Bern. de modo b

DE LECTIÖNE SACRA. 47

Tostati Abulensis volumina (sunt quindecim) non suspenso aut volante, sed presso vestigio perlegit.

4. Sacræ lectionis est, non quosvis admittere scriptores, sed cum delectu. Eruditè sapiens Romanus monet: Lectio multorum auctorum, & omnis generis voluminum, habet aliquid vagum & instabile. Certis ingeniis immorari & innutrirî oportet, si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat. Nusquam est, qui ubique est. *b* Idem & Hieronymus commendans: Post Scripturas sanctas, inquit, doctorum hominum tractatus lege, eorum duntaxat, quorum fides nota est. *b* Nos cum eodem Hieronymo, ineptas & aniles fabulas, quod Paulus monet *c*, semper exclusas volumus.

5. Libelli pii sic legendi sunt, ut lecta dirigantur ad opus. Frustra legit, qui non facere conatur quæ legit. Fiant è vrbis facta. Optimè dixit Bernardus: Lectio docet quid facias, discernit quid caveas, ostendit quò tendas: multum proficis, cum legis, si tamen facis ea quæ legis. *d* Exempli

a Seneca epist. 2. *b* Hier. epist. ad Furiã vid. *c* 1. Tim. c. 4. v. 7.

Facta item apocrypha & dicta, inanes genealogias, miracula ficta, historias com mentarias, oracula simulata, vaticinia subditiua, legi per nos, iudicatas fabulas, quæstiones stultas, promissiones falsas, veras nugas, deliria, figmenta, somnia quæ unque alia in nostru libro omnibus proscrip ta esse volumus, iubemus.

c Bern. de modo bene vivendi.

pli causâ: Lego, quantæ virtutis sit, quantique animi, promptam dare veniam graviter ludenti. Hic ego mecum ipse disquiro: Cur ergo tot nobilissimas occasiones negligo, cur præmium facillimè obtinendum sperno? Cur non omnibus inimicis meis, & quisquis me unquam læsit, non quàm promptissimè veniam tribuo? Ita lectio actioni attemperanda. Pari modo legenti occurrit, quàm abstinentia animum & corpus juvet; quàm nobile sit fenus Eleemosyna; quàm cælestis & Deo digna sit vita ad castimoniam leges instituta. Hic novis me stimulis impello: Cur ergo non exactius abstinentiam servo? cur non liberalius eleemosynam spargo? cur non ardentius castimoniam colo? doleo tantum à me virtutis & præmii neglectum, jamque statuo conatu omni omnibûsque viribus deinceps facturum, cujus me sacra hæc monet lectio. Ita sunt è vocibus actiones. Nimirum lecta in vitæ regulam convertenda. Tunc enim est utilis notitia litterarum, cum in actum transit, seque ipsam rebus approbat, non verbis. Hinc optimè dictum ab Isidoro: Omnis profectus ex lectione & meditatione procedit: quæ enim nescimus, lectione discimus: quæ didicimus, meditatione conservamus. *a*

a Isidor. l. 3. de summo bono.

CAPVT TERTIVM.

Rosa Milesia,

feu,

Diligentia.

§. I.

MILESIÆ Rosæ, cujus ardentissimus est color, rectè confertur secundissima omnium virtutum Diligentia, sive Accuratio in rebus omnibus. Illustrissimis exemplis hac in re Mater Dei præluceat. Vix enim nuntium accepit è calo Elisabetham cognatam uterum ferre, mox, ut Lucas testatur, Exurgens Maria abiit cum festinatione in montana. *a* Arduum fuit hoc iter, & longum. Nam optimi Auctoris *b* sensu & calculo è Nazareth in Hebron civitatem, ubi Zacharias habitabat, Mater Domini triginta duas leucas *c* confecit. Hoc iter Virgo cælestis alacritate mirâ obijt, siquidem cum festinatione abiit in montana; moras in viâ trahere, notos salutare, superfluum censebat; festinabat. Alterum industriæ exemplum præbuit Virgo divina quærendo filio. Diligentiam Virginis turbare potuisset hæc cogitatio: Jam duodecennis est, imò Deus est meus filius, amissus esse

a Luc. c. i. v. 39. *c* non

b Christoph. de Castro in hist. Virg. mibi pag. 226. *c* Singulis horarum assignando.

non potest, absque meâ operâ seipsum sistet inventum, inventor rerum omnium. Obvium erat hæc cogitare, & domi desiderare. Sed alia fuit mens Virginis, singularis diligentia specimen præbere voluit; triduo quæsit, cum curâ & luctu invenit.

Diligentia plurimis nostrorum laborum deest. Negotiamur, agimus, laboramus, sed frequenter parùm accuratè ac diligenter. Subinde omnia nostra languent, frigent, jacent, multi laboris plerumque non sumus,^a plurima solutè ac negligenter facimus. Adeo rara est in rebus omnibus diligentia. Hæc una quascunque actiones, tam interiores quàm exteriores, mirificè commendat. Verissimè dicitur: Homo diligens & accuratus duos meretur panes, cum alius deses & marcidus vix dimidium. Considerate mihi, obsecro, veterum pictorum opera, quàm accurata, quàm artificio plena, quàm elaborata, quàm ea denique absoluta sint. Quid, obsecro, causæ, quòd ævo nostro vix ulli tales sint pictores? An colorum, an artis, aut potius accuratationis est defectus? Sunt è nostris pictoribus, qui respondeant, non artem sibi defuturam, si adforent æstimatores artis; ævi nostri genium nimis in luxum excurrere, hinc artes nimiam parsimoniâ sepeliri. Et ubi jam, inquit, Candaules Rex Lybiæ, qui Bularchi tabulam auro repensam emit? ^b Ubi hodie Julius Cæsar, qui Timomachi duas tabulas,

Me-

^a Wir boren nit gern dicke Bretten.

^b Plin. l. 35, nat. hist., c. 8. Idem. l. 35, c. 10. & 11.

Medea
quadra
emit?
dis pi
lentis,
licitatu
tumvis
libus pl
artis ne
volante
quam a
Si quid
laudent
pendat,
philippe
bent, t
dare, ex
sent. S
Nam li
habent
Qua
Hoc aff
largitor
neutiqu
tum: l
tua mag
rum no
sed resti
mum t
Domini
ecce ten
giosus
rem be
tia nun
a Gen.

DE DILIGENTIA.

¶

Medeam & Ajacem, octoginta talentis seu quadraginta octo millibus philippeorum emit? Ubi Rex Attalus, qui unicam Aristidis pictoris Thebani tabulam centum talentis, seu sexaginta millibus philippeorum licitatus est? Ubi hodie qui tabulam, quantumvis artificiosam & grandem, decem millibus philippeorum emat? Et hinc, ajunt, artis neglectus; hinc nos penicillo pingimus volante nec multum sollicito; hinc nunquam ad sui perfectionem veniet pictura. Si quid exactius fiat, sunt qui mirentur & laudent; qui verò dignum arti primum rependat, nemo hominum est. Equum aliquot philippeorum millibus mercari in levi habent, tantundem pro absolutissimâ picturâ dare, extremæ prodigalitatis specimen censent. Sic torpet industria. Sic artes jacent, Nam licet laudatores forsan habeant, non habent largitores.

Quàm hæc verè dicantur, non disputem. Hoc assero: De laboribus nostris, quos Deo largitori munificentissimo vendimus, id neutiquam affirmari posse. Abrahamo dictum: Ego sum protector tuus, & merces tua magna nimis. *a* Deus operum nostrorum non æstimator solum benignissimus, sed reparator liberalissimus est. Idcirco nimium sibi ipsi invidet, qui quidquid huic Domino facit, non id studio, quàm potest, contentissimo facit. Rectissimè dixit religiosus ille scriptor: Multum facit, qui rem bene facit: sine sollicitudine & diligentia nunquam acquires virtutes; homo fer-

a Gen. 6, 13, v. 1.

c 2

vidus

vidus & diligens ad omnia est paratus. *a*

Quæri potest, quæ ars, quodve opificium maximam desideret diligentiam. Videtur sanè labor typographicus summam exigere industriam. Nam sutor unum alterumve acûs errorem faciliè teget; typographus, si vel litterulam unicam non suo loco, non ordine recto, intervallo non congruo ponat, in centum & plures annos errorem mittit. Nunquam non errâsse dicetur: tanti est, vel semel, vel levissimum quid neglexisse. Dum in orbe hoc agimus, in officinâ typographicâ sumus; formas ponimus, prælum ducimus, volumina excudimus. Erramus? in omnem æternitatem abit error. Cum Zeuxide pictore quivis nostrum dixerit, *Æternitati pingo*; quicquid denum faciam, *Æternitati cuncta facio*. *b* Hinc jure meritissimo non mediocris, non mollis, sed summa exigitur diligentia, idque in rebus omnibus, cum omnia *Æternitati* facienda sint. Nos sapissime, quod apud typographos frequens est, formulas peritè colloca-
mus, sed ignaviter imprimimus; *c* bene statuimus, sed malè ac segniter exequimur: deest nervus, diligentia deficit, languor omnia corrumpit.

a Thom. de Kemp. l. 1. c. 25. b Vide Consider. de Æternit. Consider 9. §. 3. initio.

c Wir setzen wol/ trucken aber ybet.

§. II.

Rex Ezechias omnibus sui regni ministris solertiam persuasurus exhortatione
quàm

quàm m
ciatis,
& cum
quam e
neglige
cis doc
Severus
Roman
genario
Imperiu
latus ef
que cor
rerum g
militare
voluit
verò jar
rz, qua
hoc ipso
mana d
& Labo
Nun
labori
Eam ob
mantiss
miles, c
Præc
faciliùs
mus, in
tiâ sub
cum ut
lerent
amant

a 2. l.
te 1. c. 8.

DE DILIGENTIA. 53

quàm maximè seriâ : Videte, ait, quid faciatis, &c. Sit timor Domini vobiscum, & cum diligentia cuncta facite. *a* Nunquam enim bene fit, quidquid honestæ rei negligenter fit. Huc omnino spectant vivacis documenta diligentia, quæ Septimius Severus & Helvius Pertinax Imperatores Romani posteris dedere. Uterque septuagenario jam major erat, Pertinax cum ad Imperium elatus, Severus cum morte sublatus est. Ætatem bellicis laboribus uterque contriverat. Et Helvius post suscepta rerum gubernacula, ubi primum Tribuno militarem tesseram de more dedit, eam esse voluit hanc vocem, *Militemus*. Septimius verò jam animam acturus, ejus ipsius tessera, quam Pertinax dederat, non immemor, hoc ipse signum edidit, *Laboremus*. Hæc germana diligentia sunt symbola, *Militemus* & *Laboremus*. *b*

Nunquam triumphabit diligentia, ubi labori parcitur, cui omnia vendunt superi. Eam ob causam Paulus laboris & ipse amantissimus hortatur : Labora sicut bonus miles. *c* Ingenuos animos labor nutrit.

Præclarè Musonius apud Stobæum : Ut facilius ac promptius labores illos sustineamus, inquit, quos virtutis & honestatis gratia subituri sumus, hæc animo reputare secum utile fuerit : Quàm multi multa tolerent propter malas cupiditates, ut qui amant flagitiosè, qui otia conlectantur, qui

c 3

ho-

a 2. Paralip. c. 19. v. 7. b Vide supra in parte 1. c. 8. §. 2. c 2. Timoth. c. 2. v. 3.

honores venantur & gloriam. Non est ad magna facilis ascensus. Absque diligentia nihil sui perfectionem obtinet. Grandis est labor? Præmium multò erit grandius. Sed labor forsitan est assiduus? Quàm tamen & brevis & nullus ad aternitatem?

Clodius Albinus Cæsar omnium, qui ante eum fuerunt, bellicosissimus extitit, acer ingenio, ad quærendum diligens, ad omnia, quæ intendisset, in finem perseverans. Hunc Aurelius Victor tam prudentem ac industrium fuisse ait, tamque felicem armis præcipuè, ut nullo cum hoste congressu nisi victor discesserit. Nos cælum ascendere molimur; sed à cælitibus sanè ride-mur, nisi assiduè adversus ignaviam pugne-mus. Hunc hostem nisi quotidiano congressu vincimus, frustra speramus cælum. Tam immensum beatitudinis præmium desidiosis ac frigidis obtingere non potest. Verissimè dixit Chrysostomus: Mala res est ubique remissio, charissime; propterea ab initio Adè dictum est: In sudore vultus tui vescèris pane tuo. *a* Omnia obsequuntur diligentia. Hæc in rebus omnibus summo studio se-ctanda, idque plures ob causas.

a Chrys tom, 5. hom. 54. ad Antioch. mihi pag. 306.

§. III.

Prima causa. Quod diligenter fit, alte-ro tanto melius est eo, quod oscitanter & obiter est factum. Scripturam aspice duo-rum scribarum, diligentis & torpidi: quàm ille

ille prim
sos, elega
deforme
scripturæ
confider
tabulas,
gladios,
stes, ter
Quidqu
tiâque c
mercede
ter & lev
res nihil
mechani
etiam se
non eru
etiam d
Alter
ces & el
invitat.
maximâ
sed tanta
cinâ cive
calceos
omnibus
opifex n
nec forn
longè al
ad hunc
merito
mum q
Tertia
nis hom
a sum

ille primus characteres format aequales, ter-
 sos, elegantes; quàm alter impares, curvos,
 deformes! Socordia in causâ est tam fœdæ
 scripturæ. Omnium opificum fabriles operas
 considera, anrifabrorum scypos, pictorum
 tabulas, sculptorum statuas, cultriorum
 gladios, bibliopegorum libros, sartorum ve-
 stes, textorum pannos, sutorum calceos.
 Quidquid in omnibus cum curâ diligen-
 tiâque confectum est, laudem fert, statâ
 mercede dignissimum; quidquid indiligen-
 ter & levi brachio factum, ab omnibus ut
 res nihili a repudiatur. M. Crassus eam à
 mechanicis diligentiam requirebat, ut ipse
 etiam servos suos in iis artibus instituere
 non erubesceret. *b* Quidquid cum curâ fit,
 etiam diligenter fit.

Altera causâ. Diligentia omnium vo-
 ces & elogia mœretur, omnes ad emendum
 invitat. A rebus vilissimis id patet. Fuit in
 maximâ civitate homo mechanicus, sutor,
 sed tantæ industriæ, ut ex illius unius offi-
 cinâ cives plerique omnes nec sine ambitu
 calceos sibi confici voluissent, si is unus
 omnibus satisfacere potuisset. Corium hic
 opifex nō aliud, quàm alij cerdones, habuit,
 nec formis ferè aliis est usus, sed diligentia
 longè aliâ calceos confecit. Hinc emptorum
 ad hunc unum accursus maximus. Jure
 meritò: nam in rebus etiam vilibus exi-
 mium quid est, & appetendum, diligentia.

Tertia causâ. Si spectetur is, cui om-
 nis hominum labor consecrandus est, jure

c 4

meri-

a Lumpenarbeit. *b* Plutarch. in ejus vitâ.

merito quàm diligentissimè omnia sunt faci-
cienda. Diligentia cum virtute cōiuncta se-
ipsam sapius examinat: Ecceui hæc facis? cui
laboras? si Deo, cui certè labor omnis debe-
tur, nihil ei nimis diligēter & exactè fiet. Hic
illud veterū, Ne quid nimis, valere iubemus.
Nulla nimia est cura, quæ Deo impenditur.

Sanctus Ignatius Lojola cū hominem
è suis remissius agentem cerneret, sic eum
alloquutus est: Quæso te, quid spectas?
quò tuæ actiones eunt? cui laboras? Ille
Deo se laborare respondit, Deum sibi fi-
nem esse, cuius causâ omnia faceret. Cui
denuò Ignatius: Tūne Deo, inquit, hæc fa-
cis tam languidè, tam negligenter? Mundo
tam segniter servire, nil magni criminis sit:
in Dei obsequiis socordiū rem agere, error
est intolerabilis: a Maledictus qui facit
opus Domini fraudulenter. b Hic illud Eze-
chiae millies ter millies ingerendum: Cum
diligentiâ cuncta facite.

Quarta, Nunquam sine præmio est dili-
gentia Rectè Gregorius: Studiofo, inquit,
tarditas ad præmium proficit, desidiosū
velocitas c ad supplicium crescit. Imò pars
præmii est, diligenter fecisse quod facien-
dum erat. Nam suavissimè conscientiam af-
ficit, debitam rei diligentiam adhibuisse.

Quinta, Decus omnium virtutum dili-
gentia, nec earum ulla sine hoc ornamen-
to perfecta. Quod Theologiæ princeps
Thomas Aquinas optimè dixit: Diligentia
requi-

a Ribad. in vitâ S. Ignatii l. 5. c. 10. fine.

b Hierem. c. 48. v. 10. c Darnonhuben.

requirit
dit: N
sollicit
Inde di
ram in
dem si
non po
omnia
libroru
timi ser
mendat
zum tar
altissim
omnibu
canda?
gnissim
ratio ob
illum se
rum riu
gnat, h
tranant
nit: sic
docuere
Sed a
sollicit
actione
quirat
quàm c
Iocerate
lans: L
diligent
rem adi

a S T
b /fac

requiritur in qualibet virtute, a Et concludit : Negligentia speciale vitium est, quæ sollicitudinis debitæ defectum importat. Inde diligentiam rectè appellabimus, *debitam in quovis opere sollicitudinem*, quæ quidem singularis virtutis actus est. Ex quo non possum non plurimum mirari, cum omnia libris plena sint, & scribendorum librorum necdum ullus finis, cumque plurimi scriptores omne genus virtutum commendare, sui esse instituti, profiteantur, eorum tamen plerosque omnes de diligentia altissimè silere, & mutos esse. An non hæc omnia ingerenda, & quovis modo inculcanda ? An non omnibus elogiis longè dignissima ? sed ea jam plerumque scribendi ratio obtinuit, ut, cum unus tacet, omnes illum sequentes taceant. Ovium aut cervorum ritu incedimus : quò primus viam signat, hæc ceteri sequuntur ; & cum flumen tranant, alter alterius tergori caput imponit : sic ferè scribimus ; quod priores non docuere, hoc & ceteri silendo transeunt.

Sed ad rem. Cum diligentia, seu debita sollicitudo, ad quamlibet virtutem, imò ad actionem quamlibet rectè obeundam requiratur, par est, eam virtutis cultoribus quàm commendatissimà esse. Quod etiam Isocrates discipulorum suorum auribus instillans : Ut in cicurandis feris, agebat, cura & diligentia plurimum momenti, sic ad virtutem adipiscendam vires habet maximas. b

c 5

§. IV.

a S. Thom. 2. 2. q. 54. art. 1. ad 1.

b Isocr. proæmio orat. ad Nicoclem de regno p.

§. IV.

Sexta causa. Quanta plurimorum in suam perniciem est diligentia, quam recte nimiam aut vitiosam appellemus. Ecclesia Christum Dominum in Oliveto cum discipulis sic introducit loquentem: Unâ horâ non potuistis vigilare mecum, qui exhortabamini mori pro me? vel Judam non videtis, quomodo non dormit, sed festinat tradere me Judæis? ^a Idem licebit dicere de plurimis ad excutiendum torporem: Vel non videtis impuros amatores, avaros Euliones, ambitiosos Alexandros, quomodo non dormiant? illi ut amoribus suis indulgeant, isti ut pecunias suas augeant, hi ut per altiores honorum gradus ascendant. Nimirum dulce est, vigilare, cum numi crescunt, cum honores exsurgunt, cum amores incendunt. Ah quàm sepe solertes sumus, & industrii in nostrum exitium! Quoties vigilamus, cum longè sanctius in utramque aurem dormiremus!

Vt jugulent homines, surgunt de nocte latrones;

Vt te ipsum serves, non expergis ceru? b

Ignavissime amator cæli, nescis mereri quod amas, quod optas; alii inveniunt, quo prius beneficium asserant, quàm poscant. Vel improbum quemque non vides, quomodo non dormiat, sed omnem moyeat lapidem, quomodo manibus pedibusque obnixè om-

^a Fer. 5. in Cenâ Dom. noct. 3. lect. 2.

^b Horat. epist. 1. 3. epist. 2. ad Lolium.

omni
mis, qu
Sept
erat:
num in
genia
unqua
sapilli
pericul
hic com
imò. fu
pescat
diligen
culenta
exporn
quando
gitante
ferè op
Ergo u
rium p
dem, c
test stu
sibi vir
lentic
quiqu
peffima
non po
nus. D
atienis

a A
magr
fuit. S
c Vi
c. 13. p.

omnia faciat, ut votis potiatur; & tu dormis, qui ascendere moliris cælum?

Septima causa. Priscorum sapientum vox erat: Diligens industria utilior, quàm bonum ingenium. *a* Ratio in promptu est: Ingenia bona plerumque exorbitantia, nec unquam ferè sine mixturâ dementiæ. *b* Hinc sapissime quantò meliora ingenia, tantò periculosiora, nisi patiantur se regi. Sed quis hic communem præcè omnium stultitiam, imò furorem usitatissimum non obstupescat? Ingeniosi videri malumus, quàm diligentes & industrios. *c* Insania propterea luculenta, & quæ auriculas Mida longissimè exporrigat. Imò quod amplius, otiosos quandoque nos esse fingimus & laboris fugitantes, modò videamur ingenui. Nam ea ferè opinio invaluit, ingeniosos esse pigros. Ergo ut ingenii laudem feramus, vituperium pigritiæ non horremus. Vestram fidem, ô mortales, quid esse, aut fingi potest stultius? Quis unquam ingenium suâ sibi virtute comparavit? at nemo aliter diligentiam. Ingenio bono saepe nequissimus quisque est, & eo nonnunquam ad artes pessimas abutitur. At diligentiam habere non potest, nisi homo frugi, & virtuti pronus. Deinde quid ingenio re alienâ, velut alienis plumis cornicula, vanissimè gloriamur?

c 6.

a Apud Stobæum. *b* Aristoteli nullum magnum ingenium sine mixturâ dementiæ fuit. Seneca de Tranquill. sine libri.

c Vide de hac re Phaethontis partem. 2. c. 13. §. 4. de ostentratione.

mur : Diligentia nostra est ; industria in nostro censu reponenda est , illque adnumeranda , quæ fecimus ipsi. Adeoque non tutius solum atque utilius , sed & reverà laudabilius est , diligentia quam ingenio præstare : quòd si utrumque conjungatur , mixtura fiet longè nobilissima. Ingenium vel mediocre ad maximam dignitatem evehet ea , quam commendamus , diligentia.

Hanc Valerius jure meritissimo dilaudans : Quid cesso , inquit , vires industriæ commemorare ? cujus alacri spiritu stipendia militiæ roborantur , forensis gloria accenditur , cuncta studia fido sinu recepta nutriuntur ? quidquid animo , quidquid manu , quidquid linguâ admirabile est , ad cumulum laudis perducitur diligentia , a Neque hîc opus ingenti testium catervâ.

Q. Roscius histrio , industriæ scenicæ notissimum exemplum , tantâ in rebus suis ac curatione fuit , ut nullum unquam spectanti populo gestum , nisi quem domi meditatus fuerat , proponere sit ausus. Quapropter non ludicra ars Roscium , sed Roscius ludicram artem commendavit : nec vulgi tantum favorem , verum etiam Principum familiaritates amplexus est. Hæc sunt attentæ ac solliciti , & nunquam cessantis studii præmia Atque hæc etiamnum ubique fulgent. Aulas , Curias , aliasque domos opulentas ingrediamur ; videbimus hîc illic plurimos , qui nullo natalium splendore , nullo numorum subsidio , sed solis diligentia ac industria experimentis ad amplissimas dignita-

tes è lo
bilissimi
vel quia
vestigia
strios vi
re ferun
cam seg
inutili ac
nobilitas
dò indu
cùm opi

Quan
athenes,
spiritus
rium,
tanto il
ram, &
habitus
sit mui
tûs imp
scander
fluctu
patient
nis fren
in os ca
est : q
vocem
ribus sc
edere si
referret
do, ut
etiam c

tes è loco humili evaserunt. Hos tales nobilissimi quique, vel quia inertes & stupidi, vel quia segnes & pigri, coguntur sequi, & vestigia eorum longe adorare. Illos industrios viri Principes & in oculis & in pectore ferunt; aliorum opulentam & magnificam segnitiam pro ornamento habent, sed inutili ac sterili. Atque adeò ultrò divitiæ & nobilitas in manu diligentia sunt. Tu modò industriam ama, & ultrò te ambient cum opulentia, tum profapia.

§. V.

Quantus olim notissimus orator Demosthenes, homo antea balbus, blasus, exilis spiritus, acerbæ vocis? sed ille oris sui vitium, ceteramque naturæ malignitatem tanto studio expugnavit, ut & vocem sonoram, & lateris firmitatem, quam corporis habitus negaverat, à labore ac diligentia sit mutuatus. Multos enim versus uno spiritus impetu complexus, dum adversa loca seanderet, pronuntiabat: ad oblectantes fluctuum fragores declamabat, ut aures patientia jam duratæ ad concitatæ concionis fremitus nil moverentur. Inertis etiam in os calculis multum ac diu loqui solitus est: quâ quidem exercitatione continuâ vocem asperam ad maturum & gratum auribus sonum perduxit, & litteram caninam edere sic didicit, ut eam nemo expressius referret. Consuetum illi angusto cubare lecto, ut citius expersceretur: in specum etiam descendere, ibique philosophari di-

midia capitis parte abrasâ, quò facultas egrediendi præriperetur. Ferunt etiam speculum Demostheni fuisse æquale ipsi, ad quod seipsum exerceret, gestus & vitia corrigeret. Cùmque inter declamandum, inconvenienter inovere soleret humerum, suspensò e lacunari veru aut gladio, cuius metu se continebat, id desueville. Quis nostrum, animi vitia sedulitate tantâ corrigit? Itaque alterum Demosthenem mater, ætærum diligentia enixa est. Plusque omnino diligentia, quàm matri debuit Demosthenes. Mater hominem edidit, diligentia Oratorem, & quidem tantum, qui omnem Atheniensem populum, quò vellet, duceret, quem omnium & voces & digni loquebantur: En, hic ille Demosthenes est. Absque diligentia fuisset, Demosthenes cultellarius inter opificum sordes contemneret.

Non est, quod Platonem divini eloquii virum memorem. Hic altero & octogesimo ætatis anno decedens sub capite Sophronis ^a numeros habuisse fertur. Ita nec extrema quidem eius hora agitatione studii fuit vacua: idemque illi vitæ fuit finis qui diligentia, Democritum Philosophum non immerito veneramur, qui quanto animo sprevit opulentiam, tanto diligentiam amplexus est. Democriti pater iis opibus florebat, ut Xerxis exercitui epulum præbere facile potuerit. At Democritus, parvâ admodum retentiâ summâ, reliquum patrimonium

^a Fuit hic Poeta Syracusanus, qui *Mimos* scripsit.

nium patrię donavit. Ipse Athenas migrans, annis compluribus sic ibi moratus est, ut omnia temporum momenta ad percipiendā & exercendam doctrinam contulerit. Hic profectō diligentię genius est, nullas temporis particulas etiam minimas negligere.

Carneades tam diligens & laboriosus, quā diuturnus sapientię miles, nonaginta expletis annis eundem vivendi ac philosophandi finem habuit. Doctrinę operibus eā se contentione addixerat, ut cū cibi capiendi causā recubisset, cogitationibus inhærens manum ad mensam porrigere oblivisceretur. Quis nostrū, obsecro, sic cælum cogitat, quis æternitatem sic animi medullis haurit, ut laudatissimam Carneadis oblivionem æmuletur?

Porrō fructuosam Archimedis industriam, quā Marcelli conatus tamdiu sustinuit, aliunde notam sileo. Cleanthis silere non possum. Quis enim unquam tam laboriosē hausit, tam pertinaciter tradidit sapientiam, ac Cleanthes, ipsa panē diligentia. Nam cū inops adolescens esset, nocturnum tempus trahendæ aquæ, diurnum studiis impendit. Enimverō tam solerter didicit, ut ad annum nonagesimū ætatis nonum auditores suos attētissimā curā doceret. Ita studiosissimus senex duplici labore unius sæculi spatium ^a occupavit, incertūque reddidit an discipulus, an præceptor fuisset diligentior ac laudabilior. In parando victu non absimilis Cleanthi Plautus, ille festivissimus fabularum parens.

^a Centum annos.

Hic

Hic dies noctesque in paupertatem pugnavit diligentia : Interdiu fabulas exarabat, noctu pistori operam locabat, & molas trusariles agitabat. *a* Industria nihil nimis difficile.

Non possum, quin hic addam incredibilem prae diligentiam Themistoclis, qui rerum maximarum curis districtus, omnium tamen civium suorum (uti Rex Cyrus omnium suorum militum) nomina memoria comprehendit. Per injuriam patriam pulsus, & ad Xerxem, quem paullo ante devicerat, confugere coactus, priusquam in conspectum ejus veniret, Persico sermone se assuefecit, ut regis auribus familiarem vocis sonum adhiberet. Hem, quid non potes diligentia? omnia tibi velut Numini obsequuntur.

Sed nefas Diodorum Siculum exactissima diligentia virum tacere. Nam Diodorus ne in descriptionibus orbis faceret quod alii, & saepius erraret, bonam Asiae Europaeque partem non sine gravibus incommodis peragravit. Gorgias Leontinus Isocratis magister, centum & septem exegit annos, nec tamen tam longaevis ab opere & industria unquam cessavit.

Sed ut longae felicisque industriae velut in acervum unum, exempla redigamus, Isocrates cum quartum & octogesimum annum ageret, opus composuit nobilissimum ardentis spiritus plenum *b* Ex quo apparet, senec.

a Gell. l. 3. c. Noct. Atticam

b Παναθηναίων.

senescentibus eruditorum membris, in animo florem juventæ, beneficio industriæ retineri. Nimirum diligentia non tantum facit eruditum, sed partem eruditionem etiam conservat & auget. Omnia diligentia proposuit Deus. Estque Tullianum illud etiamnum verissimum: Diligentia subiiciuntur omnia. Diligentia nobilissimum cuiusunque artificis instrumentum est, hinc omnibus officinis, museis omnibus necessarium. Nobile, inquis, instrumentum diligentia, sed pretio tam levi non paratur: mea indolis est, maturare & agilerem facere: operi morosius immorari non possum. *a* Audio, & cum Ambrosio respondeo: Vince naturam diligentiam: naturam nobis formare non possumus, possumus diligentiam. *b*

a Bingen bald fertig.

b Ambr. l. de Ioseph.

§ VI.

Neque verò tantum in gravioris momenti rebus nulli opera parcendum, nil omitendum industriæ, sed in quibuscunque aliis etiam vilioribus Sapiens Polycleri dictum est: Etiam lutum ad unguem elaborandum. Quod si lutum accuratè tractandum, multò magis marmor & ferrum, multòque magis argentum & aurum; quæ tandem diligentia gemmis dabitur? atqui ea quæ divino sunt obsequio, pretiosiora sunt marmora, & ferro, argento & auro, gemmisque omnibus. An non ergo convenit,

ut

ut ea usque ad unguem, & quantâ possumus diligentiam elaboremus?

Narrant Annales prisce, à Sebastiano Ziano Venetorum Principe architectum Constantinopoli evocatum, qui ad eum divi Marci educeret. Architectus omnem operam ad hoc aedificii largiter promisit, eam tamen lege, ut in templo à se struendo, statua sibi locaretur ad propagandam nominis memoriam. Annuit Senatus. Aedificio finito Architectus lingua paululum solutioris, non usquequaque se accuratum fuisse dixit, & potuisse quædam aut firmitus aut venustius strui. Rescivit hoc Princeps, & vocatum hominem objurgans: Itane, aiebat, steteristi pollicitis? cur opus, quod immortale cupimus, parciori diligentia confecisti? Ergo neque nos pactis stamus. Statua tibi ponetur, sed extra templum. Stat illa hodieque digito labris imposito, æternum diligentia minus exacta & lingua intemperantius soluta monumentum.

Ergo illud Ezechia Regis monitum assidue ingerendum: Sit timor Domini vobiscum, & cum diligentia cuncta facite. Non potest justè unquam reprehendi diligentia: quod veterum testimoniis abundè confirmatum.

Romanus scriptor rem scitu dignam narrat industria plurimum extollenda. C. Furius Cresinus è servo liber, cum in parvo admodum agello maiores multo fructus perciperet, quam ex amplissimis vicinitas, in invidia magna erat, cum fruges alienas

pel-

pellice
catus,
omne in
liam val
tam, ser
nes, vor
Ipse sibi
mea sum
ostender
striam, s
absolutu

Ita est
animi cu
constat,
tor nisi i
flexilis di
imò eac
plectitur
peratore
trahit dil
in re bell
tripartita
publica

Adria
Arithme
Muscen
nes illi
sum Ara
ptem reg
meræ cu
sit, rem
tantus j
mum lit

a Plin.

pelliceret veneficiis. Quamobrem in ius vocatus, dictâ die instrumentum rusticum omne in forum attulit, unâque adduxit filiam validam atque bene curatam, ac vestitam, ferramenta egregiè facta, graves ligones, vomeres ponderosos, boves saturos. Ipse sibi patronus: Hæc, inquit, ô Virites, mea sunt veneficia: neque possum vobis ostendere, aut in forum adducere industriam, sudores, vigilias. Sententiis omnium absolurus est.^a

Ita est profectò: tam agrorum quàm animi cultura non impensis, sed diligentia constat. Hinc optimè dictum à priscis: Arator nisi incurvus prævaricatur. Agilis est & flexilis diligentia, neque molestias horret, imò eas ut suarum laudum materiam amplectitur. Neque aratores solum, sed & Imperatores & Reges in sui commercium trahit diligentia. Julius Cæsar consumptis in re bellicâ diebus, noctes nihilominus ad tripartita dividebat officia, quietis scilicet, publicæ rei, & musarum.

Adrianus Imperator Geometriæ gnarus, Arithmeticæ peritissimus; egregiè pinxit, Musicen tenuit, Astronomiz scientiâ omnes illius ævi faciliè superavit. Alphonsus Aragonium Sicilia Regem, non septem regnorum administratio, non innumera curæ, non bella ingentia, quæ gessit, retinere potuerunt, quò minùs Rex tantus jam annum agens quinquagesimum litterario præceptorum se submitteret,

III

ne Latinè loquendi usu careret, ita suam acui volebat industriam. Ne verò Hispani litterarum expertes Livianâ lectione fraudarentur, ipse Livium è Romano in Castulonense idioma transtulit.

§. VII.

E tanto industriorum ac diligentium hominum numero, plurimos admiror, omnes veneror & laudo, plerosque imitandos censeo. Si quis tamen ex me quærat, quem ex omni hoc numero, non prædicandum duntaxat, sed & imitandum arbitrer; dicam quod sentio, idque ex animi mei sententiâ. E priscis neminem non laudandum magis quam imitandum arbitror, exemplar diligentia longè illustrissimum C. Plinium Secundum. Erat huic viro acre ingenium, incredibile studium, summa vigilantia. Erat somni parcissimi, hinc nonnunquam etiam inter ipsa studia instantis: nam ille quoque noctibus ad studia utebatur, & minimum dormiebat. Quod verò maximè diligentiam sapit, quodque omnibus, qui litteras tractant, imitandum censeo, istud est. Nihil unquam legit vir iste, quod non exciperet, nec in museo solum aut bibliothecâ, sed etiam in mensâ, in læticâ: sed & equitans quoque vel scribebat, vel scribendum dictabat. Ita totos dies usque ad cenæ tempus inhærebat libris. Ne quid verò de studiis decerperet cena, super eam liber legebatur, interim adnotabat ipse & exciperet. Fuit ut unus aliquis amicorum lecto-

tem in
nuntiâ
Intelles
annuist
cem an
perdidi
ris, Per
tur, quo
simâ di
comme
ta reliq
nius em
si vendi
ceteris
gè avati
enim un
quam l
ret. Hor
dique.
judicio
plorum
dè pius.
met nos
pere doc
fui. b S
& docto
Prius
enla sub
jam octo
divinaru
plur itaq
fides est

a Ion
b Plin.

rem in mensâ, cùm quâdam perperam pronuntiâssset, repetere coëgerit. Huic Plinius: Intellexeras nempe? aiebat. Cùmque ille annuissset: Cur ergo revocabas? inquit: decem amplius versus hac tuâ interpellatione perdidimus. Tanta erat parsimonia temporis. Perire autem omne tempus arbitrabatur, quod studiis non daretur. Hac intentissimâ diligentia tot volumina conscripsit, commentarios electorum centum sexaginta reliquit, quos in Hispaniâ Largius Licinius emisisset quadringentis millibus H S. ^a si venditorem reperisset Plinium. Illud præ ceteris omnibus placet, quod temporis longè avarior quàm auri & gemmarum (hujus enim unius avaritia laudabilis) nihil unquam legerit, quin exciperet & adnotaret. Hoc & studia & virtutem acuit, accenditque. Sine excerptis nemo unquam, meo iudicio, eruditus; sine sanctorum exemplorum observatione nemo unquam solidè pius. Aliorum virtus & instruat & animet nos necesse est: aliorum clades nos sapere doceat. Nam optimum alienâ insaniâ frui. ^b Sic excerpendum: hæc nos industria & doctos reddet & pios.

Præquam finiam, vera diligentia miracula subiiciam. Aurelius Augustinus cùm jam octogenarius esset, non minùs operosè divinarum litterarum studia exercuit. Scripsit itaque plura, quàm quisquam legerit, si fides est Possidonio, cui iure merito esse debet,

^a 1000. Philippearum.

^b Plin. l. 18. nat. hist. c. 5.

bet, qui Augustino familiarissimus, omnia ipsius arcana potuit arbitrari. Neque nostrum ullus gloriatur omnia Augustini scripta à se lecta, cum sermones, epistolæ ac libri amplius ducenti vel temporum voragine absumpti, vel injuriâ abditi delirescant. Incredibile videri posset, quomodo vir iste sanctissimus, inter amplissimas curas, inter negotia gravissima, in munere concionandi assiduo, tot divina scribere volumina potuerit. Sed nihil nimis arduum diligentia.

Ambrosius in sacris Augustini præceptor, morbo senioque confectus, tantum non animam agens, nihilominus ne sibi prius diligentiam, quàm vitam extorqueri pateretur, Psalmum 43. interpretari cœpit. Ita in eodem lectulo, & spiritus ejus, & egregiorum operum cursus extinctus est.

Origenis immortale ingenium, ut Hieronymus loquitur, non miror, sed miror diligentiam incredibilem. Nam eò industria scribendi in hoc viro excurrit, ut, teste beato Hieronymo, ^a quidam plurimâ fratrum multitudine audiente sex millia librorum Origenis se legisse sit confessus. Superi? quod diligentia portentum est hoc? Auxerunt aliorum studia bibliothecas, ac per partes complevêre. Unus & solus Origenes ingenii felicitate bibliothecâ unam quamvis ingentem implere potuit. Quid nos, quæ nostra est diligentia? somnium & umbra

^a Hier. tom. I. in catal. script. Eccl. mihi p. 126.
Id. tō. 9. in Apolog. Ruffin. pro Orig. mihi 155.

bra ad ta
dustria
dustria v
biguâ vi
num; I
mum va
bis; hæc
assequit
continen
vel millie
animo:
cum dilig
a Cicer

D I

1. Pri
astissimè
la, nulla
dies & h
perdat li
dicere sol
tem senec
firmavit,
nem inte
te pressur
faceret?
putatis, t
sanè jam
tia, si eo
eam Solo

bra ad talium virorum ingeniosissimam industriam, in quibus sæpe ingenium & industria vel diligentia inter se certarunt ambigua victoria. Verissimum illud Tullianum; Diligentia in omnibus rebus plurimum valet: hæc præcipua colenda est nobis; hæc semper adhibenda; hæc nihil non assequitur, quâ unâ virtute reliquæ omnes continentur, a Illud igitur Ezechia Regis vel millies occinendum, assiduè obversetur animo: Sit timor Domini vobiscum, & cum diligentia cuncta facite,

a Cicer. de orat.

ACTIONES

DILIGENTIAE.

1. Prima diligentia regula est, quam exactissimè observat: *Nulla dies sine lineâ*, nulla, nulla. Desidia securi animi est, etiamsi dies & hebdomades, & menses sine ullâ perdat lineâ. Solon vir summæ industriæ dicere solebat, se quotidie aliquid addiscentem senescere. Idque supremo vitæ die confirmavit, cum assidentibus amicis & sermonem inter se conferentibus, caput jam morte pressum erexit. Interrogatus quid hoc faceret? Ut cum istud, inquit, de quo disputatis, sciero, doctior moriar. Migrasset sanè jam pridem ex hominibus negligentia, si eo animo vitam ingrederemur, quod eam Solon egressus est,

2. Di-

2. Diligentia est, omnia suo quæque tempore facienda disponere, nec ullam diei partem ab opere immunem dimittere. Temporis & actionum confusio, diligentiam plurimum retardat. Sunt qui de die vagentur, aut stertant, noctu ad oleum aut sebum fastidiosè laborent. Sunt qui profectis ac negotiosis diebus amplissimè ferientur, feriatis operi assideant. Perturbatus ac praposterus est hic rerum ordo. Hoc lepores in mari, pisces in pratis, hoc cancos in ramis, hoc poma in rivis est quærere. Ordine omnia, & suo tempore facit diligentia.

3. Diligentia non solum assiduum votum, sed etiam nonnunquam factum est, totas parè noctes aut precando aut laborando transmittere. Seriò diligens homo sapissime suspirat, & ait: O si possem penitus non dormire; quàm ego promptè ac hilariter noctes cum precationibus tum lucubrationibus impenderem, cum nullum tempus studiis & colloquiis cum Deo sciam aptius. At quia non valeo totas pervigilare noctes, de iis, quantum licuerit, decerpam, meliori occupationi, quàm somno, impendendum. Ita in lucro ponam, quicquid horis somni ademerò.

4. Diligentia minimas etiam particulas temporis velut ramenta auri colligit, & in suum usum redigit. Nullius alterius rei iactura major est, quàm temporis, quamvis nec vilior est, sed apud ignavos. Apud Lacedamonios summa temporis parsimonia fuit, nec ulli civium permissum vel otio vel

lu-

iudicis di
magistratu
non utilire
titur, pur
diligentes
partem vel
audet com
ut etiam g
Homo ex a
Aristophan
quàm Vitel
nam oleam
5. Dilige
nes illos ot
parum agun
igentia, co
ia non acc
trahatur ha
di. Ita om
poris pro v
estimat neg
isse sine su
isse sine cu
male perdi
orum max
a Lian.

ludicris diem frangere. Hinc ab Ephoris magistratu Laconico ambulationes etiam non utiliter, nec ad exercendum corpus instituta, puniebantur. Nemo seipsum inter diligentes numeret, qui minimam horulæ partem vel otiando, vel inutilia faciendo audet comburere. Diligentia mavult aurum aut etiam gemmas quàm tempus perdere. Homo ex asse diligens mavult sua scripta Aristophanis aut Cleanthis lucernam, quàm Virelli patinam, aut Promachi lagenam oleant. Hinc quinta diligentia actio.

5. Diligentia studiosissimè fugit homines illos otiosos temporis fures, qui & ipsi parùm agunt, & laborantes impediunt. Diligentia, colloquia vanà abrumpit, symposia non accedit, ne paulatim malus contrahatur habitus temporis malè collocandi. Ita omnem occasionem perdendi temporis pro viribus declinat, nec damnum æstimat neglexisse lufum aut ludicra, amississe sine suâ negligentia pecuniam, perdidisse sine culpâ suâ gratiam; modò non malè perdiderit tempus omnium thesaurorum maximum.

a. *Alian. l. 2. 4 ar. hist. c. 5.*

CAPVT QVARTVM.

Cæli Rosa,

feu,

Desiderium celestis Patriæ.

§. I.

NON opus hic interprete; res loquitur. Rosa illa Germanis non ignota, quam illi à coloris amœnitate Cæli Rosulam a vocant, celestis patriæ desiderium significat. Hoc animi ardore in patriam mirificè Mater Domini excelluit.

Deus olim præcipiens Moysi: Ascende, inquit, tu & Aaron. Ascenderuntque Moses & Aaron, & viderunt Deum Israël: & sub pedibus ejus quasi opus lapidis sapphirini, & quasi cælum cum serenum est. ^b Petrus Galatinus ^c Hebræum laudat doctorem Rabbi Haccados, qui Messia matrem hic designari ait. Hæc illa sedes sapphirina quam Dei filius seipso implevit. Neque in orbe simile opus est visum, Non primam similem visa est, nec habere sequentem. Hinc illæ Anselmi voces: O Domina, nihil tibi æquale est: omne quod est, aut infra te, aut supra te est. Supra te solus Deus; infra te omne illud, quod Deus

non

^a Symmetröstin.

^b Exod. c. 24. v. 1. & 9. ^c Galatin. de arcana
Catholica veritatis è fontibus Hebr. l. 7. c. ult.

De
non est. a
habuit in t
in cælo. E
lus loquit
bilissimum
æ mixtura
deris, ter
emplis.
Beatus B
votissimus,
quentem: 3
& quantâ
perebam:
præceptum
diligentem.
di & proxim
ac beneplac
mili Deus a
naleretur
mater: desi
Deus oculo
guam quâ il
quibus ei ser
etatio mea,
tia mea apu
rant gaudia
mino. e
Neque sol
ni pedes cum
licias conten

a Anselm.
platione edior
c Bonav. an
d 2^a sal. 38.

non est. *a* Eam Virgo puritatem animi habuit in terrâ, quam beati nanciscuntur in cælo. Erat Virginis beatissimæ, ut Paulus loquitur, conversatio in cælis. *b* Ita nobilissimum agentis & contemplantis vitæ mixturam fecit: cælo inhærebat desiderio, terram illustrabat sanctissimis exemplis.

Beatus Bonaventura *c* cliens Virgini devotissimus, suo stylo Virginem sic sistit loquentem: Surgebam semper noctis medio, & quantâ poteram affectione in templo petebam: Primò gratiam, quâ dilectionis præceptum implem, & Deum toto corde diligerem. Petebam deinde gratiam amandi & proximum, secundum Dei voluntatē ac beneplacitum. Tertiò petebam, ut vitam mihi Deus ad illud tempus prorogaret, quo nasceretur Virgo, quæ Deum esset paritura mater: desiderabam itaque, servaret mihi Deus oculos quibus illam intuerer, linguam quâ illam laudarem, manus pedesque quibus ei servirem. Et nunc quæ est expectatio mea, nonne Dominus, & substantia mea apud te est? *d* Alii in aliis sua querant gaudia; ego vero delectabor in Domino. *e*

Neque solum Virgo beatissima ad Domini pedes cum Magdalena sedit æternas delicias contemplata, sed etiam Marthæ obse-

d 2

quiss

a Anselm. de excellentiâ B.V. seu in contemplatione idiota c. 2. *b* Philip. c. 3. v. 20.

c Bonav. in medit. vitæ Christi c. 3. medio.

d Psal. 38. v. 8. *e* Psal. 103. v. 34.

quius se addixit : nam & filium & seipsam operâ suâ aluit. Itaque contemplantem & agentem vitam mixturâ temperavit laudatissimâ. Vox sapientum est, vitam actuosam esse bonam, meliorem contemplatricem, optimam ex utrâque mixtam. Atque hanc in Domini matre veneramur. Ut autem hæc in oculis esset, & æternâ coleretur memoriâ, anno millesimo quadringentesimo octogesimo quarto, quod Aubertus Miræus refert, in honorem beatissimæ Virginis Conceptæ institutus est Ordo. Huic Toleti dedit originem Beatrix à Silvâ nobilissima Lusitana femina, Pontifice Innocentio VIII. Vestis religiosa hæc fuit, Tunica erat candida, velum capitis cæli colorem æmulabatur. Habitus sanè pulcherrimus, & qui vel ipso colore Virginis beatissimæ puritatem, & vitam cælo in hærentem repræsentabat. Plurimæ aliæ eæque diversæ religiosæ familiæ Virginis honori sunt institutæ. Exemplo sint istæ.

Anno millesimo ducentesimo trigésimo tertio Gregorio I X. Pontifice tranquillandis Italiæ civitatibus Ordo militaris initium habuit, auctore Bartholomæo Vicerino, Ordini nomen S. Mariæ Gloriosæ. Nobilissimi quique huic religioni sese addixerunt. Muneris sui esse volebant pupillos & viduas defendere, concordiam inter dissidentes conciliare.

Anno 1252 septem Florentini cives initium fecere Ordinis Særvorum B. Mariæ, Martino IV. Pontifice,

a Gimmesiam.

An-

Ann
rem diva
li. Ludo
conjuges
repudiav
nec facte
cet fuisset
Joannæ
te, deinde
reddi. Jo
thalamur
Christi in
ce Alexan
nem illum
gines An
cinerei co
Candidu
bat, quod
rebat : à
crux pur
crucem a
Leges hu
nimo dec
Virginis
ex Evang
milias. P
tia, Pieta
Tot ali
tissimæ in
centere.
Rupertus
Duce Bav
nobium
a Nome

De DESIDERIO CÆLI. 77

Anno 1501. nobilissimus Ordo in honorem divæ Virginis ab eventu cœpit mirabili. Ludovicus XII. Rex Galliarum suam conjugem Joannam Caroli VIII. sororem repudiavit, duxitque Annam Principem; nec facto color defuit: matrimonium scilicet fuisse violentum, Ludovico XI patre Joannæ imperiosius, quàm par fuisset, agente; deinde virginem, quam acceperat, à se reddi. Joanna nihil se opponens, in Christi thalamum denupsit, & pro honore Matris Christi initium dedit Ordini novo, Pontifici Alexandro VI. Julius II. & Leo X. Ordinem illum litteris confirmarunt. In eo Virgines Annunciatæ debebant. Harum vestia cinerei coloris fuit, ut pœnitentiæ moneretur. Candidum velum à capite ad pedes defluebat, quod virgineam puritatem oculis ingerebat: à pectore ad imos quoque pedes crux purpurea descendebat, quæ Christi in crucem acti memoriam assiduè objiceret. Leges hujus Partheniæ familiæ fuerunt omnino decem, nec plures. Nempe beatissimæ Virginis primariæ virtutes, quærû nomina ex Evangeliiis hæc recitantur: Prudentia, Humilitas, Paupertas, Veritas, Patiëntia, Obediëntia, Pietas, Compassio, Castitas, Charitas.

Tot alios Ordines honori Virginis beatissimæ institutos, nimis hîc longum sit percenteret. Illud non omittendum. Sanctus Rupertus Germaniæ Apostolus anno 591. Duce Bavarîæ Theodeberto Virginum cœnobium a condidit sub patrocinio æternæ

d 3

Vir-

a Nomen ei Nonnenberg.

Virginis Mariæ. En religiosam familiam nobis tam vicinam à mille & amplius annis institutam !

§. II.

Est & alius Ordo longè amplissimus, in quem multa millia virorum ac feminarum per totum orbem sunt adscripta. Hujus Ordinis lex unica ista: Matrem Domini semel quâlibet horâ verbis Angeli salutare. Egi-
mus hac de re in Trismegisto, ^a & Amu-
si; ^b hos libros obsecro, mi Lector, adi, & il-
lic dicta in memoriam revoca. Hic addo:
Mos iste quot horis divinam Virginem sa-
lutandi, totâ Lusitaniâ receptissimus est.
Omnes cujuscunque ordinis & statûs ho-
mines mox caput aperunt, aliisque omni-
bus sepositis æternam Virginem salutant.
Quàm verò id Deo gratum sit, non obscure
palam fecit anno Christiano 1614. Atque
hinc nemo non intelliget, quàm cordi Deus
habeat suæ Matris honorê. Conurbicæ (ci-
vitas est Lusitaniæ, eruditionis domicilium)
quidam capitalem hostem in intidiis luce
dubiâ expectabat, in hanc unam curam in-
tentus, ut transitorium sclopo trajiceret. Ita
vigilantissimis oculis inimici adventum ex-
cepit, collineavit, glandem ejaculatus est,
fragore viciniam omnem exterruit, sed co-
natu prorsus irritò. Res mira, & post homi-
nes natos pænè inaudita. Nam alter audi-
to horæ pullu repente constitit, ut pro mo-
re

^a Trismegist. l. 2. c. 2. §. 2. Et l. eodem c. 10. §. 2. ^b Amusi l. 2. c. 8. §. 2.

De
re Mat
loci pun
diator oc
Videre
argumen
Matrem
præferti
etiam Ch
ras singu
Angustar
jadice ex
at te ven
nam in o
ce, in quâ
Hæc qu
incredib
derium
mur. Nec
est quàm
cillimum
tio incalc
que sign
drana sus
nuntius
desideriu
quotidie
horas pr
sed cupia
stias effri
ceat, ut
licia.

a Anto
b SS. N
Velsen An

re Matrem Domini salutarer, nec ad illud loci punctum pervenit, quod nefarius insidiator oculis designarat.

Videre testatissimum divinæ bonitatis argumentum, & quàm Deo placeat suam Matrem inter mortales esse venerationi, h's præsertim horatis precationibus a Præscis etiam Christianis usitatissimum fuit in horas singulas frontem cruce signare. In æt'is Augustanæ martyris Afræ, missus à Cajo iudice explorator: Cognovi, ait, eos serò ad te venisse, *b* & scio, quia Christiani erant, nam in omni horâ signabant frontem cruce, in quâ Christus eorum passus est. *c*

Hæc quot horis animi ad Deum elevatio incredibiliter accendit cælestis patris desiderium, quod in Virgine cælesti veneramur. Nec aliis h'ic impensis, non aliâ vi opus est quàm consuetudine. Assuesce, quod facillimum est, & magis ac magis cæli desiderio incalesces. Neque hoc solum: viam quoque signabunt tibi tui gemitus & quotidiana suspiria. Non difficile illuc itur, quò nuntius tam frequens præmittitur. Cæli desiderium in homine sincerè Christiano quotidie crescat, ut non tantùm in omnes horas prompti parati simus hinc migrare, sed cupiamus etiam carceris huius angustias effringi; nec ulla res creata ita demulceat, ut præ eâ insuaves videantur illæ delicæ.

d 4

Nar-

a Anton. Balinghemius l. 3. de Iaculator c. 6.

b SS. Narcissum & Felicem. c Vide Marci

Velseri Augustam Vindelicorum.

Narrant Regum fasti, Adadum adolescentulum cum aliquot Idumæis sui parentis famulis è Judæa in Ægyptum profugisse Joabi metu. Rex Pharaon benevolè prorsus nobilissimum hunc adolescentem excepit, amplam ei domum præbuit, lautam mensam adjecit, agros assignavit. Atque quod divinæ paginæ testantur, Invenit Adad gratiam coram Pharaone valdè, in tantum ut daret ei uxorem, sororem uxoris suæ germanam Taphnes Reginæ. Ex hoc conjugio natus est Adado filius Genubath, qui in Pharaonis palatio cum regiâ prole velut regis filius nobilissimam educationem habuit. Itaque Adado plus favebat exilium, quàm patria : cum longè felicior fuerit in peregrino, quam unquam esse potuisset in natali solo, favore regio & opulentiâ eximius. Nihilominus ubi Adadus inauduit Joabum & Davidem regem vitâ functos, Pharaonem adiens : Liceat mihi, ait, cum ventâ tuâ in terrâ patriam reverti. Cui Pharaon : Quâ enim re, inquit, apud me indiges, ut reditû urgeas in patriam ? Nullâ, respondet Adad, nihilominus obsecro te, ut dimittas me : a patrii soli prædulcis amor adeò inhæret, ut potentiùs me trahat, quàm magnes ferrum.

Quod Adado Rex Ægyptius, hoc nobis sæpissime objectat mundus : *Quâ enim re apud me indiges ?* Nomen geris & decus, in pretio es, omnia tibi feliciter succedunt. Qui autem seriò patriam cælestem amat, respon-

a 3. Reg. c. II. v. 17. & seqq.

sponder
tibi non
nis : *Di-*
amcenti
præbuit
diorum
sunt juv
tamenta
eum tam
obsecro te
mundus
lia; non
ue cogit
bit pro se
malo in
hic in ex
cælestem
magnes
hit. illuc
iam prid
satur sum
drus. Sed
ta dones
Regis au
rum Ne
gnum.
puleuria
tuas &
& vigint
quamvis
gentes, i
de vale,
miam.
Nisi

spondet quod Adad : *Dimitte me.* At opes tibi non desunt, & victu abundas & fortunis : *Dimitte me, obsecro.* Sed mundus variz amœnitatis memoriam replicans : Et volupratibus etiam fruëris, inquit, sunt tibi gaudiorum loci, sunt convivium, sunt tripudia, sunt jucundi lusus, sunt alia hilaritatis invitamenta, quid tibi deest ? Fac nihil deesse, cum tamen desint plurima : nihilominus, *obsecro te, ut dimittas me.* Non possum, ait mundus : est tibi uxor, sunt liberi, est familia ; non possum dimittere ; & quò tandem ire cogitas ? Si cælum amori est, respondebit pro se quisque : Vadam in terram meam, malo in patriâ civium esse infimus, quàm hic in exilio primus Vadam in terram meâ, cælestem patriam, illuc desideris feror ; hic magnes me ferrum licet frigidissimum trahit, illuc anhelo O munde immundissime jam pridem vale . tuis fallaciis jam dudum satur sum. Pollicitis ditissimus es, re vix Codrus. Sed verum esto, sis dives, sis fidus, multa dones, & plura donaturum spondeas ; in Regis aut Cæsaris solium me evehas ; domum Neronis auream, duplex Davidis regnum, summas Salomonis voluptates, opulentiam Cræsi, magnificentiam Cyri, fortunas & victorias Alexandri Magni, centum & viginti septem provincias Assueri offeras ; quamvis trecentas Helenas, Estheres septingentas, in conjuges mihi sisas ; vale munde vale, non me tenes ; *Vadam ad terram meam.*

Nisi sic Christiani sentiamus, indigni
d sumus,

sumus, qui cælo, qui Beatorum consortio,
qui Deo fruamur,

§. III.

Non verissime solum, sed & nervosissime locutus mihi videtur Augustinus: Tanta est, inquit, pulchritudo & jucunditas lucis æternæ, ut etiamsi non liceret amplius in eâ manere, quàm unius diei morâ, propter hoc solum innumerabiles anni hujus vitæ pleni deliciis, & circumfluentia temporalium bonorum rectè meritòque contemnerentur. Non enim falso aut pravo affectu dictum est, Quoniam melior est dies una in atriis tuis super millia. *a* Cujus ergo desideria non accendant, non dicam dies unus, sed æternitas in cælestibus deliciis?

Hieronymus Cardanus vir oppidò doctus, rati artificii instrumentum, quo quis seipsum non difficili nisu sursum trahat, curiosè describit. *b* Si res corporis ad animum transferamus, desiderium beatitudinis, ipsissimum hoc instrumentum est, quo quis seipsum quotidie sæpius ad immensam pertrahat altitudinem. In cælum vis evehi? te ipsum sæpius in cælum attrahe desideriis. Hoc penes te est. Negligis? tibi uni culpam impinge. Nemo cælum nauseando diripit, sed vehementer desiderando & acriter pugnando. Pondus sui molestissimum sensit, qui dixit: Supra modum gravati sumus, ^{supra}

a August. tom. 1. l. 3. de libero arbitrio c. 25.
b ult. mihi pag. 299.

b Cardan. l. 17. de subtilit. mihi pag. 332.

supra vi
Nihilom
ipsum in
quin, diss
Beatu
mentibu
Angelor
velut gu
bebat, Q
fisse hun
suaviter
quo Paul
seipsum
me dice
Christo.
oculos u
vocibus i
causam
qui adera
Jesus, in
xus ita m
fidelis, in
hæc verb
Sanctu
siderio æ
Christum
set, tem
posset.
instrume
Cupio, aj
multo mi
summum

a 2. Cor
b Phil.

supra virtutem : Ingemiscimus gravati. ^a
 Nihilominus tractorio illo instrumento se-
 ipsum in sublime pertrahens : Cupio, in-
 quit, dissolvi, & esse cum Christo. ^b

Beatus Nicolaus Tolentinas sex rotis
 mensibus ante obitum singulis noctibus
 Angelorum symphoniam audit, quæ illi
 velut gustulum æternitatis beatissimæ præ-
 bebat. Quo igitur desiderio beatitudinis ar-
 sisse hunc virum credimus, qui ad illam tam
 suaviter invitabatur ? nimirum illo eodem,
 quo Paulus, tractorio instrumento usus, &
 seipsum ad astra pertrahens frequentissi-
 mæ dicebat : Cupio dissolvi, & esse cum
 Christo. Cùmque jam ferreus somnus
 oculos urgeret, collectis spiritûs extremi
 vocibus in læritiam erupit insolitam. Ubi
 causam tam inusitati gaudii quæsissem
 qui aderant morienti, Ille : Dominus meus
 Jesus, inquit, sanctissimæ Matri suæ inni-
 xus ita me alloquitur : Euge serve bone &
 fidelis, intra in gaudium Domini tui. Sub
 hæc verba exhalavit animam.

Sanctus Ignatius Lojola tam ardenti de-
 siderio æstuabat ex his vinculis evolandi ad
 Christum, ut quoties mortis suæ meminisset,
 temperare à gaudiorum lacrimis non
 posset. Nam illo eodem prorsus tractorio
 instrumento ad sidera seipsum attollens :
 Cupio, aiebat, dissolvi, & esse cum Christo,
 multò mihi melius. Neque id cò solùm quò
 summum sibi bonum fruendum obveniret.

d 6

sed

a 2. Cor. c. 1. v. 8. & c. 5. v. 4.

b Phil. c. 1. v. 23.

sed ut gloriam Christi tantopere amati coram intueretur 4

Beata Monica divi Augustini duplici nomine mater, jam vicina morti cum filio cœpit colloqui. Sermo erat prolixus & igneus, & omnis de cœlesti æternitate. Eò his colloquiis mater & filius extollabantur, ut sibi viderentur perambulare cælum, vilescente inter verba mundo. Hinc optima mater: Fili, agebat, quantum ad me, nihil hîc amplius me delectat, res nulla me afficit. Illud erat unicum, cur diutius vellem vivere, ut te Christianum Catholicum viderem. Vota transcendendi mea: Et Catholicum te video, & Dei servum. Quid hîc ulterius facio? migremus in terram ineliorum. 6

Beatus Macarius cœli desiderio apud se statuerat, quinque omnino diebus ita mentem componere cum Deo, ut aliud non cogitaret quàm cælum & Deum. Eo fine turguriolum observavit, nulli nec interroganti nec pulsanti responsurus. Inipio tam arduæ contemplationis seipsum cohortatus: En, inquit, ascendis cælum: cave, ante constitutum tempus relinquo cælum. Hîc ordinibus Angelorum interes, hîc Deo frueris: hîc mane: nec inferiora repete ante constitutum diem. Biduum ita exegit. Sed non tulit cacodæmonis invidia tam arduam contemplandi virtutem. Nam die tertio casam Macarii sic populari cœperunt flammæ,

a Ribadin. l. 5. de vitâ illius c. 1.

b Aug. l. 9. Confess. c. 10. & 11.

ma, ut e
stebat, co

Quod
que no
utinam
rarum p
ne, ut q
didat co
paullul
choris re
quo loco

Sunt c
riò cælum
quorum
pri nom
quod al
star & g
nè defu
aquis ex
Hinc ali
gyptii N
spectant
pto, ait,
millime
mundi c
nomen e
mam, au
Longè
Olim I
ingredier
& gypti,
rem aqu

a Pall
b Philo

ma, ut etiam florea, quam vir sanctus infestebat, coeperit ardere ^a

Quod Macarius geminos dies geminasque noctes ardore incredibili perseveravit, utinam nos subinde geminis horis aut horarum partibus faciamus, eâ quidem ratione, ut quis ipse sibi dicat : Humiles ac solidas cogitationes pelle ; relinque terras paullulum ; ascende cælum, Angelorum choris temer inferre, Deo fructuere ; dispice, quo loco mansurus sis æternum

Sunt qui totis mensibus vix unquam ferio cælum cogitent, velut Ægyptii aratores, quorum nemo cælum aspicit. Nilus Ægypti nominatissimus fluvius, Philone teste, ^b quod aliis regionibus cælum, hoc ipse præstat Ægypto. Nam uti cælum pluvis superne defluentibus terram irrigat, ita Nilus aquis ex imo ascendentibus inundat agros. Hinc aliarum regionum incolæ cælum, Ægyptii Nilum aspiciunt, à quo pluviam expectant. Hinc rectissime Seneca : In Ægypto, ait, nemo aratorum aspicit cælum. Simillimè hîc dixerim : Nemo amatorum mundi celestia considerat. Cælum ijs inane nomen est ; terram intuentur, terræ spumam, aurum sitiunt.

Longè aliter ad cælum nati se gerunt. Ohm Israëlî Moses : Terra, inquit, ad quam ingredieris possidendam, non est sicut terra Ægypti, ubi jacto semine, hortorum in morem aquæ ducuntur irriguæ : sed montuosa

d 7

est

^a Palladius in vitâ Macarii junioris c. 17.

^b Philo de profugis.

est & campestris, de cælo expectans plu-
vias, ^a Illi nimirum quibus cælestis patria
promissa est, quicquid solidæ voluptatis
percipiunt, è cælo trahunt, inde iis ros fluit
optatissimus.

Peregrinatio est vita nostra: cùm diu am-
bulaverimus, deinde redeundum est. Nemo
peregrinus patriam non desiderat: etiam
fumum

Optat de patriis posse videre focis.

Nescio quâ natale solum dulcedine cunctos

Ducit, & immemores non sinit esse sui. b

Atque hoc quidem accidit etiam iis, qui-
bus extra patriam bene est. Quis jam eo-
rum erit sensus quibus malè est? Sed & aliis
rebus patriæ desiderium innatum. Bestiæ ad
natales latebras ac silvas properant. Aves
ipsæ, quamvis alibi saginata, ad patrios ni-
dulos revertuntur: assueta leones antra
petunt. Arborea transplantatæ solum ma-
lunt nativum. Ad suum centrum præcipi-
tant saxa, ad suos fontes & ad mare pere-
grinata diu flumina recurrunt. Ad sphæram
suam evolat ignis. Homo solus è peregrinis,
quamvis in exilio miserrimus, reditum in
beatam patriam non assiduè cogitet? Hic
dum sumus in corpore, peregrinamur à Do-
mino. ^c Animus è cælo oriundus, terræ in-
quilius cælum suspiret. Hoc uno beatioris
vitæ desiderio prohi improbiq; maximè
differunt. Prohi ut generosa semina in or-
tus exsurgunt suos, redire cupiunt, unde

^a Deut. c. II. v. 10 & 11. ^b Ovid. l. I. de
Ponto eleg. 4. c 2. Cor. c. 5. v. 6.

animo
probi or
quidqua
Cælum
mirum
caligena
illic sint
Omnia

Gra
Inveni
quoties
rum in
di artem
& quâ l
mitam.
tur) are
Calites
a Ovid.

Quân
Calites
prorum
mala me
quæ nun
Divæ qu
ultra sol
non min
piternar
olim tar
ut largit
verò ab
refertis

a Iai

animo, potiore sui parte, descenderunt. Improbi ortūs illius obliti, præter terram vix quidquam sapiunt. Bonum est illis hīc esse. Cælum eis desipit, quibus terra sapit. Nimirum terrigenæ terram, cælum affectant caligenæ; nec ullus abit dies, quin mente illic sint. Hoc iter obstrui nequit.

*Omnia possideat, non possidet æthera Minos,
Gratia Dīs; animo quolibet ire licet.*^a

Inveniunt hī Dædali alas, quibus in cælum, quoties volunt, evolent. Conversatiō eorum in cælo est *b* Has alas forsan, & volandi artem non nemo desiderat? Juvabimus, & quā licet, signabimus cælestem hanc stemitam. Ergo stemus simul, (ut Isaias loquitur) ardentēque gemitus ad cælum & ad Cælites mittamus hoc modo.

a Ovid. Metamor. & Trist. b Philip. c. 3. v. 20.

§. IV.

Quām ego hodie ad vos, ô beatissimi Cælites, suspiciosum (ah) ex intimo pectore prorumpo! Ah! quām me gemere docent mala mea innumera, & innumera vestra, quæ nunquam amittetis, bona. Vos, ô Divi Divæque, diem luctūs jam finiistis, vobis ultrā sol vester non occidet, & luna vestra non minuetur, quia Deus vobis est in sempiternam lucem.^a Olim quidem, sed olim tantūm flevistis, & acerbis lacrimas ut largissimam sementem effudistis, nunc verò ab hac tam tristi semente quām lætos refertis manipulos? lacrimam omnem abs-

a Isai. c. 60. v. 20. b Psal. 125. v. 5.

absterſit Deus ab omni facie veſtrâ. *a* Fuit, cum etiam in voſ ſuam pharetram mors exoneraret, & animum vobis extorqueret, non uno vulnere. Nunc verò ubi mors aut mortis toxicata ſpicula? Præcipitavit mortem in ſempiternum iſ, qui morte ſua mori cœgit mortem, eamque propriâ juſſit cadere truculentia. Vos contra ſtatis in monte ſublimi, & felici, in monte, in quo Dominus exercituum convivium populiſ faciet æternum *b*

Fuit, heu! fuit cum mœroribus, angoribus, ac doloribus oppreſſi tabeſceretis, non auſi niſi madidos in calû oculos emittere. Abijt traror, evanuit angor, dolores fugerunt, oblivioni traditæ ſunt angustia: priores univerſæ. *c* Quam mutata ſors eſt inter vos & illos, qui vos olim calcârunt, lacerârunt, jugulârunt! lacrimæ veſtræ in illorum cachinnos tranſerunt, triumphus illorum in veſtras lacrimas mutavit. Et eſt nunc, qui omnium veſtrû loco tyrannis omnibus inclamet altum: Ecce ſervi mei comedent, & vos eſurietis: Ecce ſervi mei bibent, & vos ſitietis: Ecce ſervi mei latabuntur, & vos confundemini: Ecce ſervi mei laudabunt præ exultatione cordis, & vos clamabitis præ dolore cordis, & præ contritione ſpiritus ululabitis. *d* Ecce enim ego creo caelos novos & terram novam, & non erunt in memoria priora

Hæc Regis veſtri, ô cæſites, cui ſervivitis,

a Iſaia c. 25. v. 8. *b* Ibid. c. 25. v. 6.

c Ibid. c. 65. v. 16. *d* Ibid. c. 65. v. 13. & 17.

stis, vox est in improbos illos, qui servitutum, quam conditori suo debebant, suo seductori prestare maluerunt, cui imperare poterant. Eant nunc, & ex imo Tartarorum spelæo cachinnis vos impetant, sannis & sibilis proscindant. Non obsunt amplius colubrorum horum vibrantes linguæ, sed nec olim oberant iis, quibus Deus erat clypeus, & munimen, & omnia. Ipsi suis se dentibus lacerant, quos in aliorum fixerunt ulcera, & veneno perimi se jam dolent, quod in aliorum viscera putârunt transfundere; nemini magis noxii, quàm sibi. Vos jam, ô beatæ phalanges, extra omnem reli jactum in alto ac securo triumphatis, & quidem sine flagello ad triumphalem currum appenso, sine nolâ & assistente carnifice. Brevis erat, imò unius erat momenti mæstitia vestra, nunc gaudebitis & exultabitis in sempiternum, & non audietur in vobis ultrà vox fletûs & vox clamoris. Felicitas vestra hoc uno invidenda maximè, quòd invidiam omnem neterat. Ambitio, livor, contentio ab Elysiis illis domiciliis procul exulant.

Sed cheu! quàm miserè mortales nos exercent hæ pestes quibus in immortales juris nihil est. Vix hîc ullus honor sine ambitione; nulla hîc sine livore gloria, sine contentione nec infima quidem felicitas: & absint hæc mala, quamdiu tamen honos, quamdiu stat fama? ut fumus evanescunt omnia, neque sub sole est, quod æterner. Vos illi æterni soles, ô sancta agmina, quos
a Isa. c. 65. v. 18. & 19. nul-

nullæ unquam sepehient nubes : vos illæ stellæ nunquam occidunt. A vobis dies est, quem nox nulla excipit, quem nulla dividit sollicitudo & cura. Ah ! quàm jure altum traho ad alta illa viridana suspirium ! & tamen ad ignota suspiro gaudia ; quid si ea gustassem, quid si missem illa expertus ? certum mihi est, solo illorum desiderio velut ab igne cera tabescerem, & vel milles in vitam vocatus non horrerem, vel iterum milles ac milles e vitâ tormentis epei, solâ cupidine ac fame caelestium deliciarum illectus. Nunc verò cum eas nec oculus viderit, nec auris audiverit, ardeo tamen & æstuanti feror desiderio ad voluptates nec auribus nec oculis unquam libatas. Hoc scio, quàm suave mihi foret, quàm & jucundum, non posse esurire amplius, non sitire, non frigere, non dolere, non posse amplius mori. Quotidiana hæc mala sunt, quæ vitam humanam incurunt. Et quota tamen hæc beatitudinis pars est, malis carere ? imò beatitudo non est, sed ut hæc sit, mala illa non esse necesse est. Ergo verè beatum esse, non tantum est à miseris procul esse, & nescire mala, sed & inter voluptates esse, atque deliciis affluere.

§. V.

Et illas vestras, ô cæli cives, quas esse dicam? Grandia sunt volumina, quæ illas continent oculis subicere. Sed & piorum voces de illis crebræ sunt, plenæque sensûs & affectûs. Ah ! infantum balbuties est, & malè

malè nar
tur, qui
beatorum
gitation
ces. At
incompi
pe intep
carbonat
tat, vel a
reponit.
incolim
mus ; ob
limur, fu
bis miser
frui licet
ratura ill
lum am
Beatos
maluisti
vobis es
meris cu
Ah !
tueri, te
suam in
omnes, f
venustat
suam e
pulchra
ferantur
quid fiat
tantum,
dela, ad
omnia,
uno illo

malè narratum somnium, quidquid scribitur, quidquid dicitur, quidquid canitur de beatorum gaudiis Vel illorum umbram cogitationes nullæ assequuntur, nedum voces. Arque hinc est, quòd voluptatis tam incomprehensæ cupido, tam facîle, tam sæpe intepescit. Nimirum unus aliquis è silvâ carbonarius, tuguriolum suum quod habitat, vel amplissimis palatiis, quia ignotis, anteposit. Ita nos sæpe carceres nostros, quos incolimus, stellatis illis regionibus præferimus; oblectatiunculas nostras, quibus fallimur, futuræ anteposimus voluptati. Eheu bis miseri! quibus nec diu, nec sine dolore frui licet perituris gaudiis, nec assequi duratura illa, ob malè cupita peritura. Sic cælum amittimus, & terram non retinemus. Beatos vos ô cæli Reges Reginæque, qui maluistis jacturam omnium facere, ut unus vobis esset omnia Deus, qui vos jam innumeris cumulat bonis.

Ah! ô Deus, ah! quid est, te frui, te intueri, te amare, & amari abs te! formam suam in unum conferant formosi homines omnes, suum splendorem omnes stellæ, suâ venustatem omnes flores, omnes gemmæ suam elegantiam, suam pulchritudinem pulchra omnia: hæc, inquam, in unum conferantur universa, colliquantur, & unum quid fiat; ad Deum collatum quid erit? non tantum, quantû nox ad diem, ad solum candelâ, ad mare una est guttula; adeo venusta omnia, pulchra omnia, bona omnia, præ uno illo pulchro & bono, non rem tantum, sed

sed & nomen amittunt. Hujus boni æterno intuitu beantur omnes cælitæ : hujus aspectu sic satiantur, ut satietas eos captura sit nulla, nullum fastidium. Torrente sincerissimæ voluptatis inebriabuntur, nec sitire desinent; sed neque desinent inebriari, & repleti ab ubere consolationis; nam Dominus illorum declinabit super eos, quasi fluvium pacis ^a

O quæta securitas, ô quies secunda, quàm ingemisco, cùm cogito de te in hoc turbulento Oceano! O cælestes epulæ! longe suavius est vel miculas vestras libare, quàm annos plurimos saginari è mensis Siculis. Beati, qui esuriem non longam æternis conviviis mutarunt, brevem sitim non defesturo nectare solantur, ætium & algorem jucundissimâ temperie, labores omnes non finiturâ quiete, omnes dolores non perituro gaudio excludunt. Ah! quàm jucundum est exilii meminisse in patriâ, tormentorum recordari in gaudiis? Gaudete, ô beati cælitæ, nullæ vobis ampliùs erigentur crucces, nullæ volventur rotæ, nullæ induentur molestæ tunicæ, nullæ in vos immitrentur bestiæ, nullæ vos lacerabunt ungulæ. Ignēs, secures, gladii, & omnis feralis supellex in auctores suos redit, illos æternum excarnificatura, à quibus in infontum carnificinam usurpata est. Gaudere, victores Christiani: prunæ quas calcâstis, jam rosæ vobis sunt; ungulæ quas purpurâstis, lilia; columnæ ad quas cæsi estis, trophæa; craticulæ in quibus

assati

^a *Isai. c. 66. v. 11.*

D
assati e
thalami
ces, quas
habirâsti

De his
orbis cor
melotis,
fistili, eg
mundus.
miretur,
gros, ab
mordio n
patitur.
quidem a
alienum
auspicata
tur, Isai
in puellâ
dem repo
gladio ce
que Chri
na retrô
palabund
ejecti? se
atrix & tr
angustiæ
sponsa sp
tanquam
delam; à
perennat
dulcedin

a Hebr
b Gyr

affati estis, refrigeria; cruces quas vestistis, thalami; saxa quæ cruentastis, gemmæ; facces, quas sustinulistis, Favonii; carceres quos habitastis, Elysi campi vobis sunt.

De his omnibus verissimè pronuntiavit orbis concionator Paulus: Circuierunt in melotis, in pellibus caprinis angustiari, affligi, egentes, quorum dignus non erat mundus.^a Nec est, quòd quisquam merito miretur, adeò probos semper vitæque integros, ab improbis fuisse oppressos. A primordio namque religio & innocentia vim patitur. Qui Deo placuerat, occiditur, & quidem à fratre; quò proclivius impietas alienum sanguinem insectaretur, à suo est auspicata. Helias fugatur, Hieremias lapidatur, Isaias secatur, Joannes legis clausula, in puellæ saltatricis lucra ^b trucidatur. Eadem reperies omni ævo. Quanti Cæsariano gladio ceciderunt? quanti aggeres campi-que Christiano fatiscences sanguine, flumina retrò egerunt? quàm multi dispersi, & palabundi in alias alio sole calentes terras ejecti? sed felix Ecclesia, post tot prælia victrix & triumphans, omnis jam doloris & angustiae secura, quia innixa dilæcto suo, sponsa sponso: à cuius labris medicamina, tanquam à lacteo puer ubere, fugat in medelam; à cuius pectore, tanquam à fonte perennaturo, restinguat sitim in aternæ dulcedinis augmentum.

6. VL

^a Hebræi, 1. 20. 37.

^b Für ein Längger.

§ VI.

Hi sunt, qui Prophetiæ spiritu inundati, qui vitæ sanctimoniam clari, qui dispersi, qui vagabundi, patinque soli extorres, conversationem suam quærebant in cælo, æternitatis candidati. Itaque oculos attollamus cælo: En Sionis gloriam pro luctu. Etenim hi sunt, qui porum fletu, panem cinere miscuerunt, gulam Deo suo mastantes: hi qui animam suam, victus castigatione, Deo immolârunt; qui carnibus & vino sæpe etiam pane abstinentes, leguminum pabulo, & aquæ potu, carnifrenos induerunt. Ex his Paulus, Antonius, Hilarion. Macarius, Stylites, Paphnutius, Arsenius, Theodorus, Daniel, Benedictus, Maurus, Placidus, Damascenus, Bernardus, Dominicus, Franciscus, Bruno, Ignatius, omnem sui amorem ad cælum calique Regem transfulerunt.

Post hos, Virgines nubere nescientes, quasi perpetuâ carnis oblivione ad paradisi delicias jam adlectæ: faciem frugi & oculos condignos divinæ disciplinæ arctissimâ mancipârunt custodiâ. Hæ Apostoli exemplum & monita secutæ, nullum virum noverunt præter Christum, cui maturitatem suam sponsârunt, & in cuius voluntatem totæ concesserunt, soli Deo notæ; adeoque universim compolitæ, ut nec alios admiserint, nec suos emiserint oculos, soli libidini cæcæ.

Horum omnium animo magnum non fuit, ignem risisse ut plumam, rotam amâsse

se ut cule
scas, fla
tamen fu
Magna i
plicioru
gris, livo
jam illis
sanguine
fontem v
rem mira
mancipii
re, pelle
æternitat
pagnam
derent, c
rerentur
pater, sed
det, mod
sini & ego
juglier, u
& veræ vi
in melio
corvam.
& probita
tum exfol
Jacear
tantum n
patieris-æ
exilem.
Sed ad
ti veste ie
li, quamv
suis, purp
bus, Ita

se ut culcitram, bestias provocasse ut mulcas, flammam calcasse ut rosas; magnum tamen fuit corpori, fuit ossibus, fuit nervis. Magna igitur merces manet tantorum suppliciorum victoribus. Cruore, vibicibus, flagris, livore negotiati sunt coronas. Ostende jam illis livores, negabunt esse suos. Siste sanguinem, crudelem te dicent, quod hunc fontem velis stare, qui cælum referat; sudorem mirare, contemnent tanquam vilioris mancipii donativum; vulnera commiserare, pellem dicent integram, quam integrit æternitatis gloria. Magni omnes, sed post pugnam magni. Felices animæ, quæ ne caderent, cadebant quotidie mortuæ, ne morerentur æternum. Bonus Deus, nec tantum pater, sed & pia mater, quæ ut æternum lactet, modico absinthio infantem terret. Ah simi & ego ex illis filiis; imò ab hac matre juguler, ut filius sim: perque gladium fidei & veræ virtutis experimentum, transcribar in meliorem vitam, imò in pacem Deo coævam. *Nam quid aliud à primordio fides & probitas, quam juguli debitor? hoc debitorum exsolvam tibi.*

Jaceat hinc inhonoris cinis: animam tantum nunc junge tibi, ô Deus, quam non patieris æternum esse viduam, & paradisi exulem.

Sed ad Divos redeo, qui æreâ candenti veste induti, mollius in hac triumphali, quamvis molestâ tunicâ, quam in Milesiis, purpureis, aut coccineis steterunt ovibus, Ita virtus duritiâ extruitur: ita pluri-

mi cum Bonifacio, Vito, Modesto, ferventi plumbo, oleo, resinâ, pice, sulphure, tanquam balsamino perfusi rore, omne crudelitatis ingenium contempserunt. Bene Cyprianus: Quis, inquit, non omnibus viribus elaboret, ut cum Christo statim gaudeat? ut post tormenta & supplicia terrena ad præmia divina perveniat? Clauduntur oculi in persecutionibus terræ, sed patet cælum; minatur Antichristus, sed Dominus Christus tuctur: mors infertur, sed immortalitas sequitur; occiso mundus eripitur, sed restituto paradisi exhibetur; vita brevis extinguitur, sed æterna reparatur.

Quanta est dignitas, & quanta securitas, exire hinc lætium, exire inter pressuras & angustias glorioſum; claudere in momento oculos, quibus homines videbantur & mundus, & aperire eodem statim, ut Deus videatur & Christus! Tam velociter migrandi quanta felicitas, ut terris repente subtraharis, & in regnis cælestibus reponaris! O regna, ô beatitudinem, ô delicias sine fine duraturas! Eò totus aspiro, eò mei anhelant gemitus. Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est. Ecquando veniam, ô Domine Jesu, & apparebo ante faciem tuam? *a*

Nec enim uspiam quidquam invenio melius quàm te videre. Et mecum sentiens Augustinus: Si invenis melius, inquit, quàm videre faciem Dei, illuc te prepara. Væ tali amoris tuo, si vel suspicaris aliquid pulchrius, quàm est ille à quo est omne
a Psal. 41, v. 3.

DE
pulchrum;
nibus; qui
nibus; qui
for est. Qui
sce amare,
aurâ factio
factum est
factus es, i
His talibu
desiderium
desideranti
a Aug, in

A
CÆLE

1. Prima
Iam animo
re. Pro th
qui aut p
Vetustiam
staverit; fa
paullo atten
2. Cæli
non facilit
Qui calum
ri, vigilare,
carnem var
via numero
ratur. Des
quicquid in
omnia, qu

pulchrum. Qui fecit omnia, melior est omnibus; qui pulchra fecit, pulchrior est omnibus; qui fortia, fortior est; qui magna, maior est. Quicquid amaveris, ille tibi erit: discce amare, in creaturâ Creatorem, & in facturâ factorem: ne teneat te quod ab illo factum est, & amittas eum, à quo & ipse factus es. *a*

His talibus suspiriis nutriendum est cæli desiderium. Nunc actiones hominis cælum desiderantis in pauca confero.

a Aug. in Psal. 43. & in Psal. 39.

ACTIONES

CÆLESTIS DESIDERII.

1. Prima omnium actio est hominis cælum animo desiderantis, mundum spernere. Pro thesauro non colliget plumbum, qui auri pretium cognoverit; deformem Vetustinam non amabit, qui Helenam spectaverit; facilè contemnet mundum, qui paullo attentius consideravit cælum.

2. Cæli desiderium difficillima quæque non facilia tantum, sed & jucunda reddit. Qui cælum seriò desiderat, laborare, precari, vigilare, in ediam tolerare, humi cubare, carnem variis rigoribus atterere, inter sua via numerat. Carnis amor amore cæli superatur. Desiderium desiderio restinguitur: quicquid inde minuitur, hinc crescit. Illa omnia, quæ dixi, dura videbuntur ei, qui

e . . . beati-

beatitudinem non expendit. Qui cælum desiderat, ingenti spiritu, toto pectore proclamat: Quid mihi, & voluptati, quæ momento perit?

3. Qui cælum ardentèr desiderat, seipsum sapius sic affatur: Nonne melius est brevi tempore dimicare, ferre vallum, arma sumere, famem sitimque perpeti, lassescere sub loricâ, ridere ad vulnera, & postea gaudere victorem; quàm impatientiâ unius horulæ servire perpetuò? Quare age, labora, curre, vigila, opus fac Christiani, ministerium tuum imple, sobrius esto. Jam pugnae tempus est; sequetur victoriæ non tempus, sed æternitas. In præmium tibi promissum est cælum; aude illud rapere. Nihil amantibus durum est; nullus difficilis cupienti labor.

4. Qui cæli cupiditate inflammatur, dies noctesque clamat: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam? Heu me quia peregrinatio mea prolongata est *b*! Sed non sunt condignæ passionēs hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. *c* Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Unam petii à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini, omnibus diebus vitæ meæ. Beati qui habitant in domo tuâ, Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te. *d* Latitia sempiterna

a Psal. 54. v. 7. *b* Psal. 119. v. 5. *Sic legit S. Hieron.* *c* Rom. c. 8. v. 18. *d* Psal. 23. v. 8. & Psal. 26. v. 4. & Psal. 83. v. 5.

D
super c
nem ob
5. Qu
Hierony
vans, c
præfenti
mercede
chri aliq
tarz dele
consect
nitur, &
millies si
cum infi
mus in c
6. Qu
bit, que
stelligeru
Romaven
quid dice
aspicio?
cio, quia
tus & sup
omnibus
qualis ti
has stella
ris assum
patienter
æternum
laudabis
cordias D
7. Qu
a Isa. c.
a i Eusebi
c Bona

De DESIDERIO CÆLI. 99

super capita eorum ; gaudium & exultationem obtinebunt. *a*

5. Qui cælestis patriæ desiderio ardet, Hieronymi præceptum exactissimè observans , egreditur quotidie de carcere , & præsentis laboris ante oculos sibi pingit mercedem. Quotiescumque in mundo pulchri aliquid aut amœni , grati saporis aut rara delectationis viderit, audierit, gustârit, contrectârit, ad paradisum mente transgreditur, & esse incipit, quod futurus est. *b* Et millies sibi ipse dicit : Hæc omnia & plura cum infinitè majori voluptate possidebimus in cælo.

6. Qui gloriam cælestem sitienter ambit, quietæ noctis silentium observat, hic stelligerum cælum firmè suspiciens, seipsum Bonaventuræ verbis alloquitur : O anima, quid dicere valeo, cùm futurum gaudium aspicio ? Jam panè præ admiratione deficio, quia gaudium erit intùs & extrà, sub-
tùs & suprà, circùm & circà. Gaudebis in omnibus, gaudebis de omnibus. O anima, qualis tibi erit dies illa, cùm supra omnes has stellas, ad felicissimas illas choreas fueris assumpta, cùm tibi tormentum (si jam patienter id sustinueris) convertetur in æternum jubilum ? Tunc de omnibus his laudabis Dominum Deum tuum. Misericordias Domini cantabis in æternum. *c*

7. Qui cælum in votis habet, quantò
e 2 ma-

a Isa. c. 35. v. 10. *b* Hieron. tom. 1. epist. 22.
ad Eustoch. c. 17. fin. mihi pag. 65.
c Bonavent. Soliloq. c. 4.

magis adversa sentit, & quanto gravioribus percellitur ærumnis, tanto ille ardentius ad patriam suspirans vociferatur : O domus Dei æterna, tu esto lætitia & consolatio mea : dulcis memoria tui beati nominis, sit relevatio mœroris mei & radiorum omnium. O bone Jesu, doce me facere voluntatem tuam, ut à spiritu tuo bono deductus, ad illam beatorum civitatem perveniam, ubi est dies æternus, certa securitas, secunda æternitas. Da quæso, Domine Jesu, ut illuc totis desideriis & omnibus studiis constanter tendam, quò te ascendisse credo; ut in præsentem quidem miseriâ, solo teneat corpore, tecum autem semper sim in cogitatione, & ibi sit cor meum, ubi tu es thesaurus meus.

CAPVT QVINTVM.

Rosa Silvestris,

seu,

Patientia.

§. I.

SILVESTRI Rosæ a Patientiam conferimus. Virtus hæc necessaria, non tamen summè ardua : tribus solum gradibus ad eam pervenitur. Primo nomen PATIENTER, alteri LIBENTER, tertio HILARITER.

a Hothbrostlin.

Sin-

Singul
gradus el
quàm pe
gum con
rat, non
nus dat,
primo P
Alter
quis ad p
gravatè c
n, atten
in monte
primo lo
Tertiu
ri, eâqu
num è ca
ri conatu
scenderi
bus, sed
mè Paul
Smyrner
alii innu
gradu co
no jussu
prædixiss
Dominus
suis facia
legi in spi
vis animo
dixit : Si
ni, mala c
Domini l

a Et gi
b l. Re

Singulos explicamus. Primus Patientiæ gradus est, *Patienter*, seu, velle potius pati quàm peccare; ægrotare malle quàm magum consulere. Atque ita qui non murmurat, non queritur, non indignatur; qui manus dat, *a* seque miseriis permittit, hic in primo Patientiæ gradu consistit.

Alter Patientiæ gradus est *Libenter*, cum quis ad perferenda adversa promptus, nec gravatè collum submittit iugo. aptat se oneri, attemperat se doloribus; sine lamentis in montem Golgotha evadit. Hic gradus primo longè altior est.

Tertius *Hilariter*. Cupere adversis fatigari, eaque cum gratiarum actione velut donum è cælo admittere. Videte quàm dispari conatu, alii atque alii hos gradus conscenderint. Non malè Heli, sed meliùs Jobus, sed optimè Andreas Apostolus, optimè Paulus, optimè Ignatius Antiochenus, Smyrnensis Antistes Polycarpus: optimè alii innumeri. Heli Sacerdos in primo velut gradu constitit. Nam cum ei Samuel divino jussu imminentem malorum seriem prædixisset, subjunxit Heli patiens auditor: Dominus est, quod bonum est in oculis suis faciat. *b* Jobus altior ivit, datus priscæ legi in speculum Patientiæ. Et an non quævis animo libenti pertulisse censendus, qui dixit: Si bona suscepimus de manu Domini, mala quare non suscipiamus? Sit nomen Domini benedictum. *c* En volentem & libenter.

c 3

a Er gibt sich.

b 1. Reg. c. 3. v. 18. c Job c. 2. v. 10.

bentem Jobi animum in aduersa omnia. Hac tamen à Deo non petiit, neque enim illum ulcerum thesaurum desideravit, neque illam liberorum stragem optavit. At verò in lege novâ discipulus Chritti Andreas crucem omnibus votis expetiit, eimnus conspectam amicissimè salutavit, Salve, ò bona crux. Deponendus è cruce, nequaquam se inde solvi passus est nisi mortuum. Hoc nimirum est, hilariter pati. Ita Paulus doluit non posse vel centum cruces uno vestire corpore; voluisset mille animas habere, quò eas liberalius pro Christo posset per varia supplicia prodigere; insatiabilis erat patiendo. Nam ubi quotidie panè mortuus & innumera passus, Optabam, inquit, ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis. *a* Beatus Bonaventura sitientissimus patiendi: Nolo, inquit, esse sine vulnere, ò bone Jesu, cum te sic vulneratum videam. Non convenit, Domine, ut ego gregarius miles, cuticulâ non faucîâ & benecuratâ triumphem, tu verò dux in oculis meis panè unum, sed grande ac lacrimabile *vulnus* pendeas & expires.

Moris erat olim panè omnia vestium dissecata gerere: ocellatus thorax, ocellatæ manica, tibialia, caligæ, fenestrati calcei, perforata omnia censebantur pulchra. Si quis ejus rei causam sciscitatus objecisset, eum sibi morem probari non posse, ob plures ac superfluos sumptus, prolixiorem sartoris operam, pannos subdititios, & breviorum vestis usum: huic nemo non respondisset:

a Rom. c. 9. v. 3.

Ita

Ita mori
nibus pla
hic parce
est. Nu
tur prob
netur li
nec facil
tutis est,
novum v
corpus t
neri, nu
& ego p
modum
fixo Dor
der jam
meus Je
respuam
ergo faci
culatum

Atque
Nunc pe
tissima c
Patienti
hac sum
animus,
mcerotis
mini co
cudum
penuriâ
Tacuit v
cruentar
huic ma

Ita moris est; hæc vestium forma jam omnibus placet, ideo nec opera, nec crumenæ hic parcendum: novis vivendum moribus est. Nunquid argumentum nostrum videtur probum? cur ergo non optimè ratiocinetur Bonaventura: Hoc quidem asperum nec facile toleratur, res sudoris & arduæ virtutis est, sed quia in te, Domine Jesu, hoc novum vestimenti genus contueor, omne corpus tuum ocellatum, vulnus hæret vulnèri, nullum membrum non saucium est: & ego pro meo in te amore hunc habitis modum amplectar; ardentè cupio crucifixo Domino meo, quàm licet, exaquari. Pudet jam integro esse corpore. Dominus meus Jesus fel bibit, nec ego hoc salernum respiciam: Dux meus spinas pro galeâ gerit, ergo facessite rosæ à meo capite, inter orbiculatum senticetum ero formosior.

§. II.

Atque hi sunt Patientiæ tres gradus. Nunc porro videndum, qui eos Virgo beatissima conscenderit, cui plurima semper Patientiæ seges fuerat in manu. Atque ut hæc summam libemus: Anceps Josephi animus, & oculi habitus molitio, quantum mœroris habuit? Tacuit Virgo, & rem Numini commisit. Puerperium in spelæo, pæcudum hospitio, in extremâ rerum omnium penuriâ, quantum incommodorum tulit? Tacuit Virgo, & pertulit. Filium octavo die cruentari, non potuit non esse acerbum huic matri vulnus. Hunc ipsum filium He-

rodus gladio destinatum ad necem quari, mors utique fuerat huic parenti. Sequitur fuga in Aegyptum, & totius septennii exitium. Quae omnia Virgo patientissime tulit. Filium duodennem cum triduo amisisset, quantis eum suspiriis, quantis doloribus quaesivisse censenda est? nec tamen hic quidquam habuit impatientia. Joannem Baptistam aulicum Herodis concionatorem capite plexum esse, acerbus quoque nuntius huic Virgini fuit. Quantus deinde amaritudinis cumulus in virgineum pectus descendit, cum filius plebem miraculis & concionibus formaret, saepe tamen non referret nisi contemptum, irrisiorem, convitia, calumnias. Haec matris animum compunxerunt, simul tamen patientiam accenderunt.

Quod verò pelagus doloris & moeroris in Virginis animum sese infudit, cum filius vale maerissimum matri diceret subiturus crucem? Hic maeror ex maerore, alia atque alia doloris acerbitas secuta. Brevi adfuit de filio capto nuntius, quem nox utique acerbissima exceperit. Postera lux omne crudelitatis ingenium in virgineam Patientiam explicavit. Quicquid ulli unquam Martyres pertulere, hoc eo die una Virgo pertulit, & diriora. Quae enim in Virginis auribus tempestas fuerit insanientis populi clamor, *Tolle hunc, crucifige!* O quale & quam luctuosum in maternis oculis spectaculum, filius flagris caesus, spinis coronatus, in ludicrum regem vestitus, damnatus ad crucem! Ec-

quis,

quis, oro
stissimam
nes filii si
nique ac
ginis vall
dentem,
rientis ve
cepit?

Post fi
maximè
horribilis
Nihilomin
non patie
terum ter
ravir: qu

Tanto
ne Patient
divinae Vo
Bonitatis
go beatissi
illam hab
bus divina
tientia su
moerores
minum à
manu sub
sentiebat,
Qua quid
rybus ex
supplici,

Patienti
est: quia e

quis, oro, sensus Virgini, cum illam funestissimam pompam prodeuntis inter latrones filii suisinet oculis spectavit? Quis denique acerbissimum oceanus mentem Virginis vallavit, cum filium in trabe jam pendentem, jam morientem vidit, ultima morientis verba audit, mortuum suo sinu excepit?

Post filii verò ad Patrem reditum duo maximè torquebant matrem; Judæorum horribilis pertinacia, & sui obiculus dilatio. Nihilominus hanc ærumnarum molem non patientissimè solum pertulit, sed & alterum tertiumque Patientiæ gradum superavit: quod demonstramus hoc modo.

Tantò cretior & illustrior est in homine Patientia, quantò in eodem amplior est divinæ Voluntatis, Sapientiæ, Providentiæ, Bonitatis ac Justitiæ cognitio: atqui Virgo beatissima præ aliis omnibus notitiam illam habuit; ergo se semper & in omnibus divinæ Majestati cum perfectissimâ patientiâ subjecit. Noverat illa exactissimè moerores suos ac dolores omniumque hominum à divinâ voluntate, & velut à Dei manu subnitti. Itaque quidquid adversi sentiebat, summi beneficii loco habebat. Quâ quidem ratione generosissimis Martyribus excellebat, in quibus non genus supplicii, sed ardor patiendi attendendus.

§. III.

Patientia cibario pane magis necessaria est: quia cum panis deest, aut illius non sa-

c. 5. 4. tia,

tis, tunc Patientia ejus vicem subeat. Adeoque Tarsensis Paulus multò quàm verissimè dixit : Patientia vobis necessaria est. *a* Hominem cetera imbecillem, patientia tamen cum & diaboli & sui victorem efficit. Homo ad patientiam compositus omnem Acherontis exercitum tutò ad certamen provocat. Philistæus gigas : Date mihi virum, clamabat, & ineat mecum singulare certamen *b* Talis athleta Jobus, omni armorum genere cum diabolo congressus est, & semper palmam tulit. Patientia virtutum omnium munimen est. Quod Gregorius affirmans : Patientia, inquit, est radix custosque rerum omnium. Nec verò quidquam est, quo Deum quis potentiùs demereatur, quàm patientiã : sed nec ullum certius amoris in Deum est argumentum, quàm multa pro Deo patienter ac libenter tolerare.

Ludovicus Blosius peritissimus magister spiritûs vel mediocrem, vel etiam in parvis patientiam illustri ac digno prorsus elogio commendat ; nec putem alium faciliè scriptorem esse, qui rem oculis tam nativâ & propriâ dictione subjiciat. Auctoris verba quàm integerrimè recito. Hæc Blosii est institutio : Neque enim aliquid utilius, inquit, homini accidere potest, quàm tribulatio, sive sit externa sive interna. Et nullum certius signum divinæ electionis habetur, quàm si quis tribulationem humiliter patienterque propter Dei amorem sustineat.

Illà

a Hebraeor. c. 10. v. 36. *b* 1. Regum c. 17. v. 10.

Illà e
nulus,
Pati pro
homo j
honore
Deum
liter pr
grandia
vis grav
tissimæ
sti refer
perfecta
particip
Atque
virtute j
varias in
mini pro
præfect
go labor
omnino
excellen
his labo
calamo
inquit,
aut foro
lios, au
gelium,
nunc, in
sorores,
persecut
æternam
persecutio
a Blosii
pag. 389.

Illa enim est pretiolus & præclarus annulus, quo Deus animam sibi desponsat. Pati pro Deo, res tantæ dignitatis est, ut homo jure se reputare debeat indignum eo honore. Etiam exigua molestia propter Deum æquanimiter tolerata, incomparabiliter præstantior est, quàm sint multa & grandia bonorum operum exercitia. Quodvis gravamen imaginem aliquam excellentissimæ Passionis Domini nostri Jesu Christi refert, & in eo homo promereri potest perfectam ejusdem Passionis Dominicæ participationem. ^a

Atque hinc est, quòd Christus iis, qui virtute jam multà sunt exerciti, calamitates varias in præmium mittit: perinde ut Domini probatissimis famulorum præturas & præfecturas muneris loco committunt. Ergo labor, inquires, laboris merces sit? Ita omnino; si labor aut magnæ dignitatis, aut excellentis lucri sit. Sapienti nihil suavius his laboribus. Hoc Christus luculentè satis calamo beati Marci explicans: Nemo est, inquit, qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut filios, aut agros propter me, & propter Evangelium, qui non accipiat centies tantum nunc, in tempore hoc; domos, & fratres, & sorores, & matres, & filias, & agros cum persecutionibus; & in futuro sæculo vitam æternam. ^a Observa illud vigilanter: *Cum persecutionibus*, etiam hæc inter munera nu-

c 6.

me-

^a *Rlossus Instit. spirit. c. 8. circa med. lib. pag. 389.* ^b *Marci c. 10. v. 29. & 30.*

meranda: nam & in officio nos continent,
& amplioris præmiî causa sunt.

Hinc Virgo beatissima tam variè, tam
diu, tam assidue afflicta. Poterat illam Deus
solo Simeonis silentio, longissimis mœro-
ribus, triginta trium annorum gladio sub-
ducere; poterat ingentem tridui luctum
verbulo prævenire; poterat omnes suæ
mortis dolores adimere, vel certè mitigare,
si eam non Hierosolymis esse, sed Bethaniæ
latere quatrduo iussisset, dum redivivum
se sisteret. Verùm sic oportebat Christum
pati, *a* sic & Christî matrem; ut quæ Deo
charior esset, præ omnibus, plus quoque
omnibus pateretur. Verissimum est illud
Chrysostomi: Nihil melius quàm malâ
pro Christo pati. Hinc ausus dicere Orator
ille aureus: Si quis me, ait, cum Angelis
statuat, aut cum Paulo victo, vincula eli-
gerem, Si quis mihi mortuos suscitare dede-
rit nunc, non jam id, sed catenam elige-
rem. *b*

Christus prædicens suis, quàm humani-
ter ubivis locorum excipiendi sint: Ecce
ego mitto vos, inquit, sicut oves in medio
luporum. *c* Principio flagellabunt & cruci-
figent vos linguis; dicent adversum vos
omne malum. Sed nemo hîc malorum ter-
minum speret. Virgis etiam ac loris lacera-
bunt vos; ita demum veluti veros crucis
candidatos in altum tollent, & necabunt
vos.

a Luc. c. 24 v. 46. *b* Chrys. tom. I. de Pa-
tientia Iob hom. 5 paulò ante suens, mihi
pag. 585. *c* Matth. c. 10. v. 16.

vos. Ne
non prin
tiz grad
ter tanti
tis, sed
tientia g
& exulta
est in ca
a Mat

Fueru
tamen P
derent.
aded pri
ut cum a
tonis cor
infolumi
An parit
qui præ
Ferre de
non mer
Socrate
calcis à q
lit. Hoc q
simè fere
percutere
quit, me
me conti
ant asino
Philosop
Vera pat
betur.
Diogen

vos. Nemo molliora cogitet. Sed videte, ut non primum duntaxat & alterum patientiæ gradum conscendatis, non illa patienter tantum & libenter mei amore perferatis, sed etiam hilariter. Ad supremum Patientiæ gradum eluctandum est: Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis. *a*

a Matth. c. 5. v. 12.

§. IV.

Fuerunt, qui plurima paterentur, in illos tamen Patientiæ gradus nunquam ascenderent. Dionysius junior regno dejectus, aded pristinam fortunam oblivisci potuit, ut cum à quodam rogaretur, Ecquid è Platonis consuetudine affectus esset, quem incolumi regno tamdiu penes se habuisset; An parùm, inquit, consecutus vobis videor, qui præsentem fortunam tam fortiter fero? Ferre debuit; solidæ patientiæ præmium non meruit.

Socrates vir ad sapientiam natus, ista calcis à quodam percussus, patienter id tulit. Hoc quidam ex ejus sectatoribus inquisitivè ferens, monuit, ut percutientem re-percuteret Socrates subridens: Si meus, inquit, me asinus percussisset, num oporteret me continuò in quadrupedem recalcitrare? aut asino diem dicere? Manum tenuit hic Philosophus, sed non penitus linguam. Veræ patientiæ præmium melioribus debetur.

Diogenes Synopæus convivium ingres-

c. 7,

sus.

sus non vocatus, ab insolenti juvenum catu pessimè acceptus est, jussus bibere non vinum, sed sanguinem, & quidē suum: nam plagas retulit cruentas. Contumeliosam hanc convivii temulentiam, & intemperiem stultam forriter tulit Cynicus senex, eam tamen ultionem commentus est. Auctorum nomina suo sanguine descripsit, & velut ferculum circumtulit. Patientia Christiana auctores tacuisset, Christum identidem nominâsset.

Exemplum edidit Patientiæ & Cornelius Sylla, vir ceteroqui minimè patiens. Hic Dictaturâ depositâ cū privatus se domum reciperet, uno & altero amicorum comitantibus, in adolescentis intemperiem incidit, cujus pater à Syllâ proscriptus fuerat. Maledictis itaque ac probris exceptum, abeuntem insectatus est, atrocem ultionem minaciter intendens, nullo interim civium adolescentis petulantiam cohibente. Tulit Sylla hominis insectationem tacitus & patienter, tantū ad amicos conversus, Hic, inquit, adolescens fecit hodie, ut quicunque posthac Dictaturam invaserit, non sit eam nisi cum morte depositurus. Magna fuit, fatemur, Syllæ patientia: sed neque ille in primis aut secundis consistit; nam dum exhibet patientiam, damnat.

Dilectissimus Pericles ab homine improbo magnam diei partem convitiis laceraus, siluit & sustinuit. Ubi verò sub vesperem domum se reciperet, secutus est impudentissimus convitiator & velut molossus,

non

non di
prehend
nuam p
ricles u
tu, inq
suam ul
Periclis
aliunde
Age
dolore
Hic qui
bam ob
foculo
toleravi
huic ex
Tam pa
spectate
stiana e
satis il
Denm.

Liber
mirissim
rus. Ab
niam ita
bellum
puit, &
Libertin
vultum
lum suu
Cœnob
rar, pos
ctum ac

DE PATIENTIA.

III

non dimissurus eum, quem faucibus semelprehendisset. Cum uterque ad domûs januam pervenit, præcipitante jam nocte; Pericles unum è domesticis accersens : Heus tu, inquit, mox facem expedito, & huic in suam usque domum præfero. Magna hæc Periclis patientia, fateor, nisi eam nonnihil aliunde corrupisset.

Age verò quis unquam in perferendo dolore patientior quàm Mutius Scævola? Hic quia dexteræ imprudentiâ pro rege scribam obtruncavit, manûs errorem ardente foculo castigavit, & cruciatum constantius toleravit, quàm spectârit hostis. Sed neque huic exactæ Patientiæ præmium debetur. Tam patiens doloris Mutius non fuisset, si spectatores non habuisset. Patientia Christiana etiam cum sola est, sibi similis est: satis illi, si unicum habeat spectatorem Deum. Fautis id exemplis monstravero,

§. V.

Libertinus, teste Gregorio Magno, vir mirissimæ patientiæ, imò & miraculis clarus. Abbas in hunc irâ exarserat, & quoniam iræ non satisfecerant solæ manus, scabellum suppedaneum homo furiosus arripuit, & secundum caput graviter sauciavit Libertinum. Hic tuber caput, lividumque vultum referens, summo silentio in cubiculum suum abiit. Die altero Libertinus in Coenobii causâ, cujus procuratorem egerat, post preces matutinas ad Abbatis lectum accessit, petitque more solito fau-

fau-

stam precationem conficiendo negotio. Abbas suspicatus è cœnobio ob pridianam injuriam penitus abiturum: Quo, inquit, vis ire? At Libertinus modestissimè, nec jam memor ampliùs injuriæ: Pater Reverende, ait, hæc dies monasterio nostro est dicta, quam officii causâ declinare non possum; & promisi me adfuturum. Abbas præcipientem suum furorem, & Libertini raram patientiam jam oculis cernens, prostravit è lecto, ad Libertini genua advolutus petiit veniam errori pridiano. At Libertinus non minùs promptè in terram se abiciens ad Abbatis pedes, quod factum fuerat non alienæ sævitiæ, sed suæ culpe totum adscripsit, & unâ veniam rogavit. Quo effectum est, ut cœnobii Pater mores indueret mansuetiores, & patientia discipuli magistra fieret magistri. Ita Libertinus ad rem monasterii curandam abiit.

Convenerant eodem viri primarii ac nobiles, quibus omnibus Libertinus tam charus fuerat, quàm notus. Hi non sine grandi admiratione: Domine Libertine, inquit, unde obsecro hæc facies tam tumens & livida? Et miserescebant viri tam boni. At ille ne veritatem tegeret, & Abbatem proderet, tam ingeniosè quàm verè: Heri ajebat, in scabellum suppedaneum impeggi (quid verius?) nec est quòd tanta vos mei capiat miseratio; millies graviora meritis sum. Sic honorem deferens tam veritati quàm Abbati, nec patris prodebat vitium, nec falsitatis, incurrebat pec-

catum.

catum.
uens el
autem
Liber
tinum a
patiens
viter la
nem jec
sacerdo
senem c
tibus p
ultus e
compel
rus tibi
datus, i
didit: C
tuo hæ
no, ut
seas va
exagita
erit, ce
cibus. H
rentem
ralis sen
Vale Soc
tioris pa
Xantipp
Dubit
an injuri
bestiarum
tius esse
petitissim

a Greg.
b Irov

catum. *a* Nimirum Salomone teste, qui patiens est, multâ gubernatur prudentiâ; qui autem impatiens, exaltat stultitiam suam. *b*

Libertino Turonensem præfulem Martinum addo. Hic omnium injuriarum adeo patiens fuit, ut ab infinis Clericorum graviter læsus, ne verbulo quidem significati-
nem jecerit vindictæ. Nec nesciit à Briccio sacerdote suo, se obliviosum silicernium, & senem delirum appellari: id enim suis auribus perceperat. Quod tamen aliter non ultus est, quàm ut Briccium voce placidâ compellans: Num ego, inquit, Bricci, delirus tibi videor? Cùmque ille in ruborem datus, id à se dictum negaret, Martinus addidit: Cùm hæc loquereris, aures meæ ori tuo hærebant. Et en, obtinui tibi à Domino; ut primus post me Pontifex sis. Sed scias variis te tempestatibus in eo munere exagitandum. Hæc Præfulis Martini ultio erat, convitiatorem plus ceteris juvare precibus. Hunc Antistitem nemo iratum, mœrentem aut ridentem nemo vidit unquam: talis semper fuit, qualis sol est supra nubes. Vale Socrates, vale; habemus viros probatioris patientiæ, quamvis eam ab uxore tuâ Xantippe non acceperint.

Dubitaverat secum beatus Columbanus, an injurias hominum, an sævitiam potius bestiarum perferret. Visum est denique satius esse homines quàm feras tolerare. Imperitissimus enim est, qui aliorum imperi-
tiam,

a Greg. l. 1. Dial. c. 2. fine.

b Prov. c. 14. v. 29.

tiam, & planè fatuus, qui fatuitatem aliorum perferre nescit. ^a

Hinc regiæ illæ Constantini & Theodosii Imperatorum voces. Fuerat Constantini statua à nescio quibus fatiosis hominibus vulnerata saxis. Non defuerunt, qui optimum Imperatorem acriter instigarent, ut in reos animadverti placeret; præsertim cum Imperatoriam faciem fœdè vulneraret saxis. Constantinus, ut ei promptum ingenium erat, manu faciem oberrans & subridens: Ego verò, ait, nihil vulneris in vultu deprehendo, ^b Magna virtus est, si non lædas, à quo læsus es: magna virtus, si ei parcas cui nocere possis. Nobilissimum vindictæ genus est, ignoscere. Hæc Christiana est ultio; hæc cordatissima Patientia, illi Philosophorum pictæ longissimè antestans.

Theodosius familiariter rogatus, cur neminem eorum, à quibus injuriam accepisset, securi addiceret. O utinam, inquit, vel mortuos ad vitam revocare possim; cur vivos ob injurias morte mulctem? Hæc Patientiam sapiunt Christianam; his præmium primum aut inter primos debetur.

Nec omiserim illustre factum, quod Rufinus Aquileiensis recitat. Duo religiosi fratres habitabant unà, ab omnibus de Patientiâ commendati. Fuit, cui animus esset tam laudatam Patientiam curiosius explorare. Ergo ad eos revisens amicum hospitem se

gere-

^a Pythæq. apud Stobæum serm. 19. ^b Chrys. tom. 3. hom. 20 ad pop. Antioch. sub fin.

gerebat.
tro, quid
rudis. u
sux strag
aut vultu
nem ist
concoqu
peteret,
hospitem
caulem i
cenam p
manum
rarissima
inquit, .
mum pa
etiam in
viam in
jungite,
secundum
aberrat
Gemi
phanus
defectam
mam are
tium. Eo
subdidit
hoc trepi
clamitab
Stephanu
spondit,
suatum h
lum dici
tientia ei
a Russi

DE PATIENTIA. 7. 115

gerebat. Ingressus hortulum absque arbitro, quidquid ibi olens erat, fuisse ita contudit, ut nulli esset usui. Hanc illi mensæ suæ stragem viderunt, nec tamen animum aut vultum in hostem mutarunt; certi omnem isthanc injuriam constanti silentio concoquere. Cum verò cenulæ tempus appeteret, nec esset quod mensæ inferretur, hospitem allocuti: Domine, ajunt, vis, ut caulem illum, qui in hortulo remansit, in cenam paremus? urget hora, nec aliud ad manum est. Hic hospes in genua ruens, & rarissimam patientiam exosculatus: Deo, inquit, gratias ago, à quo vobis tam eximium patientiæ donum est. Augete hoc, etiam me hortatore: regiam ad cælum viam infistitis. Patientiæ constantiam adjungite, & vestrum est cælum. a Patientia secundum fluvium navigat, nec unquam aberrat ab oprato portu.

Geminis illis fratribus jungendus Stephanus Reatinus in Sabinis sacerdos. Hic defectam segetem è modico agro in proximam aream congeslerat, totius anni solatium. Eò improbus quis subrepfit, & ignem subdidit frumentario acervo. Nuntiavit hoc trepidè discipulus Stephani, & Væ tibi, clamirabat, væ Pater, area incensa est. At Stephanus ore imperturbato: Væ illi, respondit, cujus malitiâ id nobis accidit. Persuasum habuit vir patientissimus, nihil malum dici oportere, nisi peccatum. Vera patientia enim tibi amicum credit, qui mole-

stiam

a Ruffin. Aquil. l. 3 n. 23.

stiam irrogat, aut injuriam; adversarios pro-
adjutoribus habet, contumeliis gratias red-
dit, damnum pecuniarium inter lucra nu-
merat. Eversis aut perditis rebus omnibus,
cum consilio profici videtur nihil: una su-
perest ratio, quicquid evenierit, ferre mode-
ratè ac patienter.

Verùm non satis est Christianæ patien-
tiæ, ut diximus, in primo alteròve gradu
consistere, ad tertium etiam eluctatur; ut
quod ferendum est, non patienter tantum
& libenter, sed & hilariter perferatur.

§ VI.

Petrus Claravallensis Abbas, gravi mor-
bo affectus, & oculo altero captus fuerat.
Ceterum tantum abfuit, ut ob eam cladem
conceperit mœrorem, ut testaretur etiam
vehementer se gaudere, quod ex duabus
corporis partibus sibi inimicissimis, alterius
molestiâ liberatus sit.

Gaudebat & Pigmenius Romanus pres-
byter, quod ambobus esset oculis orbatus,
ne hostes Ecclesiæ cogeretur cernere. Oc-
currit ita illi aliquando Julianus Apostata,
& blandè, sed nequiter: Diis, inquit, gra-
tias habeo, ô Pigmeni, quod te videam. At
Pigmenius severe ac fortiter: Et ego, in-
quit, Deo meo gratias habeo, ô Juliane,
quod te non videam. Jacturam corporis vir
iste tam pacato & hilari animo tulit, quàm
generoso & forti tyrannum omnibus for-
midolosum & terrificum contempsit.

Non desunt exempla patientiæ, modò
sint

sint qu
bus ill
tatis qu
tha reg
juge, a
cum lib
omnib
benefic
tam cor
ipso ter
dicitate
cantati
bium F
cibus h
quod d
Vider
omnib
ab om
zit Deu
tot mil
ni tame
hospiti
agit. O
Deo sac
tias egi
pores a
non pot
Hinc
Rogaba
Pater, a
moria r
ptionib

a Lud
b Fra

sint qui imitari velint. Illud è multis millibus illustrissimum tam Christianæ liberalitatis quàm patientiæ sidus emicat, Elisabetha regiæ stirpis vidua. Hæc defuncto conjugē, a cognatis provinciam occupantibus, cum liberis ejecta, inops, vaga, exul, ærumnis omnibus pressa; ab iis etiam, in quos olim beneficia contulerat, deserta & contempta, tam constanti animo cuncta sustinuit, ut eo ipso tempore, & in hac ipsâ extremâ mendicitate hymnum, *Te Deum laudamus*, decantari voluerit: eam ob causam cœnobium Fratrum Minorum adiit, infimis precibus hanc sibi gratiam fieri, & Canticum, quod dixi, decantari rogavit.

Videte regii sanguinis feminam fortunis omnibus evolutam, & tamen patiens est; ab omnibus deseritur, illa tamen non desexit Deum: ad mendicos detruditur, quæ tot millibus mendicorum subvenit, nemini tamen malè precatur. Vix quisquam vel hospitio eam dignatur, & tamen gratias agit. O grandem patientiam! voluntariè Deo sacrificavit, quisquis in ærumnis gratias egit. Hæc via est ad cælum: viam ire potes aliam; cælum per aliam invenire non potes.

Hinc optimè responsum à religioso sene. Rogabat illum juvenis, &: Quæso te, mi Pater, ajebat, juva imperitiam meam; memoria mihi nec capax, nec firma; præceptionibus onerari se non sinit, Eam ob rem

—————

a Ludovico Thuringia Principe,

b Francisc. Haraus die 19. Novembri,

unum atque unicum mihi documentum penitiùs velim instillari, cujus per omnem vitam obliuisci non liceat; ejus tamen generis sit, quod rectâ semitâ ducat ad cælum. Huic senex: Bene mones, inquit, unicum tibi monitum, idque brevissimum suggeram. Sed dic, oro, potes convitiis & injuriis affici? Possum, respondet. Senex iterum: Potes silere? Possum, ait, sed non semper. Potes injurias atque convitia ferre & concoquere? Hoc difficilius, sed conabor posse. Denique senex: Hoc igitur, inquit, monitum cape: Salutis via, injuriarum tolerantia. *a* Hoc monitorum monitum, hoc præceptionum epitomen puta. Nihil verius. Nam quod Augustinus dixit: Verum humilem patientia ostendit injuriæ. *b*

Atque hæc injuriarum tolerantia sæpe fructuosissima est. Spiridionem virum sanctissimum Constantinus II. Imperator è Cypro ad se in aulam evocaverat. Ille abjectissimo quo solebat habitu, lagenulam fistilem è collo pendentem, & baculum manu præferens in aulam venit. Fuit ex aulicis, qui hunc tam abjecti hominis ingressum aulæ contemptum interpretatus, colaphum incuteret. Spiridion dicti Dominici memor alteram quoque genam promptissimè obvertit. Tanta viri patientia turgidum percussorem adedò attonuit, ut repente facti veniam supplex peteret. Neque illam Spiridion negavit: hoc unum addidit,

deini-

a *Ruffin. Aquil. n. 85. Pelag. libell. 15. n. 83.*

b *Augustin. ad Probam.*

deincep
stantiū

Rece

aliquis

nis ido

dam rep

bueret c

alagam

imo &

homini

illa ipsa

omni fa

Rufin. in

Marce

Lentulu

dicentis

mè obli

bus, inq

mum fa

proflus

digessit

Sed C

tuo: è

emolum

Francisc

manguti

nabatur.

attractâ

diam in

ne ulla

verbo qu

a Cas

b Erit

c Vrb

DE PATIENTIA. 119

deinceps injuriis abstineret, aut certè cum-
stantiùs inferret. *a*

Recens est, quod addo. In Indiis unus
aliquis è Societate I. s. v, pro foribus homi-
nis idololatræ filiolum baptismi percupi-
dam reperit, eamque Christianis sacris im-
buere cœpit. Ut hoc sensit mater, primùm
alapam, dein pugnum faucibus incussit,
imò & fuste rem egit furiosa. Sed ea fuit
hominis religiosi submissio & patientia, ut
illa ipsa mulier (tanta virtutis vis est) cum
omni familiâ lustrali fonte sit expiata, *b*
Priscis instar miraculi fuit, quod subjungo.

Marco Catoni causam in foro agenti,
Lentulus attractâ pingui salivâ mediam
dicentis frontem conspuit. Caro sui mini-
mè oblitus, vultu modestè absterfo: Omni-
bus, inquit, ô Lentule, affirmabo, eos pluri-
mùm falli, qui te negant os habere. Joco
prorsus ingenioso tam fœdam injuriam
digessit.

Sed Catoni parem aut superiorem adsti-
tuo: è cujus patientiâ plus consecutum est
emolumenti. Joannes Fernandus, beati
Francisci Xaverii in Japonem comes, A-
mangutii c publicâ, ut solebat, viâ concio-
nabatur. Hic præteriens è plebe nescio quis,
attractâ præpingui salivâ, repentinè in me-
diam inspuit faciem: ille sine perturbatio-
ne ullâ sputum linteolo abstergit: ac ne
verbo quidem reddito, captam orationem
eodem

a Casar. Baron. tom. 3. Anno 338. n. 13.

b E litteris Indici Sebastiani Ferdinandi.

c Urbs est Iaponia.

eodem prorsus tenore vultuque prosequitur. Id contemplatus ex auditoribus quidam haud imperitus rerum aestimator (ex quo facile intelligas, ad permovendos animos facta dictis quanto antecellant) capit cogitare apud se; profectò nobilissimum atque adeò divinum philosophiæ genus esse, quod homines ad tantam æquitatem animi constantiamque perduceret. Dimissâ dein concione, domum ad Fernandum venit, præcipua Christianæ fidei capita legēsque probè cognoscit: postremò certis precationibus, Moysiſque Decalogo ac Symbolo Apostolorum & catechismi formulâ memoriter haustis, Amangutianorum omnium primus antea vitæ detestatus peccata, sacro fonte renascitur. Hunc alii deinceps divino impulsu imitati, quorum ad quingentos brevi pervenit numerus; & quidem ita in proposito firmi stabilēsque, uti per varias deinde clades & bellica infortunia, & nefarias Bonziorum conspirationes, magistris ac pastoribus haud semel orbat, suis tamen ipsi moribus ac vitæ ratione, Christianam fidem & disciplinam in hoc vsque tempus religiosè coluerint. Origine messis tam copiosæ in solo sterili, Christiana fuit patientia.

SECTIO VII.

Narrant, Principem pro symbolo habuisse pictum struthiocamelum, additâ inscriptione: *Durissima coquit spiritus*, Struthiocamelus (res nota) ferream rostro soleam præ-

præferat ut in stomachi vires ostendat, qui etiam ferro digerendo valeat. Vir è solido patiens nihil non ferrum concoquit. Corpus hominis istius spectas? stomachum plerumque non robustissimum habet, utpote jejuniis & inedia factum. Animum inspicis? Struthiocamelum dices; colaphos, saxa, clavos, gladios, catenas, lanceas, omnem mortis supellectilem spiritus patientiæ consumit.

Fit nonnunquam ridiculi causâ, ut scoræus thorax seu colobium a minutim concisum adjecto pipere ita coquatur, ut & comedi possit, & digeri. Cibi olim durissimi erant injuriæ, calamitates, calumniæ, luctus, dolores, mors: at præduros hos cibos Christus patientissimo amore ita fregit, ita concoxit, ut eos jam stomachus etiam imbecillior possit digerere. Pueri puellæque & festi avo senes, tam crassos bolos non solum glutiant, sed & concoquunt. Ad carcerem Agatha velut ad epulum saliare properat. Laurentius inter pinnas jocatur. Invitat bestias Ignatius. Crucem & saxa Philippus Apostolus amplectitur. Ita spiritus durissima coquit: Gaudet patientia duris.

Fastidiosi nimium & imbecillis stomachi est, qui nec verbum quidem aut injuriolam potest concoquere; quin obgan- niat, & obluetur, quin cibum pane prius revomat, quàm admittat. Væ huic homini cum hoc tali stomacho: væ his, qui per-

f.

dide-

a Liberins Götter.

diderunt sustinentiam. ^a Hinc omnis generis morbi, hinc misera & præmatura mors. Optimè dixit Hugo : Qui dolorem capitis non patimur benignè, quomodo pro Christo capitis abscissionem patiemur ? ^b

O delicati nimium & impatientes ! militiam agimus ! quid hinc lautitiam & cupedias sectamur ? arma potius, arma quæramus, & ante omnia clypeum patientiæ. Et sciamus victoriam omnem esse sitam in perferendo. ^c Omni hominum ordini, ætati, sexui patientia non decora tantum, sed & necessaria est. Juvenis es ? sustine ; plus virium & roboris habes. Senex es ? sustine ; major tibi prudentia, longior est experientia, quæ vires suggeret. Vir es ? sustine, & eum age quem profiteris. Femina es ? sustine, & Christianam esse te memento, quæ etiam in ignibus duret. Servus es ? sustine, ut salutem animi tui sis dominus. Pauper es ? sustine, ne malum tibi geminet impatientia. Dives es ? sustine, ut tibi tuus etiam in cælo thesaurus crescat. Tui juris es ? sustine : nemo verè liber est, nisi qui patiens est. Religiosus es ? sustine : nam idèò viam arctam ingressus es, ut quàm plurima patiaris. In conjugio vivis ? sustine, & cogita conjugium metropolin esse omnium molestiarum. Cælebs es ? sustine, satis tibi sit uxore ac liberis carere, molestissimis oneribus. Virgo es ? sustine : nam virginitas, ut Ambrosius vult,

facit

^a Eccl. c. 2, v. 16, ^b Hugo de clauistro anime.

^c Virgil. Quicquid erit, superanda omnis fortuna ferendo est, l. 5. *Aneid.* ante finem,

facit Martyres, sed non sine pugnâ. Vidua es? sustine, afflictionum magnes est viduitas. Doctus es? & tu quoque sustine, ne non tantum indoctus sed & fatuus habearis. Quisquis impatiens est, stultus est. Indoctus es? æquum est, ut non minus sustineas, quàm docti. Ergo remigem te cogita in procellosissimo mari. Sanus es? sustine, ut sanus maneat: morborum omnium deterrimus est impatentia. Ægrotus es? jam maximè sustine: prima patientiæ opportunitas est morbus.

Consummatissima Christianorum Philosophia est, *Bona facere, & mala pati*. Et quod mireris, ad ipsam impatientiam opus est patientiâ, & sæpe magnâ. Expectat quis inimicum in insidiis, famem perfert, negligit somnum, tolerat frigus, exponit se periculis. Ecquid tandem meditatur hic homo, tot incommodorum tam patiens? Ut accepta injuriæ impatientiam potenter exerat in adversarium Saul Hebræus rex, impatientissimus Davidem à cantatricibus puellis sibi prælatum, quàm prolixâ usus est patientiâ, ut illius, quàm sibi fingebar, injuriæ impatientiam insignitè proderet. Absalon patientissimus nequam, sic loquar, patientiam biennem exhibuit strenuè, ut tandem impatientiam, quàm è violatâ sore conceperat, insigni flagitio patefaceret. De his talibus appositissimè dixit Hieremias vates: Ut iniquè agerent, laboraverunt. *a* Conceperunt dolorem, & pepererunt

f 2

runt

a Hierem. c. 9. v. 5.

runt iniquitatem. *a* Calicem mundi biberunt, & amici diaboli facti sunt. Bibunt calicem, absinthium potant, calamitates etiam gustant, sed amarum hoc poculum aliis propinant; uti Theramenes venenum in carcere hauturus: Propino, inquit, hoc Critiæ. reddensque poculum servo publico: Vide igitur, ait, ut hoc ad eum continuò perferas. *b* Fuerat autem Critias è triginta tyrannis crudelissimus, & causâ Theramenis necati.

a Psal. 7. v. 15. *b* Valer. l. 3. c. 2.

§. VIII.

Ita illi hominum impatientissimi suas calamitates in alios etiam, quantum licet, derivant, ne soli sint miseri. Ita contemptis legibus divinis malum pro malo, maledictum pro maledicto reddunt.

Quàm longe aliter Christus, qui cùm malediceretur, non maledicebat; cùm pateretur, non comminabatur. *a* Quàm longè aliter & Paulus, qui: Maledicimur, inquit, & benedicimus: persecutionem patimur, & sustinemus; blasphemamur, & obsecramus. *b* Christus absinthiten bibit, crucem pertulit, sed hunc amatorem hostibus non propinavit, eos, qui se crucifixerant, non similiter in crucem rapi voluit: Dimitte illis, exclamat, ego pro eis calicem hunc amarissimum exhauriam.

Quàm verò nos longè aliter, nec ad magistri exemplum: turbamur minimis, omne

ver-

a 1. Pet. c. 2, v. 21. *b* 1. Cor. c. 4, v. 12. & 13.

verbu
lem tra
Pauli
rimis, i
supra n
exercita
mis offe
eum im
non se
curtur
cristian
tencia

Ad hanc
animus
patiens
suo, exp
probatu
Cæci m
præmiu
cogitam
Hic r
cam pro
fissimis
mentis
Primu
ris, aut
meritus
utrum d
oro, qu
non vis
fas, quon

a 2. Cor.
c Prov. c.

verbulum casu elapsum ad invidiam captivalem trahimus. Hieronymus ad Eustochium, Pauli Apostoli patientiam in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in moribus frequenter a exercitum proponit. At nos rebus levissimis offendimur. Cuius est insultus? Inex eum impatientia invadit. Calix transigitur? non se continet impatientia. Mensi concutitur? protinus bilis se prodit. Vinum effunditur? quamprimum fuit impatientia & vociferatur,

Pone crucem servo — b

Ad hanc oris intemperiem, impatiens sese animus effundit. Sed o quanto melior est patiens viro forti; & qui dominatur animo suo, expugnatore urbium? Quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vite. d Cæci mortales, quod patimur, attendimus; præmium, quod patiando meremur, non cogitamus.

Hic mirè juverit, Christianam Dialecticam probe callere, & inter adversa, nervosissimis, & ut vocant, cornutis sese argumentis stringere. Ea sunt huiusmodi.

Primum: Id quod pateris, aut jure pateris, aut injuriâ. Sive: Aut calamitatem hanc meritus es, aut non es meritus. Quid ais? utrum dicis? Si jure, merito vexaris. dic, oro, quid contra habes hiscere? cur luere non vis, quod deliquisti? cur exedere recusas, quod intrivisti? Sed injuriâ, inquis, isti

f 3

aut

a 2. Cor. c. 11. v. 23. b Juvenal. sat. 6, v. 218.

c Prov. c. 16, v. 32. d lac. c. 1. v. 12.

bibe-
ant ca-
pizates
culum
penum
it, hoc
blico:
tinuo
iginta
rame-

si suas
a licet,
ntem-
ma-

si cum
am pa-
longe
nquit,
mur, &
plecra-
crucem
is non
non si-
tite il-
unc a-

d ma-
omne
ver-
13.

aut illi me affligunt ; supplicium tam grande meritis non sum. Esto. Hic igitur nobilissimam patientiæ occasionem observa, hic amplissimum merendi campum considera ; & utere opportunitate. Aurum est, gemma est, vel levissima molestia pro Christo tolerata. Plus pateris ; plus auri, plus gemmarum congeris. Sed brevius recum agam : Aut iuste pateris, aut inju- è : si iuste, iustitia te confirmet ; si injuste, innocentia te soletur.

Addo argumentum alterum : Aut probus es, aut improbus. Probus es ? Gaude, ac tibi ipsi gratulare : Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, quantacunque mala. Improbus es ? Iterum gaude, & divinam clementiam extolle, quæ corripit, ut ad frugem corrigat ; quæ flagellat, ne damnet.

Addo tertium : Malum quo premeris, aut sanabile tibi videtur, aut insanabile. Si sanabile, acquiescendum spei ; sin insanabile, acquiescendum necessitati. Ægrotas ? Hoc age, ut valeat animus, quâ in re ipse te morbus juvabit.

Amisisti pecuniam ? vide, ne simul amittas & patientiam, & duplex incurras damnum. Pecuniam perdidisse plurimis profuit : tibi profecto non oberit, modo patientiam retineas, pecuniâ longè pretiosiorrem.

Amisisti famam ? crede mihi, si retines bonam conscientiam, non tam amisisti famam, quàm amisisse putas. Nam obrecta-

tores

tores tui p
perare, fa
Grandius
uno oris s
piam sign
pulos inci
his cicadis
& notum
conscienti
spretis om
mo in qua
patientiam
omnibus
num proc
cui si sua e
rum fessu
Sic non
damna n
At dol
Magis tibi
lum habi
toleras,
placita n
cere, quâ
spectat
aut ferre
gans datu
præstat co
facit mel
Te ipsum
si. Hoc i
& calcitr
Hic sola

a Varro

tores tui possunt quidem invitum te vituperare, facere vituperabile in non possunt. Grandius bonum est bona fama, quam ut uno oris flatu dissipetur. Excellentia cuiuspiam signum sit, in vulgi linguas quasi scopulos incidisse. Veniet dies, quæ loquacibus his cicadis silentium indicat. Esto patiens, & notum te vulgus faciet, clarum virtus, conscientia securum. Tu ergo perditis & speris omnibus eam ipsam, quam tibi nemo unquam eripiet, virtutem, & in primis patientiam amplectere: hæc una tibi pro omnibus satis est. Sic ab aurium & sermonum procellis cubiculum cordis ingredi, cui si sita est tranquillitas, habes ubi iurgiorum fessus requiescas, & in sinu gaudeas. Sic non famæ tantum, sed vitæ quoque damna non senties.

At doles quod malam habeas uxorem. Magis tibi dolendum esset, si uxor tua malum haberet virum. Nam uxor mala, si eam toleras, virum faciet bonum. Et Platonis placita nôsti, longè peius esse, injuriam facere, quàm pati. Huc Varronis a monitum spectat, vitium uxoris aut corrigendum, aut ferendum esse. Dicti ratio brevis & elegans datur: Qui vitium emendat, uxorem præstat commodiorem; qui fert, seipsum facit meliorem. Sed nimis mala est, inquis. Te ipsum culpa; hoc tibi malum tu elegisti. Hoc jugum sponte susceptum luctando & calcitrando non evadis, sed exasperas. Hic sola restat patientia. Ferendum est,

f 4

quod

a Varro in Satyrâ Menippeâ.

quod deponi nequit, tamen si premat.

At filii te affligunt. Fortassis & tu aliquando afflixisti patrem; & needum natus, sed antequam natereris afflixisti matrem. Malos habes filios? tibi ipse gratias age, quod eos non melius educaveris. Tales plerunque sunt liberi, quales à parentibus educantur. Malis principiis occurrendum est. A primis annis instillanda pietas; tenera digitis convelluntur, molliora facile flectuntur. Qui ramulum differt flectere, arborem jam tortuosam & duram frustra curvare tentat. Deinde quid mirum est, si tui te filii offendunt, cum tu filius quotidie offendas eum, qui non solum omnium est pater. Ergo quod facis, parere. Atque aded, ut vides, in rebus omnibus necessaria est patientia. Indociles ac miseri sunt, qui necessitatem non in rationem vertunt.

a Die mit auß der Noth ein Tugend machen.

§. IX.

Hædus, ut Mythologi docent, cum videret hædos alios ad cultrum trahi, & jugulari in victimas, ipse sagâ elapsus in lupos incidit. Hic carnificum mediis & jam exspes: Si moriendum, inquit, mihi erat, an non præstabat Diis immolari, quam à lupis lacerari? Prudenter omnino, & supra ingenium hædi. Ita omnino Christianus dicat; Cum ea lege nascamur, ut in miseria simus, & incommodis conflictemur innumeris (neque enim aliter hæc vita constat) cur non hæc omnia volentes & libentes patimur?

mur?
id fiat, r
impatien
boris, &
plicii.

An no
Deo velu
lo ut vid
vid (exce
tus, è tot
rio mort
nique vo
quit, inci
ficium. a
gere me.
Rex, tuâ
sacrificiu

Ita pr
morbe,
versum
pauper
incitat
cium. I
tus liber
omnis ex
tat vos a
tur ill
quisque
Adeste v
cepit.
cit, eg
te, mor
tam, od

a 1, Ro

mur? Certè patienda sunt ista. Si patienter id fiat, minus est laboris, plus præmii: Sin impatienter & repugnanter, plus est laboris, & nihil præmii, sed plurimum supplicii.

An non igitur longè conducibilius est Deo velut hostiam patientiæ, quàm diabolo ut victimam impatientiæ transcribi? David sexcentis insidiis perfidi Saulis appetitus, è tot latibulis ferarum excussus, tam vario mortis discrimine fatigatus, in has denique voces erumpens: Si Dominus, inquit, incitat te adversum me, odoretur sacrificium. « Si visum est optimo Deo, vel affligere me, vel penitus necare me, idque, ô Rex, tuâ manu, nil contradico; fiam Deo sacrificium, hostia Dei cadam voluntaria.

Ita prorsus loquatur æger, dicatque: Mi morbe, mi dolor, si Dominus incitat te adversum me, odoretur sacrificium. Sic & pauper dicat: O mea paupertas, si Dominus incitat te adversum me, odoretur sacrificium. Ita probris & obrectationibus notatus liberè proclamet: Adeste calumniæ, & omnis exercitus infamiæ, si Dominus incitat vos adversum me, non repugno, odoretur ille hoc sacrificium. Nec aliter suos quisque inimicos ac æmulos inclamet: Adeste viri, & linguis ac dentibus me discerpите. Si vos Dominus adversum me incitat, ego me vobis non subtraham: pergitte, mordete, laniate victimam aræ destinatam, odorabitur Deus hoc sacrificium. Ita

f 5

me

me Deus amet, hoc suavissimum patientiæ carmen est

Quod præsci dicebant : *Nulla dies sine le-
næa*, id usurpandū hîc Christianis, *Nulla dies
sine nubeculâ*. Quotidie aliquid pro Chri-
sto tolerandū. Jobus septennio toto non
tantum calum nubilum, sed & ferreum ex-
pertus est ; acerbissimè tractatus à satanâ ,
omnes tamē satanæ vires infregit patientiâ.

Paulus non torantes tantum nubeculas,
sed nimbos, catarractas, a grandines tulit;
tam crebris impetitus fulminibus, ac si om-
nes in eum unum diabolici collineassent: tam
gentes, quàm Judæi suam in illum sævi-
tiam acuebant. Hinc longissimum ærumna-
rum catalogum texens : In laboribus, in-
quit plurimis, in carceribus, in plagis, in
mortibus quotidianis. Ter virgis cæsus, se-
mel lapidatus, ter naufragium passus, in vi-
giliis multus, in frigore & nuditate, in fame
& siti, in jejuniis multis suam Orbi patien-
tiam probavit,

Quis Sanctorum sine luctâ & patientiâ
coronatus est? Abel justus occiditur, Noë
plurifariam exagitur, Abraham ærumnis
multiplicibus conflictatur. Et ne in im-
mentum extendam volumen, quære, & in-
venies singulos adversâ passos, Solus in de-
liciis Salomon fuit, & forsitan idèò corruit.
Amici Dei quotidie aliquid pro Deo tole-
rant; nulli eis sine nubeculâ præterit dies.

Beata Terefa, illud Hispaniarum sidus,
virgines suas ad omnigenam virtutem

iden-

a Wolffenbüch.

identidem
gis quàm
tantiam.
cuperent
gnasset c
Christo d
Meritum
in operam
Vitam m
nam, Se
gloriæ sci
maximis
Simeon p
luminis
ego decu
Parum a
quantis
luctatent
solatio o
Pater me
majorib
respond
respice &
quam ha
liz Chri
sima, ne
dicebat,
ma pater
solita est
à te flagi
inde si
pus est,

a Fra
Propius si

identidem hortabatur, ad nullam verò magis quam ad constantem pro Christo tolerantiam. Erubescerent proinde, si aliud iter cuperent inspicere, quam quod sponsus signasset cruentis vestigiis. Hoc Teresa à Christo didicit, qui eam sic fertur allocutus: Meritum non in fruendo, charissima, sed in operando, patiando, amando situm est. Vitam meam aspice dolore & passione plenam. Seinel duntaxat in monte Thabor gloriæ scintillam edidi. Nec mater mea sine maximis doloribus fuit. Nam ex quo illam Simeon perferendi doloris commonuit, id luminis à Patre meo accepit, ut omnia, quæ ego decursu vitæ passurus eram, viderit. Plurimi amicorum, qui in eremo vixerunt, quamvis assidue cum diabolo ac secum ipsi luctarentur, tamen multo tempore omni solatio caruerunt. Crede mihi filia, quem Pater meus majori amore prosequitur, hunc majoribus etiam laboribus exercet, & his respondet amor. Hoc iter est veritatis. Me respice & mea vulnera: dolores tui nunquam hæcenus huc pertigerunt. a Hæc filia Christus. Inde Teresa patiendi cupidissima, non aliam vivendi causam sibi esse dicebat, quam ut Dei nomine quamplurima pateretur. Hinc sapius toto animo ita solita est precari: Domine Jesu, non aliud à te flagito, quam aut mori, aut pati. Perinde si diceret: Tandiu patiendi tempus est, quamdiu moriendi non est. Ergo

f. 6. mori

a *Franciscus Ribera in ejus vitâ l. 4. c. 17. propriâ finem.*

mori vult, qui pati amplius non vult.

Certè Servator jam morti proximus, *Consummatum est*, exclamat. Quod debui, pertuli : ad omnem Patris voluntatem passus sum omnia mihi patienda. Subjuxit : Pater in manus tuas commendo spiritum meum ; & quem commendavit, emisit : nihil enim, quod ulterius pateretur, fuit ; omnem calicis amarorem ad guttulam exhaulsit. Cum ergo defuit *Pati*, secutum est *Mori*. Quisquis inter animosos Christi amicos censeri cupit, hoc idem calidis suspiriis sapius roget : Domine Iesus, aut Pati, aut Mori. Si nondum dignus sum mori pro te, dignus sim pro te Pati.

ACTIONES

PATIENTIÆ.

1. Prima, & altera, tertiæque, adeoque primaria patientiæ actio est Tolerantia injuriarum, cum non solum reus, sed & innocens cum Job de se affirmat : Non peccavi, & in amaritudinibus moratur oculus meus. *a* Oraculum est ab Apostolorum Principe : Melius esse beneficientes, quam malefacientes pati. *b*

2. Veræ patientiæ est, non murmurare, non conqueri, non excusare se ; non homines, non alias res creatas culpæ ; arumnas suas, non ut sua mendici ulcera, pro-

a Job c. 17. v. 2. *b* 1. Pet. c. 2. v. 20.

ponere,
nullam
quàm p
sanctissi
bere: F
culis sui

3. Ve

vindicat

amat, p

cia in in

faciat, o

Patienti

amat qu

non est

tum fur

4. Ve

vandum

utunt ;

se quan

velut p

talibus

alioqui

tientiam

mine Ie

loquia

ad Chr

gunt.

5. V

rum ex

lac viri

cinatur

En tot

patient

a Gre

ponere, sed eas silentio velare; ultionem nullam cogitare, sed omnia tam præterita, quam præsentia & futura Deo, ejusque sanctissimæ voluntati plenissimè transcribere: Faciat Deus, quod bonum est in oculis suis. Ferendo & cedendo vincimus.

3. Verè patiens, injurias non solum non vindicat in inimico, sed inimicum etiam amat, pro inimico orat, imò etiam beneficia in inimicum collocat. Atque ut hoc ritè faciat, occasiones id faciendi sedulò captat. Patientia vera, inquit Gregorius, a ipsum amat quem portat. Nam tolerasse & odisse, non est virtus mansuetudinis, sed velamentum furoris.

4. Verè patiens (quod probissimè observandum) in omnibus quæ angunt, turbant, urunt; in quibuscunque deum adversis se quamprimum ad Christum crucifixum, velut præsentem sibi convertit, eumque his talibus vel sexcenties vel millies uno die alloquitur: *Domine Iesu, da mihi veram patientiam.* Subinde solis duabus voculis: *Domine Iesu,* affectum suum applicat. Hæc alloquia roborant, hi affectus calefaciunt, hæc ad Christum conversiones solantur & erigunt.

5. Verè patiens proponit sibi diversa eorum exempla, qui singulariter excelluerunt hac virtute. His inspectis ita secum ratiocinatur: Tu non poteris quod isti & istæ? En tot millia beatorum cælitum, quantâ patientiâ eò se penetrârunt per arctam se-

f 7

mitam,

a Gregor. in Ezech.

miram, per ostiolum angustum. Imò tot etiamnum superstites in oculis sunt, qui mirabilem in adversis tolerantiam exercent Quid tu horum impatientissime mortalium? Illi præeunt magnis passibus, tu non sequeris? exempla vides, non imitaris? Num cogitas cælum ascendere non probè contuius, sine vulnere, salvà pelle, pede inoffenso? Ad paradysum non per paradysum, nec per viridaria itur, sed per dumeta. Patientià in rebus omnibus maximà est opus. Calamitatis cujuscunque remedium est patientia

6. Verè patiens quotidie primo manè Deo se quàm integerrimè offert ad omnia toleranda, undecunque demum ea proveniant; simul ingens in animo patiendi desiderium excitat, & unà firmissimè apud se statuit adversa omnia velut è manu Dei suscipere Hic idem vesperi Deo gratias agit, non tantùm ob beneficia, & ob res secundas, verùm etiam ob adversas & tristes, quas itidem beneficii loco numerat.

7. Verè patientiæ est, non tantùm manus à verbentibus, sed etiam linguam à verbis impatientiam olentibus, unò & oculos à torvo spectu, in.ò & cor, atque hoc maximè à furiosis cogitationibus continere. Un Matrem Domini, quæ adeò nihil vindictæ spirabat, nemini malè precata; ut si filii sui crucifixores & hostes uno omnes fulmine potuisset sternere, rogasset potiùs cum filio: Pater, dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt.

8. Ve-

8. V
corum,
quærit,
erectur
dives m
duam sit
rii, non
obsequi
xosam.
magnas
nem na
fusus na

9. Ver
quam in
punit, &
delicate
sime, h
Res adve
sed auxi
malo cu

Perfer &
Sape
Leniter o

Quando
ferorum
tolera ig
seu inju
mini infe
10. V
ginà sen

a Ovia

8. Verè patiens non fugit consortium eorum, quos sibi sentit adversarios; imò quarit, ut semper præsto sint à quibus exerceatur ad patientiam. Ita Alexandrina dives matrona ab Athanasio Antistite viduam sibi in domo suâ gratis alendam petiit, non morigeram, & placidis moribus obsequiosam, sed iracundam, garrulam, rixosam. Atque hanc demum impetravit, & magnas Præsuli gratias egit, quòd occasionem nacta esset exercendæ patientiæ. Rem fusiùs narrat Cassianus collatione 18.c. 14.

9. Verè patiens omnem impatientiam, quam in seipso deprehendit, quàm primùm punit, & interim sibi ipse concionatur: En delicate martyr, en hominum impatientissime, hoc jam lucraris, quod ipse sentis. Res adversas impatientiâ tuâ non sustulisti, sed auxisti. An nescis? Impatientia malum malo cumulat. Ergo

Perfer & obdura; dolor hic tibi proderit olim.

Sæpe tulit lassus succus amarus opem, a

Leniter ex merito, quicquid patiare, seren-
dum est.

Quando autem negare non potes, quòd inferorum cruciatus vel centies sis meritis, tolera igitur minutulas has seu molestias, seu injurias, & gratias age pro tam brevi & miti inferno.

10. Verè patiens selectissimis è sacrâ paginâ sententiis se armat: Quales sunt:

I. Si

a. Ovid. l. 3. Amor.

136 PARS II. Cap. V.

1. Si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus? *a*

2. Patientia pauperum non peribit in finem. *b*

3. Doctrina viri per patientiam noscitur. *c*

4. Ne dicas : Reddam malum pro malo. Expecta Dominum, & liberabit te. *d*

5. Usque in tempus sustinebit patiens, & postea redditio iucunditatis. *e*

6. Si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram. *f*

7. In patientiâ vestrâ possidebitis animas vestras. *g*

8. Si sustinebimus, & conregnabimus. *h*

9. Quoniam servasti verbum patientiæ meæ, & ego servabo te ab horâ tentationis. *i*

Nec veterum gnomas spernit patiens, sed eas sibi applicat, in rem suam convertit, & amplum ex iis fructum consequitur. Quales sunt :

1. Non quid feras, sed quemadmodum feras, interest.

2. Speremus quod volumus, sed quod acciderit feramus.

3. Feras, non culpes, quod vitari non potest.

4. Tantò quisque minùs doctus est, quantò minùs patiens.

a Iob c. 2. v. 9.

b Psal. 9. v. 19.

d Prov. c. 20. v. 22.

f Matth. c. 5. v. 39.

h 2. Tim. c. 2. v. 12.

5. Pa-

c Prov. c. 19. v. 11.

e Eccli. c. 1. v. 29.

g Luc. c. 21. v. 19.

i Apoc. c. 3. v. 10.

5. Patiens
quam forte
et is non i
6. Ille v
tentat, m
denovetur
7. Non
iore, quan
8. Meli
quam faci
9. Sapi

C A

Refi

R O s
minu
ordine
Resignati
conferim
oai quin
li domini
ture d. fle
t. est san
conferte.

a 2. Tim.
c. 2. v. 12.

DE PATIENTIA. 137

5. Patientia tam non est in prosperis, quam fortitudo non in mollibus, quàm luctus non in lætis ac jocularibus est.

6. Ille verè patiens est, qui adversis conteritur, nec tamen ab animi tranquillitate dimovetur.

7. Non minor est victoria hostem tolerare, quàm vincere.

8. Melior est conditio patientis injustè, quàm facientis.

9. Sapientiz comès patientia.

CAPVT SEXTVM.

Rosa Centifolia,

seu,

Resignatio, vel Indifferentia.

ROSA Centifolia Campaniz potissimum nota, numeroſo gaudet foliorum ordine. Huic flori eam virtutem, quam Resignationem seu Indifferentiam vocant, conferimus. Virtus longè nobilissima, de quâ quinque libris Heliotropii egimus; nihilominus hîc alia occurrunt super hac virtute disserenda. Sed nostri hoc loco instituti est summam rem complecti, & in pauca conferre. Istud jam agimus.

6.I.

a Tausentguldin Struem / Tausentguldin
Nojen.

§. I.

Virgo beatissima hac Resignationis virtute prædita fuit modo prorsus incredibili. Testem hîc laudo divum Antoninum, qui de hac Virginis Resignatione obstupescendum quid, & piis auribus vix credendum asserens: O Domina, inquit, ita divinæ voluntati conformis fuisti, ut audeam dicere, si nullus fuisset qui filium crucifigeret, ut adimpleretur voluntas Dei, ipsa illum in cruce posuisses, & clavis affixisses. Neque enim minoris te obedientiæ fuisse credendum, quàm Abraham, qui proprium filium propriis manibus Deo obtulit occidendum & comburendum ^a Nec aliter eâ de re locutus Gerson: Ipsa, inquit, si Deus iussisset, filium crucifixisset. Nam quod divinus Paulus de cælesti Patre asserit: Proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum; idem de Matre asserendum: Proprio filio non pepercisset, sed illum pro nobis tradidisset. Sed nunquid hæc Mater, dum filii tormenta spectabat, non inter ingentes dolorum fluctusolvebatur? Quantis enim lacrimis Hieremias vates Hierosolymæum excidium deflevit? utique divinum in eâ clade arbitrium agnovit. Hîc duplicem cum Theologis voluntatem statuimus. Primam illi Pietatis seu Conditionatam: alteram Decreti seu Absolutam vocant. Ad rem. Virgo beatissima vicem filii, Hieremias vicem civitatis doluit gravissimè.

^a Antonin. part. 4. tit. 15. c. 41. §. I.

simè, Nec malus aut inanis hic dolor fuit, quia fuit rationi conformis. Nihilominus illa decreti & Absoluta stetit firmissima, quia divinæ Voluntati juncta indissolubili nexu. Hac voluntate filium crucifigi Virgo Maria, hac eâdem Hieremias Propheta civitatem everti voluerunt, & quidem ideò, quia id divinæ placuit Voluntati. Inde Bernardinus, eximius Virginis cultor, verissimè affirmat: Intemerata Virgo semper habuit continuum aspectum ad Dei beneplacitum promptumque consensum. *a*

Birgitta sanctissima vidua, in iis quæ vidit cælestibus ostentis Virginem introducit loquentem his omnino verbis: Quando considerabam loca clavorum in manibus & pedibus (filii) quos secundùm Prophetas crucifigendos audiui, tunc oculi mei replebantur lacrimis. Et cùm filius meus inspexit oculos meos lacrimantes, tristabatur quasi ad mortem. Cùm verò considerarem potentiam Deitatis ejus, consolabar iterum, sciens quòd ipse sic vellet, & sic expediret; & omnem voluntatem meam conformavi voluntati ejus. Sic semper erat lætitia mea mixta cum dolore. *b*

Mirabimur fortasse, quí potuerit Virgo filium in crucem actum fuisset oculis spectare, & non animo linqui, ac corruiere sub cruce. Da matrem, quæ hæc talia in unico eòque amantissimo filio cogatur cernere, cujus tamen cor mœrore non contabescat.

Quo-

a Bernardin. tom. 2. serm. 51. *b* S. Birgitta in Revelat. l. 1. c. 10. circa med,

Quomodo igitur Virgo spectaculum tam infandum in unigena suo exhibitum & oculis & auribus accepit? & tamen stetit, tamen animo non concidit, tamen ad ultimum usque actum tam cruentæ tragicæ duravit: una atque unica Resignationis virtus in statu Matrem tenuit. Probabilissimum est, argenteam hanc Matrem, quod per omnem vitam solenne habuit, tum maxime fecisse. Indubiè ad omnia illa tam oculorum quàm aurium acerbissima vulnera illud a se ipse secum ingeminavit: Ita Pater, ita mi Pater, quoniam sic placitum fuit ante te. Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum, secundum voluntatem tuam. Hæc millies, bis millies, & sæpius vel uno die dixisse animo credibile est. Voluisset illa quidem omnes filii cruciatus suo corpore exhaustire, sed quia Deum cognovit velle, ut eos perferret filius, suam voluntatem divinæ perfectissimè subiecit, illud identidem suspirando: Fiat mi Deus, fiat voluntas tua.

§. II.

Ut hujus Virutis, quam Indifferentiam seu Resignationem vocamus, indolem penitiùs exploremus, hæc nobis considerata.

Primò. Hæc virtus principium ac fundamentum est omnium virtutum. Absque hac nulla virtus ad sui perfectionem pervenit: per hanc mirificè firmantur omnes. Neque fieri potest, ut quis ullam animi tranquillitatem obtineat, nisi in hujus virtutis

DE RESIGNATIONE. 141

tutis palastrâ sit exercitissimus. Semper claudicat, qui non in omnibus divina voluntati resignatissimus vivit, ut quovis momento possit dicere: Mihi perinde est, & prout Deus voluerit. Velle divinum, ac meum, velle unum est.

Deinde, vis hujus virtutis & natura in hoc consistit, ut homo seipsum totum cum rebus suis omnibus in Dei manu reponat velut pilam, quâ Deus arbitrio suo datatim ludat. Exempli gratiâ. *Q*uærat Deus ab homine: Dives an pauper mavis? Domine prout tu vis. *A*grotare an bene valere desideras? Domine, quod tu mihi judicaveris fore expedire magis. *C*ontemni an honorari ac suspici potius aspiras? Domine tu scis quia amo te, & ob istum in te amorem in æquilibrio sto. *H*onorem aut contemptum da, prospera an adversa, æquè parato animo suscipiam. *N*on nego, si meam naturam ac proportionem spectem, honorari solum cupio; si tuam voluntatem respiciam, contemni non refugio. *E*n habes me ut pilam, modò in manu tuâ sim.

Tertiò, Effectus hujus virtutis sunt; jucunda facilitas ad omnia seu facienda seu perferenda, magnum animi lumen, continua mentis tranquillitas. *Q*uiscunque non eo modo, quem hîc expressimus, divinæ Voluntati dedititius est, tenebris sæpius circumfundetur, plurima difficillimè faciet, solidam mentis tranquillitatem nunquam obtinebit.

Quar-

a Gott mir gleich.

Quartò : ad acquirendam hanc virtutem unicè facit seipsum amore sui exuere. Qui semet tam calidè amat, qui suis commodis tam studiosè invigilat, qui suum iudicium tam promptè adorat, nunquam ferri poterit affirmare: Volo quod vult Deus. Talis in rebus adversis timidus, in secundis turgidus, in neutris malè quietus est.

Ille unus felix & tranquillus, qui in unâ atque unicâ Dei voluntate conquiescit: quidquid enim agit, ad perpendiculum divinæ voluntatis velut aurum ad libellam examinat. Et quia se in omnibus divinæ providentiæ ac voluntati plenissimè committit, nihil anxie facit: scit enim, quàm providum habeat, quàm & benevolum etiam in minimis curatorem, de quo sibi securissimè polliceri auit, res suas longè melius quàm ab ullo mortalium, quàm etiam à seipso curandas. Qui in alto mari navigant, undequeque nil aliud nisi mare vident:

— *Cælum undique & undique pontus:* itaque sese ex integro divinæ Providentiæ & arbitrio committunt, Deum undique & undique Deum, & in Deo sapientissimam simul & amantissimam tam rerum suarum, quàm omnium aliarum dispositionem cernunt. Hi velut infantes feliciter, & à tetricis curis alieni vivunt; neque quærunt, quanti frumentum in foro veneat. *b* Hoc

a Virgil. l. 2. *Eneid.* tertiâ pag. post init. & l. 5. *Eneid.* initio.

b Tragen nit was Korn gilt.

curatum
dabit pro
nem, pro
minis ist
Latus in
Oderit e
Temper
Deus & in
omnibus
a Horat

Ego mi
tius huma
hæc Refig
nobis sup
Christiani
vis omnib
ti dederet
homines
disertissi
corde ?
patiantur
consilio D
sumunt d
pari q. a
injustum,
peccat. A
pus, five se
ris, five p
rum tuori
iniquiores
re iustum
in istis, &

DE RESIGNATIONE. 143

curarum Patri optimo relinquunt, qui non dabit pro pane lapidem, pro pisce scorpio- nem, pro pharmaco venenum. Ita fit, ut ho- minis istius ira Deo fidentis,

Letus in præsens animus, quod ultra est

Oderit curare : & amara lato

Temperet risu. — a

Deus & in hoc, & in illo, & in isto, & in omnibus providebit.

a Horat., l. 2. carm. odâ 16.

§. III.

Ego mihi certus persuadeo, si paullò al- tiùs humanæ menti posset imprimi, quàm hæc Resignationis virtus & Deo accepta, & nobis supra modum fructuosa sit, neminem Christiani sanguinis futurum, qui non ner- vis omnibus & toto pectore huic sese virtu- ti dederet. Hoc enim est & in Deum, & in homines cor rectum gerere. Augustinus id disertissimè docens : *Qui sunt, inquit, recto corde ? Qui omnia quæcunque in hac vitâ patiuntur, non ea tribuunt insipientiæ, sed consilio Dei ad medicinam suam, nec præ- sumunt de justitiâ suâ, ut putent se injustè pati quod patiuntur ; aut ideò esse Deum injustum, quia non plura patitur qui plus peccat. Aliquid sentis, sive secundum cor- pus, sive secundum dispendium rei familia- ris, sive per orbitatem aliquam charissimo- rum tuorum ; noli respicere eos, quos nôsti iniquiores te. Non enim fortè audes dice- re justum te, sed nôsti peiores te, & florere in istis, & non flagellari, ut displiceat tibi*

COR-

consilium Dei; & dicas: Ecce puta peccator sum, & propterea flagellor: quare ille non flagellatur, cuius novi tanta flagitia? Quantumcunque mali fecerim ego, nunquid ego tantum feci, quantum ille? Distortum est cor tuum. Quam bonus Deus Israël, sed rectis corde! Tui autem labuntur pedes, quia zelus in peccatores, pacem peccatorum intuens. Sine curare; novit Deus quid agat, qui vulnus novit. Non tectatur alius. Quid si desperatur? quid si propterea tu secaris, quia non desperaris? Patere ergo, quicquid pateris, recto corde: novit Deus, quid tibi donet, quid tibi subtrahat. Quod tibi donat, ad consolationem valeat, non ad corruptionem: & quod tibi subtrahit, ad tolerantiam valeat, non ad blasphemiam. Si autem blasphemas, & displicet tibi Deus, & tu tibi places, perverso corde & distorto es: & hoc pejus, quia cor Dei vis corrigere ad cor tuum, ut hoc ille faciat quod tu vis, cum tu debeas facere quod ille vult. Quid ergo? Vis detorquere cor Dei, quod semper rectum est, ad pravitatem cordis tui? Quanto melius ad rectitudinem Dei corrigis cor tuum? Duo tibi modò proposita sunt, elige, cum tempus est. Si recto corde fueris, ad dextram eris, & laudaberis. Quomodo? Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi. Perverso autem corde si fueris, si subfannaveris Deum, si providentiam ejus irriseris, si dixeris in animo tuo: Verè non curat Deus res humanas:

De
anas: si ci
ntum habe
n? Perver
cium illud
ista omni
sti in hac v
tudinem D
re, ubi la
s ad finit
eternam, qu
his est. Et
ere cor? Pe
hn: meret
ns est Deus
in loquor
in sapie & t
od eterni
Questione
as, & quæ
am, sed no
iant. Qui
ar mater L
erit? Penel
suo dederit
squatror n
lysses extra
to iactatus
Quoniam pat
ec ad mores
ultum ab
cia, anxie
is sint in
unc talem c

a Aug. tom

DE RESIGNATIONE. 145

manas : si curaret res humanas , ille litro
tantum haberet , & ego innocens indige-
rem ? Perverſo corde factus es : veniet ju-
diciũ illud , apparebunt omnia , propter
quæ iſta omnia faciat Deus : & tu qui no-
luiſti in hac vitâ corrigere cor tuum ad re-
ſtitutionem Dei , & te ad dexteram præpa-
rare , ubi laudabuntur omnes recti corde,
eris ad ſiniſtram , ubi tunc audies : Ite in igne
æternum , qui præparatus eſt diabolo & an-
gelis eius. Et nunquid erit tunc tempus cor-
rigere cor ? Peceas ; & parit ; adhuc peccas ,
adhuc parit , & adhuc addis. Quam diu pa-
tiens eſt Deus ? Senties & juſtum Deũ. Ecce,
cũ loquor , muta cor , & factum eſt , quod
tam ſæpe & tam diu clamatur ut fiat , &
quod æternâ pœnam parturit ſi non fiat.

Quæſtiones ſubinde ſerimus ſteriliſſi-
mas , & quæ non tantũ ad farinam nil fa-
ciant , ſed nec ad doctrinam quidquam ad-
jiciant. Quid ad me , & ſcire quid juverit ,
quæ mater Evandri , quæ Hecubæ nutritrix
fuerit ? Penelope an Cleopatra verba ſæcu-
lo ſuo dederit : Num Didymus grammati-
cus quatuor millia librorũ ſcripſerit : Num
Ulyſſes extra notum veteribus orbẽ tamdiu
freto jactatus ſit : Quot Aceſtes annos vixe-
rit : Quam patriam Homerus habuerit. Quid
hæc ad mores ; quid ad calum ? His non
multũ abſimiles ſunt , & ſubinde magis
nocivæ , anxie indagare , quinam Sanctorum
aliis ſint in caeſti palatio ſublimiores.
Hunc talem curioſulum optimẽ monẽs re-

g. 2. 2. 2. liglo-

a. Aug. tom. 8. in Pf. 63. mihi pag. 266.

ligiosissimus scriptor: Noli, ait, inquirere, nec de meritis Sanctorum, quis alio sit sanctior, aut quis major fuerit in regno celorum. Talia generant sæpe lites & contentiones inutiles, nutriunt quoque superbiam & vanam gloriam: unde oriuntur invidia & dissensiones, dum iste illum sanctum, & alius alium superbe conatur præferre. ^a Eodem spectat, cum diversæ religionum virorum familiæ odiosissimis sententiis inter se conferuntur, His sanctitas & virtutum omnium chorus, his panè sola eruditio assignatur; illi ob religionis ævum & annorum centurias, isti ob tot Præsulum & Pontificum tiaras è suâ familiâ eductas aliis præferendi videntur. O mortales vanissimi! Ad tribunal Cæsaris stamus, illic nos oportet judicari. ^b Quid hæc in quæstionem & contentionem adducimus, quæ mores depravent magis, quàm emendent? Si quæstionibus liber vacare, hoc porro agamus, & quæstionem illam longè utilissimam ponamus, quæ una omnium virtus maximè faciat ad cælum.

^a Thomas de Kempis l. 3. Imit. Christi c. 53. n. 2. & 6. ^b Act. c. 25. v. 10.

§. IV.

Quæritur, in quo demùm Christiani & Religiosi hominis vera sanctitas consistat. Quæstio omnium optima & scitu dignissima. Responsum ad hanc non ab uno alterove petendum, sed à pluribus, Igitur Theologorum omnium ore sic respondemus:

Vera

Vera ho
in confi
mente
Lex 2
quid er
rum ser
zerno v
perfectu
tas, &
legi, ho
conform
ipsa sit
ideò legi
ex aquo
sura est
conform
infinita
in quo
haberi
Hinc ta
na legi
Res liq
Deind
conjunct
ctitatis.
ne illo m
deprehe
næque v
conjunct
Tertio
sius depi
qui quot
tis impu
a Dion

DE RESIGNATIONE. 147

Vera hominis Christiani sanctitas consistit in conformitate cum lege aeternâ, quæ est in mente Dei.

Lex aeterna est Voluntas divina : quidquid enim in specie per omnem saeculorum seriem operatur, hoc simul & semel ab aeterno voluit & decrevit. Is autem eximie perfectus, is verè sanctus est, cujus voluntas, & ab eâ prodeuntes actiones, aeternæ legi, hoc est, menti ac voluntati Dei exactè conformantur. Nam Dei voluntas cum ipsâ sit eadem cum intellectu divino, & idè legi aeternæ necessariò conformis, cui ex æquo respondet, hinc ipsa pariter mensura est & regula sanctitatis. Et quia hæc conformitas in Deo est infinita, hinc pariter infinita est ejus sanctitas : in homine verò, in quo omnia sunt finita, suos illa limites habet; ita tamen, ut semper possit crescere. Hinc tantò sanctior est homo, quantò aeternæ legi, seu divinæ voluntati conformior. Res liquidissima.

Deinde, Sanctitas consistit in amore seu conjunctione cum Deo, quæ origo est sanctitatis. Hinc luculentè cernimus, in homine illo majorem esse sanctitatem, in quo deprehendimus arctiorem cum Deo divinæque voluntate conjunctionem. Qui Deo conjunctior, is & sanctior.

Tertiò, Sanctitas, ut eam beatus Dionysius depingit, est omnimoda puritas. a A qui quotidiana nos docet experientia, mentis impuritatem contrahi è contactu & ad-

g 2 hætio-

a Dionys. c. 12. de divin. nominibus.

latione ad res infimas & sordidas, quæ
 terram & lutum olent, ad pecuniam, ad
 epulas, ad Veneres, ad alias corporis deli-
 cias, ad diversas ostentationis pompas, ad
 pictas honoris & dignitatu prædas, Quem-
 admodum ergo ab his infimis & sordidis
 bonis contrahitur impuritas, ita è contactu
 & adhesionem ad sublimia, divina, caelestia,
 conciliatur puritas, Ita purus & sanctus est,
 qui toto affectu totaque voluntate Deo
 adheret; & quò magis omnem affectum
 omnemque voluntatem in Deum trans-
 fundit, eo in dies fit purior & sanctior, dum
 omnia cogitata, dicta, facta, & quidquid vol-
 untate complectitur, ad amissum divinæ
 voluntatis examinat, & ad Deum dirigit.
 Nil certius; & divino oraculo firmatur:
Qui facit voluntatem Dei, manet in æter-
 num.^a Et quid opus testibus? Vox Domi-
 ni est, & æternæ Veritatis oraculum: Qui
 fecerit voluntatem Patris mei qui in cælis
 est, ipse meus frater, & soror, & mater est.^b
 Atque hæc illa sanctitas est, quam jure
 Deus exigens: Sancti estote, inquit, quia
 ego sanctus sum.^c

Voluntas nostra Chamæleonti *d* simil-
 lima. Nam sicut animalculum illud cha-
 mæ-

^a 1. Ioan. c. 2. v. 17.

^b Matth. c. 12. v. 50.

^c Levit. c. 11. v. 44. *d* Chamæleontem ex-
 actè describit incomparabilis heros, illustri-
 mus Dux, oculatus testis, Christophorus Nico-
 laus Radziuil. ep. 2. Itineris sui in Palestinam,
 mihi pag. 119.

maleon a rerum omnium quibus se applicat, aut ab aliis applicatur, colorem induit, præter rubrum & croceum : sic & voluntas humana in omnes sese formas transmutat, omnium rerum faciem induit, quibus sese per amorem jungit. Si ergo voluntas humana divinam assidue contempletur, illi se semper applicet, non potest non induere divinæ Voluntatis caruleum, sic loquar, seu cælestem colorem.

Inde Christiani sapientis dictum : *Quod per voluntatem resolute & efficaciter vis, hoc absolute es.* Vis ex animi tui sententiâ esse humilis ? hoc ipso jam es. Vis esse temperans, obediens, castus, patiens ? Si deliberatum tibi est, hoc esse, si illud efficaciter vis ; jam temperans, jam obediens, jam castus, jam patiens es. Eò referendum Augustini scitum : Non faciunt bonos vel malos mores nisi boni vel mali amores. *b* Nec aliter Annæus : Quodcunque, ait, sibi imperavit animus, obtinuit. *c* Hominis ergo voluntas divinæ se jungat, & divinam induet.

a Plin. l. 8. nat. hist. c. 33. excipit rubrum & candidum. *b* August. ep. 52. ad Macedon.

c Sen. l. 2. de ira, c. 12.

§. V.

Hic unum aliquid difficile videtur. Voluntas Dei aut amabilis, jucunda, suavis, benefica est, aut verò dura, tristis, aspera, severa. Priorem illam obviis ulnis, totis brachiis, pronissimo amplexu excipimus. Vult nos Deus bonâ valetudine gaudere, opibus

150 PARS II. Cap. VI.

abundare, honoribus fulgere, pleraque omnia optatō & ex sententiā obtinere? Hanc nos voluntatem cupidissimo nexu stringimus: ad hanc toto capite annuimus: hanc toto pectore amplectimur: hic erumpimus in promptissimas has voces: Volumus, Domine, Volumus, omnino Volumus. Bonum est hic esse: hic Dei Voluntatem ingenti suavitate sequimur quocunque duxerit. At ubi voluntas Dei contrahit frontem, imō aliam induit faciem, rugosam, rigidam, minacem, mœstam, lacrimosam, hic nobis accidit quod pueris. Hi quos amant, quibus assueverunt, quibuscum ludunt, si personatos vident, expavescunt: ita nos cum Dei Voluntatem sub aliā velut personā, sub alio vultu invaletudinis, ignominie, paupertatis cernimus, mox ut pueri terremur, & clamamus: Non est hæc Voluntas Dei, non est, ut iste me nebulo iniquissimè criminetur, ut hic trifurcifer tot me injuriis oneret, ut homo ille cæli & terræ odium tot me damnis afficiat: non est Dei Voluntas istud, non est. O pueri, & o infantes! detrahimus terrificam hanc personam, vultum hunc austum Deo demamus, & ipsissimam Dei Voluntatē sub tristiore schemate latentem videbimus. Eadem Dei Voluntas est, quæ mulcet, & quæ purgit, quæ muneratur, & quæ punit; eadem est, quæ morbum & sanitatem, quæ opes & paupertatem, quæ gloriam & ignominiam immitit. Placet prior illa mitis & benevola, hilaris & benigna? placeat & hæc altera, tris

DE
his & adstr
tus est cum
manu Dei,
Deus æqu
beralis Pat
cum recrea
& cum san
Pater est, no
tem mutat
Augustin
Matres, inc
ad salutem
inter man
sunt, ut no
mas? Non
clamant p
Deus not
videtur ne
sempertern
Non est
Dei volun
asperierem
amplectitu
lentius no
cium pete
agen. 10: E
alto, eripe
tis e Et dex
ricius e d n
fi, ait, ma
luntate tu
cebiti me
a 1ob c. 2
b Augu
c Psal. 14

DE RESIGNATIONE. 151

stis & adstricta, acris & austera; eadem prorsus est cum priori. Si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus? *a* Deus æquè Pater est, & æquè bonus ac liberalis Pater est, cum negat, & cum annuit; cum recreat, & cum flagellat; cum vulnerat, & cum sanat: sive blandus, sive serius sit, Pater est, nec amantissimam in nos voluntatem mutat.

Augustinus hoc sapissimè suis inculcans: Matres, inquit, quomodo fricant in balneis ad salutem filios? Nōne parvuli clamant inter manus earum? Illæ ergo crudeles sunt, ut non pareant, non exaudiant lacrimas? Nōne plenæ sunt pietate? Et tamen clamant pueri, & non eis parcitur. Sic & Deus noster plenus est charitate. Sed idē videtur non exaudire, ut sanet & parcat in sempiternum. *b*

Non est igitur Resignationis virtus, quæ Dei voluntatem, tam dulcem illam quam asperierem alteram, non æquè promptæ amplectitur. Sanctissimus rex David luculentius hoc nobis ingerit: nam & beneficium petendo, & ob beneficium gratias agendo: Emitte, inquit, manum tuam de alto, eripe me, & libera me de aquis multis. *c* Et dexteram sibi vult porrigi, & è periculis educi. At verò gratias agens: Tenuisti, ait, manum dexteram meam, & in voluntate tuâ deduxisti me, & cum gloriâ suscepisti me. *d*

a Iob c. 2. v. 10. *g* 4. *Fit*

b August. in Psal. 33. *propius finem.*

c Psal. 143. v. 7. *d* Psal. 72. v. 27.

Fit nonnunquam ut adolescens viâ cernosâ, declivi ac lubricâ viâ ducem sequatur præeuntem, eiâque jam jam lapsurus, dexteram porrigat, suam tamen ductor non porrigat; aut quia adolescens opem non serò poscit, aut nimis serò, aut certè quia magis vult non cadere, quam manu teneri ne cadat. Cùm ergo in exanum corruit, suâ culpâ cecidit; quia teneri non voluit. Simillimum hic. Afflicti manum divinam poscimus, graviozem casum metuimus. Dextram quidem porrigit Deus, sed nihilominus cadimus. Et quo tandem modo id fieri dicendum? Respondet David: Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tuâ deduxisti me. Quòd isti & isti cadant, in promptu causâ est: voluerunt illi quidem divinam manum tenere, sed ab eâdem teneri & duci noluerunt. Et audite, obsecro, istorum hominum preces. Est, qui sic oret: Domine, da mihi bonam valetudinem. Alius: Da mihi, Domine, liberalem victum. Tertius: O bone Domine, tu es omnium conditor, da mihi uxorem bonam & formosam. Est qui dicat: O Deus, in manu tuâ sita sunt omnia, da mihi præfecturam opulentam. Alius: O Christe Sacerdos summe, da mihi pingue sacerdotium.

Liceat hos omnes interrogare: Quò vos, ô boni, divinam Voluntatem trahere nitimini? Ille quidem, ut audio, in viam bonæ valetudinis, & non aliò: iste in viam liberalis victûs: hic in viam formosæ conjugis, nec aliam vult ingredi; alii verò in viam opu-

opulentæ
Hac ratio
Resignati
liquet, &
non duci
tis, teneri
luntate s
seri cæcis
nostra pr
Libero
impetrav
filius mo
becca qu
proxima
rum erat
ita pluri
quos soli
tias roga
inferos:
tiaras &
suo mal
nes præ
calemus
tatem, se
a Gen.

Longi
virtute
est: Duo
prompti
tatis tuæ
me valer
deterior

DE RESIGNATIONE. 153

opulentæ præfecturæ & pinguis sacerdotii. Hac ratione vos non Dei sed vestri estis, *Resignati* non estis. Itaque quantum jam liquet, ducere vultis divinam voluntatem, non duci ab illâ : Dei manum tenere cupitis, teneri ab illâ recusatis. Adeoque in voluntate suâ non deducet vos Deus. Ita miseris cæcis ferimur desideris, & in damna nostra properamus.

Liberos Rachel petiit anxîâ pietate, & impetravit : sed pœnituit voti : nam alter filius mortem matri attulit nascendo. Rebecca quoque filiis beari voluit : sed jam proxima partui, Si, aiebat, sic mihi futurum erat, quid necesse erat concipere ? Ita plurimi lætam valetudinem poscunt, quos soli à vitiis sanarent morbi. Ita divitias rogant, quæ ipsis semitam planant ad inferos ; ad cælum extulisset pauperies. Ita tiaras & sceptrâ impetrant nonnulli, sed suo malo, à quo illas petalus & ligo immunes præstitissent. Heu in nostram perniciem calemus : ducere volumus divinam Voluntatem, sed duci detrectamus.

a Gen. c. 25. v. 22.

§. VI.

Longè aliter precatur, qui Resignationis virtute pollet : hoc illius unicum votum est : Duc me, Domine, quò tu ipse vis ; promptissimè sequor : modò viam voluntatis tuæ (quod unicè cupio) insistam. Vis me valere ? bona via. Vis ægrotare me ? non deterior est priori ; plerumque etiam me-

§ 5. lior.

lior. Vis me abundare ? semita bona est. Vis me in egestate esse ? & hæc æquè bona est, quamvis non æquè jucunda. Vis me honorari ? trames altus, & nemini non gratus. Vis me contemni & despici ? Trames depressus quidem, sed tutus. Ita, Domine IESU, ita : in voluntate tuâ deduc me ; tene dexteram meam, & ego tenebo tuam.

En iste Dei, & Deus manum illius apprehendit, deducitque illum in voluntate suâ securissimè. Hic *Indifferens*, de quo loquimur, hic *Resignatus* est. Quid ergo magis in rem hominis est, quam posse & velle toto animo dicere : O Domine, quia ego servus tuus: ego servus tuus, & filius ancillæ tuæ? Præ omni diademate gratum mihi est, Dei servum esse, à divinâ Voluntate duci ac regi.

Utrum, oro, sublimius est, Dei matrem an Dei ancillam esse ? nam beatissima Virgo ab Angelo Dei mater salutata, ancillam se se nominavit. Hoc, dices, virginæ submissionis fuit : nam Elisaberha eodem Virginem, quo Angelus compellans nomine, Et unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me ? Fateor : ancillam se dicere, submissionis fuit; sed his ipsis verbis Virginem ad gloriam incredibilem evexit. Nam absolute & præcisè, ut Theologi loquuntur, major est dignitas esse ancillam Dei, quam matrem Dei. Ea enim dicenda est ancilla Domini, quæ Dei Voluntatem ad unguem perficit. Hinc mulierculâ sub concione Domini exclamante, Beatus venter

a Psal. 134. v. 7.

qui.

qui te po
inò beat
stodiant
uti Augu
luntati ol
nam & b
tur, bea
Dei filius
eâ magni
tatem Pa
nem. a

Aristot
esse inter
tia, seu di
Hinc inte
dominan
favum,

Quid erg
rit esse a
homo &
est Deus

thesaur.
vivit mer
rias. Qu
nemque
ex homi
gnam : N
m Deus.

sem li ar
terens,
merabiles
inquit,

a Aug. 10
9. 1. ac 10

DE RESIGNATIONE. 155

qui te portavit, subjunxit Dominus: *Quia* imò beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud. Major enim beatitudo est, uti Augustinus interpretatur, divina voluntati obsequi, quam Dei Matrem fieri; nam & beata Maria, ut sanctus Pater loquitur, beatior fuit concipiendo & gestando Dei filium corde, quam carne. Hoc enim in eâ magnificavit Dominus, quia fecit voluntatem Patris, non quia caro genuit carnem. *a*

Aristotele auctore, amicitia non potest esse inter eos, inter quos magna est distantia, seu divitiarum & honorum, seu virtutis. Hinc inter opulentum & egenum, inter dominum & servum, inter sapientem & fatuum, nec longa erit amicitia, nec fida. Quid ergo inter Deum & hominem poterit esse amicitia? Sapientissimus est Deus, homo & ignorans, & fatuus. Omnipotens est Deus, homo ipsa debilitas. Omnium thesaurorum reconditorium est Deus, solâ vivit mendicitate homo, heu mendicissimus. Quæ igitur familiaritas Deum hominēque copulabit? Atqui Hebraeus Plaltes ex hominum numero Dei amicos designans: Nimis, ait, honorificati sunt amici tui Deus. *b* Ecquidnam, ô Regum optime, sunt hi amici? Ille velò affirmativè hoc atferens, & horum amicorum esse innumerabiles pronuntians: Dinumerabo eos, inquit, & super arenam multiplicabun-

g. 6. c. 1. v. 1. EHR. c.

a. Aug. rō. 6. l. de sanctâ Virginitate c. 2. Et tom. 9. tract. 10. in Evang. Ioan. b. Psal. 138. v. 17.

tur. *a* Quinam isti tandem? Ad hanc questionem ipse Dei filius respondens: Jam non dicam vos servos, inquit, quia servus nescit quid faciat dominus ejus: vos autem dixi amicos. Quos illos, obsecro? nimirum eos, quos sub ipsâ concione, loquente manu commonstrans: Ecce, ait, mater mea, & fratres mei (utique & amic.) *Qui* enim fecerit voluntatem Patris mei, qui in cælis est: ipse meus frater, & soror, & mater est. *b* Si hac unâ conditione non difficili servatâ possumus esse fratres Dei & sorores, quomodo non amici?

Quocirca qui in omnibus vult quod Deus vult, jam in amicitiam divinam transit, jam cum hoc amico suo sapiens, jam dives & immortalis, jam æternus, jam Deus est. Tanti vñit, & non pluris amicitia divina. Qui idem in omnibus vult quod Deus, jam Dei amicus, jam pñdè Deus est.

Narrat Joannes Taulerus, piissimus ille concionator, ut eum maximi viri nominant, *c* fuisse hominem, qui maximis votis desideraverat doceri, quoties & quâ præparatione animi epulum celeste adeundum esset. Huic à Domino, ut Taulerus loquitur, responsum est hoc pacto: Qui non habet quod suum est, & qui appetit quod suum non est, & cui satis placent quæ à me fiunt, is me, quando volet, percipere poterit. *d* Hæc hominis Religiosi verissima est.

a Psal. 138. v. 18.

figies

b Matth. c. 12. v. 48. 49. 50. *c* Rob. Bellarm.

de Scripturis ecclesiasticis ad annum 1350.

d Taulerus In sit. c. 38, initio, mihi pag. 71.

figies
est. Ea
ma. H
cantic
mea vo
hæc su
non est
strum
tidiana
tamen
signati
permi
sancti
omnia
spera,
alis ev
anim
crecto

An
Taber
it. In
reo cr
Virgin
Volun
tissimè
& in l
De Vir
unus a
nia fier
vavit e

a Ps
b M

DE RESIGNATIONE. 157

figies est : hic enim non habet quod suum est. Ea dicimus nostra, quæ nobis charissima. Hinc voces illæ, Hic meus cibus, hoc canticum meum, hoc pratum meum, hæc mea voluptas. Prima Resignationis pars est, hæc sua habere nolle. Altera, quod suum non est, appetere. Hem, quid minus nostrum est, quàm sui ipsius odium, & quotidiana mors deteriorum affectuum ! Hæc tamen homo Resignatus appetit. Pars Resignationis tertia est, omnia quæ Deus vel permittit, vel immittit, rectissima, optima, sanctissima censere. Huic homini placent omnia quæ à Deo fiunt, læta, tristia, prospera, adversa, & tam ea quæ sibi, quàm quæ aliis eveniunt, velut è manu Dei accipit. animo ad divinam voluntatem semper erecto.

S. VII.

Ante Hierosolymæi templi structuram, Tabernaculum cum Arcâ vicem illius subiit. In Arcâ Moïsis tabulæ ac scipio, & in aureo cratere manna servabatur. Voluntas Virginis beatissimæ velut Arca fuit divinæ Voluntatis. Hic tota lex servabatur vigilantissimè. Nam in lege Domini voluntas ejus, & in lege ejus meditata est die ac nocte. ^a De Virgine hac dixerim : Jota unum aut unus apex non præteriiit à lege, donec omnia fierent. ^b Minima, maxima mandata servavit exactissimè : nullo unquam vel levissi-

87

III

^a Psal. 1. v. 2.

^b Matth. c. 5. v. 18.

mo peccato afflata Virgo, tota erat in Dei voluntate.

Ab hac Matre Virgine non minimo profectu didicit suæ cum divinâ Voluntate conformationem mater alia. Fuit superiori ævo a Recineti nobilis Matrona, quæ filium (Paulus is audiebat) Romam miserat instituendum. In studiis adolescens processerat, nec mediocrem sui spem concitârat. Interea domi desponsa ei nobilis virgo cum dote amplissimâ viginti millium aureorum. Hanc altera tanta pecunia sequebatur lege hereditatis. Videbantur familiæ munimenta, si futurum prospiceres, præclarè constituta. Hæc erant consilia mortaliū, hæc vota magnarum cogitationum. Mors media intervenit, & turbavit omnia.

Ferendus erat, nuntius ad miseram matrem, jam filio orbatam. Ne autem graviore ictu prosterneretur, vel etiam ut solatorem magis presentem haberet, suscepit hanc provinciam Collegii Rector. Hunc ubi vidit mulier, præfagio malorum divinavit quod erat. Et quanquam dolore percussâ, antequam quidquam audiret, precibus effusus ante imaginem Crucifixi; muliebrem animum firmat. Surgit deinde, & accepto tristi nuntio nihil immutata, iterum procumbit in genua, præsentium oculos eò majore afficiens misericordiâ, quò fuit animo fortior. Tum presso mœrore aut victo: Pater, inquit, (referam ipsius verba) nihil ad aures poterat gravius accidere. Sed quoniam depositum suum repetiit Deus, ita me

ad ejus
modate
ra sim
tationi
fuit. Na
tis Dec
se stitit.
Hoc
divinam
mo am
recenti
Jussu
que Pri
beris ab
ri. a Fu
sum. S
admirat
pronun
excusar
ad aliu
dicere:
sunt, qu
fecit. N
Resigna
Anim
ter celi
ris ei ful
Gathari
ma ac
habuit,

ad ejus voluntatem conformo, ut si commodaret iterum, ejus voluntatem antelatura sim cupiditati inæ. Neque hoc ostentationi datum, aut solus verborum color fuit. Nam postridie cum totâ familiâ, gratiis Deo actis, ad sacrum epulum in templo se stetit.

Hoc est resignatum esse, & totis brachiis divinam Voluntatem in luctu etiam maxime amplecti. Sed hujus rei specimen longè recentius subjungo.

Jussus est Princeps omni agro suo, totoque Principatu unâ cum conjuge atque liberis abire, & bona sua omnia cedere alteri. *a* Fulmen horribile, & forsan improvisum. Sed animus sibi præstans excepit hoc admirando robore. Siquidem Dux ille jam pronuntiatus exul non tergiversari, non excusare multa, non sortem deplorare, non ad aliud tribunal provocare, sed hoc unum dicere: *Libentissimè. Nam mea omnia illius sunt, qui jam iis decedere me jubet.* Dixit, & fecit. Nil promptius, nil cordatius homine Resignato.

Animus verâ Resignatione imbutus, inter cæli terræque ruinas stat impavidus. Satis ei fuleri est, Voluntas Dei. Hinc beatâ Catharina Genuensis unicum illud optimæ ac religiosissimæ vitæ fundamentum habuit, *Fiat Voluntas tua. b.*

ACTIO.

a Studio silemus nomina. b In vitâ illius.

ACTIONS

RESIGNATIONIS.

1. Nullus Astrologorum tam accuratè
 stellas numerat, tam attentè cælum obser-
 vat, atque homo Resignatus divinam Pro-
 videntiam considerat. Hanc ille in rebus
 omnibus mirabilissimè refulgentem obtu-
 tu assiduo adorat. Et hoc est præcipuè,
 quod verè Resignatum efficit, perpetua di-
 vine Providentiæ in rebus omnibus tam
 publicis quàm privatis, tam suis quàm alie-
 nis observatio. Divinam Providentiam ubi-
 que agnoscere, est Deo semper fidere; qui
 Deo nunquam non fidit, divinæ Voluntati
 non ægrè sese subicit, & omnia Deo tri-
 buit, omnia cum Deo transigit, Deo adscri-
 bit omnia, vel volenti, vel certè permittenti.
2. Homo Resignatus multò quam per-
 suasissimus est, omnia, quæcumque fiunt
 (solo peccato excepto) fieri nutu & vo-
 luntate Dei. Hic idem homo securitate
 suavi certissimus est, omnia quæ sibi Deus
 immittit, quantumcunque acerba, in suum
 nihilominus emolumentum cessura. Hinc
 ipse sibi hæc polliceri audet: Nihil tibi po-
 test contingere, quod nociturum sit: fide
 Deo, & omnis hominum iniquitas tibi ser-
 viet, tibi quæ proderit quamplurimum.
3. Homo Resignatus non satagit, non
 æstuat, non sœvit, non angitur, non furit,
 non

DE RESIGNATIONE. 161

non turbat, nec turbatur quocunque rerum eventu, sed eodem semper ac placido tenore animi progreditur, oculos suos in Dei Providentiâ, voluntatem suam in Dei Voluntate fixam habet. Quicquid evenit, Dei Voluntate scit evenire, idque in suum, & omnium eorum bonum, qui diligunt Deum. Homo Resignatus ita se in divinæ Voluntatis manu composuit, ut si terra rueret, si calum defligeret, ille imperturbatus diceret: Ita Deo visum est: Sic placuit Deo. Potens est Deus & aliam terram, & aliud calum condere. Sed quia sunt qui calamitosiis rerum eventibus turbantur, frémunt, indignantur, furunt, his Resignatus liberè concionatur: Quid facitis insani? Voluntas Dei errare non potest, non potest falli, nec fallere. Hæc ab æterno & prævisa & decreta sunt: Hæc Deus permittit, vel ut puniat nos, vel ut castiget, vel ut exerceat nos. Improbos punit, lapsos castigat, bonos exercet.

4. Homo Resignatus brevem sed suavem hanc cantionem assiduè cantitat: Domine IESU, fiat Voluntas tua. Parùm ei est hoc carmen centies uno die repetere: millies, bis millies vel uno die, toto animo, nec sine gaudio cantat: Domine IESU, fiat Voluntas tua. Quotidianis his exercitiis ed suaviter homo Resignatus pervenit, ut serid ac verè affirmet: Nil prorsus est in orbe hoc inferiore, quod me valdè delectet. Unicum meum gaudium est, in omnibus Voluntati divinæ obsequi. Tolle divinam

Vo-

Voluntatem, & cetera omnia tribus obolis vendiderim.

5. Homo Resignatus seipsum sapius, velut in umbrâ exercet ad palum hoc modo : Quid faceres, quî te gereres, si quod tibi charissimum est, Deus auferret ? Si hæc tibi commoda, si hanc tibi pecuniam eriperet ? Dicerem : Fiat Voluntas tua. Si liberis & conjuge te orbarer ? Dicerem : Jure petiisti mutuum, qui dedisti ; fiat Voluntas tua. Si creptis opibus ad saccum & mendicitatem te detruderet ? Non aliud quàm prius possem dicere. Si omnibus te honoribus spoliatum, ludibrio exponeret omnium ? Acerbum hoc & insuave pulmentum, sed & divinam Voluntatem inspergerem pro saccharo. Quòd si Deus variis te morbis dies noctesque torqueret, idque viginti, triginta, & pluribus annis, quid tu ad hæc ? Hoc unum respondere haberem : Domine I. s. v., fiat Voluntas tua. Tu singulos es, ego vasculum in manu tuâ. Figuli est scire, quamdiu olla clibano duranda. Ita Resignatus animum multiplici Resignatione præmunit in omnia adversa.

6. Homo Resignatus suam devotionem, quam divinæ Voluntati assiduè approbat, statim de die temporibus renovat. Etenim præterquam quòd assiduè per diem suum illud, Fiat Voluntas tua, animo verset, nihilominus manè, meridiè, vespèrî, horis deinde singulis, jam solenni formulâ precatur : Domine I. s. v., fiat Voluntas tua. Et simul se, suæque omnia divina Voluntati

ac

ac Pro
certus,
deserens
Deum.

Dominu

7. C

novi mo

vinam V

asylum

atus, fr

ditur, ip

a'iquid

ratur, à

iniquè a

pitur,

corripit

tur, &c

dies ex

sensit r

præsent

non ege

non ege

amplius

quid ja

quod eg

crevisse

hoc tem

pateret,

in me V

ad omni

re statu

Dominu

a r/sal

DE RESIGNATIONE. 163

ac Providentiæ impensissimè commendat: certus, nec in tempore, nec in æternitate se deferendum à Deo, nisi prior ipse deserat Deum. Hinc semper latanti animo canit: Dominus regit me, & nihil mihi deerit. a

7. Quandounque homo Resignatus novi mœroris causam advertit, mox ad divinam Voluntatem, ad tutissimum suum asylum sese recipit. Verbi gratiâ, fames, sitis, æstus, frigus cruciant, cibus insulsus obtruditur, ipse immeritò reprehenditur, petenti aliquid negatur, labor odiosissimus imperatur, à quibusdam despicitur & irridetur, iniquè accusatur, pecunia illi aut fama eripitur, ab æmulis exagitur, à doloribus corripitur, homo ei amicissimus subtrahitur, &c. Mille talia sunt, quæ in singulos dies expectanda. Ubi horum quid homo sentit resignatus, mox ante Deum velut præsentem sese abjicit cum his dictis: An non ego, mi Deus, aut, Domine Iesv, an non ego me decies millies, vicies millies & amplius sanctissimæ Voluntati tuæ obtuli? quid jam tergiverfer aut resistam? Nam quod ego modò patior, hoc ab æterno decrevisti (certus sum) ut illud hoc modo, hoc tempore, hoc loco, ab his hominibus paterer, prout illud nunc patior. Fiat ergo in me Voluntas Domini mei: Ecce adsum, ad omnia, quæ Dei Voluntas ab æterno in me statuit, perferenda paratus. Sit nomen Domini benedictum.

C A.

a Psal. 22, v. 1.

CAPVT SEPTIMVM.

Rosa Candida,

seu,

Sacræ Communionis devotio.

§. I.

IN Arcâ quam Mos Deus construendam dictaverat, quod paulò antè diximus, tabulæ legis & baculus Moïsis, simulque manna recondebatur. Matrem Domini cælestem Arcam rectissimè nominavimus: hîc legis tabulæ, hîc virga thaumaturga, hîc manna.

De legibus ritè servatis, gloriatus Princeps Hebræus: Hæc omnia, inquit, custodivi à juventute meâ. *a* Humanâ conditione hîc Virgo longè sublimior affirmare potuit: Hæc omnia custodivi ab utero, imò & in utero matris meæ. *b* En tabulas Moïsis religiosissimè custodiras: en artissimam divinæ humanæque voluntatis concordiam. Sed neque manna defuit in cælesti hac Arcâ. Erat Virgo sub illud Christianæ disciplinæ initium devotissima Communioni sacræ. Hoc nobis niveum manna, hoc Rosa candida repræsentat. Sunt, qui quærant i Quæ-

a Luc. c. 18. v. 21.

b Iam enim perfecta illi ratio fuerat.

De
nam è sep
mini Mat
condem
Primò, L
mæva lab
nunquam
Sacramen
Christianu
Confirmat
costes acc
Tertio, Po
quæ omni
in eâ Poen
tant. Sunt,
dolorem d
stationem
decreto nu
divus Anto
nupit, n
rimonium
Quintò
oleo unct
tum, tum
artissimam
Domini pe
nisi mand
& biberitis
vitam in ve

a Euthym
ratem a Jer
poribus pro
Matrem G
b Anton
c Ioan. c.

DE DEVOT. S. COMMVN. 165

nam è septem Ecclesiæ Sacramentis à Domini Matre sint adhibita. Brevissimè respondemus.

Primò, Baptismate abluta est: non ut primæ labes in eâ extingueretur, quam nunquam habuit, sed quia fons iste ad alia Sacramenta velut ostium est, & omnem Christianum populum insignit. *a* Deinde Confirmationis Sacramentum die Pentecostes accepit in Apostolorum societate. Tertiò, Pœnitentiæ Sacramento non eguit, quæ omni peccatorum labe caruit. Utrùm in eâ Pœnitentiæ virtus fuerit, eruditi disputant. Sunt, qui affirmant fuisse, non quidem dolorem de commissis propriis, sed detestationem de alienis peccatis, cum stabili decreto nunquam peccandi. Ejus animi est divus Antoninus. *b* Quartò, cum Josepho nupsit, nondum lex nova fuit, quæ Matrimonium Sacramentis annumeravit. Quintò, Virginem sub vitæ finem sacro oleo unctam ajunt, cum in gratiæ augmentum, tum nobis in exemplum. Sextò, sanctissimam Eucharistiam percepit, ut dicto Domini pareret: Amen, amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis. *c*

De

a Euthymius in cap. 3. Ioan. à Christo baptizatam asserens: Scribunt Apostolorum temporibus proximi, ait, Quod Christus Virginem Matrem & Petrum baptizaverit.

b Antoninus part. 4. tit. 15.

c Ioan. c. 6, v. 53.

De primis illis Christianorum floribus testatur Lucas : Quotidie perdurantes unanimiter in templo, & frangentes circa domos panem. *a* Si Christianorum ceteri in sacrâ Communione frequentandâ tam assidui, tam quotidiani, ergo etiam Virgo beatissima quotidie sacra mysteria obivit, corpore filii sui refecta, quem præ ceteris omnibus ardebat. Quin imò ipse Christus Dominus hoc suum cæleste ferculum sumpsit. Quod præfati Patres clarissimè docent. Basilii verba sunt : Benedixit, sanctificavit, ac gustavit. *b* Disertè Chrysostomus : Ipse quoque bibit ex eo, inquit, ne auditis verbis illius dicerent : Quid ergo sanguinem bibimus ? *c* Idem & Hieronymus affirmans : Christus Dominus ipse, ait, conviva & convivium, ipse comedens, & qui comeditur. *d* An ipso die cenæ ultimæ Virgo beatissima sacratissimam Eucharistiam sumpserit, non vanè quærunt eruditi. Sumpsisse, complures asserunt. Metaphrastes modum explicat. In eadem prorsus domo, ait, in quâ cum discipulis Christus accubuit, in conclavi tamen diverso, Mater Christi eas feminas, quæ filio ministraverant, excepit. His ad edendum Paschatis Agnum collectis Christus Dominus sanctissimam Eucharistiam per Petrum misit : Sic eis, inquit Metaphrastes, gratiam referens pro mi-

a Actor. c. 2. v. 46.

b Basil in Anaphorâ.

c Chrysost. hom. 3. in Matth.

d Hieron. quæst. 2. ad Hedib.

De
ministr
dunt Did
Joannes
fides illis
illud gym
neris, Do
Beata M
cessuta,
bis Ange
more hoc
re. ocare
concluli,
de sancti
suscipi;
tio recora
lingulis
gratiz re
nâ Volun
to, quâ
mum co
gratum
consider
lam, & a
fectus.
Exercit
quam br
eandem
ciis in Ec
hoc insti

a Meta
rium die
conc. Quas
1. missa pa
Vulsterim

anorum floribus
perdurantes un
ngentes circa
anorum ceteri
uentandâ tam
ergo etiam Vir
a mysteria obi
quem prâ ceter
imò ipse Christi
te ferculum suu
clarissimè doce
xit, sanctificav
rysofotomus : Ip
ne auditis veru
sanguinem bibi
ymus affirmans
conviva & co
qui comeditur
a Virgo beatiss
stiam sumpserit
Sumpsisse, com
stes modum ex
omo, ait, in qu
cubuit, in coll
er Christicas fe
verant, excepit
s Agnum colle
ntissimam Ec
t : Sic eis, in
m referens pro
m.

ministerio. 2. Opinio probabilis ; cui acce
dunt Didacus Vega, Sebastianus Barradius,
Joannes Walterius. Ita Mater Domini (si
fides illis testibus) ita etiam sanctissimum
illud gynæceum, etiam pridie Dominici fu
neris, Dominico corpore resectum est.

Beata Mechthildis, cæleste hoc epulum ac
cessura, Virginem Matrem quinquies ver
bis Angeli salutare solita est. Quo quidem
more hoc egit ; ut suavissimam memoriam
revocaret primò Numinis Virgineo utero
conclusi, & unâ Dei notitiam petiit. Dein
de sanctissimi infantis è præsepi in brachia
suscepti ; hic sibi Humilitatem petiit. Ter
tiò recordata est, quomodo æterna Mater
singulis momentis, dum vixit, augmentum
gratiæ receperit ; hic sibi veram cum divi
nâ Voluntate conformitatem petiit. Quar
tò, quâ devotione Virgo cælestis sanctissi
mum corpus filii suscepit ; petiitque sibi
gratum animum. Quintò, obitum Virginis
consideravit, petiitque felicem vitæ clausu
lam, & ardentes in sacrâ Communione af
fectus.

Exercitium non minùs utile ac pium
quàm breve. Gregorius VII. Pontifex ad
eandem beatam Mechthildem pro benefi
ciis in Ecclesiam collatis litteras dedit, iis
hoc institutionis inferens : Inter cetera ar
ma,

a Metaphr. orat. de vitâ Deipara apud Su
rium die 15. Augusti. Didacus de la Vega in
conc. Quadrag. Fer. 6 hebdomadæ Majoris conc.
1. mihi pag. 568. Barrad. tom. 4. l. 1. c. 17. sine,
Walterius de triplici cenâ c. 11, med.

ma, inquit, quæ tibi contra Mundi principem contuli, potissimum est, ut corpus Dominicum frequenter accipias, & ut certâ fiduciâ Matri Domini te committas. *a*

a Gregor. *epist.* 47. & 50.

§. II.

E sacris ipsis *a* beatissimæ Virginis plurima numerantur. Cum primis domus quam habitavit, vestes quas gestavit: sic vela, cingulum, vitæ, testicula; sic & pronubus & sponsalitus annulus, qui Perusiarum religiosissimè asservatur. In ejus rei testimonium liber editus anno Christiano M. D C. X X V I. Hic liber aliud sibi non sumplit dicere, quàm illum unum Virginis pronubum annulum. His annumeranda pars quædam supellectilis, uti sunt sellula, colus rotata, *b* cæreus, fasciæ, oleum, fere-trum, velamina sepulchralia; inò etiam virginæ lactis & capillorum. Quibus hæc locis asserventur, docet accuratè Ferreoli Locrii Maria Augusta. *c*

Si quis autem operosius sciscitetur, quâ regione, quâ civitate, primariæ Virginis reliquiæ serventur, hunc ego ad proximum templum censeo ducendum, eique Dominicum corpus sanctuario clausum monstrandum cum dicto: En primariæ reliquias à beatissimâ Virgine acceptas; pretiosiores non habet hic orbis noster. Non

a Reliquiis.

b Epist. ad Titum.

c Locrius de his reliquiis Maria Augusta l. 5. c. 21. 22. & seqq.

DE
annulu
solum
liquit Ch
nemque
pretiosum
inter ama
chirothea
accenden
amor est
aut pretio
Hic, si
cogitatio
ne Virgo
rit, quan
dibus ar
suum, qu
chis, le
tum amo
ret. Hic
cogitatio
mus, po
quidem
Obstip
tremendu
cibum. A
Domini
Christia
Terra mo
& monu
pora San
xerunt. a
aperueru
mortis,

a Matt.

annulum, non effigiem, non epistolium, aut solum aliquod vestimentum memoriae reliquit Christus; seipsum, corpus, sanguinemque suum pignori Servator tradidit. O pretiosum, & o carum pignus! Quanti est inter amantes libellum, vel annulum, vel chirotheculas, vel pictam tabellam amori accendendo relinquere? Ardentior hic amor est: dedit, quo nec plus, nec majus, aut pretiosius dare potuit.

Hic, suaferim, omissis verbis, animo & cogitationibus indagemus: Quo sensu fuerit Virgo beatissima, quibus lætitiis incesse- rit, quantis desideriis æstuârit, quibus affe- ctibus arserit, cum illum ipsum filium suum, quem brachiis gestârat, non jam bra- chiis, sed ore susciperet, & (quod inaudi- tum amoris inventum) in viscera demitte- ret. Hic, ut dicebam, vix verbis locus est, cogitationibus est: hæc eloqui non possu- mus, possumus cogitare, imò debemus, si quidem placeat imitari.

Obstupescendum sanè & nimis quàm tremendum est, Dei filium, hominis esse cibum. Movit, tremuitque terra, mortuum Domini corpus susceptura: non tremat Christianus suscepturus vivum? Matthæus: Terra mota est, inquit, & petre scissæ sunt, & monumenta aperta sunt, & multa cor- pora Sanctorum, qui dormierant, surre- xerunt. « Ingentibus fissuris rupes sese aperuerunt, non tam dolore Dominicæ mortis, quàm cupiditate mortui corporis

h in

in se recipiendi. Patuerunt tumuli non tam ut rediuis cadaveribus egressum darent, quàm ut Dominicum corpus invitarent ad ingressum. Nos homines, tametsi jam panem in lapides obduruerimus, nihilominus par esset dissilire ac rumpi, ut sanctissimo corpori, ut tanto hospiti daretur locus. Spirabant saxa pietatem, & inhiabant cibum tam pretiosum: quid homines faciant, quos ab Orco revocavit, quos ad calum reduxit Dei Filius hominem indutus, & propter homines in cruce extinctus? Evigilet hinc pietas, exsurgat lætitia, vigeat poenitentia, ardeat amandi suavitas, stringantur amplexus, optimorum affectuum impetus solvatur, sentiant lapides, & emolliantur hunc talem hospitem suscipiuri.

Christus ex oliveto in calum rediturus pedum vestigia sic saxo impressit, ut ea tot jam sæculis durarent, hodièque peregrinorum oculis conspicua. ^a Licet saxum sit pectus nostrum, qui sit tamen, cum illud toties Dominum IESUM suscipiat, non ejus impressa sibi vestigia tenacius retineat? Heu quàm citò friget noster amor, quàm facile pietas omnis evanescit, quàm leviter meliores affectus dilabuntur? Hic saxum indicat, ut humana mens vestigia Domini,

^a Vide S. Hieronymum de locis Hebraicis ex Aëlibus Apostolorum. Illustriss. Principis Nicol. Christoph. Rudzivilii Hodæporicum pag 78. & 102. qui ipse spectavit ante annos non adeò multos.

& imitatione
sibi non

Hebraeus

creatus: R
inquit, vidi
unus de Ser
lus, quem fo
git os meum
bia tua, & a
rum tuum
bus b fides,
zernum ca
num panis f
tar. Super p
mum capita
est: E sum
est Seraphim
tulit calculu
sed forcipe
Primum
mittitur, qui
nat, & urge
est. Hæc plu
stria non ob
ad cenam ha
sapius vocem
nienfis, Plu
nec ignarus
ta ad ratione

a Isa. c. 6 v.
b (yris, D
e Plinarch.

& imitationem Christi altissimè impres-
sam sibi non dimittat,

§. III.

Hebræus vates Isaias ostento cælesti re-
creatus : Regem Dominum exercituum,
inquit, vidi oculis meis. Et volavit ad me
unus de Seraphim, & in manu ejus calcu-
lus, quem forcipe tulerat de altari. Et teti-
git os meum, & dixit : Ecce tetigit hoc la-
bia tua, & auferetur iniquitas tua, & pecca-
tum tuum mundabitur. *a* Si priscis Patri-
bus *b* fides, ignitus iste calculus, Verbum
æternum carne velatum, Christum Domi-
num panis formâ intectum nobis represen-
tat. Super prodigio hoc cælesti tria potissi-
mum capita exactius consideranda. Primū
est : E summo Angelorum ordine missus
est Seraphim. Alterum : E prunis igneum
tulit calculum. Tertium : Non nudâ manu,
sed forcipe exceptum attulit.

Primum hîc : Seraphicus è cælo legatus
mittitur; qui vivum carbonem labris impo-
nat, & urgeat, ut recipiatur quod allatum
est. Hæc plurimorum desidia est; sacra my-
steria non obeunt, nisi panè vi adigantur;
ad cenam hanc magnam non veniunt, nisi
sæpius vocentur. Polycharmus civis Athe-
niensis, Plutarcho teste *c*, orator bonus,
nec ignarus tractandæ Reipublicæ, cum vi-
tæ adæ rationem redderet, pro concione
h 2 sic

a Isa. c. 6. v. 5. 6. 7.

b Cyrillo, Damasceno, Procopio Gazæo.

c Plutarch. l. 8. symposiacôm quest. 6. initio.

172 PARS II. Cap. VII.

sic dixit: Præter alia, viri Athenienses, nunquam vocatus ad cenam ultimus veni. Hoc enim videtur admodum popolare: sicut contrā eos, quos tarde venientes convivæ ceteri præstolari coguntur, inluaves & imperiosos judicant, molestæque ferunt. Satis est ad cenam, ad convivium semel vocatum esse; superbam facit contumaciam, sæpius vocari, neque tamen se sistere vocanti. Cælestis convivii structor, seu, Mod-imperator Christus humanissimè vocat, amantissimè invitat, cenam suavissimè commendat, quia jam parata sunt omnia. *a* At convivarum plurimi aut tardè veniunt, aut omnino non veniunt.

Quibus olim æquissimè respondebit: Vocavi, & renuistis: *b* Nemo virorum illorum, qui vocati sunt, gustabit cenā meam. *c* Vocabatur olim ad Assueri conjugis mensam Regina Vasthi, quæ renuit, & ad Regis imperium venire contempsit. *d* Non impunè hoc feceris, ô mulier superba, & contemptrix! Reginam exuere cogêris, & inter ancillas stare. Diadema tuum portabit alia, te dignior. Idem animæ cuicunque cælestem hanc cenam negligenti opprobrandum: O cæca & misera, ô tui negligens! Cælum perdis, antequam acquiras. Vocaris, & renuis. Variè vocat Deus ad cenam hanc magnam. Et primò quidem oraculis divinis, voluminibus sacris, libellis piis, exhortationibus spiritum excitantibus.

2. VO-

a Luc. c. 14. v. 17. *b* Prov. c. 11. v. 24.*c* Luc. eit. cap. v. 24. *d* Esth. c. 1. v. 12.

DE
2. Vocat
3. Occasi
strat. 4.
bas huc
6 Nonn
p. 17 m
nentis æ
sanctiss
tas evoc
Deo plac
mittit
Hoc nob
candente
ipsum ja
erat alter
Duo si
& carbo
tur. Ca
nam & l
ignis co
Id Joan
Cum di
dilexit e
te Chrys
tur sibi
mibi. & A
hæc verb
dictus
arboris a
que botr
quod ad
hic talis
der petri

a Iean

DE DEVOT. S. COMMVN. 173

2. Vocat sanctioribus aliorum exemplis.
 3. Occasione commodâ, quam submini-
 strat. 4. Ærumnis subinte & calamitati-
 bus huc impellit. 5. Instinctu cælesti.
 6. Nonnunquam periculosis morbis *com-*
pellit intrare. 7. Nonnullos trahit immi-
 nentis æternitatis formido 8. Quosdam
 sanctissimæ Eucharistiæ admirandi affe-
 ctus evocant. Plurimos impellit desiderium
 Deo placendi. Ejusmodi Deus vocatores
 mittit, qui convocent ad epulum cæleste.
 Hoc nobis Angelus repræsentat, qui adest
 candentem calculum ingeriturus ori. Sed
 ipsum jam calculum consideremus, quod
 erat alterum cælestis ostenti caput.

Duo sunt in hoc calculo spectanda, ignis,
 & carbo: neque enim hæc naturæ miscen-
 tur. Candidum Eucharistiæ velamen divi-
 nam & humanam naturam tegit: utrique
 ignis conjunctus est, amor ardentissimus.
 Id Joannes Domini oculus edisserens:
 Cum dilexisset suos, inquit, usque in finem
 dilexit eos, *a* sive in finem amoris, interpre-
 re Chrysostomo. Cælestis sponsa gratula-
 tur sibi, & ait: Botrus Cypri dilectus meus
 mihi, *b* Agathius Hebraice & Græcæ doctus
 hæc verba substituit: Racemus camphoræ
 dilectus meus mihi. Camphora genus est
 arboris aromaticæ, quæ vites æmulatur, fert-
 que botros non multum uvis absimiles. Et
 quod admirandum, hic camphoræ partus,
 hic talis botrus, si ignem conceperit, eâ ar-
 det pertinaciâ, ut in aquam missus, non

h 3

tan-

a Ioan. c. 13. v. 1. *b* Cantic. c. 1. v. 14.

tantum non extinguatur, sed incendium suum sic nutriet, ac si mero natet oleo. *a*

En Christum Dominum, ipsissimum Camphoræ botrum in ipsis aquis vivacissimè ardentem. Quacunque divinissimum hoc mysterium spectemus, meros merissimos amores cernimus: amoris ignes hic spirant, sive tempus, sive locum, sive donum hoc, sive eum qui donavit, cogitemus. Paulus hoc è cælo arcanum commendaturus: Ego enim accepi à Domino, inquit, quod & tradidi vobis: quoniam Dominus Iesus, in quâ nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agens fregit & dixit: Accipite & manducate, hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur: hoc facite in meam commemorationem. *b* Si placuit Christo mysterium tam tremendum, donum tam pretiosum omnibus post sæculis commendare, an non convenientissimum fuisset, id die solenniori, quo in rupe Thaboris cum sole fulsit, vel quo redivivus ad vitam, vel quo gloriosus in cælum rediit? Cur conviviū lætissimum die celebrat tam luctuoso? quocunque id die fecisset, amoris semper maximi fuisset. At verò id eâ nocte aggredi, quâ Iscariotes proditionem aperiebat, quâ Domino fel & acetum coquebatur, quâ crux & flagra parabantur, hoc amoris longè quàm maximi fuit. Eo nimirum vespere cælestem hunc cibum nobis tribuit, quo tavissimis hostibus tradebatur ad flagella, ad spinas,

a Id oculis suis à se visum testatur Franciscus Labata. *b* 1. Cor. c. 11. v. 23 & 24.

spinas, ad clavos, ad probra infinita, ad mortem turpissimam. Obstupescendum. Cum lupi jam dentes acuerent in agnum brevi lacerandum, agnus vitale pabulum subministrat lupis. Nam qui manducat hunc panem, vivet in æternum. *a* O amorum amor! ô flammæ Deo dignas! ô incendium nullis aquis sopiendum! Verissimè, ô sponsa, hostis camphoræ dilectus tuus tibi, qui in aquis tot dolorum, tot injuriarum, tam acerbæ mortis vivacissimè ardebat. Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruerunt illam. *b* Hæc causa Paulo dicendi: Charitas Christi urget nos. *c* Non solum excitat, non allicit solum, sed pectus velut calculus ignitus adurit & penetrat.

Plenus admirationis David: Panem Angelorum manducavit homo, ait, cibaria misit eis in abundantia. Quem defectum querimus, cum sic abundemus? Quomodo has dapes nauseamus, cum Panis sit Angelorum? Incredibilis prorsus amor Davidis fuerit in Jonatham, cujus filio Miphibose tho adolescenti claudo benevolentissimè pollicitus David: Restituam tibi omnes agros Saul, & tu comedes panem in mensâ meâ semper. Qui adorans eum, dixit: Quis ego sum servus tuus, quoniam respexisti super canem mortuum similem mei? *d* Ingens hic affectus regis in hominem mem-

h 4

bris

a Ioan. c. 6. v. 58. *b* Cant. c. 2. v. 8.

c 2 Corinth. c. 5. v. 14.

d 2. Reg. c. 9. v. 7. & 8

bris panè omnibus captum : sed major fuit Christi in nos debiles ac mianos. Heu canes mortui sumus, & tamen regis mensæ admoveamur, quotiescunque ipsi volumus; ignitum calculum ab Angelo accipimus ad nostrum libitum.

§. IV.

Sed tertium caput hic considerandum est, forceps, quâ calculus ignitus ab Angelo delatus. Ignis imperio plenus, majestatem suam omnibus vult esse terrori, nec tangi se patitur, manibus non velatis. Hinc & Angelus forcipe utitur deferendo calculo, quem è prunis excerpserat. Quo satis docemur, quantâ hic reverentiâ opus, cum Eucharistia ignitus iste calculus vel sumendus, vel etiam adorandus proponitur. Columnen ac decus Ecclesiæ autem oris Ecclesiastes Chrysostomus, Angelos ad hoc sacrificium venerabundos adstare affirmans: Non cogitas, inquit, ipsum hîc invisibiliter adesse Dominum, qui uniuscujusque motum metitur, & conscientiæ rationem habet? Non cogitas, quod Angeli huic stupendæ adstunt mensæ, cumque reverentiâ hanc circumvallant? a Ubi enim Christus est, ibi Angeli sunt, ibi calum, ibi lux hac solari luce fulgentior.

Cæsarius Arelatenſis Antistes: Quemadmodum viator, ait, è pellucido, illumi, ac planè

a Chrysostom. 1. serm. in verba Isaiæ. Vidi Dominum, &c. mat. 1. 28. 1213. Et tom. 2. in l. 14. Matth. hom. 50. sine.

D
planè cry
prius ad
tiz labra
ad hunc
Henri
non sine
lecto erg
tissimum
nam fieri
viaticum
mibus hu
ret. Hic a
giam ma
imbecill
Hic rex
interran
quidem
honoris
omnia.
migrav
Præ
propter
factum
per Ang
Quantu
vestime
sunt ii
honoris
lorum v
nunqui
linteum
a Cæs
uicavit
mundu

DE DEVOT. S. COMMVN. 177

planè crySTALLINO rivulo non biber, nisi se
prius ad illum inclinet, ita fons omnis gra-
tiæ labra non humectabit nisi viatoris sese
ad hunc fontem inclinantis *a*

Henricus V. III. Rex Angliæ post vitam
non sine flagitiis exactam, in fatali tamen
lecto erga divinam Eucharistiam reveren-
tissimum se præstitit. Nam cum rem divi-
nam fieri iussisset, sub eâ Domini corpus in
viaticum sumpturus è sellâ surrexit, ut ge-
nibus humi defixis hoc mysterium adora-
ret. Hic adstantium unus suggestit, posse re-
giam maiestatem valetudine præsertim tam
imbecilli sedentem corpore divino refici.
Hic rex grandi spiritu: Si me penitus, inquit,
interram abjicerem, aut infra terram, ne sic
quidem huic regum Regi satis exhiberem
honoris, qui omnia mihi dedit, repetiturus
omnia. Itâ Catholico instructus viatico, *b*
migravit è vitâ. *c*

Præclarè dixit Athanasius: Corpus hoc
proptereâ adorari debet, quia per unionem
factum est Corpus filii Dei, annuntiatum
per Angelos, formatum à Spiritu sancto.
Quantum obsecro Magnatum vel solum
vestimentis reverentiæ habetur? quinam
sunt ii domini, quorum vestibus tantum
honoris defertur? Homines. Quid serica il-
lorum vestes sunt? Vermium textura. Sed
nunquid hic Christi pallium, aut tunica, aut
linteum, quo in cenâ præcinctus proponi-
tur, *h* *5*

a Caesar. hom. 30. *b* Sub unâ specie commu-
nicavit, quod & aliàs semper fecit. *c* Flori-
mundus Ramund. l. 6. de ortu hæres. c. 5. n. 3.

tur, spectandum? An non ipsissimum hic Christi corpus, quod pro nobis traditum, flagellatum, in crucem elatum? Chrysostomus plurimorum piam curiositatem rerundens: Quot nunc dicunt, ait, Vellem ipsius formam aspicere, figuram, vestimenta, calceamenta. Ecce eum vides, ipsum tangis, ipsum manducas. Et tu quidem vestimenta cupis videre: ipse verò tibi concedit non tantum videre, verum & manducare, & tangere, & intra te sumere. Igitur accedat nemo cum nausca, nemo retolutus; omnes accensi, omnes ferventes & excitati.

Perſæ regis sui sellam tam eximio cultu venerantur, ut in eâ quemquam alium sedere capitale sit. Hinc illud Alexandri regium dictum. Sedebat Alexander, & admotum igne refovebat artus. Fortè gregarius miles agrè incedens & frigore pæne eneatus, ut qui vix arma & seipsum sustentaret, ad castra tamen pervenit. Eo viſo rex è sellâ suâ quàm primùm exilivit, torpentemque militem, & vix compotem mentis, demptis armis in suâ sedè jussit confidere. Ille diu nec ubi requiesceret, nec à quo esset exceptus, agnovit: Tandem recepto calore vitali, ut regiam sedem, regemque vidit, territus surrexit. Quem intuens Alexander: Ecquid intelligis miles, inquit, quantò meliore sorte, quàm Perſæ, sub rege vivatis? Illis enim in sellâ regis consedisſe, capitale foret, tibi salutis fuit, b

S

a Chrys. tom. 5. hom. 60. ad pop. Antioch.
b Critica l. 8. hist. c. 9. fine,

D

Sed qua
ditione su
Rege viv
tum regiar
mio aman
ipsum dor
hi, susclar
tem nobis
communi
horum no
igitur erit
si talia pe
comedent
more leon
calculum
verenti m
Jis qui
hanc cen
priani se
re. saxum
perentur
tangeren
Neque
dolere
fiat, futu
Pudicitia
possumu
mum su
mus nec
prunis ti
ab offen
pram. N
noxis. N

a. Chry.

Sed quantò nos, ô superi! meliore conditione sumus quàm miles iste, quantò sub Rege vivimus benigniore? Non solum tantum regiam occupamus; ipsius Regis gremio amantissimè fovemur. Rex nobis semper ipsum donat; Rex nobis est omnia. Heu mihi, succlamat Chrysostomus, quot ad salutem nobis sunt viæ? Nobis corpus suum communicavit, nos corpus suum effecit, & horum nos nihil à malis avertit. Quanam igitur erit nobis excusatio, cùm talibus passis talia peccemus; cùm lupi fiamus Agnum comedentes; cùm tanquam oves refecti more leonum diripiamus? a Hoc non est calculum ignitum forcipe, sed nudâ & irreverenti manu diripere.

Jis qui sordidâ & minimè nuptiali veste hanc cenam accedunt, decentissimè, Cypriani sensu, ad collum appenderetur molaris saxum, ut sic in altum pelagus antè abriperentur, quàm illorâ conscientia ignem tangerent tam purum.

Neque verò satis est, de noxis præteritis dolere, nisi firmissimum animi decretum fiat, futuras cavere. Baali simul & Christo, Pudicitia ac Veneri eadem arâ litare non possumus: ignes nimis diversi, diversa nimium sunt sacrificia; aut hæc aut illa ejuremus necesse est. Rex Ozias thuribulum & prunas tractare voluit ausu temerario, sed ab offenso Numine in præmium retulit lepram. Non tangat hunc panem nisi purus à noxis. Nam quicumque manducaverit panem.

h 6

a. Chrys. hom. 60. ad pop. Antioch.

nem hunc, vel biberit calicem indigne, reus erit corporis & sanguinis Domini. *a*

Insignissime hic Chrysostomus hortatur, & : Qui hujus, inquit, sanguinis sunt participes, cum Angelis & Archangelis, & supernis Virtutibus commorantur: ipsam regiam Christi stolam induti, spiritualibus armis muniti. Sed nihil dixi, inò ipsum induti sunt regem, Sed sicut magnum est & admirabile; ita si pure accesseris, ad salutem accessisti; sin pravâ conscientia, ad poenam & supplicium. Qui enim manducat & bibit indigne, judicium sibi manducat & bibit. Nam si qui regiam purpuram coinquant, haud secus, quam qui scindunt, puniuntur: quid mirum si, qui immundâ conscientia CHRISTI corpus accipiunt, idem supplicium subeant, quod, qui eum clavis cruci affixerunt? Vide quàm formidandam poenam his minetur Paulus. Irritam quis faciens legem Mosi, sine ullâ miseratione duobus vel tribus testibus moritur: quanto magis putatis deteriora mereri supplicia, qui filium Dei conculcaverit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est? Consideremus igitur rem nostram, cum tantis fruamur bonis, & cum turpe aliquod animum subit, cum irâ, vel re, vel verbis rapimur, quid mereamur, quem spiritum acceperimus, nobiscum reputemus, & irrationabiles nostros cohibeamus affectus. Hæc cogitatio nostra sit: Quousque rebus præsentibus incumbemus? Quousque nullam salutem nostræ curam adhibebimus?

a 1. Cor. c. 11. v. 27.

bimus?

De
bimus? In
contulit C
a Chrys
mibi pag.

Hebræ
chæ, ut a
vate, in
ribus vest
Nunqu
mur ut se
vivæ char
liberalita
bibe aqu
Invitar &
res, aut a
ad delici
guinem
familia
esurientis
non disti
mensum
res, sed h
Tu ver
cum cibi
hie, & v
omnia hi
enim &
Sed eic
vescendi
nem. c. 1

a Ruth
c 164.

binus? Intelligamus, quot in nos beneficia contulit Christus. *a*

a Chrys. tom. 2. in c. 6. Ioannis hom. 45. fine, mihi pag. 186.

§. V.

Hebræa anus Noëmi suafura nurui Ruthæ, ut ad Boozi pedes se applicaret: Lavare, inquit, & ungere, & induere cultioribus vestimentis. *a*

Nunquid ad Christi pedes nos abjicimur ut servi? Ad cenam vocamur, ut convivæ charissimi. Ruthæ dictum est affabili liberalitate: Si sitieris, vade ad sarcinulas, & bibe aquas, de quibus & pueri bibunt. *b* Invitat & Christus non ad messorum pul-tes, aut ad refrigerans in messe acetum, sed ad delicias Angelorum, ad corpus & sanguinem suum sumendum, quibus nimirum familia cælestis pascitur. Huc propera, si esurieris; huc, si sitieris, festina. Est qui sitim non dissimulet, & dicat: O Domine, immensum ego sitio, sed aurum, sed voluptates, sed honores.

Tu verò ad sarcinulas vade, ad Domini-cum cibum potumque propera, & honores hîc, & voluptates, & auri conditorem, & omnia hîc reperiēs; modò vas adferas vacuum & purum.

Sed eidem Ruthæ dicitur: Quando hora vescendi fuerit, veni huc, & comede panem. *c* Uti horam prandii & cenæ atten-

h 7

dimus,

a Ruth. c. 3. v. 3.

b Ibid. c. 2. v. 9.

c Ibid. v. 14.

dimus, sic dies Communionis sacra observemus. Cui non gelu triplex circa pectus est, ita seipsum sapius alloquatur: En iterum Dominicus, en iterum festus dies est: vocaris, tempus prandij, hora cenæ te monet, vocaris: Vade, & comede panem. Non negligamus has horas, ô Christiani, horas salutis faventissimas. Quisque jam caveat, ne morituro sibi dicatur, quod Plinius II. avunculo otiosè ambulanti dixit: Poteras has horas non perdere. Nos ipsi nunc nobis occinamus: En horam cenæ, en Dominicum, en festum diem; potes hunc sine sacra synaxeos cibo transmittere? Ergo ne perde hunc diem, hanc optatissimam horam; veni & comede panem. Prescripto tempore maturino colligendum fuit manna, aut à sole liquefiebat. Colligamus cæleste manna, dum licet Fugit hora, & sol æternitatis jam premit.

Tertiò dictum est Ruthæ: Et intinge buccellam tuam in aceto: Cælestis hic panis ita sumendus est, ut ei aliquid addatur illius aceti, quod Christo porrectum in cruce. Acetum cibo condimentum, comedenti refrigeratio est; hinc illud messoribus olim usitatum. Panis cælestis nunquam accipendus, quin aliqua de Christi cruciatibus meditatio addatur Christus Dominus in supremâ cenâ, id se velle, testatus expressissimè: Quotiescumque, ait, hæc feceritis, in mei memoriam facietis. Agnus olim comedendus erat cum lactucis agrestibus. a

D
Amaror
suavissime
Hæc om
ignitum,
piamus fo
possumus
quantò m
mini, qui
grande co
miraculis
que testat
Anno
gesimo to
sacrofand
miser, qu
tifice imp
stes in hu
mus Hol
dio conf
spersam,
ditam.
cam in te
illo ac re
culis vene
cramenti
Duo h
minis flag
toties rep
appetit, u
distin&e
bus cernu
epistola F
ta Blesis
Clesicos f

Amaror Dominicæ mortis in hoc epulo
suavissimo gustandus.

Hæc omnia eò dicta, ut calculum illum
ignitum, sanctissimam Eucharistiam exci-
piamus forcipe, hoc est, reverentiâ quantâ
possumus maximâ. Hoc faciunt Angeli;
quantò magis homines vermiculi? Væ ho-
mini, qui manibus profanis & impuris tam
grande contrectat mysterium. Variis ad hoc
miraculis erudimur. Vnum è millibus id-
que testatissimæ fidei huc sisto.

Anno millesimo quadringentesimo tri-
gesimo tertio Philippus Burgundiæ Dux
sacrosanctam Hostiam Divionensi sacello
misit, quam ab Eugenio IV. summo Pon-
tifice impetravit, atque ejus rei litteras te-
stes in hunc sensum accepit: Dono mitti-
mus Hostiam à Iudæo pluribus locis gla-
dio confossam, & multo sanguine con-
spersam, in sacrario nostro hætenus recon-
ditam. Hoc autem volumus, jubemus, ut
eam in templo, aliòve celebri loco, honore
illo ac reverentiâ reponas futuris pòst sæ-
culis venerandam; prout majestas tanti Sa-
cramenti desiderat:

Duo hîc miranda, primum est: Illud ho-
minis flagitium. Iudæus Hostiam sacram
toties repetito vulnere, tamque confuso
appetit, ut certus iniri numerus non possit,
distinctè plures quindecim majoribus icti-
bus cernuntur. Alterum: Extat Divione
epistola Regis Galliarum Ludovici XI. da-
ta Blesis die 21. Aprilis ad Decanum &
Clericos sacri Divionensis sacelli. Hoc scri-

pro Rex testatur, se gravissimo morbo laborantem, sanitati ex integro restitutum, quamprimum Divionensem Hostiam animo veneratus, Eucharistiam sumpisset. In ejus rei fidem, & gratam beneficii memoriam, mittere se illam ipsam auream coronam, quam Rhemis in solenni inauguratione accepisset, sanctissimæ Hostiæ offerendam. Oblata est. Hodieque annuâ & publicâ supplicatione illa ipsa regis corona sanctissimum Sacramentum inumbrans visitur.^a

In oculis est hic ipse Dominus, *Ignis verè ardens & consumens*; suam quisque coronam, & quidquid inter chariora habet, huc submittat, addat insuper & animam suam, præcipuè voluntatem flecti recusantem. Christus Dominus amantissimè nobis pro nobis dat corpus, dat sanguinem, dat animam, dat & divinitatem. Jus priscæ legis fuerat; dentem pro dente, oculum pro oculo, &c. Hoc jure Christus exigit corpus pro corpore, sanguinem pro sanguine, animam pro animâ: quid porro dabimus pro divinitate? Hic nihil nec proprii, nec alieni suppetit.

Thales è priscis sapientibus, Mandrayum Prienensem nova quædam & subtilia de cælo, de sole, ac sideribus docuit. Hic doctori suo quantum vellet pecuniæ obtulit. At verò Thales: Non aliud, inquit, peto præmium, quàm ut Thaletem non celes aucto-

^a Jacob. Gaulterius in tabulis suis chronographis, mibi pag. 712.

D
auctorem
Christus
conferre,
& sanguinem
non alium
Quoties
mortiam
Duo q
que non
aus Ang
nire, se
teit. Inve
homo: sec
homo fier
que pro n
divit unq
let: procl
quis har
Si animæ
invenit,
veamus,
divinum
impuris
a Isaa.

Altè v
seipsum
Præparat
Hebræus
Opus gra
mini præ
autem to

a 1. Co.

auctorem, cum horum injiceretur mentio. Christus Dominus, si liceat inia summis conferre, pro cælesti hoc dono, pro corpore & sanguine suo, pro animâ & divinitate, non aliud quàm sui memoriam petit: Quotiescunque hæc feceritis, in mei memoriam facite.

Duo quædam Sapientia æterna invenit, quæ non dico hominum nullus, sed nec ullus Angelorum, non tantum non invenire, sed nec inventa satis intelligere potest. Invenit Deus, quâ ratione Deus fieret homo: sed & hoc invenit, quâ ratione Deus homo fieret cibus homini. Inventio utraque prò nimium obstupefcentia! Quis audivit unquam tale, aut quis vidit huic simile? proclamat Isaïas. *a* Quibus igitur obsequiis hanc inventionem remunerabimur? Si animo grato fateamur hoc ipsum: *Deus invenit, Deus est auctor*. Illud interim caveamus, ne admirandum hoc inventum, ne divinum hunc cibum, nudis, ut dixi, aut impuris manibus tangamus.

a Isaï. c. 66. v. 8.

§. IV.

Altè vociferatur Paulus: Probet autem seipsum homo, & sic de Pane illo edat. *a* Præparatione hic opus est, eaque accuratâ. Hebræus rex David ædificaturus templum: Opus grande est, inquit, neque enim homini præparatur habitatio, sed Deo. Ego autem totis viribus meis præparavi impensas

a 1. Corinth. c. 11. v. 28.

penſas domûs Dei mei. *a* Quid obſecro impenſarum huc contulit? Summatim dixero. Præter ferri ac cedrorum, præter & gemmarum immenſam, incredibilem copiam, auro præſenti dedit 274551666 hoc eſt, duo millia ſeptingentos quadraginta quinque milliones Hiſpanicorum ducatorum, inſuper unum & quinquaginta millia ſexcentos ſexaginta ſex ejuſdem monetæ. *b* Idquæ eſt divinis litteris conſtit. Verè aurea & proſus gemmea fuit Davidis præparatio ad templum ſtruendum. At nihilominus hoc optimi regis affectui exiguum erat: Totis, ait, viribus meis præparavi impenſas. Cenſebat enim eum Dominum, cui donus ædificanda, his omnibus longè digniſſimum. Quibus ergo viribus, quibus ſtudiis præparanda domus illa, quæ non Arcam, ſed ipſum Arcæ Dominum eſt receptura? Probet igitur ſeipſum homo.

Gratia per hoc Sacramentum largienda reſpondet præparationi: ubi major & exactior præparatio, ibi amplior gratia. Non aliter quàm ſicut iſ eſt fonte publico plus aufert aquæ, qui vas adfert capaciùs. Ita hic omnino. Quiſquis enim plus ſtipis expendit, plus charitatis & humilitatis hic exeret, plus gratiæ recipit, non tantùm ex opere

a 1. Paral. c. 29. v. 1.

b Unus hic millio decies centena millia ducatorum Hiſpanicorum continet. Nos hunc calculum uberius demonſtrabimus, ſi Deus vitam & vires largiatur, ubi res geſitæ Davidis & Salomonis perſcripſerimus.

DE
opere opera
tiam ex op
illus signu
guem con
preparation
ſachatis lo
letis ex er
aquâ, ſed
thâ, inquit
edunt, qu
pendunt. a
Et quan
mis præpa
tes, inter
le nix tot
convivium
ſid tempor
muliebren
que ornat
rent *b*. Di
paginæ con
lam admit
annum ex
regi ſilend
ta myrtin
mentis &
lumanis ſi
divinis? E
Nabachod
unt eos; i
coros ſortu

a Gregor
b Plutar
po? initium

obsecro opere operato, ut Theologi loquuntur, sed etiam ex opere operantis. Cera mollior facilius signum recipit, aridius lignum citius ignem concipit, animus ad hunc cibum preparatior, plus gratiæ accipit. De Agno Paschatis lex prisca præcepit: Non comedetis ex eo crudum quid, nec coctum aquâ, sed assum tantum igni. In Eucharistiâ, inquit Gregorius, crudum agnum edunt, qui Dei præsentiam non satis expendunt. *a* Probet igitur seipsum homo.

Et quantæ, obsecro, in rebus sæpe vilissimis præparationes sunt? Narrat Plutarchus, inter Sybaritas moris fuisse, ut eorum feminae toto antè anno ad sacrificium aut convivium invitarentur, quod eis liceret, per id temporis spatium, vestem & omnem muliebrem mundum exactius parare; itaque ornatiores seu sacra, seu cenam adirent *b*. Difficile hoc foret creditu, sed sacrae paginae confirmant. Reges Persarum nullam admittebant feminam, nisi prius per annum excultam. Hinc virgines Astuero regi sistendæ sex mensibus oleo ungebantur myrtino, & aliis sex, quibusdam pigmentis & aromatibus utebantur. *c* Hæc humanis fiebant oculis; quid fieri poterit divinis? Et nonne Hebræos adolescentes Nabuchodonosori representandos elegerunt eos, in quibus nulla esset macula, decoros formâ, & eruditos omni sapientiâ,
cautos

a Gregor. hom. 21. in Evang.

b Plutarch. tom. 1. in Conviv. 7. Sapientum, post initium. *c* Esth. c. 2 v. 12.

188 PARS II. Cap. VII.

cautos scientiâ, & doctos disciplinâ, & qui possent stare in palatio regis? *a* Et nos representandi Christo nil pramittamus studii? Absint saltam maculæ, quas animus sciens volens retinet. Adsit sapientia, quâ profanum cibum ab hoc cælesti distinguere sciamus. Et quia hic nutrimur, ut convivium cæleste semper accumbamus, discendum est idioma cæli, gratiarum actio. Vfsitatissima cælo lingua est, assiduam habere gratiam. Probet igitur seipsum homo, & siq de pane illo edat.

Pericles Philosophus, ut Ammianus memorat, cum longè cultior, quàm aliàs sole-
rer, ad nuptias veniret, interrogatus est, quid hoc faceret contra morem, tam niti-
dâ veste? In gratiam sponsi, respondit, ut pulcher ad pulchrum veniam. Si quæratu-
r Christiano, quid noxas tam sollicitus expungat, in egentes stipem conferat, jejunia ineat, preces fundat; optimè respon-
derit. Ut pulcher ad pulchrum veniam; ipsa pulchritudo Christus est, nec impuros aut
fædos amare potest.

Lupus, ut fertur, cum favâ urgetur fame, nec tamen vivam reperit, quam optat, præ-
dam, terram vorat: nihilominus si paullò post carnes acquirat, terram revomit, & cibo locum facit delicatiori. Qui totos dies, hebdomades totas rem terræ tractat, & negotiis invigilat, vix fieri potest, ut non aliquid terræ glutiat; sed terram necesse est revomat, cum Agnus in cibum datur, Ani-
mus

■ Daniel c. 1. v. 4.

De
mus à fall
etiam ab h
hendus est
pane illo co

Iustinian
statur, in
pri aureur
ulpiam tri
gnus est, h
simus est.

veri auri es
panem reci
quod si
non sit, si
beum, sed
plumbeur
affixum;
vitiis indu
re in omni

Diversit
re pascit
veneno ara
farfure por
rus, avena
mari salso
tra lignis;
gaudent pa
mortis plu
mo depre
est agnellu
autem sub

a Suida

mus à fallacissimis mundi nugis, imò etiam ab honestis alioqui negotiis abstrahendus est. Probet seipsum homo, & sic de pane illo edat.

S. VII.

Iustinianus Imperator, quod Suidas testatur, in palatio suo non sine regio sumptu aureum triclinium condidit. a Si ullus uspiam triclinio tam nobili ac pretioso dignus est, hic certè cælestis cibus eo dignissimus est. Vbi autem plus casti amoris, plus veri auri est. Quisquis è Christianis hunc panem recipit, sit vivum Christi ferculum: quod si aureum & gemmis distinctum non sit, saltem non ferreum, non plumbeum, sed argenteum sit. Cor hominis plumbeum est, quod rebus perituris miserè affixum; cor ferreum est, quod prioris vitæ vitiis induruit; cor argenteum est, quod puræ in omnibus sinceraque intentionis est.

Diversissimus est animantium cibus, aëre pascitur chamæleon, igne salamandra, veneno aranea, larido felis, carduo asinus, fursure porcus, muribus milvus, scæno taurus, avenâ equus, melle ursus, ovibus lupo, mari salso cetus, serpens terrâ, castor & lutra lignis; sic & animantia cetera diverso gaudent pabulo, omnia tamen bucellam mortis plurimum horrent, quam sæpe primo deprehendunt morsu. Hominis cibus est agnellus tenerimus in cruce assatus; ne autem sub hoc tam delicato pastu bucella

la Iudæ, mortisve bolus delitescat, probeat
seipsum homo, & sic de pane illo edat.

Apud Longobardos veteres moris fuit,
ut regis filius non prius paternam mensam
accumberet, quàm in bello alteri regi ser-
vissset. Optima ad divinam Christi mensam
preparatio est, virtutem suam militia pro-
basse. Neque enim nescire possumus homi-
nis vitam esse militiam, ^a in quâ pulcher-
rimum victoriæ genus est vincere seipsum.
Ad hoc sese animet, qui hoc convivium
frequenter, dicatque sibi ipsi: Hodie summi
Regis conviva es, & ut spero, post odi-
dum, aut post dies quatuordecim vel mē-
sem idem hoc convivium inibis, interea
temporis arumnæ ac tentationes diversa te
incusabunt, sed videamus quem interea te
militem geras, quomodo arumnas sis to-
leraturus, tentationes superaturus, quò di-
gnior huc venias conviva. Proba igitur te
ipsum, & sic de pane illo ede.

Sed objicis: Quis tandem dignus hoc
convivio? Promptissimè respondemus:
Mortalium nemo, si quidem convivii spe-
ctemus dignitatem. Neque nos hic Leu-
thericum Senonensem Archiepiscopum
imitamur. Oderat quosdam hic Antistes,
eosque in ipsâ Communione sacrosanctâ
terruebat hoc modo. Recepti olim moris
fuerat, dum corpus Dominicum porrigeretur,
dicere: Corpus Domini nostri I. sv
Christi sit tibi salus animæ & corporis,
Leuthericus ^b autem, omisâ hac loquendi
formu-

^a Leob. 7, v. 1. ^b Sen Leuthericus.

formulâ, eos, quos territos volebat, sic allo-
quebatur: *Si dignus es, accipe.* a Ob hoc à
Roberto Rege Galliarum epistolâ severio-
re non immeritò reprehensus est. Quis
enim tam terfæ conscientiæ, aut tam robu-
stæ inverecundiæ, ut dicere ausit: *Dignus
sum; accipio.* Igitur conviva huc accessurus,
hoc unum duntaxat unicè caveat, ne os
vinum ardens b aut allium oboleat. Hoc
ajo: Modò nullus ad priores noxas affectus
in animo resideat. Sunt enim qui ore satis
aperto vulnera conscientiæ detegant, nec
eorum quidquam, quæ memoria vel sche-
da suggerit, subtriceant, nihilominus laten-
tissimas alunt cogitationes, quibus prioris
vitæ sordes non penitus displiceant, latet
etiamnum ad eas affectus: commissa pia-
cula exponere volunt, ea deinceps penitus
cavere non statuunt, aut certè non firmiter
statuunt. Hoc, ajunt intra se, & istud peni-
tus cavere; has delicias meas omnino dese-
rere non est animus, nec possum. Faciamus
interim quod lex & tempus exigit. En os
impurum, quod ardentis vini aut fœtor al-
lii contaminat. Hic quantis possum viribus
vociferor: Probet autem seipsum homo, &
sic de pane illo edat. Sincerissimè statuât
ea omnia & singula, quibus Deum gra-
viùs læsit, totâ mente, omniqûe curâ ca-
vere.

Huc sanè plurimùm facit crebrior Com-
munio, & animosior sui abnegatio. Pri-
mum

a Baran tom. II. ad annum 1004 n. 3.

b Vinum sublimatum, Brantæcin.

mum optima plerumque præparatio est. Multa pejùs facimus, quia rariùs facimus. Multi malè orant, quia rarissimè orant: multi in iis, in quibus maximè deberent, vincere se nequeunt, quia nimis rarò se vincunt. Ita prorsus multi se malè præparant ad synaxin, quia nimis infrequenter convivium hoc celebrant.

Ecclesiastes ille longè religiosissimus hanc tradens præceptionem, Quisquis, ait, securè accedere cupit, non multùm curet quid sentiat, sed quid velit & intendat. Affectum & voluntatem suam ad Deum ex toto corde convertat, omnibus illis quæ Deo displicent, cum humili voluntatis suæ in Dei voluntatem resignatione valefaciat ex ipso fundo. Sanè qui ejusmodi est, nunquam Dominici corporis sacramentum accipit, quin singularem & magnam reportet gratiam, & quò sæpius accedit, eò plus inde gratiæ adipiscitur. Addit dignum observari: Imò posset hic, ait, tantà semel cum devotione ac desiderio, taliq; intentione accedere, ut si ad infimum Angelorum ordinem prædestinatus foret, ad secundum, imò etiam ad octavum vel nonum chorum proveheretur. Vnde si duo æquè perfecti, æquè sancti, in omni vitâ sint, quorum tamen alter frequentius altero sacramentum Dominici corporis dignè percipiat, ob hoc ipsum velut fulgentissimus sol præ illo altero perenniter fulgebit, singulari q; & admirabili unione Deo copulabitur. ^a

^a Ioan. Thauler. in sacris Institut. c. 38. mihi p. 73. & seq.

Alte-

DE
Alteru
est, gen
Synax B
fisione
gratiaba
orans a
teis, seu
caput ad
dramta
rederet
obiret n
Sal'a m
Rex, Sa
possum.
suam ex
nam m
dei filiu
filium d
Ium &
suum al
Non
calestis
conviva
meam,
ma, &
vos om
rò malà
Patris in
Quis
Alpicite

a Su
b 4

S. VIII.

Alterum præparationis optimæ caput est, generosior sui abnegatio. Cum Rex Syriæ Benadadus Samariam premeret obsidione arctissimâ, ingens in urbe fames eo grassabatur, ut quarta pars cibi, seu quadrans a stercore columbini quinque argenteis, seu, duobus florenis & decem baciis; caput asini argenteis octoginta, seu, quadraginta duobus florenis & decem baciis venderetur. Cumque Hebraus Rex Ioram obiret mœnia, mulier ad eum succlamans: Salva me, inquit, Domine mi Rex. Cui Rex, Saluet te Dominus, inquit, ego non possum. Quid enim vis? Hic mulier causam suam exponens: Inter me, inquit, & vicinam meam ita convenit, ut suum utraque det filium coquendum & epulandum. Ego filium meum fide optimâ dedi, coximus illum & comedimus. At illa nunc filium suum abscondit, & frangit fidem *b*

Non absimili modo injuriarum nos agit celestis Pater, qui omnis celestis epuli convivas inclamat: En ego dedi filium meum, & comedistis illum; da & tu, ô homo, & tu, & tu quoque filium tuum, date vos omnes & singuli filios vestros. Vos vero malâ fide absconditis illos. Hæc æterni Patris in nos querela est.

Quisnam, obsecro, hic filius noster? Aspicite, digitum intendo. Suus cuique filius

a *Reains Mâstin.*
b *4. Reg. c. 6, v. 25, & seqq.*

lius est, quidquid illi charissimum est. Explico. Est, qui unice delectetur auro: hominis istius filius aurum est. Est, qui formosum hominem plus arquo amet, & deperdat: est, qui epularum lautitiis & vino; est, qui titulis & honore plurimum afficiatur sunt, qui picturâ, alii qui Musicâ præcipue oblectentur: illi pictorum miracula, huic Musicam tolle, & ambobus sustulisti filium. Sunt qui chartarum lusu, sunt qui equis & amplo famulatio, sunt qui venatione & canibus insanè gaudeant: extendat quis paullulum manum suam, & tangat hos homines: eripiat illi formosum hominem, huic suas epulas, iam utrique suum eripuit filium; subtrahat illi honorem, isti lusu, huic venationem, gravius dolebunt, quàm si mortuos lugerent filios. Nimis acerbum est illis hæc talia Dei causâ deferre: sic abscondunt filios suos. Filium suum liberalissimè dedit Deus, & non abscondit illum: Sic enim Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret; daret autem eâ lege, ne quisquam nostrum negaret suum. Hic Abrahami simus, & Isaacum animosâ dexterâ mactemus Deo. Clamat Dominus: Nisi quis renuntiaverit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Christus relinquere omnia suavit; renuntiare omnibus iussit. Ita saltem parati simus, id, quod charissimum est, offerre Deo. Hic clamat Paulus: Probet autem seipsum homo. Profectò, nemo melius

a Ioan. c. 3. v. 16. b Luc. c. 14. v. 33.

lūs seipsum probaverit, num amet Deum, quàm si exploret, paratūne sit rem etiam charissimam Dei causā deferere; præcipuè si illud, quod tam charum est, simul etiam sit noxium. Hic omni modo laborandum, ne quis filium suum malignè abscondat. Vide, mi Christiane, hoc aut hoc aut istud tibi vitium inhæret, amor ille lascivus & improbus velut filius animo tuo agglutina- tus est: hinc vir esto, & jugula hunc filium tuum, ut tibi Deus per Eucharistiam det suum.

A C T I O N E S C O M M V N I O N I S S A C R Æ.

1. Ante omnia requiritur hinc bona & sincera *intentio*. Sunt, qui panem Angelo- rum crebrò percipiant, nihilominus pecca- tis immersi vivant, nec vitam impuram corrigere, sed eam hoc velamine tegere co- nentur. Hi se non probant, nec corpus Do- mini dijudicant. Apage hos Iudæ fratres ab hac mensâ. Nec etiam bona intentio est, convivium hoc frequentare ob majorem in rebus caducis prosperitatem, vel ob sua- viores affectus & dulces animi sensus, vel ob solam cōsuetudinem, vel ne ceteris neg- ligentior habearis, vel quia hoc imperatur. Hæc talia pravæ intentionis sunt. Optima hinc est intentio, *intimè conjungi Christo*.

196 PARS II. Cap. VII.

2. Verè in sacram Communionem devotionis est, apud animum suum decernere, octavo quoque die, minimùm semel singulis mensibus hanc mensam accumbere. Ultra mensam differre, animi semet negligentis & frigidi signum est. Omnibus autem æqualem hinc legem figere difficile est. Quapropter hac in re Confessarii iudicio standum, qui ordinis, statûs, ætatis habitâ ratione non difficulter judicabit, quid optimum factu. Augustinus hac in re suasor optimus: Omnibus, inquit, Dominicis diebus communicandum suadeo & hortor. Semel iterumque (non tamen sæpius) intra hebdomadam ab homine profano calesce hoc convivium iniri potest, si festi dies invitent.

3. Sacerdotibus ea vitæ ratio instituenda, ut quotidie possint rem divinam peragere. Rarius sacris operari, aut peioris vitæ aut culpandę negligentię plerumque indicium, rarissimè sanctitatis signum est. Patres familias, & quibus herilis potestas est, famulos suos ceterosque domesticos cum verbis tum exemplo urgeant ad piam sæpius communicandi consuetudinem, ut saltem quot mensibus id fiat. Possunt etiam familiam eâ lege admittere, ut singulis mensibus sacrosancta mysteria percipiant, si quidem velint domesticum morem non negligere. Sciendum namque dominis est, tantò servos fideiores futuros sibi, quanto fideiores fuerint Deo.

4. Ve-

a Aug tam. 3. l. de dogmatibus Eccles. l. 3.
Alti tamen auctori hic liber tribuitur.

4. Veræ in Communionem sacram devotionis est, quotidie spiritali ritu Angelorum panem accipere. Animo desiderata cælesti hoc pane refici, & jam refectus es. Hic solatium grande suggerens Thaulerus: Spirituallyter potest quis, inquit, ubicunque sit, sanus & infirmus, vel in illenis vicibus in die aut sapius etiam, tantâ cum fidelitate ac devotione, tam sitienti animo ipsum suscipere, ut præ cunctis hominibus divinâ gratiâ copiosius diretur. *a*

5. Sacræ Communioni verè devotus intra hebdomadam seipsum sic alloquitur: Ante biduum aut triduum Christum hospitem suscepisti, & jam iterum tam incautus, tam petulans, tam effusus, tam lascivus es? Hi mores huic hospiti probari non possunt. Vel de futuro agens: Post biduum, ait ipse sibi, aut triduum Christum regem in domum tuam introduces, nec aliter te præparas? Proba te ipsum & præpara, ne sumpturus pharmacum, reperias venenum; ne comesturus escam vitæ, glutias bolum mortis. Cave de te dixerit Aggæus: Comeditis & non estis satiati bibistis & non estis inebriati. Cave ne mercedem quam congregas, in sacculum mittas pertusum *b*

6. Sacræ Communioni verè devotus in ipso ad aram accessu quàm fieri potest commisitissimus est veste ad munditiam & honestatem factâ, oculis modeste dejectis, manibus decore junctis, genibus reverenter

i 3

sub.

a Thauler. in sacris instit. c. 38.

b Aggæi c. 1. v. 6.

submissis, cogitationibus ad pietatem collectis, linguâ & ore quieto, corde solo loquente. Hoc si non observant, qui ornatu insolentiore nimium compti velut ad choreas, aut profanissimum convivium accedunt; qui oculis emissitiis, manibus ac moribus incompositis, cogitationibus vagis ad magnam hanc cenam irruunt, nec cogitant, se in sui iudicis conspectu stare.

7. Circa summum hoc mysterium fides sapius exercenda, ita quidem ut convivium hoc aditurus dicat animo: Credo hic sub candido orbiculo, imò sub miculâ minimâ verissimè corpus & sanguinem, animum & divinitatem Christi esse abditam. Non hic sensus, neque argutrix ratio audienda, sed fides. Hoc fidei mysterium est. Hoc Isaias vociferatur: Si non credideritis, non permanebitis. *a* Crede, crede, & intelliges. Nec enim stans in terrâ, manu continges cælum; nec pelagus immensum transfundes in scrobiculum; nec palpitantes oculos in flagrantissimum desiges solem. Crede veritati apertissimè affirmanti: Hoc est corpus meum. Et: Panis, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vitâ. *b*

8. Quisquis hic conviva non ingratus esse cogitat, sine Humilitatis & Charitatis veste non accedat. Humilitas ubique necessaria, hic maximè. Praclarissimè hic monet Augustinus: Qui foris tume-

scit,

a Isai. c. 7. v. 9. *b* Matth. c. 26. v. 26. sic Marcus, sic Lucas, sic Paulus & Ioannes c. 6. v. 51.

intus tabe

à Deo e

igit, à D

nanan: I

deli. lto.

dignus,

anto hum

mor. Col

valles. Ni

recedit à

te omnia

Charitas

sters man

latus fuer

d adversu

re, & vade

enatio &

minima p

acceden

trati tuo.

simum te

Cum ho

s est, ne

statim p

statim p

loquatur

ca cum C

ne oportet

et, miseria

hospiti ex

pericend

Christian

Aug. 107

746.8.21

scit, intus tabescit. Qui ante Deum se pro-
 jicit, à Deo erigitur: qui adversus Deum
 se erigit, à Deo projicitur. *a* Dic ergo cum
 Chananaea: Ita Domine, canis sum; mi-
 cas desidero. Dic cum Centurione: Non
 sum dignus, ut intres sub testum meum.
 Quanto humilior, tanto capacior, tanto
 plenior. Colles repellunt aquam, imple-
 ntur valles. Nimirum altus est Deus; erigis
 te? recedit à te: humilias te? accedit ad te.
 Ante omnia hic opus Humilitate, cui ta-
 men Charitas jungenda. Tibi dictum puta:
 Si offers munus tuum ad altare, & ibi re-
 cordatus fueris, quia frater tuus habet ali-
 quid adversum te, relinque ibi munus ante
 altare, & vade prius reconciliari fratri tuo *b*
 Alienatio & averſio à quocunque homine
 vel minima prius tollenda, quam mensa
 hæc accedenda. Vade ergo prius reconcilia-
 ri fratri tuo. Humilitas & Charitas hic gra-
 tissimum te facient convivam.

9. Cum hospes Christus Dominus susce-
 ptus est, non mox è templo abeundum,
 non statim profanus labor resumendus, sed
 nec statim preces linguâ recitandæ.
 Cor loquatur, lingua sileat. Tunc amantiſ-
 sima cum Christo instituenda colloquia,
 tunc opportunum est, defectus suos deplora-
 re, miseras & xruinas suas omnes no-
 vo hospiti exponere, auxilium ad agenda
 & perferenda omnia implorare. Tracta,
 mi Christiane, cum Domino tuo familia-
 rissime

i 4

a Aug. tom. 10. hom. 50. c. 1. pag. 203. &
 ser. 74. c. 8. mihi p. 267. *b* Mat. c. 5. v. 23. & 24.

riſſimè omnia negotia tua, velut cum amicorum tuorum optimo: præcipuè verò divinæ Voluntati te quàm pleniffimè totum committe. Hic ipſa te opportunitas monet. Quapropter dic animo: Duc me, ô Domine, quo ipſe vis perſeſta & triſta: jumentum ſum apud te; tu domûs iſtius Eſ Dominus: tibi claves trado, tu impera

10. Ad hoc epulum digniùs frequentandum non tantùm letales, ſed etiam minores noxæ ſtudioſiſſimè cavendæ. Quiſque ſuam interroget conſcientiam, & illa non muta defectus plurimos accuſabit. Quales ſunt in multis negligentia, in plurimis vana gloria, in omnibus panè impatientia; arrogantia ob vires, formam, genus, ſcientiam, officiũ, &c. Auri fames nimia, nimia cura in rebus fluxis, vigilans ſui amor, moleſtiarum & crucis horror; odium & invidia. ſpecies non laudanda; in cibo, potu, ſomno, riſu, colloquiis intemperantia, ſenſuum exteriorum libertas, libidinis licentia, actionum confuſio: non ſilebit denique conſcientiæ, ſe rariffimè inſpici, vix unquam audiri, nullam ſui curam haberi.

Hic ii, obſecro, divinam iram metuant, qui convivium quidem caeſte non omnino negligunt, vitiorum tamen nihil corrigunt. Hic ebrietati, hic libidini, hic vitio alteri, cui aſſuevit, pertinaciter inhæret: hodie Chriſto, cras iterum Baali ac diabolo ſacrificat. Hic Auguſtinus intorquens fulmen: Habentem, inquit, voluptatem adhuc peccandi

candi gravari magis dico Eucharistia perceptione quam purificari. a Probet igitur seipsum homo.

a Aug. tom. 10. l. de Ecclesiast. dogmatibus
loc. cit. supra, mihi pag. 383.

CAPVT OCTAVVM.

Rosa Coroneola,

seu,

Spes.

§. I.

ROSAE, quæ Autumnalis vel Coroneola
a dicitur, Spem rectè conferimus. Spes
sanè corona est, quam Deus humanæ vo-
luntati imponit, ut ea in cunctis actioni-
bus erecta & hilaris nulli succumbat oneri.
Spes lynceos habet oculos, imò lynceis lon-
ge acutiores, cælum omne pervidet, velut
vitrum pellucidissimum.

Spes ita depingitur: Certa expectatio
æternæ salutis, nata à bonorum operum
conscientiâ, & intimo gustu sensuque pa-
ternæ prorsus benignitatis in Deo. Hinc il-
lud regis Hebræi solatium: Speret Israël in
Domino, quia apud Dominum misericor-
dia, & copiosa apud DEVM redemptio. b
Domini amor Ioannes: Si cor nostrum, in-
quit, non reprehenderit nos, fiduciam ha-

i 5. b. bemus

a Mustatrosen. b Psal. 129. v. 9.

bemus apud Deum. *a* Fides in intellectu, Spes sedem in voluntate habet. Fides in-
tuetur etiam quod averſamur, inferos &
alterius orbis ſupplicia: Spes eò ſolùm re-
ſpicit, quò omnium vota eunt, ad Deum &
ad beatitudinem, quam in dies expectat
cum gaudio. Vox Apoſtoli eſt: Spe gauden-
tes in tribulationibus patientes. *b*

Eleganter dixit Auguſtinus: Spes eſt bea-
tudo vitæ mortalis. Tolle ſpem, & nul-
lum, dum vivimus, guſtamus cælum. Spes
non confundit. *c* Er: Beatus vir, qui ſperat
in Domino. *d* Chryſoſtomus latanti ani-
mo dixit: Quando Deus promittit, nulla
promiſſionibus variatio adjungitur. Pro-
miſſa Dei certiora ſunt his quæ videntur,
modò oculos Fidei habeamus. *e* Atqui hoc
loco non de informi Spe loquimur. Al-
berto Magno Spes ſine meritis, non eſt
Spes, ſed præſumptio. *f* Ideò hortatur re-
gius vates: Sacrificate ſacrificium juſtitiæ,
& ſperate in Domino. *g* Qui ſperat, & pra-
vos mores non emendat, ſpem habet, ſed
qualis à Sapientiâ depingitur: Spes impii
tanquam lanugo, quæ à vento tollitur;
tanquam ſpuma gracilis, quæ à procellâ
diſpergitur; & tanquam fumus, qui à ven-
to diſfuſus eſt; & tanquam memoria hoſpi-
talis

a I. Ioan. c. 3. v. 21. *Fiducia Spes firma.*

b Rom. c. 12. v. 12. *c* Rom. c. 5. v. 5.

d Pſalm. 33. v. 9.

e Chryſ. tom. 1. hom. de habendâ curâ ſalutis
proximi, mihi pag. 475. & ſeqq.

f Alb. M. de virtutibus, *g* Pſal. 4. v. 6

is unius diei prætereuntis. *a* Qui meruit, ne quid sibi ad obtinendam beatitudinem esset, in Spem non delinquit. Spes & Dei gratiam, & hominis conatum spectat. Si or nostrum non reprehenderit nos, Spem habemus. Nimirum suus cuique animus ex conscientia Spem præbet. Magnum pei argumentum est, noxis omnibus viriter sese opponere.

Beatissima Virgo, quæ luculentam divinx bonitatis notitiam, & summam misericordix divinx experientiam habuit, & unquam non purissimè vixit, quantam blesco non solum æternæ vitæ, sed & æternæ, quæ rogaret, impetrandi Spem habuerit? nec nescire potuit se gratiâ plenam, & in gratiâ esse stabilitam. Hinc orta fuerat beatitudinis, quam Spe perfectâ expectabat. Ad hanc Virginem refert sanctus Antoninus ab Ecclesiastico dictum: Virgo Mater pulchræ dilectionis, timoris, cognitionis, & sanctæ Spei. Nos quidem speramus, sed & simul trepidamus, conimplantes ne quis desit gratiæ Dei. *b* Quod Paulus conceptis verbis urgens: Cum metu, inquit, & tremore salutem vestram peramini. *c*

Virgo beatissima, quæ immensissimam Dei bonitatem penitissimè perspexit, Spem habuit excellentissimam, sed timore metuæ liberam. Malè metuere non poterat, quæ de beatitudine secunda erat.

i 6

Ab

a Sap. c. 5. v. 15. *b* Hebr. c. 12. v. 15.

c Philip. c. 2. v. 12.

Ab eâdem Virginis Spe ortum, quiddam cum aliis feminis ad filii monumentum non ierit. Erat quidem Virgo in defunctos maximæ commiserationis, in filium summi amoris, cum ceteris tamen unctura non venit. Spes certa rediivi filii matrem domi continuit. Quid ungeret, quem vivum post horas non multas visura esset? Ita cruci adstitit, ad sepulchrum non rediit.

§. II.

Dum nos in hac vitâ, velut in mari iactamur, speramus quidem ad beatitudinis portum inter procellas pervehendos. At subinde ingens emergit cætus, velut jam jam navigiummersurus. Hic spes vigilet, hic sese attollat cælo, dicatque sibi ipsa fidentissimè: Aderit Deus, & iuvabit. Et quamvis conscientia nonnihil nos turbet, clamerque: Non dignus es, ut iuveris; tu tamen tuæ responde conscientiæ: Cum Dei iustitiâ non contendam; sum dignus qui deserat, ego tamen usque & usque & usque in infinitâ Dei miser cordiâ sperare non desinam, quam hominibus etiam perditissimis non subtrahit. Christi nitor non meis promeritis; in Christi sanguinem, velut in amoris flumen me præcipito. hic nemo perit, nisi qui servari noluit: Mors Domini IESU me optimè sperare iubet. Et etiam si occiderit me, ego tamen in Domino sperabo. & Tamen si Deus mecum sic agat, ut desertus, rejectus, omni gratiâ excussus videar, ego tamen in Domino sperabo. Si cō-

sistam

a Jobc. 13. v. 25.

sistant adversum me castra, si exurgat adversum me praelium, *a* si totus in me unum tuat exercitus, ego tamen in Domino sperabo. Et si proximus ire videar ergastulis inferorum, ego tamen in Domino sperabo. Hac spes mea me non fallit; hæc denique in patriâ, quam anhelò, me silet. Quidquid in re sit, spem mihi nullus eripiet. In Deo speravi, non timebo quid faciat mihi homo. *b* In te Domine speravi, non confundar in aeternum. *d* Juvat spe vivere, juvat sic mori. Quoniam tu Domine singulariter in Spe constituisti me. *e* Laboris est quidem expectare, sed dulcis est expectatio, quæ certam promittit beatitudinem.

Hoc Deo ingenium est. Solet is nonnunquam permittere, ut iis miseriarum fluctibus involvamus, unde Spes emergendi alluceat nulla; ubi sola mors & desperatio in oculis: si nihilominus homo Spem habeat positam in Domino IESU, & illius sese sanctissimæ voluntati totum committat, indubiè tandem eluctabitur, & vel post mille naufragia enarabit salvus.

Manasses famosissimum scelus (scelestum dicere parum est) post tot annos inter flagitia exactos, Spe demum ac submissione & catenas rupit, & noxas delevit. Spes mulieris Chananæ imperterrita filiâ cacodæmonis imperio subtraxit. Spes Magdalenz liberalissimam noxarum omnium veniam impetravit. Ecclesiasticus proclamatur: Respi-

i 7

cito

a Psal. 26. v. 3. & seq. *b* Psal. 55. v. 12.

c Psal. 31. v. 1.

d Psal. 4. v. 10.

206 PARS II. Cap. VIII.

cite filii nationes hominum, quia nullus speravit in Domino, & confusus est. ^a

Verè bona Spes, quæ de vero bono ritè concepta est. Hanc qui habet, stringat, teneat, neque abire eam vel in vltimis sinat, & suas illi sorores, Fidem & Charitatem jungat. Hæc vera Spes, dulcis, verax, felix est, quæque nec sperantem fallit, neque confundit, sed ad optimum provehit, animum interim sperati boni anticipatione lætificat.

Non est major, non est pulchrior, non sanctior spes quàm æternam sperare vitam, modò ea non cæca sit vel præceps. Sunt enim, qui semper malè agendo bonum sperent, quo nihil est stultius. Qui vitam æternam sperat, vitam, quam agit, corrigit: hac ad illam pergitur. Spes vitæ æternæ una omnium optima: & sola Spes vera est, quæ & felicem faciet, & jam facit. Eximiè, quod solet, Bernardus: Ut quid enim, inquit, si hæc sapimus, ut quid cunctamur abjicere omnino spes miseras, vanas, inutiles, seductorias; & huic uni tam solidæ, tam perfectæ, tam beatæ Spei totâ devotione animi, toto fervore spiritûs inharere? ^b

Mundus spe plenissimus est, sed heu plerumque, quod Bernardus dixit, spes misera, spes vana, inutilis, seductoria est. Adeoque Thales sapienter censuit spe nihil esse communis: hanc enim etiam illi habent, qui aliud nihil habent. ^c Et quia spes sæpe fallit.

^a Eccli. c. 2. v. 11. ^b Bernard. in Psal. 90. ^c Stob. serm. 109.

lacissima e
tium appe
nam aspira
na est.

Cato U
rat, Antio
in utroque
viros, juve
tum, in te
stratus pr
etiam ipse
putare sui
censere iis
cassent. I
culo, & su
sit; tanqu
ducendus
virgâ in
te quide
reliquiss
trius is er
apud illu
les tunc o
hic comit
emori. C
O miser
Tales o
num, ridi
sæ; verbo
quid pro
dixit Aug
spei, quæ

a Lipsi
animi, mi

laciſſima eſt, meritò eam ſomnium vigilan-
tium appellavit Plato. Spes, quæ non æter-
nam aſpirat vitam, volatica & fallaciis ple-
na eſt.

Cato Uticenſis, quod Plutarchus memo-
rat, Antiochiam ivit, & vidit extra portam
in utroque viæ margine, compoſitè ſtantes
viros, juvenes, pueros, cum diſcrimine æta-
tum, in feſto omnes habitu & veſte: magi-
ſtratus præterea candidatos, ſacerdotes
etiam ipſos coronatos. Cato ſtomachari, &
putare ſui honoris cauſâ factum, & ſuc-
cenſere iis, quos præmiſerat, tanquam indi-
câſſent. Itaque jam propior deſcendit vehi-
culo, & ſuos idem facere & pedibus ire juſ-
ſit; tanquam ſalutandus, & pompâ illâ de-
ducendus. At ecce ſenex quidam, coronâ &
virgâ inſignis (diſſignator is erat) ne ſalu-
te quidem diſtâ rogavit: Ubi Demetrium
reliquiſſent? & quando venturus? Deme-
trius is erat Pompeii libertus, & multum
apud illum poterat, in quem omnes morta-
les tunc oculos habebant conjeſtos. Itaque
hîc comites Catonis & indignari, & riſu
emori. Cato nihil aliud prolocutus quàm:
O miſeram civitatem! ^a

Tales omnino ſunt plurimæ ſpes homi-
num, ridiculæ, inanes, temerariæ, ſtultæ, fal-
ſæ; verbo, ſomnia vigilantium, quæ nescio
quid promittunt ut decipiant. Veriſſimè
dixit Auguſtinus: Nihil tam inimicum
ſpei, quàm retrò reſpicere: id eſt in eis re-
bus,

^a *Lipſ. in Comment. Senec. c. 8, de tranquillit.
animi, mihi pag. 156.*

bus, quæ præterlabuntur & transeunt Spem ponere: sed in his quæ nondum datæ sunt, sed dandæ quandoque, quæ nunquam transibunt. Quando autem scater tentationibus Mundus, velut pluvia Sodoma sulfurea, metuendum est exemplum uxoris Loth: *a* Retrò enim respexit, & ubi respexit, ibi remansit. In salem conversa est, ut prudentes condiret exen. plo. Apostolus Paulus de hac Spe ita loquitur: Spe enim salvi facti sumus. *b* Spes autem, quæ videtur, non est Spes. Quod enim videt quis, quid sperat? Si autem quod non videmus, speramus, per patientiam expectamus. *c*

Carthaginensium Dux Amilcar, cum obsideret Syracusas, inter somnium vocem exaudisse credidit, nuntiantem futurum ut proximo die in eâ urbe cenaret. Latus igitur perinde ac divinitus promissâ victoriâ, pugna paravit exercitum. In quo inter Siculos & Pœnos ortâ dissensione, castris ejus Syracusani subitâ eruptione oppressis, ipsum intra moenia sua victum pertraxerunt. Ita magis Spe, quàm somno deceptus, cenavit Syracusis captivus, non, ut animo præsumplerat, victor. *d*

En dormientis & vigilantis somnium Spem magnam, sed falsam.

a Gen. c. 19 v. 26. *b* Rom. c. 8. v. 24.

c August. tom. 10. serm. 29. in Matth. mihî pag. 44. *d* Valer. l. 1. c. 7.

§. III.

E Romano exercitu quidam gloriosior miles

miles apud Scipionem natu minorem seu-
tum elegans & affabre factum, & quod
putabat telis impenetrabile, ostentaverat.
Cui Scipio, Tuus, inquit clypeus, ô mi ju-
venis, & firmus & venustus est, sed virum
Romanum decet non in lavâ, quæ cly-
peum, sed in dextrâ, quæ gladium gent,
Spem habere positum. Cum Scipione dixe-
ro: Virum Christianum decet non in lavâ
rerum caducarum, sed in dextrâ rerum im-
mortalium & aternarum Spem collocare.
Spes ceteræ pane omnes & vâniissimæ sunt
& fallacissimæ. Quid enim?

Bonam speras valetudinem? ergo in spe
habes mortalitatis oblivionem, & vitio-
rum amicitiam. Prolixiore speras vitam?
ergo diuturnum speras carcerem, in quo
multa feras, multa videas quæ nolis. Pro-
speros speras annorum exitus? ergo dolendî
ac pudendi copiosam speras materiam. Pec-
candi expectas licentiam? Ab quàm infel-
lix gaudium, & quam longævam speras
pœnitentiam! Ultionis speras occasionem?
Crede mihi, ô homo, tu speras quod alii ti-
ment, hoc est, tuum ipsius interitum. Divi-
tiarum speras cumulum? O fatue! pragra-
ndem ex lappis & tribulis speras sarcinam.
Sed honores forsan, dignitates & famam
speras? Invidiosam ergo miseriam, opulen-
tam inopiam, pavidam superbiam, pulve-
rem & inanem auram, fumum & menda-
cem umbram speras. Honestas filio filiæve
speras nuptias? Ut video nondum didicisti,
nec tuo nec alieno sapere malo. Hoc scias;
vix

210 PARS II. Cap. VIII.

vix ulla res est, quæ tam crebrò tamque graviter fallit, quàm hilares nuptiæ, quas sapiissimè tristes sine numero sequuntur tragœdiæ. Sed forsân vetulæ jamque tussientis uxoris funus, & novæ nuptæ thalamum expectas? O miser & insane! attrito uno laqueo dissolvi gaudes, ut novo & validiore vinciaris. Sed speras post mortem gloriam, & apud posteros nomen, & amplam in funere laudationem? O spes mortalium inanes! Quid picta domus cæco? quid philomela profuerit surdo? Quid aura felix post naufragium, quid amplum ab ignotis testimonium te juverit? præsertim si crucieris ubi es, & lauderis ubi non es. O quanta pars mortalium vento pascitur, & insomniis gaudet! ô quàm multi mortaliū inter spes opimas ad æternam ruunt penuriam, à gaudiis momèto ad supplicia delati!

Hec vita quantas spes alii plane improbas! a

Spes hominum fallacissimas sub oculos ponit hæc mythologorum narratio. Bubulcus, ajunt, stabulum ingressus boves mirè lætos reperit: causam igitur insolentis lætitiæ sciscitatus est. Cui boves: Speramus, inquit, hunc diem in pinguisimis pascuis absque opere transigendum. Quis, obsecro, ait bubulcus, in Spem istam penitus inanem vos impulit? Respondent: Hoc ita futurum somniavimus. Ad quæ statim bubulcus: Nolite, quæso, mei boves, nolite his somniis habere fidem, quæ mox fuisse falsissima deprehendetis. Ego reverà longè aliud somniavi, vos scilicet hodie araturos.

a lamb. vet.

At,

At, ut nos
quàm bru
Eruditè
apologus.
prata pin
honores,
in robusta
Tandem
pauci ob
paupertat
pertrahit

Saracen
Judæus
minatum
gines è t
ipse prin
sublatus
mas! O
maritum
rat. Veru
tuus est,
solomus
mum fac
explorato
spè fuisse
ta hujus
even.re, c
mè exitu
vesperam
& inexpl

a Szebe
Gregor. II

At, ut nostis, somnia hominum certiora, quam brutorum esse consueverunt.

Eruditè nostros nobis mores objicit hic apologus. Quoties cum brutis animantibus prata pinguiſſima ſperamus; quoties opes, honores, voluptates ita ſomniamus, ut mox in robuſtam ſpem conualeſcant ſomnia? Tandem Metelli fortunam ſperant plurimi, pauci obtinent: ſpes omnis ad aratrum paupertatis, vel ignominia, vel calamitatis pertrahitur jugulanda.

§. IV.

Saracenorum principi, cui Zizit nomen, Judæus magus annorum quadraginta dominatum polliceri eſt auſus, ſi ſacras imagines è toto regno tolleret: ſuſtulit; ſed & ipſe princeps paullo poſt repentinâ morte ſublatus eſt. *a* O ſpes hominum vaniſſimas! Chryſoſtomi ævo primaria femina maritum ſuum conſulem futurum ſperaverat. Verùm ſpes iſta deſtituit, maritus mortuus eſt, & conſulatus alteri datus eſt. Chryſoſtomus ſpe lapſam conſolaturus: Primum fac tecum cogites, inquit, licet valde explorata eſſet hæc ſpes, attramen humanam ſpē fuiſſe, quæ ſæpe fallere ſolita ſit, & multa hujusmodi in hac vitâ quotidie cernimus evenire, cum ea, quæ valde ſperantur, minime exitum inveniant. A manè uſque ad vesperam immutabitur tempus. *b* Incerti & inexpectati rerum exitus ſunt, Inter os

&

a Sigebert. in Chron. anno 724. Genebrard. in Gregor. 11. *b* Eccli. c. 18, v. 26.

& offam multa intervenire solent. Imò quod Augustinus dixit, Nihil tam inimicum spei, quàm retro respicere: id est, in eis rebus, quæ præterlabuntur & transeunt, spem ponere. ^a

Piscator, ut in fabulis est, pisciculum reti traxerat. Pisciculus homini persuasurus, ut in aquas remitteretur: Optime viro, inquit, quid te animalculum juvet tam minutum? Quod si me manu mitteres, è pisciculo piscis fierem, atque tunc & sagenam tuam & emptoris mensam ornarem. At piscator: Amplissimè, inquit, deliravero, si incertissima certis præponam. Ut scias, spem ego tam vanam pretio non emo. ^b

Sapienter: Atque hoc quivis de omni spe humanâ dixerit: Nec teruncio cinerim: spes istas omnes quantamcunque opimas: vanæ falsæ, nullæ sunt. Spes una felicitatis æternæ oculata, firma, certa est. Gaudium nostrum, inquit Augustinus, nondum est in re, sed jam in spe. Spes autem nostra tam certa est, quasi jam res perfecta sit. Cùm credimus, spes est in isto sæculo: cùm videbimus, res erit in futuro sæculo. Capitis præcessio, spes membrorum est. ^c

Spem in re caducâ collocatam præsci sic depungebant. Arborem procerissimam ad fluminis marginem statuebant, quæ prona

^a Aug. tom. 10. de Verb. Dom. serm. 29. c. 5.

^b Terent. in Adelph. Act. 2. Scen. 2.

^c August. tom. 8. in Psal. 123. init. pag. 595. Et tom. 10. serm. 6. de Ascensione Domini initio, pag. 434.

in flumen
rumque
arboris
autem
arboris
lunione
periculos
ne tunc
aquas rap
vitam re
interpre
est: hæc
cissimum
clinatur:
humanis
que prof
reis, ho
tem, qua
mias va
qui con
brachiu
ejus. Be
no, & er
ergo cuj
ejus in D
hami, ne
Jacob n
spei sym
abit solu
lo: illius
Animum
in Deo p
Jacob in

a Hiere

in flumen brachia expanderet, qualis plerumque ulmus est ad amnis ripam sita. In arboris vertice virguncula miserè hærebat, aureâ catenâ colligata. Hæc imminentem arboris ruinam, ex continuâ fluminis alluvione cernens, descensum ex arbore tam periculosâ omnibus viribus molebatur, ne nuncio radicitus subrito præceps in aquas raperetur; sed aurea vincula vel invitam retinebant. Hæc caducæ Spei pictura; interpretatio est ista. Homo Platoni arbor est: hæc ad tempus velut ad fluvium rapacissimum confita, in dies ruinæ vicinior inclinatur: puella in hac arbore, Spes est rebus humanis nixa; hæc suum ipsâ casum utcunque prospicit, sed quia vinculis tenetur aureis, hoc est ingentibus promissis, libertatem, quam cupit, non obtinet. Hic Hieremias vates proclamat: Maledictus homo, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & à Domino recedit cor ejus. Benedictus vir qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia ejus. ^a Beatus ergo cujus Deus Jacob adjutor ejus, Spes ejus in Domino D-o ipsius. ^b Non Abrahami, non Isaac, sed tantummodo Deum Jacob nominari mysterium est. Ingentis spei symbolum Jacob. Hic paternâ domo abijt solus, exul, egenus, vix opertus pallio: illius & supellex & arma baculus fuit. Animum tamen bonum & spem omnem in Deo positam habuit. Nec frustra. Rediit Jacob in patriam grandi familiâ & opibus

auctus

^a Hierem. c. 17. v. 5. & 7. ^b Psal. 145. v. 5.

214 PARS II. Cap. VIII.

ausus maximis. O ergo beatus, cujus Deus Jacob adiutor, & spes ejus in Domino Deo ipsius. Hæc una spes multò exploratissima est.

§. V.

Spes una omnium bona, una omnium optima est spes vitæ æternæ. Spes ceteræ omnes vanitatis plurimum, subinde turpitudinis & mœroris non modicum habent. Ergo quod vates Venusinus monet:

Ne te semper inops agitet vexetque cupido;

Ne pavor & rerû mediocriter utilium Spes. a

Beatus Zeno Veronæ præsul à rerum, ut dixi, mediocriter utilium spe, ad illam felicitatis æternæ spem veram gradatim ascendens: Tolle spem, inquit, torpet humanitas tota. Tolle spem, artes virtutisque universæ cessabunt. Tolle spem, & interempta sunt omnia. Quid facit apud litteratorem puer, si litterarum non sperat fructus? Quid ratem profundo gurgiti nauta committit, si ei nunquam lucrum, nunquam portus desideratus occurrit? Quid miles, non dicam horridæ hiemis, aut torridæ æstatis injurias, sed seipsum contemnit, si gloriæ spem futuræ non gerit? Quid agricola semina spargit, si sudoris sui præmium non colligit messem? Quid Christianus credit in Christum, si promissum sibi ab eo perpetuæ felicitatis tempus non sperat esse venturum? b

In

a Horat. l. 1. epist. 18. propius finem. b Zeno serm. de Fide, Spe, Charitate. Sermones hujus Episcopi & Martyris Veronæ editi an. 1586.

In rebus
agit; sine
tur. Spe mo
sudatur in
tia, spe pac
quantantur
ep. sol. sed
malit; nece
dum dissol
res, sed u
fructus; x
dum spirat
pariam sol
ta facere,
Cris Rhod
bestia, pra
totâ facie
bant, ut co
finitur. Q
omnia sp
tantum vi
est toleran
na. Quom
quarat, ar
percipiend
Nescit S
lisa tibi q
et, cras er
ambulemu
pauculos n
tissimum d
n illo vesp
Huc igitur

a 1. Cor.

In rebus humanis omnia spes futurorum agit; sine spe nil unquam arduum tentatur. Spe messis coluntur agri, spe vindemiæ sudatur in vineis, spe lucri navigantur maria, spe pacis geruntur bella, spe gratiæ frequentantur & teruntur aulæ. Dulcis est epistola, sed usque dum veniat ipse qui eam misit; necessarium chirographum, sed usque dum dissolvatur æs alienum: grati sunt flores, sed usque dum Autumnus proferat fructus; ægroto dum anima est, spes est; dum spirat, sperat. Exulem spes reditus in patriam solatur. Damnatum ad crucem vota facere, & libertatem precari spes jubet. Civis Rhodius caveâ clausus alebatur velut bestia, præcis naribus, truncatis auribus, totâ facie deformatâ. Huic amici suadebant, ut voluntariâ inediâ suas ipse miseras finiret. Quibus ille respondit: Hominem omnia sperare posse, quamdiu possit vel tantum vivere: sic vita præsens & misera est toleranda, sed usque dum affulgeat æterna. Quoniam, inquit Paulus, debet in spe, qui arat, arare; & qui triturat, in spe fructus percipiendi. ^a

Nescit Spes vera titubare, nescit cadere. Ipsa tibi quotidie dicit: Quod hodie non est, cras erit. Duremus, & calum animo perambulamus, dum nondum licet corpore: pauculos numerabimus dies, & illud beatissimum Cras aderit, nunquam recessurum, nullo vespere pellendum.

Huc igitur omnia consilia nostra sunt referen-

a 1. Cor. c. 9. v. 10.

ferenda. Hoc unum tandem aliquando non adipisci, malorum omnium supremum & maximum malorum est. Hoc unum demum obtinere, spes nostræ omnes elaborent.

Rectè nunc dixerimus, *Speremus* non fertiles annos, non marisapia turgentia, non horrea stipata, non distentas nectare cellas, sed calum. *Speremus* & gloriemur in *Spe* gloriæ filiorum Dei, *a* *Spe* gaudeamus, *b* *Spe* salvi fiemus. *c* Ergo *speremus*. Præclare Augustinus: Viator, inquit, quando laborat ambulando, idèò laborem tolerat quia sperat. Tolle illi spem perveniendi, continuo franguntur vires ambulandi. *d*

Est adolescens fortunæ tenuis, quem vidua sine liberis & opulenta hæredem ex asse scribit; ille latitiis omnibus incedit, gaudet, & triumphat, & clausos viduæ oculos non sine dulci spe patientissimus expectat. At quæ nos hæreditas, ô bone Deus, expectat in calo? Paulus latitiâ exultans: Iustificati gratiâ ipsius, inquit, hæredes sumus secundum Spem vitæ æternæ. *e*

Adoptatur quispiam terræ filius ab opulento & nobili viro in filium. Hic jam nubes inambulat, & sidera sibi videtur tangere, licet optimi parentis gazas nondum pro libitu partiatur. Et nos non accepimus spiritum servitutis iterum in timore, sed accepimus spiritum adoptionis filiorum, in quo

clama-

a Rom. c. 5. v. 2. *b* Rom. c. 12. v. 12.

c Rom. c. 8. v. 24. *d* Aug. tom. 10. de verbis Apost. serm. 16. msh pag. 132.

e Tit. c. 3. v. 7.

namus: Ab
monium
mas filii Dei
Miles ab for
na Duce h
oralem, vel
ationalem
lius, agrum
ens gaudium
o. Sed quid
nam iustitia
ita est nobis
in istâ die
Triumphat
tas. comit
m homines
stissimus, i
brarum um
est? Quid
ternæ gloriæ
him? Et hoc
sed epularis
omnigena
d hoc ad an
in calo? qu
nam? quid v
im? Deniqu
videntur aut
excitemur
anda. Quid
ad æternas v
pes exolet,
t. æterna p
Rom. c. 8. v. 2

clamamus : Abba, Pater. Ipse enim Spiritus
testimonium reddit Spiritui nostro , quod
sumus filii Dei. *a*

Miles ob fortem operam militiæ nava-
tam à Duce honoratur, & coronam vel
muralem, vel civicam, vel castrensem, vel
obsidionalem, vel etiam auream, aut, quod
melius, agrum ac latifundium accipit. Hic
ingens gaudium, & de honore & de præ-
mio. Sed quid hæc ludicra, hæc fluxa ad co-
ronam iustitiæ, quam speramus, quæ re-
posita est nobis, quam reddet nobis Domi-
nus in illâ die iustus iudex? *b*

Triumphat Imperator, effunditur obvia
civitas, comitatur Senatus, omnium ordi-
num homines deducunt; felicissimus, au-
gustissimus, invictissimus acclamatur. O
umbrarum umbras, quantilli pars ista gau-
dii est? Quid crepundia hæc & nuces, ad
æternæ gloriæ triumphos, ad immortale ju-
bilum? Et hoc, & illos speramus.

Sed epularis opiparè. & ad Siculas men-
sas omnigenâ voluptate perfunderis. Sed
quid hoc ad ambrosiam illam, ad illud ne-
ctar in cælo? quid fursures ad selectissimam
farinam? quid vappa ad Falernum aut Cre-
ticum? Denique omnia, quæ hic nobis bo-
na videntur aut suavia, illecebræ sunt, qui-
bus excitemur ad meliora illa & æterna
speranda. Quidquid in hoc orbe suavitatis
est, ad æternas voluptates levis gustulus est;
eò spes exolet, & futuri dulced ne lèse im-
pleat. Æterna promissit æternus; si credide-

k

ro,

2 Rom. c. 8, v. 15. & 16. b 2. Tim. c. 4. v. 8.

218 PARS II. Cap. VIII.

ro, ait Augustinus, ex mortali fiam æternus. *a* Felicitatem æternam sperant crucifixi regis amici: Spes illorum immortalitate plena est, *b*

a Aug. tom. 10. serm. 29. c. 6. de verbis Domini. *b* Sap. c. 3. v. 4.

§. VI.

Sed horum, inquis, futurorum nihil dum videmus. Homo ridicule & angusti animi, quis spei locus est, ubi res in oculis est? An nescis effatum Pauli? Spes, quæ videtur, non est spes: nam quod videt quis, quid sperat? *a* Illud spei est, quod non videmus sperare, & simul per patientiam expectare. Vide, obsecro, tot aulicorum incredibilem, sed sæpe palliatam spem ac patientiam: non verba tantum, sed & colaphos subinde concoquere sciunt; invident & invidentur, mutuis tormentis; mordent & mordentur (aularum sacra non constant aliter) lacerant & lacerantur assiduis panè intemperiiis: acerbissimos non raro bolos, velint nolint, glutire debent. Quid illos, obsecro, tam ferreos reddit & aheneos? Unius *Spes* gratiæ vel sibi vel liberis tribuendæ: Tolle spem istam, & multos domi suavius esurire cernes. Et nos pro cælo, hem pudor, quàm sæpe ficulnei, quàm sæpe mortui sumus? Zacharias clamat: Convertimini ad munitionem, *vin-cti Spes*. *b* Ad munitionem, inquit, sive ad munitissimum beatitudinis locum erectos vultus, animosque vertite, vos omnes, quos

a Rom. c. 8. v. 24. *b* Zach. c. 9. v. 12.

vinxit *Spes*, cui
& dominâ susti-
velut captivi n-
ipsi vos ultro
bores innum
Spem immort-
Paulus cum an-
tugimus, in qu-
spem, quam si-
mæ, tutam ac
ad interiora v-
itati maris na-
fluctibus abre-
nos in concio-
procellosos l-
net, ut firmi-
choram Apol-
in sancta san-
locum tutissi-
ob remunera-
cedamus. Pr-
quitur, & pe-
æterna beati-
sicut nec fide-
jam futura, se-
tis spes ulla e-
nas se nunqu-
De hac bea-
mur, Lugdi-
tionem injici-
narios tibi qu-
quingentos

a Hebr. c. 6.
42. consilij.

vinxit *Spes*, cui servitis, & quâ velut ab herâ
& dominâ sustentamini. Vincti estis à *Spe*
velut captivi non invit, sed voluntarii: nam
ipsi vos ultro in carceres & vincula, in la-
bores innumeros coniecistis ob unam
Spem immortalis gloriæ. Hanc ipsam *Spem*
Paulus cum anchorâ contendens: Qui con-
fugimus, inquit, ad tenendam propositam
spem, quam sicut anchoram habemus ani-
mæ, tutam ac firmam, & incedentem usque
ad interiora velaminis. ^a Anchora medio
irati maris navigium firmat, ne à ventis aut
fluctibus abrepta in scopulos agatur; ita
nos in concitato vitæ huius oceano inter
procellosos laborum fluctus *spes* una reti-
net, ut firmi perduremus. Ideò hanc an-
choram Apostolus, ad interiora velaminis,
in sancta sanctorum, in cælum, tanquam in
locum tutissimum hortatur jaciendam, ut
ob remunerationis *spem* laboribus nullis
cedamus. Proprium certè, ut S. Thomas lo-
quitur, & principale *spei* objectum est ipsa
æterna beatitudo. In beatis *spes* non est,
sicut nec fides, cum eorum beatitudo non
jam futura, sed præsens sit. Nec in damna-
tis *spes* ulla est, cum certi sint æternas pœ-
nas se nunquam evasuros. ^b

De hac beatitudinis *Spe*, de quâ loqui-
mur, Lugdunensis præsul Eucherius men-
tionem injiciens: Si quis hodie, inquit, de-
narios tibi quinque donaturus, aureos verò
quingentos in crastinum aut perendinum

k z

cer-

a *Hebr. c. 6. v. 18.* b *S. Thom. 2. 2. q. 17.*
4. 2. conclus. & q. 18. 2. ad 3. concl.

220 PARS II. Cap. VIII.

certò spondeat, faciâtque optionem illud aut istud eligendi, nunquid deliberatio difficilis erit? Nemo tam fatuus, qui non omni modo malit cras aut perendie aureos quingentos, quàm hodie denarios quinque. Eadem prorsus præsents ac futura vitæ ratio est Vita præsens nec unius quidem dieculæ mora est. Diximus alibi, post lapsum Adami, mortalium neminem, si quidem calendarium Dei spectetur, diem unum totum vixisse. ^a Est igitur hæc vita brevissimum *Hodie*, quod excipit *Cras* æternum. Quocirca spe animum impleamus certissimâ, & malimus aureos quingentos crastino æterno, quàm monetâ præsenti denarios quinque. Hortatur Augustinus: O fidelis, inquit, noli corrumpere spem, noli amittere charitatem. Quid expavescis, quia pereunt regna terrena? Ideo tibi cæleste promissum est, ne cum terrenis perires. Veniet ille, de quo dictum est: Et regni ejus non erit finis, ^b Hoc regnum spera, ad hoc totis viribus anhele Eleganter dixit Petrus Chrysologus: Laborans messor; quod in semine non videt, videbit in messe, & quod in sulco desit, gaudebit in fructu. Hodie promissionis tempus est: audi, crede, expecta; crede creditori tuo, qui tibi credidit debitori suo; expecta parumper, ut veniat, qui te diu sustinuit ut venires: da illi inducias de promisso, qui tibi, quicquid erat debiti,

^a In Prodomo *Æternit.* c. 1. §. 25.

^b Aug. tom. 10. *serm.* 29. de verb. Domini
4.5. & 6. mibi pag. 44. & 45.

jam don
cūm gen
fide viva

Sextu
num ex
copiis t
terram p
animi ad
Scipio i
hens: V
mum; q
modo
terram p
perterre
teneo te
a Chry
71. mibi
b lult

Et e
labi pre
lapius
ipio in
mater v
tam te.
ravir in
dixit A
diā tun
deficiu
infirma
confort
sperant
a Ro
b Eo
d 1.

jam donavit. Quare tu fatigaris spe Dei,
cùm genus omne hominum subsistat spe,
fide vivat? *a*

Sextus Julius narrat, Scipionem Africa-
num ex Italiâ in Africam cum militaribus
copiis trajecisse, sed in navis exscensu in
terram prolapsum esse. Cùmque militum
animi ad hoc omen consternati haberent;
Scipio ipsum casum in spei memoriam tra-
hens: Videte milites, inquit, omen opti-
mum; oppressi Africam. *b* Consimili pænè
modo Cajus Cæsar ascensurus navim in
terram pronus corruit: at milite nonnihil
perterrefacto: Teneo te, ait, ô terra mater,
teneo te.

a Chrysol. *serm.* 40. *mihi pag.* 109. & *serm.*
71. *mihi pag.* 191.

b Iulius Sextus l. 1. *strategem.* c. 1.

§. VII.

Ea est humanæ vitæ ratio, ut errare ac
labi pronissimum. At si sapimus, ipsi nobis
lapsus materiam spei præbent. Itaque
ipso in lapsu pro se quisque dicat: O terra
mater viventium, spe teneo te, nec dimit-
tam te. Spes non confundit. *a* Nullus spe-
ravit in Domino, & confusus est. *b* Optimè
dixit Ambrosius: *c* De divinâ misericor-
diâ tunc sperandum, cùm humana præsidia
deficiunt. Omnes, qui sperant in eum, non
infirmantur. *d* Nam bonus Dominus, &
confortans in die tribulationis, & sciens
sperantes in se. *e*

a Rom. c. 5. v. 5.

k 3

Spes

b Eccli. c. 11. v. 2. *c* Ambros. in Hexamer.

d 1. Machab. c. 2. v. 61. *e* N. hum. c. 1. v. 7.

222 PARS II. Cap. VIII.

Spes ista, divo Gregorio teste, in æterni-
tatem animum erigit, & idcirco nulla mala
exteriùs, quæ tolerat, sentit. a

Spes omnis obli visitur periculi,

Eduli at omnem opima Spes molestiam.

Speres meliora; quidquid accidit, feras. b

Adhuc cælum volvitur, quod hodie non
est, cras erit: qui vidit florem oleæ, & bac-
cam se visurum sperat. Propterea fortissi-
mum solatium habeamus, ait Paulus, qui
confugimus ad tenendâ propositam spem. c

Spes facit ut videat cum terras undiq; nullas

Naufragus, in mediu brachia jactet aquas. d

Spes etiam validâ solatur compede vinculum:

Crura sonant ferro, sed canit inter opus. e

Spes præmii, solatium laboris; vulnerum
dolorem mitigat spes coronæ. Spes in ad-
versis alit animos. f

*Cui boni spes est futuri, præsens non sentit
malum. g*

Verissimè dixit Chrysostomus: Nihil men-
tem hominis adeò virilem facit, & ad om-
nia audentem, ut spes bona. Dic, oro, si quis
te ad regnum terrestrè & imperium voca-
ret, atque ante ingressum ejus civitatis, in
quâ coronandus esses, in pabulum diverte-
re necesse esset, ubi luti ac fimi plurimum
viatorumque tumultus esset, & latronum
perturbatio, summaque pressura & angu-
stia:

a Gregor. l. 6. moral. c. 13. mihi pag. 445.

b Iambi vet. c Hebr. c. 6. v. 19.

d Ovid. l. 1. de Ponto, eleg. 7. e Tribull. l. 2.
eleg. 6. f Symmachus l. 2. epist. 52.

g Troch. vet.

alia: num ad
tereris? an i
gaudio & spe
igitur ineptu
mortalib; qu
quæ interm
tem regni sp
exlos accerit
sono contin
perturbati, a
Rebusa sp
Spem tam r
aus est spes
nus, vides &
tuam; labo
resurrection
Habemus e
quæ sumus,
sumus, no
ignota nob
bis quam
ras? ut non
suis, tentat
demonstrat
resurrection
in quâ cri
naler homi
nem & viv
Suscepit qu
non nover
stra in tribu
a Chrys. h
l. 3. de Prov
c Aug. i

stia : num ad illa tristitia cogitatione convertereris ? an illa omnia , quasi nihil essent , gaudio & spe regni contemneres ? Perquam igitur ineptum & indignum est , terrenis mortalibusque rebus potiturum , nihil his quæ interim inciderint , contrahi ; æterni autem regni spe elatum & erectum , atque ad calos accersitum , per singula , quæ in diversorio contingunt tristitia , decidere atque perturbari. *a*

Robusta spes extrema quaque perferat. b

Spem tam robustam dat Christus , qui factus est spes nostra. In illo , inquit Augustinus , vides & laborem tuum , & mercedem tuam ; laborem in passione , mercedem in resurrectione. Sic ergo factus est spes nostra. Habemus enim duas vitas : sed unam , in quâ sumus , alteram , quam speramus. In quâ sumus , nota nobis est : quam speramus , ignota nobis est. Toleram in quâ es , & habebis quam nondum habes. Quomodo toleras ? ut non vincaris à tentatore. Laboribus suis , tentationibus , passionibus , morte suâ demonstravit tibi vitam Christus , in quâ es : resurrectione suâ demonstravit tibi vitam , in quâ eris. Nos enim non noveramus nisi nasci hominem & mori : resurgere hominem & vivere in æternum non noveramus. Suscepit quod noveras , & demonstravit quod non noveras. Ideo ergo factus est spes nostra in tribulationibus , in tentationibus. *c*

k 4

Li-

a Chrys. hom. 21. in epist. ad Rom. & rom. 5. l. 3. de Providentiâ Dei. *b* lamb.

c Aug. tom. 8. in Psal. 60. mihi pag. 249.

Livius & Plutarchus memorant, Terentio Varroni è Cannensi clade infelicissimè redeunti, Senatum populumque Romanum quasi re bene gestà occurrissè, gratiasque egissè, quòd de Republicà Romanà non desperàssèt, sed quantulum erat exercitùs, reduceret, quamvis in acie quinquaginta millia hominum cecidissèt, quamvis Aufidus fluvius juxta Cannas Romano sanguine rubuissèt; quamvis jam tot Romanorum millia internecioni data essèt, ut eorum capitalis inimicus & hostis Hannibal misericordià motus, dixerit: Satis est, *Parce ferro*: quamvis Romanorum cada-verum ea copia fuissèt, ut in torrentem con-jecta pontem Carthaginiensibus straverint, per què de castris in castra commeare pos-sent: quamvis ex nobilitate & equestri or-dine tot millia cecidissèt, ut detractis an-nulis modium unum impleverit Annibal, ut narrat Livius, vel duos, ut Florus, vel tres, ut Plinius, ac Carthaginem transmiss-rit; quamvis tot arma à fugientibus abje-cta & mortuis detracta essèt, ut cùm cla-dem hanc reparare conarentur Romani, ar-ma non invenirent, quibus muniti hosti oc-currerent. Nam, ut ait Florus: *Arma non erant; detracta sunt templu*. Denique quam-vis Roma post obsessum à Brenno Capito-lium, nullam unquam majorem cladem sensissèt, & jam in servitutem Carthagi-niensium incidere verebatur, tamen con-sulem suum Terentium Varronem, qui stultè contra consilium collegæ sui Pauli

Ami-

Emilii in preli-
oer pugnaverat
sum, quòd de
Tam bonus,
dei humane fi-
tunis nequitia
ta consumptor
a n. h. hominus
do ad ipsum ro-
oeniteat, mode-
m. l. m. Dei cer-
que speravit, lib-
g. orthicabo eun-
per amplissima
na naufragia m-
divinà, de felici-
averimus. Na-
confusus est. A-
bus in eum. c
Et quamvis
& nimius timor
cipitia in gener-
bandam est ex-
præsumendo,
desperando. Qu-
entur ut salvi
vereant, jam
us Ergo speren-
acis vitibus pr-

a Livius l. 22
3. c. 40. b Pl-
c Thron. c. 3.

Æmilii in prælium descenderat, & infelicerer pugnaverat, gratulabunda excepit, idèd solum, *quod de Republica non desperasset.* ^a

Tam bonus, tam & mitis est Deus & Spei humanæ favens, ut post omnem hominis nequitiam, post optimos dies pessimè consumptos, post acervata fœdè flagitia, nihilominus omnia bene habeant, modò ad ipsum recurramus, modò peccasse pœniteat, modò spem non abjiciamus. Promissum Dei certissimum est: Quoniam in me speravit, liberabo eum, eripiam eum, & glorificabo eum. ^b Deus pœne gratias agit per amplissima beneficia, quòd post plurima naufragia mari terræque facta, de ope divinâ, de felicitate sempiternâ non desperaverimus. Nullus speravit in Domino, & confusus est. Bonus est Dominus sperantibus in eum. ^c

Et quamvis nimia spes seu præsumptio, & nimius timor seu desperatio duo sint præcipicia in gehennam, minùs tamen formidandum est excedere sperando nimium, seu præsumendo, quàm nimium timendo & desperando. Quod si homines tantum nitentur ut salvi essent, quantum nituntur ut pereant, jam pridem vacuus ploraret Orcus Ergo speremus, & iter ad cælum instauremus viribus prosequamur.

k. 5.

6. VIII.

^a Livius l. 22. Plutarch. in Fabio. Valer. Max. .

^b 3. c. 4. ^b Psal. 90. v. 14. & 15.

^c Thren. c. 3. v. 25.

§. VIII.

Jam cæli fores sunt patentissimæ, ex quo eas Christus crucis clave, suoque ingressu referavit. Cruci fixus latro eo omnino die, quo è cruce abiit, in paradysum transiit. Verum si fas interrogare: Quæso, Domine Jesu, cur cæli fores prius latroni, quàm Patriarcharum alicui panduntur? Pro quo Chrysostomus respondet, id ideò factum, ut esset manifestum, cæli portas jam omnibus patere. Nam, ut beatus hic Doctor asserit, eà ipsâ die quâ Christus mortuus, & latro liberatus, Adam fuerat paradiso expulsus; Hodie, inquit, Adam ejectus è paradiso, & hodie latro paradysum ingreditur; exiit fur, & introiit fur. ^a Quo fine? Illo utique, ut sicut primo fure in exilium missò, cæli aditum obseptum scivimus, ita nunc firemus, fure alio seu latrone in cælum admissò, omnibus rectè sperantibus cæli januas esse referatas. Neque enim una tantùm aperta est, sed multæ; tres ad Austrum, tres ad Aquilonem, tres ad Orientem, tres ad Occidentem patent, ut constaret cælum nemini nisi ingredi nolenti clausum esse.

Ad emendum cælum, inquit Augustinus, dandum esset quidquid haberes, etiamsi totum mundum possideres. Et tamen venale est: eme si vis. Nec multum exæstues de te magnâ propter pretii magnitudinem. Tantum valet, quantum habes. Noli quæzere quid habeas, sed qualis sis. Res ista te valet,

^a Chrysostom. 2. de cruce & latrone.

valet. Tantum
ex habebis illa
turbas? Num
emprurus es te
da te illi rei.
tum, inquit; &
do te illi, non
tionque te des
qui hanc prom
de quo loquitur
Et ideò De
commiscet an
felicitas, cujus
ro hanc spem
natum Mundu
co Augustinu
Mundum vel
inquit, o M
Quid avertet
quid faceres
peres dulcis,
Irgo si habe
meum non es
mea ovum e
dum pullus e
Quæ enim vi
autem non v
quæ non vid
sultine; noli
pium time,
scorpius peri
spem tuam.

^a Aug. tom
6, 3. man pag

valet. Tantum valet, quantum es tu. Te da,
& habebis illam. Quid exæstuas? quid
turbaris? Numquid quæsiturus es te, aut
empturus es te? Ecce tu qui es, qualis es,
da te illi rei, & habebis illam. Sed malus
sum, inquires; & forte me non accipit. Dan-
do te illi, bonus eris. Ut huic fidei promif-
sioni quæ te des, hoc est bonum esse. a At-
qui huic promissioni se dare, hoc unum est,
de quo loquimur, *Sperare*.

Et ideo Deus felicitari præsentem multas
commiscet amaritudines, ut alia speretur
felicitas, cujus dulcedo non est fallax. Por-
ro hanc spem modis omnibus eripere co-
natur Mundus, aut certe corrumpere. Idcir-
co Augustinus spem ovo conferens, & in
Mundum velat exandescens: Quid strepis,
inquit, ô Munde immunde, quid strepis?
Quid avertere conaris? Tenere vis periens,
quid faceres si maneres? Quem non deci-
peres dulcis, si amarus alimenta mentiris?
Ergo si habeo spem, si teneo spem, ovum
meum non est à scorpione percussum. Spes
mea ovum est testudine testum, & non-
dum pullus est; non videtur, quia operitur.
Quæ enim videntur, temporalia sunt, quæ
autem non videntur, æterna. In illa ergo,
quæ non videntur, extende spem, expecta,
sustine; noli retro respicere, Ovo tuo scor-
pium time, quia caudâ percutit. Non ergo
scorpius perimat ovum tuum, Mundus iste
spem tuam. Quanta tibi loquitur mundus,

k 6

quan-

a Aug. tom. 10. serm. 64. de verbis Domini,
c. 3. mihi pag. 90.

228. PARS II. Cap. VIII.

quanta post dorsum tuum strepit, ut retro respicias? id est, ut in rebus presentibus, nec presentibus (non enim dicenda sunt presentia, nunquam instantia) spem tuam ponas. Christiani sumus; Christiani estis, fratres. Figite spem in Deum, aeterna concupiscite, aeterna expectate. Non ad delicias Christus in carnem descendit: toleremus potius presentia, quam diligamus: prosperorum falsa est blandities. Time mare, etiam cum tranquillum est. Omnino non frustra audiamus, Sursum cor. Quid ponimus cor in terrâ, cum videamus quia evertitur terra? Ponamus nos Ovum nostrum, id est spem nostram, sub alis illius Evangelicæ gallinæ, quæ clamat: Hierusalem, Hierusalem, quoties volui colligere filios tuos tanquam gallina pullos suos, & nolui. Non nobis dicatur. Quoties volui, & nolui. *a*

Bernardus hoc ovum suum, id est, spem suam summâ industriâ, si quidquam, cultodivit. Omnia perdere jacturam non putabat, modò spem retineret. Hinc illæ Bernardi cum Psalte voces: Quoniam tu es Domine spes mea. Et addit ingenti spiritu: Quidquid igitur agendum sit, quidquid declinandum, quicquid tolerandum, quicquid optandum, tu es Domine spes mea. Hæc una mihi omnium promissionû causa, hæc tota ratio meæ expectationis. Pratendat alter meritum, sustinere se jactet pondus diei

a Aug. rom. 10. serm. 28. de verbis Domini post med. mihi pag. 45.

D
rei & pñs, je
stremo non est
rioritur: Mihi
um est, poner
eam. Speret in
literarum, h
obilitate, ille in
et vanitate con
ementa feci, &
am tu es Domi
ult, in incerto d
videm, mihi ab
amitum verbo
ci omnia Si n
et te obtinend
etium me præla
nat malignus,
um concupisca
hoc sapere, ex
tententia dicere
me spes mea, n
piritu, ut (quen
ta) jactet cogi
ciens quod em
ud quoq; Petri
rudinem verita
enim cura est d
hæc sapimus.
omnino spes m
storias: & hui
stæ, tam verita
toto fervore sy
a Bernardus
pag. 537.

epit, ut ret
 præsenti
 dicenda su
 spem tua
 Christiani est
 aterna con
 on ad delict
 : tolerem
 nus: prosp
 Time mar
 Omnino no
 . Quid pos
 nus quia eve
 um nostrum
 illius Evange
 rusalem, H
 ere filios ruc
 s, & nolui
 volui, & no
 , id est, spe
 aliquam, cult
 am non puta
 oc illz Berna
 am tu es Do
 genti spiritu
 quidquid de
 um, quicqu
 es mea. Hæ
 nū causa, hæ
 s. Præten
 jactet pondu
 di
 verbu Domi

diei & æstus, jejunare bis in sabbato dicat,
 postremò non esse sicut ceteros hominum
 gloriatur: Mihi autem adharere Deo bo-
 num est, ponere in Domino Deo spem
 meam. Speret in aliis alii, fortè hic in scien-
 tiâ litterarum, hic in astutiâ sæculi, ille in
 nobilitate, ille in dignitate, ille in aliâ quali-
 bet vanitate confidat: propter te omnia de-
 trimenta feci, & ut stercorea arbitror, quo-
 niam tu es Domine spes mea. Speret, qui
 vult, in incerto divitiarum. ego verò ne ipsa
 quidem, nisi abs te, victum necessaria spero;
 nimirum verbo tuo confidens, in quo ab-
 jeci omnia. Si mihi præmia promittuntur,
 per te obtinenda sperabo. Si insurgant ad-
 versum me prælia, si sæviat mundus, si fre-
 mat malignus, si ipsa caro adversum spiri-
 tum concupiscat: in te ego sperabo. Fratres,
 hoc sapere, ex fide vivere est: nec alius ex
 sententiâ dicere potest: *Quoniam tu es Do-
 mine spes mea*, nisi cui intus sit persuasum à
 spiritu, ut (quemadmodum monet Prophe-
 ta) jactet cogitatum suum in Domino,
 sciens quòd enutriendus sit ab eo: juxta il-
 lud quoq; Petri Apostoli: Omnem sollici-
 tudinem vestram-projicientes in eum, ipsi
 enim cura est de vobis. Ut quid enim, si
 hæc sapimus, ut quid cunctamur abjicere
 omnino spes miseras, vanas, inutiles, sedu-
 ctorias: & huic uni tam solidæ, tam perfe-
 ctæ, tam beatæ spei totâ devotione animi,
 toto fervore spiritûs inhaerere? a

k 7

Pla-

a Bernardus in Psal. 90. serm. 10. med. mihi
 pag. 537.

Planè non derelinquit sperantes in se. Quare? quibus meritis? Audi quod sequitur: quia speraverunt in eo. Dulcis causa, attamen efficax, attamen irrefragabilis, dummodo speres in eum. Unde obsecro tam multum spei Bernardo? Optimum habuit in prælectione hac magistrum, psalter Hebræum. Suavissimum hoc carmen (*Quoniam tu Domine spes mea*) facillimè didicit Bernardus: nec mirum, nobilissimus præcentor citharædus regius voce illum præiit.

Videte & audite regem Sionis David optimâ spe adeò plenum, ut de illo non male dixerim, totus pæne spes fuit. Evolvite omnia Psalmorum carmina, vix crebrius, vix ardentius quidquam commendatur quam vera spes. Hinc illæ Davidis assidue voces: Quoniam tu Domine singulariter in spe, constituisti me. *a* Latentur omnes, qui sperant in te: in æternum exultabunt. *b* Sperent in te, qui noverunt Nomen tuum: quoniam non dereliquisti quærentes te Domine. *c* Spes mea ab uberibus matris meæ *d* In te Domine speravi, non confundar in æternum. *e* Spes omnium finium terræ, & in mari longè *f*. Ego autem semper sperabo, & adjiciam super omnem laudem tuam. *g* Dominus virtutum, beatus homo, qui sperat in te. *h*

Philomela suavem sed eundem pæne can-

a Psal. 4. v. 9.

c Psal. 9. v. 10.

e Psal. 30. v. 1.

g Psal. 70. v. 14.

b Psal. 5. v. 11.

d Psal. 21. v. 9.

f Psal. 64. v. 5.

h Psal. 83. v. ult.

cantum ite
utique & ul
tus, pænè
quit, licet
tavi in mis
oliva se con
Olive semp
ma nob. li
spes salta s
Atque
spem erect
quit, quæ
meum, u
nulla cons
la æstimat
ne spei de
tum, Tria
tota spes
pionis,
rem redd
voluerit,
Quis enim
quibusve
ego fiducia
didi, & cer
adoptavit
quia pote
ei facere,
lus triplex
nobis à pa
que dimi
ut ipse nos
trahat usq

a Psal. 5.

tantum iterat. Nec ferè aliter David spem
usque & usque ingerit, qui quantus quan-
tus, pænè totus spes fuit. Ego autem, in-
quit, sicut oliva fructifera in domo Dei, spe-
ravi in misericordiâ Dei in æternum.^a Cum
olivâ se contendit, ubi de spe suâ differit.
Oliva semper viret, affimilis sinaragdo gem-
mæ nobilissimæ; spes nunquam deficit, nisi
spes falsa sit.

Atque hinc Bernardus, quem dixi, in
spem erectus inconcussam: Tria sunt, in-
quit, quæ sic roborant & confirmant cor
meum, ut nulla me penuria meritorum,
nulla consideratio propriæ voluntatis, nul-
la æstimatione cælestis beatitatis ab altitudi-
ne spei dejicere possit in eâ firmiter radica-
tum. Tria, inquam, considero, in quibus
tota spes mea consistit, Charitatem adop-
tionis, Veritatem promissionis, Potesta-
tem redditionis. Murmuret jam, quantum
voluerit, insipiens cogitatio mea, dicens:
Quis enim es tu, aut quanta est illa gloria,
quibûsve meritis hanc obtinere speras? Et
ego fiducialiter respondebo: Scio, cui cre-
didi, & certus sum, quia in charitate nimîâ
adoptavit me, quia verax in promissione,
quia potens in exhibitione. Licet enim
ei facere, quod voluerit. Hic est funicu-
lus triplex, qui difficilè rumpitur, quem
nobis à patriâ nostrâ in hunc carcerem us-
que dimissum firmiter, obsecro, teneamus:
ut ipse nos sublevet, ipse nos trahat & per-
trahat usque ad conspectum gloriæ magni
Dei.

Dei. *a* Speremus : Spes non confundit, Hæc paulò copiosius dicenda erant, quanto res majoris momenti, & alii de illâ stultius loquuntur.

a Bernard *serm.* 3. *de fragmentis* 7. *miseri-*
cordiarum, sine, mihi pag. 233.

ACTIONS

S P E I.

1. Prima Spei actio, eique propria est, *Expectare*, non latum nuntium, non pecuniæ acervum, non Asueri epulum, sed celeste, sed æternum gaudium. Pulchrè dixit Ambrosius : Spes commodi furatur labores, *a* & metum abscondit periculi. Dulcis & brevis expectatio est, cujuscunque sit mora, cum bonum expectatur nunquam desitutum.

2. Spes nunquam sine patientiâ sorore suâ est. Spes vera non est, quæ impatiens est. Per patientiam, inquit Paulus, expectamus. *b* Ad hoc ipsum beatus Jacobus hortatur : Patientes igitur estote, fratres, usque ad adventum Domini. Ecce agricola expectat pretiosum fructum terræ ; patienter ferens donec accipiat temporaneum & ferotinum. Patientes estote & vos, & confirmate corda vestra, quoniam adventus Domini appropinquabit. *c* Dubitas,

a Valdè eos mitigando. *Ambros.* in *Psalm.* 12.

b *Rom.* c. 8, v. 25. *c* *Iacob.* c. 5, v. 7.

fundit.
quanto
flebilis

ait Augustinus, quòd tibi dabit bona sua,
qui non dedignatus est suscipere mala
tua? *a*

7. m.

S

propria
, non pe
um. sed
ulchrè d
atur la
illi. Du
seunque
nunqu

ntià fore
e impati
us. expet
ecobus h
fratres.
ce agric
ta; patie
poraneu
& vos,
iam adve
Dubie
in Psal.
v. 7.

3. Spes vera non est temeraria, neque
enim solam Dei misericordiam, sed & ju-
stitiam considerat, illudque sibi assiduè oc-
cinit: Vniuersæ viæ Domini misericordia &
veritas, seu iudicium. *b* Itaque spes utrum-
que Christi pedem, sicut Magdalena, &
amplectitur & osculatur: pedem misERICOR-
DIAE & pedem JUSTITIÆ. *c* Terret te Dei justi-
tia? Spera misericordiam. Erigit te miseri-
cordia? metue justitiam. Ioannes Aposto-
lus: Omnis, inquit, qui habet hanc spem,
sanctificat se, sicut & ipse sanctus est. *d*

4. Hoc cautissimè spes agit, ut quan-
tumvis rectè agat, suis tamen meritis nil
penitus adscribat; Spes vera, solâ Dei
largitate nititur. Bernardus: Periculosa, in-
quit, habitatio eorum, qui in meritis suis
sperant; periculosa, quia ruïnosa. Tota spei
salus, & omne ipsius meritum Christus
crucifixus est. Hinc illæ Bernardi voces:
Fremit mundus, premit corpus, insidiatur
diabolus; non cadam, fundatus enim sum
supra firmam petram. Peccavi peccatum
grande, turbatur conscientia, sed non per-
turbabitur, quoniam vulnere Domini re-
cordabor. Ego fidenter, quod ex me mihi
deest,

a Aug. uel. tom. 10 serm. 37. de verbis Do-
mini. v. 1. *b* Psal. 14. v. 9.

c Petrus Damianus hoc eleganter & suuè
prosequitur, serm. 29 de Mariâ Magdalena.

d 1. Ioan. 5. 3. v. 2. & 3.

234 PARS II. Cap. VIII.

deest, usurpo mihi ex visceribus Domini, quoniam misericordiâ affluunt, nec desunt foramina per quæ affluant. Meum proinde meritum, miseratione Domini. Non planè sum meriti inops, quamdiu ille miserationum non fuerit. Domine memorabor iustitiarum tuarum solius.^a

5. Spes vera cum Orationem Domini-
cam recitat, ingenti spiritu dicit: Adveniat
regnum tuum. Neque enim tantum orat
ut adveniat, sed etiam adventurum sperat.
Ioannes Apostolus attestatur: Hæc est si-
ducia, quam habemus ad eum, quia, quod-
cumque petierimus secundum voluntatem
eius, audit nos. ^b Atqui divinæ voluntatis
maximè est, æternum illud regnum à nobis
assiduè postulari.

6. Spes vera tam viriliter agit, ut ferrea
videatur aut adamantina, neque enim ulli
unquam succumbit operi. Et quamvis fa-
tiscat nonnumquam & labatur, generosior
tamen resurgit, & vires sumit è lapsu, nec
viam, quam coepit insistere, unquam dese-
rit. Eò regii vatis cohortatio spectat: Virili-
ter agite, & confortetur cor vestrum, omnes
qui speratis in Domino. ^c Sic agendum:
Etsi sapissime cadamus, via tamen nun-
quam deserenda, spes nunquam deponen-
da est: quoties cadimus, toties resurgamus:
millies cadimus, millies resurgamus. Ap-
positissime Augustinus: Optimus ergo ille,
inquit,

^a Psal. 70 v. 16. Bern. serm. 61. in Cant. med.
mihi pag. 749. ^b 1. Ioan. c. 5. v. 14.
^c Psalm. 30. v. ult.

inquit, qui & viam tenet, & bene ibi ambulat: Sequentis autem spei est, qui etsi aliquantulum claudicat, non omnino errat, aut remanet, sed progreditur, etsi paulatim. *a*

7. Spes vera inter Desperationem & Præsumptionem *b* seu Temeritatem media prudenter graditur. Sunt, qui in seipsis sperant, in vigiliis, in labore, in jejuniis, in virtutibus suis. Sunt, qui desperant; dum enim considerant suam imbecillitatem, obruuntur à pusillanimitate. Sunt, qui sperant quidem in Domino, sed frustra: quia sic de misericordiâ ejus sibiipsis blandiuntur, ut à peccatis suis non emendentur. De his Bernardus: Beneplacitum est, inquit, Domino super timentes eum, & in eis, qui sperant super misericordiâ ejus. Dicturus, Qui sperant, signanter præmisit, Super timentes eum. Frustra siquidem sperat, qui contemptu suo gratiam à se repellit, & spem suam prorsus evacuât. Nullus horum trium habitat in adjutorio Altissimi. Primus enim habitat in meritis suis, secundus in pœnis, tertius in vitiis. Immunda habitatio tertij, anxia secundi, stulta & periculosa primi. • Spes vera non nimium, aut temerè, non in seipsâ sperat, sed seipsam in Domino fundat.

a Aug. in Psal. 31 in præfat. serè med.

b Est nimia spes Præsumptio.

c Bern. in Psal. 90. ser. 1. med. mihi pag. 515.

CAPVT NONVM.

Rosa Græca, Lychnis,

seu,

Paupertatis amor.

§. I.

ROSA Lychnis non excedit quinque folia, odore nullo est, & violæ magnitudine. *a* Paupertas huic rosæ non absimilis

Nec solus gaudet, nec gratum spirat odorem.
Vix quidquam habet orbis contemptibilis Paupertate. Nec cuiquam acerbior est Paupertas, quàm divitiis innutrito.

Mariæ Virginis parentes & divites fuerunt & nobiles, hæc unica illorum filia, sic tamen Paupertatem, sic virtutes ceteras amavit, ut potuerit hoc elogio compellari: Tu tota es Charitas, tota Castitas, tota Humilitas, Paupertas tota es. Multæ filia congregaverunt divitias, tu supergressa es universas. *b* Evangelii leges, imò & consilia, priusquam promulgarentur, jam Virgo exactissimè servavit. Et en amorem Paupertatis: Fabro, qui fortunæ inops manu toleravit vitam, non gravatè nupsit. Sciverat hunc virum virtute opulentum esse.

Velut argentum est auro, virtutibus aurum.

Hæc insuper Virgo beatissima complures

a Plinius II, cit. *b* Prov. c. 31, v. 29.

IX.

N. V. M.

chris,

7.

quinque
magnit
abfinit
erat odor
temprib
rior est P
divites
um filia
utes cet
compell
as, tota
a filia
refsa es u
& conli
Virgo e
m Pa-pen
manu tole
tiverat hu
na comp

DE PAUPERTATE. 237

res vestiarias arcas non habebat: duplex ei vestis fuerat, quam in obitu vicinis & pauperibus viduis reliquit. Epaminonda ajunt principi Thebano unicam fuisse vestem, quæ si fuisset reficienda, domi se continere debuit Epaminondas. Hic rem magnam præstitisset, si hoc amore Paupertatis fecisset. Virgini, Virginisque filio unius generis vestes fuerunt, coloris, ut multi putant, nativi. Deinde testandæ paupertati, manibus victum paravit Virgo. Basilus id affirmans: Totam, inquit, familiam constituebant Christus, Maria, Ioseph, qui ne offensionem essent otio, præsertim cum pauperes essent, in assiduis corporis laboribus versari sunt soliti, & hac ratione quotidianum victum quæritate. Cum Christus pauperibus his parentibus subiectus esset, laborando etiam suam in parentes obedientiam testatus est a Epiphanius Constantinopolitanus de moribus divinæ Virginis: Docilis, inquit, & amans doctrinam, lanâ, lino, serico, & byssô laborabat. b Quod de illo potissimum tempore assertum credimus, quo Virgo etiamnum in templo inter Virgines educabatur.

Antoninus, Euthymius, alii existimant Christi togam inconfutilem, de quâ milites sortiti sub cruce, Virginis opus textile fuisse. Assentitur doctissimus Cæsar Baronius, cum in Oriente gentis ritu feminarum officium fuerit vestes conficere. Esdras

a Basil. monast. Constit. c. 5.
b Epiphanius in vitâ Deipara.

238 PARS II. Cap. IX.

dras Sacerdos id confirmans : Ipsæ, inquit, faciunt stolas omnium hominum. ^a Augustus Imperator non aliâ usus est veste, nisi quam domi fecissent conjux, soror, filia, neptes.

Poriò Pauperatem Virginis quæ oratio satis explicet? In stabulo inter pecudes, idque Decembri hieme, partum edere, cunarium loco præsepe adhibere, extremæ Paupertatis non fallax argumentum est. Omnes alios diversitores hospitium capiebat, huic uni pauperculæ hospiti nec vilissimum quidem cubiculum patebat; ad bestiarum specum amandabatur. Neque brevi tempore, sed ipsos quadraginta dies, dum scilicet Instranda prodiit, hoc cavum Virgo habitavit. Nec omni reliquâ vitâ ditior esse voluit, tametsi potuerit. Tres ab oriente Dynastæ ex apertis thesauris utique non vile aut minutum quid divino Infanti obtulerunt; regium fuisse munus nemo dubitaverit. Hi namque orientales Principes eo animo iter intenderunt in Bethlehem, ut novum Messiam & stellæ Dominum regiâ munificentia & quantis possent muneribus velut dediti subiecti venerarentur. Quod clarissimè Matthæus explicans: Et apertis, inquit, thesauris suis obtulerunt ei munera. ^b Magnum quid daturi, thesaurum dicimur expromere. Ita hic prorsus regiâ liberalitate caelestem puerum esse salutatum, illud *apertis thesauris* argumento est. Nihilominus Virgo beatissima volun-

taria

^a *Esdræ* 6.4.v.17. ^b *Matthæi* 6.2.v.11.

cap. IX. *cap. IX.* *ans: Ipla* *ominum.* *us est vel* *njux, iord*
irginis que *o inter pec* *metum ede* *are, extre* *mentum e* *spitium c* *piti nec vi* *bat; ad b* *equa brev* *dies, dur* *vum Virg* *ra ditior* *Tres ab ori* *is unque* *no Infanti* *us nemo d* *es Princep* *ethlehem* *e Dominu* *s possent* *ecti vener* *us explic* *s suis obru* *id datur,* *Ita hic pr* *puerum e* *auris arg* *beatissim*
Matth. 23
 taria Paupertatis suæ minimè oblita, dona quidem, mysterii gratiâ, non recusavit, sed ea paullo post in pauperes erogavit. Quod divus Antoninus explicatè asserens: Aurum, inquit, sibi oblatum à Magis non modicum, non sibi reservavit in posterum, sed pauperibus per Ioseph dispersit. Idem plurimum testimoniis firmitur. *a*

Aut certè, quod forsitan aliis placeat, divina Virgo regias gazas verecundissimâ manu libaverit tantùm, & è singulis donis exiguum quid acceperit. Alterutrum horum jam exploratæ veritatis esse credimus.

Quòd si Virginis lustrationem spectemus, mira Virginis paupertas cogitanda occurrit. Legis erat, ut agnus, aut certè, si facultates deessent, duo turtures pro infante substituerentur. Virgo mater eâ fuit Paupertate, ut non habuerit, unde agnum emeret aut offerret; ita columbulas duas attulit hominum egenorum sacrificium.

Et quantum Paupertatis habuit tristissima fuga in Ægyptum? Nullæ hîc præparationes præmissæ, nihil supellestilis in viam assumptum, nulla viatici mentio. Accepto tristi nuntio, mox ipsâ nocte fugiendum, & iter duorum mensium ingrediendum. In itineribus non pauca patiuntur vel divites, qui plenâ perâ turgentique marsupio viæ molestias solari queunt. Quid jam pauperibus fiet, quos nec crumena, nec focus, nec cella

a Bonaventur. in vitâ Christi c. 9. Testatur
Abulen sis c. 2. Matth. 9. 47.

cella sequitur. Hinc itinera pauperum mollestissima, laboris & miseriae plena: nec enim uspiam grati adventores sunt.

Nec in viâ tantum Paupertas Virginem comitata, quam in Ægypto ipsâ septennio toto nunquam deseruit. Cogitetur oblectro, quantum penuriæ, quantum & ceterarum arunarum fuerit tolerandum inter gentes tam barbaras, quarum dii crescunt in hortis, aut in pratis pascunt. Hic continua stabuli Paupertas, imò durior, tot annis Virginem exercuit.

Ad paupertatis culmen gradibus variis ascenditur: summus est, non superfluis tantum, sed & necessariis carere posse. Huc mater Domini pervenit, quæ sibi vel necessaria deesse non patienter solum, sed & hilariter tulit. Addidit semetipsam. Nec enim ipsa sibi pepercit, quæ inter alia relinquenda seipsam quoque numeravit, deditque humanæ genti vere de suo viaticum ad cælum, panem vivum.

Atque hanc paupertatem Virgo ritu hominum religiosorum promisso etiam votoque confirmavit, si sanctæ Brigittæ fides, quæ Virginem matrem sic loquentem sistit: Omnia, quæ habere potui, dedi indigentibus, nihilque nisi victum tenue & vestitum reservavi. Nulla mihi, nisi Deus, placuerunt. Ego semper in corde meo optavi, ut viverem ad tempus nativitatis ejus, si forè fieri mererer ancilla indigna matris Dei. Vovi etiam in corde meo, si esset ei acceptabile, observare virginitatem, & nihil

unquam

De
tam possi
vellet D
mea: qu
hil velle
meam vo
tauerunt i
amilia, &
osephus d
tribus a ju
n paupere
monte G
dum ded
iscum tu
pulo pau
s Atimath
unt & ali
mâ in se
lauri tant
lorem.
Post filii
e non
us annu
norum,
os viduis
curarun
Rev. Lar
ium. b
Ajunt
lymitane
ter, de que
Hanc filij
tantur,

Potuerunt itaque omnes sanctissimæ hujus familiæ, & ex eâ singuli, Christus, Mater, Iosephus dicere; Pauper sum ego, & in laboribus à juventute meâ. *b* Atque hanc suam paupertatem Christus suæque matris in monte Golgothæ orbi universo spectandum dedit, cum suas vestes pauperinas carnificum turbæ reliquit, cum matrem discipulo pauperi commendavit. Fuit Iosephus Arimathæus dives, fuit Nicodemus, fuerunt & alii, qui donum hoc mente gratissimâ suscepissent. Sed voluit Christus thesauri tanti custodem pauperem esse piscatorem.

a Revelationes S. Birgittæ l. I. c. 10. post
initium. b Psalm. 87. v. 16.

9. II,
Hanc filij, hanc & matris Paupertatem
imitantur, quibus & filius & mater in
unquam

Hanc filij, hanc & matris Paupertatem
imitantur, quibus & filius & mater in
lingua

242 PARS II. Cap. IX.

amoris est. Paupertas, ut eam Annus depingit, minimè truci vultu, sed humanissima est: neque enim aliud Paupertas, quàm *parvi possessio*, a Pauper enim est, non qui pauca possidet, sed qui multa non possidet.

Hoc mirum, & meritò culpandum, paupertatem & pauperes tam exosos esse divitibus, cùm tamen divites velut obesi boves, è reculis pauperum tanquam è pascuis pinguescant Ecclesiasticus disertissime hoc affirmans: Venatio leonis, inquit, onager in eremo: sic & pascua divitum sunt pauperes. *b* Non hìc pauperes illos deploro, quos opulenti opprimunt, & velut onagros leones devorant. Eò non expatiabimur, nimis amplius dicendi campus est, jam olim Abacuc id lugens: Taces, inquit, devorante impio justiore se, & facies homines quasi pisces maris. *c* Sicut enim minutos pisciculos lupus, & pullos gallinaceos accipiter necat: Sic, ut divus Iacobus apostolus loquitur, divites per potentiam opprimunt egenos. *d* Quotus enim quisque, ait Salvianus, juxta divitem pauper aut intactus aut tutus est. *e* Nimirum

Dente timetur aper, descendunt cornua cervum,

Imbelles dama si quid nisi prada sumunt.

Tondere pecus non deglubere oporteret; hi

a Seneca epist. 87. *fine* *b* Eccles. c. 13. v. 23.

c Abac. c. 1. v. 13. *d* Iacobi c. 2. v. 6.

e Salvian. de Provid.

f Ita etiam Martialis appellat epigrammatum
L4. epigram. 74.

hi autem ferarum ritu & pellem diripiunt, & ossa comminuunt. Sed istud hic non agimus; hoc unum cum Siracidâ mon- stramus, paupertatem & pauperes iniquis- simè prorsus divitibus exosos esse, cum di- vites non sint, si desint pauperes. Siste mi- hi vel unius pagi dominum: Vnde huic viro divitiæ, nisi à pauperibus pagi incol- lis? Tolle mapalia rusticorum & horrea, & hic dominus non erit dominus, sed ut ii, à quibus accipit, mendicus. Examina mihi priscorum dictum, an non verum sit: Pauperes plus diviti dant, quàm ab illo ac- cipiant. Ita prorsus pascua divitum sunt pauperes.

Argentum & aurum sunt duo magna mundi luminaria. *a* Argentum luminare minus, luminare majus aurum est. Solem olim & lunam adorabant Ægyptii, Persæ & Græci: argentum & aurum jam nemo non adorat. Hæc illa duo sunt luminaria, quæ non clarum duntaxat, sed & formosum, sed & sapientem, probum potissimum & san- ctum efficiunt.

*Scilicet uxore cum dote, fidemq; & amicos;
Et genus & formam reginâ pecunia do-
nat. b*

Qui numis caret, cui parvi est possessio, is nec nobilis, nec formosus, nec probus, nec sapiens, nec sanctus habetur. Hæc solis conveniunt divitibus; pauperis est, om- nium pedes extergere.

I 2

Nil

a Vide c. 1. Genes. v. 16.

b Horat. l. 1. epistol. epist. 6. ad Numicinm.

Nil habet infelix paupertas durius in se,
Quàm quòd ridiculos homines facit ---
Quintum quisq; suà numerò servat in arca,
Tantum habet & fides --- a

Hoc ipsum Hebræi sapientes indignan-
tur : Sapientia Pauperis contempta est,
quia verba ejus non sunt audita. *b* Nemp-
pe vox aselli, quod Italis verbum est, non
tollitur in cælum, nisi asellus sit aureus,
hoc est dives, quantumvis sit indoctus &
bardus. Nam testibus iisdem : Pauper lo-
cutus est sensatè, & non est datus ei lo-
cus. Dives locutus est, & omnes tacue-
runt, & verbum illius usque ad nubes per-
ducent; oracula loquitur. Pauper locu-
tus est, & dicunt, *Quis est hic?* & si of-
fenderit, subvertent illum. Hinc demum
illud divitis fastidium erga pauperes; Nam
sicut abominatio est superbo humilitas;
sic & execratio divitis pauper : *c* omnis
enim res

Virtus, fama, decus, divina humanaq; pulchritudo
Divitiis parent: quas qui construxerit, ille
Clarus erit, fortis, iustus, sapiens etiam & rex,
Et quidquid volet ----- d

Tanti est pauper, quanti est census quem
habet: cum ergo parum aut nihil habeat,
nihil erit. Id oculi satis loquuntur. Adest
pauper ad caussidici, ad iudicis fores, &
causam suam audiri rogat: jubetur expecta-
re. Quamdiu? dies, hebdomades, menses to-
ros.

a Iuvenal. sat. 3. circa med.

b Eccles. c. 9, v. 16. c Eccli. c. 13, v. 25. &
seqq. d Horat. l. 2. serm. sat. 3.

tos, nonnunquam & annos. Adest dives: jubetur mox ingredi; auditur quàm primum. Hoc solum? lite pauper plerumque cadit, evincit dives: Siquidem, quod Ecclesiastes dixit, Pecuniæ obediunt omnia. ^a Hæc divitis, hæc & pauperis fors est in rebus panè omnibus; illum extollit, hunc dejicit.

In pretio pretium nunc est, dat census honores,

Census amicitias, pauper ubique jacet. b

Sed non jacebit semper: stabit olim jacente & ardente divite. Eleganter & acutè de opulenti Augustinus in illud Psalmi; Laborabit in æternum, & vivet in finem. Labor ejus sine fine erit, vita ipsius habebit finem. Pauperes nostri cùm viderint divites in epulis quotidianis, in splendore & nitore auri & argenti, quid dicunt? Isti vere vivunt. Vivat; finiatur vita, labor non finietur. Quo modo vivebat ille, qui induebatur purpurâ & bysso, & epulabatur quotidie splendide, & jacentem ulcerosum tumidus contemnebat. Mutaverunt vices ambo: ille à januâ divitis sublevatus est in Abraha sinum; ille ab epulis splendidis missus est in flammam. Ille quiescebat, ille ardebat, satiabatur ille, iste sitiebat. Ille laboraverat in finem, viveret in æternum: iste vixerat in finem, laborabit in æternum. ^c

Hæ Christi leges sunt: illi qui hîc volunt habere vitam, vivent in finem, & laborabunt

l 3

^a Eccles. 10. v. 19 ^b Ovid. l. 1. Fastor.

^c August. tom. 3. in Psalm. 48. medio sermone, *mihi pag. 183.*

bunt in æternum, ii qui hîc laborant, in finem laborabunt, & vivent in æternum.

§. III.

Verè nunc laborant pauperes. Paupertas febris est continua, quam hæticam appellant. Ita Sophocli visum, qui egestatis molestias expendens: At mihi, ait, nullus videtur, quia pauper sit, vacare morbo, sed egrotare perpetim. Cùm enim pauperes assiduus labor urgeat, jam æstuant, jam algent, ita semper febriunt, hinc amaras sæpe sobrietatibus coguntur sumere: pauper ubique jacet. Hinc rapacium, avarorum, aliena invadentium, innocentes opprimantium adagio est: Quantum habebis, tantus eris. ^a

Hoc divus Iacobus graphicè ponens ob oculos: Si introierit in conventum vestrum, inquit, vir aureum anulum habens in veste candidâ: introierit autem & pauper in sordido habitu, & intendatis in eum, qui indutus est veste præclarâ, & dixeritis ei: Tu sede hîc bene; pauperi autem dicatis: Tu sta illic, aut sede sub scabello pedum meorum: nonne facti estis iudices cogitationum iniquarum? ^b Quæ cogitationes istæ? Hæ sunt: Opes ad omnia conducunt, inopia omnibus exosa; ergo inops opulento cedat. Deinde, dives juvare, commendare, extollere, ditare me potest, non pauper: illum ergo colam, non istum. Tertio, sui contemptum dives vlcisci potest, non pauper: illius igitur metuenda offensio, non huius. Quarto, quid

^a Aug. in Ps. 51. post med. ^b Iac. c. 2. v. 2. 3. 4.

quid expectem à paupere ? Igitur vale, mi pauper; tu dives salve. Quintò, & oneri pauper & dedecori esse solet perpetuâ mendicitate: dives honori est, & commodò: hunc ergo sequor, illū fugio. En cogitationes iniquas, en ratiocinationes falsissimas.

Epictetus eas insigniter refellens: Orationes hæ, inquit, non cohærent: Ego sum te locupletior, ergo sum te melior: Ego sum te eloquentior, ergo sum te præstantior. At illæ magis cohærent: Ego sum ditior, mea ergo pecunia tuæ præstat. Ego sum te eloquentior, mea ergo dictio tuam excellit. Tu verò nec pecunia es, nec dictio. ^a Totus in hanc sententiam Seneca concedens: Navis, inquit, bona dicitur, non quæ pretiosis coloribus picta est, nec cui argenteum & aureum rostrum est, sed stabilis, & firma, & juncturis aquam excludentibus spissa, ad ferendum incursum maris solida, gubernaculo parens, velox & consentiens vento. Gladium bonum dices, nec cui deauratus est baltheus, nec cui vagina gemmis distinguitur; sed cui ad secandum subtilis acies, & mucro munimentum omne rupturus. Regula non quàm formosa, sed quàm recta sit quæritur. Eo quondque laudatur, quod illi proprium est. Ergo in homine quoque nihil ad rem pertinet, quantum areret, quantum feneret, à quàm multis salutetur, quàm pretioso incumbat lecto, quàm pellucido bibat poculo, sed quàm bonus sit. ^b

14

Stul.

^a Epictet. Enchirid. c. 6.

^b Sen. epist. 76. ante med.

Stultus est, qui equum empturus, non ipsum inspicit, sed ejus stratum, phaleras, frenum attendit: sic est, qui hominem è veste aut conditione putat æstimandum. In homine laudandum est, quod ipsius est. Et si familiam habeat formosam, & domum pulchram, & arcam bene nummatam, nihil horum in ipso est, sed circa ipsum. Lauda in ipso, quod hominis proprium est, quod eripi non potest. Nemo nascitur dives: quisquis in lucem exiit, iussus est lacte & panno esse contentus: ab his initiis nos regna non capiunt.

Doctissimus Iudæorum Philo, in illud Exodi: Non facietis deus argentens, nec deos aureos facietis vobis. ^a Videtur mihi subesse hæc, inquit, & aliud præceptum utile moribus, avaros valde arguens, undecunque argentum & aurum sibi quærentes, & acquisitum tanquam Numen recondentes in penetralibus, totam suam felicitatem acceptam illi ferendo. Quia & illos reprehendens, qui cum non possint proprias divitias colere, quod his careant, alienas mirantur, non minùs avari, quàm illi priores: quos adoraturi manè ad ædes eorum tanquam ad sanctissima templa cursitant, bona perituri ab his quasi Numinibus. ^b

Hebræus rex Salomon è puro puto auro fusiles sex gradus fecit, ad regale solium conscendendum. Atque ut Regum fasti loquatur: Non est factum tale opus in uni-

versis

^a Exodi c. 20. v. 23. ^b Philo l. 1. de mon. c. 1. initio, mihi pag. 628.

versis regnis ; a si pretium simul & ars spectetur. Quamvis & alios reges , eos maxime, quibus argentum & aurum fuerat vernaculum , ex argento & auro fecisse scalas memoriae prodirum sit . Solium speramus in caelo sublime , deliciis plenum , in omnem aeternitatem stabile . Ad hoc tutissime itur per argenteos & aureos gradus , sed calcatos . Qui aurum & argentum non pectore gestat , sed pedibus calcat ad verae Paupertatis leges , is securissimus ad illud excelsum caeleste solium pertinet . Beati pauperes .

Ut autem veras Paupertatis divitias exacrius inspiciamus , eas ordine sub aspectum ponam . Hoc agam , ut quantum boni sub Paupertatis sordido palliolo lateat , nemini non perspectum sit . Per cetera capita ibo , & compendio rem summam complectar .

§. IV.

I. *Paupertas nil mali habet* . Hic vulgi sensus est , nescio quid mali paupertate abditum latere . Error est , & falsissima calumnia . Romanus sapiens luculente : Paupertas , inquit , nulli malum est , nisi repugnantibus plurimis parasse divitias , non finis miseriae fuit , sed mutatio . Hoc ipsum confirmatius asserens : In paupertate , ait , nil mali esse intelligit , quisquis modo nondum per venit in insaniam omnia subvertentis avaritiae at-

1.5

que

a 3. Reg. c. 10. v. 21.

b Seneca epist. 123. sen penult. sine.

que luxuria. Quantulum est enim, quod in tutelam hominis necessarium sit? & cui deesse hoc potest, ullam modò virtutem habenti? ^a Sed nec ulli paupertas dedecori est. Minutius Felix verissimè. Quòd plerique, ait, pauperes dicimur, non est infamia nostra, sed gloria; nec pauper est, qui non eger, qui non inhiat alieno, qui Deo dives est, ^b Paupertas nullis invitis ac recusantibus non gravis & indecora. Et ille verè pauper est, qui nescit paupertatem ferre. Non malum est pauperem esse, sed nolle esse. Enimverò tam non solum pretiosa, sed & formosa visa est priscis sapientibus Paupertas, ut Rex Macedo panè orbis dominus dixerit: Si Alexander non essem, Diogenes esse vellè. ^c Dolio eoque parum integro Cynicus iste philosophus pro domo usus est; supellex domus istius vile poculum fuit. Sed cùm Diogenes rusticum cavis manibus bibentem vidisset, seipsum superfluum supellestilis, damnavit, poculum quoque abiecit tam rerum omnium egenus, quàm omnium dominus. Omne tulisset punctum hic paupertatis cultus, modò causam habuisset meliorem.

At in his videre est, quàm pulchra sit virtus ipsa, cujus vel umbra tantum habet pulchritudinis. Hinc plurimi Philosophiarum sectatores, nec obscuri nominis, usque adeo divitias contempserunt, ut non modò aliunde oblatas non admiserint, sed eas etiam

quas

^a Idem Consolat. ad Helviam c. 10.

^b Minut. in Octavio.

^c Plutarch. orat. 1. de fortunâ Alexandri.

quas à pa
publicari
tes nihil
dit. Vno
tuit, sibi
Nec ta
hec virtu
alioqui
Phocio
peratores
sprevit,
xander d
diarit,
Hinc int
quæstio
tion, qu
Non
Aus est
nobilit
nulos, n
orname
conjug
non tal
sed Ph
nienfui
Iam v
esse aut
ri, non
sumptu
nitium
cusasse
Imperi
II. A
paullo

quas à parentibus jure habuissent, sponte publicârint. Inter hos Democritus Abderites nihil demum præter ingenium possedit. Vnde aliis quidem pauper videri potuit, sibi reverà ditissimus fuit.

Nec tantum in Philosophorum scholis hæc virtus hæsit: maximos belli duces (quod alioqui rarissimum) sui amore implevit.

Phocion Atheniensis inter maximos Imperatores numerandus, usque adeò divitias sprexit, ut grande auri pondus, quod Alexander dono miserat, pertinaciter repudiârit, testatus se non egere auro regio. Hinc inter Græciæ sapiêtes diu de hoc viro quaesitum, majorne Alexander esset, an Phocion, qui aurum Alexandri contempserat.

Non imparem vir iste sêque dignam natûs est conjugem. Huic cum matrona nobilissima è suis cimeliis torques, annulos, monilia, ceteraque muliebris mundi ornamenta monstrâisset: modestè Phocionis conjux subridens: At meus, inquit, ornatus non talis; ab auro & gemmis pauper est; sed Phocion me ornat jam vicies Atheniensium Imperator.

Iam verò si malum ullum in Paupertate esse aut vitium arbitrati essent maximi viri, non Publicolæ, non Menenio funeris sumptus defuisset, non Curius aurum Samnitium, non Fabius, quod Pyrrhus dabat, recusâset. Peperit continentia illa Romanorû Imperium, luxus & avaritia perdiderunt.

II. *Paupertas lata est & hilaris.* Is, quem paullo antè laudavi, illustrissimus testis

Si vis scire, inquit, quàm nihil in paupertate mali sit, compara inter se pauperum & divitum vultus. Sapius pauper & fidelius ridet: nulla sollicitudo in alto ^a est: etiamsi qua incidit cura, velut nubes levis transie. Horum, qui felices vocantur, hilaritas ficta est, aut gravis, & suppurata tristitia: & quidem gravior, quia interdum non licet palmam esse miseros, sed inter arumnas cor ipsum exedentes necesse est agere felicem. ^b

---- Bene paupertas

Humili tecto contenta latet;

Quatiunt atra saepe procellae. c

Liceat hinc paullo prolixius sinceram Paupertatis lætitiā sub aspectum ponere

Fuit urbis primas, qui è regione fabri ferrarii habuit Faber summo manè & antelucio incudem urgere, malleum rotare, ferrum tractare, tundere, limare, lavigare, interea unā cum servis lætissimus esse, ridere sæpissime, cantillare assidue. Contrā summas ille secum seriò putare, ecquid tandem id causā esset, quòd ipse, divitiis cū abundaret, deliciis assueret, honoribus excelleret, rarò tamen lætus esset, rariùs rideret; ille verò è Vulcani prosapiā sterops in tantā egestate sapius & sincerius rideret, cachinnaretur etiam, & risu diffunderet; in tantis porrò laboribus cantitaret perpetim, in tantā cibi somniq; parsimoniā nunquam non hilaris esset, nullā sollicitudine concuteretur, quem & curæ velut nubes transirent.

^a In imo & profundo pectore.

^b Seneca ep. 80 post med, c Seneca Thyestes.

rent. Quare fabrum hunc tacito suffragio
 beatiorem judicavit seipso, hominisque ad-
 eundi & colloquendi quæsit opportuni-
 tatem. Igitur in opus certum manus illius
 conducturus, ipse lemniam officinam adit,
 adstat, sermones varios miscet. Faber brevia
 responsa cantinuculis subinde distinxit. **a**
 Quærit tandem otiosus ille stator, ecquid
 posset totos soles ita latus, ita & musicus
 transigere? Cui faber: Mi domine, inquit,
 nulla mihi cura curæ est, præter meum hunc
 laborem, quo ubi defungor, mercedem re-
 cipio; die festo me vino plusculum invito:
 cetera omnia Deo Divisque committo. Et
 quia ego opes nullas habeo quas augeam,
 nullas etiam habeo quas perdam. Ita nec
 bella metuo, nec fures, nec latrocinia: panis
 meus à muribus tutus est: opes meæ nec
 naufragia timent nec incendia: ego, con-
 jux, liberi, ferro lanæque vivimus. Ergone,
 ait dives ille, Plutum & lætitiā in conju-
 gium non posse convenire putas? Sanè, ait
 faber, nam divitem, qui serio rideat, rarò vi-
 deas: curis ille, uti vermiculis caseus, canis
 pulicibus, pediculis mendiculus, usque &
 usque fatigatur, obsidetur, corroditur. Tacet
 ad hæc dives; domum redit, sibi que de in-
 ventā tandem veritate gratulatur: die poste-
 ro ad eandem officinam redit, resalutat,
 colloquitur; dūmque hominem labori ma-
 ximè intentum putat, marsupium, quod

I 7

nu-

a Bab ihm kurze antwort / vnd sang bald
 wider ein Gsäzlein drem. Verba Auctoris.

254 PARS II. Cap. IX.

numis turgidum adferebat, occultâ & lentâ manu juxta sedentis scamnum in terram submittit, sic demum domum repetit. Manè deincipiti faber, dum ad luculentum focum sudat, casu crumenam cernit aureâ monetâ pręgnantem. Expavit primo auri aspectu, ut qui ferrum tantum tueri didicisset hætenus: dubitat, unde aurea illa fortuna in illas sese latebras insinuasset, dein & cum uxore deliberat, quid faciendum tam inexpectato fortunio, in quos usus tantum auri erogandum. Ita varias in curas, Suffetii instar, faber iste distrahitur, atque animum nunc huc celerem, nunc dividit illuc,

*In partēsque rapit varias, pērque omnia
versat. a*

Sed & metus alternantem subit, ne forsā per hanc fortunam, si illa patefiat, devolvatur in magnum infortunium. *b* Atque ita dum has curas coquit sub animo, solitarum cantionum obliviscitur, & jam aliquot dies consueta symphonia à vicino non est audita; dixisses elinguem aut mutum redditum, instar ranæ, quæ certo anni decursu conticescunt. Dives ad fabrum redit, reveritque hominem cogitationibus & curis immersum, sepultumque, subindèque etiam altè ingemiscentem. Quærit tandem, quid id esset contra morem morosior, magisquæ reticus? Subitum, inquit, fortunium affli-

xeritne

a Virgil. l. 4. Æneid. ante medium.

*b Es dörffte ihn wol S. Vettm b'scheissen/
Auctoris verba.*

xeritne an beârit, nondum satis dispicio. Et me, inquit optimas, subitum infortunium mactavit: peram perdidit plenam auro. Et hanc ipsam, ait faber, in officinâ meâ, aut huic simillimam reperi, nec scivi anxius & anceps quid illâ agerem, & cum dicto in manus domini restituit, & protinus vocem recepit, cantavitque, ut antè liberrimè; meruitque tam sincera fides ut marsupium suum primas nonnihil depleret apud tam candidum in tantâ fuligine fabrum. *a* Nemo jam miretur Anacreontem Philosophum, qui post acceptum à Polycrate Samiorum tyrânno pecuniarium munus tres noctes insomnis egit, ideoque pecuniam retulit, cum dicto: Pecuniâ malo quàm somno carere. *b* O mortales quid indigesto per acervos auro, quid avaris fertilium annorum curis confiditis, futuri beatiores, quò paucioribus contenti? Lata est Paupertas & sincerè hilaris.

III. *Paupertas scientiis & artibus aptissima.* Jam notum illud: Paupertas non tantum excolit, sed & excogitat artes. Non erravit Diogenes, qui Paupertatem grande ad Philosophiam esse præsidium dixit. Orbem obi, & vix ullos divites seriò doctos reperies. Ubi imperant divitiæ, ibi plerumque exulant litteræ. Ipsi jam infantes & pueri in scholis hoc ignaviæ suæ mantelum habent: Non studemus, inquirunt, farinæ.

a D. Guarinonius l. 2. de abominand. humana gentis c. 5. fine.

b Guicciardin. in horu Relaxat. pag. 216.

256 PARS II. Cap. IX.

farinæ. a Aulas & curias obi, & videbis, do-
ctissimum quemque fuisse olim pauperem;
ingenio & industriâ emeruisse. Optimè sen-
sit Themistocles, qui maluit virum pecu-
niis indigentem, quam pecunias viro. Phi-
losophiæ nutrix, scientiarum & artium ma-
ter Paupertas. Optimè dixit Romanus scrip-
tor: Potest consolari pauperes Attilius,
sed multo magis docere locupletes, quam
non sit necessaria solidæ laudis cupidini,
anxia divitiarum comparatio. b

a Dörffen uns nit nähren mit studiren; bes-
gehren nicht Doctor zu werden. P ja/ so bleibst
halt vngeschickte Dörpel.

b De Attilio Colarino Valerius Max. l. 4.
cap. 4.

§. V.

IV. Paupertas dives est. Paradoxum hoc
videatur non nemini; sed istud ad veri re-
gulam examinemus, & suus assertioni co-
lor stabit. Verissimè dixit Annæus: Cui
cum Paupertate bene convenit, dives est.
Non qui parum habet, sed qui plus cupit,
pauper est. Quid enim refert, quantum illi
in arcâ, quantum in horreis jaceat, quan-
tum pascat, quantum feneret, si non acqui-
sita sed acquirenda computat? Quis sit di-
vitiarum modus, quæris? Primus, habere
quod necesse est: a proximus, quod sat est. b
Cui quod satis est, satis non est, nihil ei sa-
tis erit. c

a Quantum scilicet natura requirit, ut pos-
sis vivere. b Ut commodè possis vivere,

c Seneca epist. 2. sine.

De Conc
Augustinus
non habeb
Quas divit
Scriptura: I
vitiarum e
Tanquam
dentes, a
reat parti
reat, qui to
Lydwina
octo annos
pauperiem
bat: Satis
contentus
communes
tamen eun
militariz
ago, & co
Ergo ve
rum est, d
tum, quo
so. tom. 2
tarum di
inquinatio
ventrem a
est ambitio
desinat, n
sunt luxur
turitatem
a 2. Cor.
b Aug.
c Vide Pr
E. u. man
apula. e

De Concione ditissimo verba faciens Augustinus : Nunquid ipse Paulus, inquit, non habebat divitias ? Habebat planè. Quas divitias ? De quibus dicit alio loco scriptura : Fideli homini Mundus totus divitiarum est. Audi & ipsum confitentem : Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes, *a* Qui vult ergo esse dives, non hæreat parti, & totum possidebit : illi inhæreat, qui totum creavit. *b*

Lydwina virgo non solùm ipsos triginta octo annos ægrota, *c* sed etiam pauperrima pauperiem ejus miserantibus dicere solebat : Satis abundat, qui eo, quod habet, contentus est. Et si mihi cum hominibus communes non sunt divitiæ & deliciae, sunt tamen cum multis communes paupertas & miseria, quibus ego abundans Deo gratias ago, & conquiesco. *d*

Ergo verissimè dictum : Nunquam parum est, quod satis est ; nunquam multum, quod satis non est. Et certè si Chrysostomo credimus : Avarus dives à paupere tantùm differt curis, neglectu Dei, corporis iniquatione, & animi perditione : Nam ventrem aequè uterque satiat. *e* Fames non est ambitiosa ; contenta est desinere ; quod desinat, non nimis curat. Hæc tormenta sunt luxuriæ : querit illa quomodo post saturitatem quoque esuriat ; quomodo non

a 2. Cor. 9. 6. v. 10.

im-

b Aug. in Psal. 48. post init. mihi pag. 181.

c Vide Prologum. *neum* c. 2. §. 49. *d* Ioan.

Brugman in vitâ ipsius. Lippeloo rom. 2. 14.

Aprilu. *e* Chrysost. hom. 40. in epist. 1. ad Cor.

impleat ventrem, sed farciat; quomodo sitim primâ positione sedatam revocet. *a* Si non nisi dominicum panem, & farilem caponem in cibum admittis, sanè non esuris. Sed neque sitis, si pertinere ad te iudicas quàm eleganti manu, aut quàm perlucido poculo vinum tibi ministretur. Famis & siti panis etiam cibarius & aqua medentur. Si ad naturam vivas, nunquam eris pauper. Quisquis se ad id, quod natura exigit, composuit, non tantum extra sensum est paupertatis, sed extra metum. Pecunia sola non facit divitem; imò contra, nulli non maiorem sui cupiditatem incutit. Vis fugere paupertatem? exue cupiditatem. Non invenistè Beda: Pauper in cellâ, dives in conscientiâ, securior dormit in terrâ, quàm auro dives in purpurâ. *b*

V. *Paupertas sanitatis mater.* Optimè dixerant veteres: Pauperi ut ægrotet, non est otium. Divites vix unquam è toto sani sunt. Nec mirum. Cum pace vestrâ, ô divites, dicam vobis, unde tot morbi vos infestent. Nimius somnus, nimius cibus, nimius potus, & otium, hæ morborum sunt origines, hæ seminaria continuæ invaletudinis. Medicorum scitum est: *Somnus humectat.* Quando jam adeò liberaliter & in multam lucem dormitur, corpora nimis fluida, & humoribus malignis obnoxia redduntur. Taceo alia somni prolixioris damna, Medicis non ignota. De cibo potuque nimio res lon-

a Sen. epist. 119. med.

b Beda in 2. ad Corinth.

ongè certis
mè pronun
micas a D
corum sena
arsonu defe
divites plex
aut nihil la
ægrotant.
herumque
Phœbus,
quamvis t
ant, & o
postero di
illis orium
signarios fa
victores, a
vix unqua
per opulen
novimus,
vitum all
transcript
podagram
Quod C
incutians
robur, tu
Neque ita
excedere
lasciviâque
omnes fac
Quod
nium prop
invenies.
(qualu est

a Ecclesiæ

longè certissima est. Et Siracides apertissime pronuntiat : In multis escis erit infirmitas *a* De otio jam pridem omnis Medicorum senatus statuit : *Vbi laboris & exercitationis defectus, ibi copia morborum.* At verò divites plerumque multum vorant, parùm aut nihil laborant, hinc necessario sapius ægrotant. In egenorum ædibus vix semel iterùmque per annum ridet benignior Phœbus, & mensa structior invitat. Et quamvis tunc pauperes plus æquo ingerant, & obbibant largiùs, id omne tamen postero die laboribus discutitur; non est illis otium, ut ægrotent. Vide ferrarios & lignarios fabros, vide seutores, cæmentarios, viectores, aliosque mechanicos opifices, qui vix unquam ægrotant; at verò panè semper opulenti. Et nunquid non ipsi quosdam novimus, qui ubi divitias perdidierunt, è divitum albo in mendicorum numerum transscripti, simul & sævam arthritidem aut podagram infestam felicissimè amiserunt?

Quod Chrysostomus è cathedrâ sapius inculcans : Satietas, inquit, tum corporis robur, tum animi minuit fortitudinem. Neque ita fluviatorum fluctuum vis ripas excedere *b* & convellere solet, ut deliciæ lasciviæque bonam valetudinem, & vires omnes facillè subtrahit.

Quod si Medicos interrogaveris, omnium prope morborum causas inde ortas invenies. Vilis, & tenuis, & simplex mensa (*qualis est pauperum*) bonæ valetudinis ma-

ter

a Eccli. c. 37. v. 33. *b* Fors, excedere.

260. PARS II. Cap. IX.

ter est, ita eam Medici appellârunt: & non ad satietatem crapulari, sed sobriè vesci, sanitatem & sanitatis parentem; contrâ satietatem morborum ipsâ medicâ arte incurabilium causam dixerunt. Quod perspicuum est. Siquidem pedum, capitis, oculorum, manuum ægitudines, paralytis, hydropisis, icteros, febres longæ & acutæ, & plures id genus morbi, neque enim vacat in præsentia omnes enumerare, non ex modico & temperato victu, sed voracitate & crapulâ ingenerantur.^a

His confirmandis: An non videtis quotidie, inquit, ex sumptuosis mensis & immodicâ ingluvie, infinita morborum genera induci? unde podagræ? unde capitis dolores? unde corruptorum humorum abundantia? unde innumeri alii morbi? nonne ab intemperantiâ & largiore vini ingurgitatione? ^b

Ab hoc malo egenorum hominum plurimi planè immunes sunt, cùm anno toto non plus vini gustent, quàm quantum Cereris libabatur, cui nefas vino facere: In ditiorum ædibus plus vini effunditur, quàm multi pauperum aliquot annis videant.

Nihilominus valetudo in pauperrimorum quorumque tuguriis & casis suavius habitat, quàm in opulentis domibus. Et quamvis opulenti homines tota pænè pharmacopolia exhauriant, nihilo tamen saniores sunt, quàm quibus fames est familiaris-

simâ,

^a Chrys. tom. 3. hom. 21. in c. 2. Ioan. mihi p. 91.

^b Idem tom. 1. hom. 10. in c. 1. Gen. mihi p. 51.

simâ, qu
quàm vi
nūs sanu
corum u
mater Pa

VI. P
Ad bene
Pauperta
tix. Id
strat, tur
qui nequ
re voluer
ritatem,
Auda
care ani
peri fini
fieri fin
sensisse
illud est
Pauperta
nec iis in
differim
sus, sed t
afficeren
gistra mo
pertas. Pa
maximè
tiam. P
se offere
bus, inq
tur rigid

a Sen. ep.

finis, qui plerumque non magis pharmaco
quàm vino utuntur. Plerumque nemo mi-
nùs sanus est, quàm qui continuo pharma-
corum usu fulcire vult sanitatem. Sanitatis
mater Paupertas.

§. VI.

VI. Paupertas virtutum nobile gymnasium.

Ad bene beatęque vivendum longè aptior
Paupertas quàm largę affluentęque divi-
tię. Id cùm ipse vitę usus facilè demon-
strat, tum sapientium virorum documenta,
qui neque habuerunt quidquam, nec habe-
re voluerunt: vel quia id tutius sit ad secu-
ritatem, vel quòd ad virtutem aptius.

Audaſter dixit Seneca & verè: Si vis va-
care animo, aut pauper sis oportet, aut pau-
peri similis. Non potest studium ſalutare
fieri ſine frugalitatis curâ. *a* Tantò rectius
ſenſiſſe credendus Diogenes, cujus eſſatum
illud eſt: Compendioſa legum obſervatio,
Paupertas. Sed multò amplioribus titulis,
nec iis inanibus, gaudet hæc virtus de quâ
diſſerimus. Præſci ſapientes, ut meritò pro-
ſus, ſed tamen ſuccinctâ laude Paupertatem
afficerent, hoc illi ſcripſerunt elogium: *Ma-
giſtra morum & conſanguinea virtutum Pau-
pertas*. Paupertas omnigenas virtutes docet,
maximè tamen manſuetudinem & patien-
tiam. Pauperum manſuetudini in teſtem
ſe offerens Salomon: Cum obſecrationi-
bus, inquit, loquitur pauper, & dives effabi-
tur rigide. *b* Addit: Melior eſt pauper, qui

a Sen. ep. 17, med. b Prov. c. 18, ſ. & c. 19, v. 1.

ambulat in simplicitate suâ, quàm dives torquens labia sua, & insipiens. Patientia magistram esse paupertatem, res testatissima. Christus suos animans: Beati eritis, inquit, cum vos maledixerint homines, & persecuti vos fuerint. ^a Sed quo clypeo, Domine, tuos munis ad injurias omnes tolerandas? nec enim illis xneum corpus, nec ferrea genua, nec adamantinum pectus est? In patientiâ vestrâ, inquit, possidebitis animas vestras. ^b Sit ita, sed quo pacto tam patientes erunt?

Si discant esse pauperes:

Cantabit vacuus coram latrone viator. C

Unde, obsecro, tam lata tot Martyrum patientia? Rapinam bonorum suorum, ut divus Paulus loquitur, cum gaudio susceperunt: ^d Qui didicit opes contemnere, jam novit calamitates perferre. Castissimus Josephus, ut pudicitiam retineret, pallium dimisit: Christianus animus pecuniam mavult perdere quàm patientiam. Et quemadmodum is, qui cum tauro in Circo componitur, ^e hoc laborat, ut pallio in bestia caput objecto primùm oculos expugnet, chetior enim illi est vita quàm pallium: ita qui contra diabolum luctatur, omnium primò suum sibi pallium detrahit, divitias spernit: hinc hilaris patientia, hinc facilis pugna, hinc illustri victoria.

Tres Hebræi juvenes, quòd statuam auream,

^a Matth. c. 5. v. 11.

^b Luc. c. 21. v. 19.

^c Juvenal. sat. 10. v. 22.

^d Hebr. c. 10. v. 34.

^e In Hispaniâ fieri solet.

D
ream, quan
prono corpor
centum rogu
tem familiar
non tantum
sed nec capil
baverit. Eleg
mus a explica
tuam Mamm
non desiderat
profectò in a
in patientiâ s
trentia paup
Sic magistra
tutum est pau
Sed objicia
præcipitum
fuisse, nisi d
famem vinc
eritne vane
pertatis vitu
mè, quibus m
qui otiosi m
& illud veteru
Plus opum
Certissimum
vita monstra
ferè dubium
unum viru
hibet Paupert
inter quos vi
mixtus,
^a Chrys. hom
^b Psal. 9. v.

ream, quam Nabuchodonosor erexerat, prono corpore venerari noluiſſent, in accenſum rogum præcipitati ſunt. Tam autem familiarem ſibi habuerunt ignem, ut non tantum non corpora, ſed nec veſtes, ſed nec capillos eorum vel leviter ignis libaverit. Eleganter iſtud, ut ſolet, Chryſoſtomus *a* explicat hoc ſenſu: Qui auream ſtatuam Mammonæ non adorant, qui divitias non deſiderant, qui paupertatem amant, hi proſectò in afflictionum flammis tuti ſunt; in patientiâ ſuâ poſſident animas ſuas. Patientia pauperum non peribit in finem, *b* Sic magiſtra morum, ſic conſanguinea virtutum eſt paupertas.

Sed objicias: Paupertas multis in vitia præcipitium fuit. Multarum caſtitas in tuto fuiſſet, niſi eam prodidiſſet paupertas. Ut famem vincant, pudicitiam vendunt. Nihil evincis vane argutator, hoc enim non paupertatis vitium, ſed pauperum, eorum maxime, quibus malè convenit cum paupertate, qui otiaſci malunt quàm non eſurire. Sed & illud veterum nôſti:

Plus opum cauſſa delinquunt divites quàm pauperes, c

Certiſſimum eſt, divitias longè pluribus ad vitia monſtrare viam, quàm egeſtatem. Nec ferè dubium illud, è centum divitibus vix unum viræ integræ reperiri; contrarium exhibet Paupertas, quæ centum ſuorum ſiſtit, inter quos vix unus improbæ vitæ ſit immixtus.

a Chryſ. hom. 22. ad pop.

b Pſal. 9. v. 19. c Trochaic. ver.

Iter

Iter fecerat sanctus Antoninus Florentinorum Archiepiscopus, cum in viâ rem mirâ conspicatus est. Vile tugurium transeunti se objecerat, in cujus tecto Angeli spectabili formâ se visendos præbuerunt Antonino. Hanc domum omnino sibi lustrandam censuit vir sanctus. Ita ingressus, viduam & tres unâ filias reperit; omnes veste lacerâ & nudis pedibus instabant operi. Hic animus Antonini, ut solebat, totus in miserationem liquefcere, & de largiore stipe cogitare, prius tamen in pauperrimâ illius familiæ mores inquirere; ubi è vicinis intellexit honestas & oppidò laboriosas esse virgines, sed egenas, largissimis eleemosynis subvenit non levandæ solum inopiæ, sed vitæ deinceps commodiùs instruendæ. Post aliquantum temporis illac iterum transcundum fuit Antonino, cum ecce aliud spectaculum, & priori longè dissimillimum objicitur. Neque jam Angeli, sed demones tectum insidebant. Hoc ab inferis prodigium causâ fuit Florentino Pontifici studiùs in eam familiam indagandi. Igitur à vicinis sciscitatus est, qui se gererent viduæ illius filia. Omnium eadem vox erat, sic enim vicini loquebantur: Bonæ virgines largissimis eleemosynis adjunctæ ad otium deflectere cœperunt; lanificium negligunt, in veste delicias quærunt, mensam subinde lautiozem instruunt, pietatem minùs colût, templa rariùs adeunt; verbo, jam aliæ sunt, neque ampliùs cum inopiâ pugnant, sed otio admissò sectantur vitia, & En quales

a Zasl. Lippel. 2. Maii. hospi-

spies exclusâ
Sopor, luxus,
II. Pauperum
es liquet. Bea
n ipsorum est
omittitur qui
posidebunt e
ator, filii Dei
velut præsen
regnum caloru
ardus: Paup
quàm datur
locum. Nam et
missam post
um, alean
itudinem jam
forum est regn
hi verba, qu
s hominis Hi
striam expressi
de regno Galli
spaniz: de solo
regnum Hispa
III rectè affir
tiz: de solo I
tus est regnum
s etiam Dyna
m licet dicere:
monia, seu Hisp
discriminis est
ditum. Ut e
Matth c. 5. v
ventu Dom. m
ent, cum hac ser

Antoninus Episcopus, cum in via
Vile tugurium
ius recto Angel
dos præbuerant
omnino sibi
us Ita incessus
s reperit; omne
ibus instabant
ut solebat, non
ere, & de largior
en in pauperum
purere; ubi e
ppido laborio
gillimis eleme
solum inopia
ius instruenda
ilac iterum
no, cum ecce
longè dissimili
Angeli, sed d
hoc ab inferis
entino Pontific
m indagandi.
qui se gerere
um eadem vox
antur: Bonæ vir
is adjuvæ ad o
anificum negli
ent, mensam tu
ietatem minus
verbo, iam aliz
nopia pignant
ut vitia, En q

hospites exclusâ paupertate domum sub-
eant; sopor, luxus, omne genus vitiorum.

VII. *Paupertas celi domina.* Ex ore Chri-
sti res liquet. Beati pauperes spiritui, quo-
niam ipsorum est regnum cælorum, a Cete-
ris promittitur quidem præmium, sed futu-
rum: *possidebunt terram, consolabuntur, satu-
rabuntur, filii Dei vocabuntur, &c.* At paupe-
ribus velut præsentissimum datur, *ipsorum
est regnum cælorum.* Hinc ausus dicere
Bernardus: Paupertati non tam promitti-
tur, quàm datur: *b* Regnum cælorum est
ipsorum. Nam etsi hæreditatem hanc opu-
lentissimam post mortem, prout ceteri bea-
torum, adeant, ob maximam tamen illius
certitudinem jam dari, jam data dicitur:
Ipsorum est regnum. Attende, quæso, Do-
mini verba, quàm ea Paupertati faveant.
Nos hominis Hispani, Galli, Poloni terram
patriam expressuri, recepto more dicimus:
Est è regno Gallia, è regno Polonia, è regno
Hispania; de solo Philippo IV. dicitur, ipsius
est regnum Hispania; de solo Sigismun-
do III. rectè affirmatur, ipsius est regnū Po-
lonia; de solo Ludovico XIII. asseri potest,
ipsius est regnum Gallia: *c* de aliis omni-
bus etiam Dynastis & Principibus hoc so-
lùm licet dicere: sunt è regno seu Gallie, seu
Polonia, seu Hispania. Tantum autem in eâ
re discriminis est, quantum inter regem &
subditum. Ut ergo Christus pauperes non
esse

a Matth. c. 5. v. 3. b Bernard. serm. 4. de
Adventu Dom. med. c Hi reges in his regnis
erant, cum hæc scriberem.

266 PARS II. Cap. IX.

esse cives solum, sed esse reges cali ostendat, non eos esse de regno calorum, sed eorum ut regum, calorum regnum esse pronuntiavit.

Hinc & illud Christus summo pauperum honore dixit : Facite vobis amicos de mammonâ iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. ^a

Sed quid ais hîc, Domine ipsi ne alios recepturi sunt in calum ? Hoc quidem tui muneris est; aliorum verò recipi à te. Id sanè negari non potest. Verùm ad eam pauperes evekti sunt gloriam, ut veluti reges in cæleste regnum eos admittant, quos bene de se meritos agnoverint. Neque verò Christus dixit, ambite Pauperum gratiam, ut, postquam mortui fuerint, recipiant vos illic, quò ipsi ante vos prævenerint. Non hoc; sed postquam vos defeceritis, ipsi etiam num superstites, ipsi adhuc in terrâ gementes, & mortis debitores in regnum introducant immortale. Quid jam amplius egemus testibus ? *Paupertas cali domina.* Ambrosii dictum est : Qui contemnit sæcularia, merebitur æterna. Ejus rei veluti causam assignans Augustinus : Est enim, inquit, paupertas regni cælestis præmium. ^b

^a Luc. c. 16. v. 9. ^b Aug. tom. 10. serm. 28. de verbis Apostoli.

S. VII.

VIII. *Paupertas Christo charissima.* Hanc enim primo in orbem ingressu tanquam matrem arctissimè complexus. De quo

Ber-

De P
Procedus : a l
inveniebatur
& superabu
erat homo p
et alius concu
parib; & ne
propter pretio
epi velut è
Fili hor
tem : hic ve
tam, delicias
pauper sum
ego, & in h
cie cor cald
Rupem indu
negligit.
factas est,
nos divites
periti Rom
vilissimò B
cellos in sta
Augustus.
ius, infans d
pauperes div
omnem mor
tis ipse : Spi
propter qu
pauperibus. r A
constanti
pauperim
tis eunas, v
qua calida nas
a Bern. serm. 1.
b Cor. c. 8. v. 9.

Bernardus : 4. In cælis , inquit , paupertas non inveniatur : porro in terris abundabat & superabundabat hæc species , & nesciebat homo pretium ejus. Hanc itaque Dei filius concupiscens , descendit , ut eam eligat sibi , & nobis quoque suâ æstimatione faciat pretiosam. Sic nascens Christus è præsepi velut è cathedrâ concionatur , & clamat : Filii hominum , ut quid diligitis vanitatem ? hic vel ab infante discite divitias , fastum , delicias contemnere. Discite à me , quia pauper sum & humilis corde : pauper sum ego , & in laboribus à juventute meâ. Discite cor cælo figere , ambire cælestia.

Rupem induit , qui concionem infantis hujus negligit. Quoniam propter nos egenus factus est , cum esset dives , ut illius inopiâ nos divites essemus. *b* Sedebat in celso imperii Romani solio Augustus , jacebat in vilissimo Bethlehemi stabulo Christus ; at celsior in stabulo Christus , quàm in solio Augustus. Atqui ditissimus hic mendicus , infans divinus idèò in orbem venit , ut pauperes divinissimis suis concionibus ad omnem morum sanctitatem formaret. Testis ipse : Spiritus Domini super me , inquit , propter quod unxit me , evangelizare pauperibus. & Atque ut iis amorem paupertatis constantiorem persuaderet , ipse omnium paupertimus esse voluit. Videte nascentis cunas , videte lectulum morientis ; aqua calida nascenti deest , frigida morienti.

m 2

Reli-

a Bern. serm. I. in Vigiliâ Nativit. Dom. fine.

b Cor. c. 8. v. 9. c Luc. c. 4. v. 18.

268. PARS II. Cap. IX.

Reliqua omnis vita inter Paupertatis amplexus acta : Nimirum vulpes foveas, & volucres cæli nidos habebant, non habebat rerum conditor, quò caput reclinaret. *a* Hic ego cum Bernardo voce quàm possum contentissimâ proclamo : AVT ISTE FALLITVR, AVT MVNDVS ERRAT. *b* Falli non potest Christus paupertatem complexus, ergo errat mundus paupertatis inimicus.

a Matth. c. 8. v. 20. Luc. c. 9. v. 58.

b Bern. serm. 3. de Natali Christi, med.

§. VIII.

IX. Pauperes Deo singulariter commendatissimi, ut rectè dici possint peculium Dei. Idcirco regum maximus ingenti fiduciâ Deum allocutus : Tibi, ait, derelictus est pauper, orphano tu eris adiutor. *a* Et tanquam certus hujus in pauperes favoris : Oculi ejus, inquit, in pauperes respiciunt. *b* Rarissimi sunt in orbe, qui pauperum curam gerunt. Nec tacuerunt hoc humanæ gentis vitium Poëtæ, qui pauperum sortem variè deplorârunt. Vetus Satyricus jure sic queritur :

— Vltimus autem

Ærumne cumulus, quod nudum, & frustra rogantem.

Nemo cibo, nemo hospitio rectòq; juvabit. *a*
Nec Bilbilitanus vates hanc erga pauperes inhu-

a Psal. 9. v. 34. *b* Ibid. v. 29.

c Juvenalis sat. 3. v. 210.

DE
inhumanitate
Semper eris
Dantur
Abi pauper, a
num nausea
nemo est.
Ergo, mi De
allias habeat,
sex sua arti
divitis dives
sua formosus
gratia. nem
mi tibi, ô De
derelictum c
cura ac prov
tia, tua mis
derelictus el
Infantem
tura : nescit
cibum caper
ter præstat il
ta, cibum de
duit, ab æst
lum reponit.
nit, cunas m
ti artidet, ag
ingi vigilan
peres mater
delius quâ
Ipsi derelict
tanto salub
istud pauper
tus; Nunqui

a Marciali

inhumanitatem filuit, dum prædixit:

Semper eris pauper, si pauper es, Emiliane.

Dantur opes nulli nunc nisi divitibus. a

Abi pauper, abi, abi; exclusissimus es: omnium nausea & fastidium es, cui cura sis, nemo est.

Ergo, mi Deus, cum pauperum curam vix ullus habeat, tibi derelictus est pauper. Artifex suæ arti fidit, sapientiæ suæ sapiens, suis divitiis dives, viribus suis robustus, formæ suæ formosus. Sunc, qui amicis fidant & gratiæ: neminem habet, cui fidat pauper, nisi tibi, ô Deus, cui derelictus est. Tu tibi derelictum curabis, nam reverà Tibi, tuæ curæ ac providentiæ, tuæ bonitati ac sapientiæ, tuæ misericordiæ atque omnipotentæ derelictus est ab omnibus.

Infantem considera desertissimum à naturâ: nescit se vivere, nec se induere, nec cibum capere, sed nec petere potest. At mater præstat illi omnia; mater admovens ubera, cibum & potum unâ porrigit, mater induit, ab æstu & frigore defendit, in lectulum reponit, blanditiis sopit, dormienti canit, cunas movet, plorantem mulcet, ridenti arridet, ægrotanti dies noctesque assidet, jugi vigilantia, summâ curâ. Talis in pauperes mater est Deus, hæc illis omnia, & fidelius quàm ulla mater infanti exhibet. Ipsi derelictus est pauper, ipse illos enutrit, tantò salubrius, quantò parcius. Et verò istud pauperibus à se præstandum pollicitus: Nunquid oblivisci potest mulier infan-

in 3

tem

a. *Martialis*, l. 5. epigr. 78.

tem suum, inquit, ut non misereatur filio
uteri sui? Ego tamen non obliviscar tui.

Videntur Deus & Mundus fortiti, quis
pauperum, quis divitum haberet curam.
Hic Mundo fors ea obrigit, ut curas & co-
gitationes conferret in opulentos, ita Deus
pauperes suæ curationis esse voluit: Illi de-
relictus est pauper. Jacobus Apostolus hac
de re linculenter: Audite, inquit, fratres
mei dilectissimi; Nonne Deus elegit pau-
peres in hoc mundo? *b* Beatus ergo qui in-
telligit super egenum & pauperem. Nil fa-
cilis quam videre pauperes; ubique sunt
obvii: Paupertatis pretium intelligere, diffi-
cile: arcanum est, & ignotum Orbi, Paupe-
tas, clavis cæli aurea, sed occulta.

In oculis omnium sunt, qui clave hac au-
reâ dexterrimè sint usi: Videre Christi di-
scipulos, veræ sapientiæ cultores, qui Magi-
stri optimi exemplum secuti, nihil rerum
habuerunt. Pauperes erant, cum sese Domi-
no adjunxerunt, sed mox pauperiores facti,
aurum & quidquid inter homines pretio-
sum est, aspernati, unâ duntaxat omni tui-
nicâ, terram pertæsi, cælum suspirabant. Te-
nuis rerum facultas erat, sed potestas in-
gens referendo cælo, & obferando ad arbi-
trium: sic & regnum inferorum piscatori-
bus ad nutum parebat.

Hos multa millia hominum diversi or-
dinis & sexus secuti,

6. IX.

a 1sa. 6. 49. v. 15. *b* 1ac. 2. 2. v. 5.

§. IX.

Abrahami anachoretæ omnis suppellex fuit, catinum, *a* vestis cilicina, sagum rusticum, & psiathium, *b* seu rude textum è juncis cui indormiret. Hoc ille apparatu, his deliciis vixit, dum in humanis fuit, *c* Hoc enim maximum viri studium fuit, ab omni re terræ cor abducere. Quâ quidem re ad divinorum meditationē nihil habilius est.

Hilarionem Paupertatis filium dixeris, qui matris ingenium habuerit. Hic etiamnum adolescens cum latrones in se grassantes intrepidus excepisset, interrogatus est ab eis, quid hominis esset, quod vim non formidaret? Nudus, respondit, hæc non formidat. Neque verò ullus tam pauper vivit, quàm natus est. At illi: Vulnere professus, & mortem metues. Hæc talia, inquit Hilarion, non timet, qui mori paratus est. *d* Fuit & illud in Hilarione sollicitæ Paupertatis argumentum singulare. Socius illi fuerat, qui hortuli fructus observaret intentius, & conflando peculiolo studebat. Hunc loco submovit, & res sibi suas habere iussit, ne quid cum ejusmodi homine consuetudinis haberet. Contagiosos namque censebat eorum mores & aliorum contubernio indignos, qui pecuniæ studerent.

m. 4.

Paph-

a Zugleich ein schüssel und ein becher.

b Ita mattulas suas vocabant Asceta.

c S. Ephrem in ejus vitâ c. 3.

d S. Hieronymus in vitâ ipsius c. 7.

Paphnutius, a quem Cephalam nominabant, inopix tam amans fuit, ut annis octoginta nunquā duas simul tunicas habuerit b

Illud priscæ Paupertatis specimen nobilissimum non tacendum. Ad Abbatem Joannem de Petrâ viri duo religiosi venerant Moschus & Sophronius, & ad mores sanctiùs componendos documentum rogārant. Quibus optimus senex: Amate, inquit, nuditatem rerum omnium & continentiam. Atque ut effati sui rationem redderet, subjunxit: Mihi credite, rem parè incredibilem narranti. Cùm ego adolescens in Scithi degerem, quidam è senibus splene laboravit. Ut huic malo medicina fieret, modicum aceti in quatuor ejus loci monasteriis quasitum, & nihil inventum est; cùm tamen in iis cœnobiiis ter mille & quingenti monachi habitarent, c Ex hoc uno arctissimæ paupertatis specimine de aliis conjecturam facere licebit. Si nihil in amplissimis quatuor monasteriis fuit aceti, quid putandum est fuisse vini, quid aromatum, quid butyri aut olei; quid porro carniū aut piscium? En veterem frugalitatem. Ah quantum ab his moribus divertunt nostri! Vix aliquam paupertatis umbrā retinuimus: reviviscant hi prisci patres, & posteros suos immodici luxūs accusabunt.

Damnosa quid non imminuit dies?

Ætas parentum peior avu, culit

Not

a Oeodidaxl G.

b Palladius c 91. Heraclides in suo paradiſo c. 35. c Ioan. Moschus in Sophronio c. 13.

Nos nequiores; mox daturus

Progeniem vitiosorem, a

Exurgamus ergo animis, & neglectu Paupertatis debilitatos spiritus pristini temporis memoriâ recreemus.

Sed prioribus illis accensendus Ephrem, imago Paupertatis, qui testamentarias tabellas scripsit his verbis: Nec crumena mihi, nec baculus, nec pera fuit, Nunquam aurum aut argentum, aut aliam rem ullam possedi. Nam bonum regem ad suos discipulos in Evangelio dicentem: audiui: Nihil in terrâ possederitis. Quamobrem nulla me rerum ejusmodi cepit cupiditas: *b*

Sed nimij sit laboris, omnia solitudinis antra excutere, & sanctissimos quosque viros simul & pauperrimos inde in publicum educere. Franciscus Assisias tanto affectu in paupertatem arsit, ut eam vix quisquam arctius complexus fuerit, diligentius foverit, sanctius custodiverit. Hic invito & reclamante patre, convicia insuper ingerente, inopiam omnibus Orbis thelauris prætulit, nudus nudum Christum secuturus. Cùmque paternis bonis sponte renuntiâset: Jam demum, inquit, animo hilari & serio precari potero: Pater noster qui es in calis. Nimirum laudis loco posuit Franciscus, quod pauper esset; ignominia & probro sibi ipsi daturus, si quenuquam se pauperiorem nactus esset. Felix Paupertas quæ unius
m 5 ductu

a Horat. l. 3. carm. odâ 4. ad Roman. &c. sine.

b Gregor. Nyssen. in. vitâ. S. Ephrem.

ductu tantum profecit, ut panem iam plures sint qui eam sponte colant, quam qui divitias adorant.

Sed non tacendus mihi Paulinus Præsul Nolanus, vir à priscis Patribus laudatissimus, quia inter pauperes pauperrimus. Alii ut haberent quod pauperibus darent, sua vendiderunt, hic verò vendidit seipsum. Hinc illarum Paulini voces: Domine, non ego propter aurum excrucier: ubi enim sint mea omnia, tu scis. Ibi enim (inquit Augustinus) habebat omnia, ubi eum condecere & thesaurizare Christus monuerat, *a*

Nec Paulino multum inferior Gregorius Neocæsarensis Ponti Episcopus, *b* qui hoc posteris de se narrari voluit, quòd vivus nullius loci possessor fuerit, & mortuus alieni sepulchri habitator sit. *c* Inter ipsas idololatriæ tenebras aliquid ejuscemodi lucis affulsit. Nam Flamini Diali olim, seu Jovis sacerdoti hederam non modò tangere, sed & nominare nefas fuit, quandoquidem priscis hederam tenacitatem & adhesionem significabat, ut quæ textili silvula parietibus aut arboribus inserperet. Atqui virum Deo dicatum rebus caducis inescari & adhærescere turpe censebant prisci. Luculentum ejus rei specimen mox addo.

Ad Ephestionem anachoretam Ægyptium Melania nobilis matrona reviserat, & viri penuriam miserata furtim pecuniam

a Aug. l. i. de Civit. c. 10. *b* Thaumaturgus. *c* Zach. Lippeloo 17. Novemb.

niam inieus domunculâ deposuit. Hanc ubi Ephestion vidit, mox aurum ad dominam suam redire iussit. Cùm verò dives femina redeuntem ad se pecuniam nullo modo admitteret, Ephestion prompto consilio, quidquid argenti & auri fuerat, in flumen abiecit, maluitq; natâre aurum, quàm vendere paupertatis cultum. *a*

Spiridionem, virum cælo notissimum, evocârat ad se Constantius Imperator morbo pressus, siquidem speraverat per viri sanctitatem, valetudinem sibi pristinam restituendam. Restituta est. Hostimenti loco magna vis auri oblata. At Spiridion severo vultu: Non sic oportet, ô Imperator, inquit, amicitiam odio remetiri. Ego ut tibi parem, longum & asperum iter suscepi; tu mihi jam aurum reddis, malorum omnium causam. *b*

a *Sirius tom. 1. in vitâ S. Melania.*

b *Sur. tom. 6. in vitâ Spiridionis.*

§. X.

Verùm enim verò nulla unquam femina tam sitiens auri extitit, quantumvis avarissima esset, quàm amans voluntariæ paupertatis fuit illustrissimum illud feminarum sidus Elisabetha. Hæc cùm regiis adhuc fortunis fulgeret, inter ancillas ad mendicantium morem sese composuit, vestem nativæ coloris, rustici textûs habuit; victum sibi suis ipsa manibus paravit lanificio, Marchionis conjux, regis filia. Neque paupertatem tantùm, sed & pauperes om-

nes affectu intimo complexa est: Ideò hunc sibi præcipuum sumpsit laborem, sua omnia in pauperes utrâque manu effundere. Nec unquam, dum vixit, lætior fuit Elisabetha, quàm cum fortunis omnibus provoluta, jamque inter mendicos censa, hospitium & panem quæsit, tantò similior Christo, quanto in tantâ paupertate patientior.

Paupertas primâ quidem fronte subtristis ac rigidula, at cum in familiaritatem admittitur, minimè sumptuosa, facilis, secura, ac etiam benigna est. Ut enim resistentibus perimolesta, sic ultrò eam admittentibus perjucunda est; adversus fures & peiores furibus voluptates pervigil excubatrix; adversus vulgi morsus & insulsa judicia custos optima. Nam prodigalitas & avaritia, plerumque divitum ædes obsident. Si quàm domum Paupertas inmigravit, jam in eâ vix ullus superbiæ locus, nec invidiæ, nec gravioribus damnis, nec damnorum expectationi, nec insidiis, nec mille suspitionibus, nec nausæ, nec podagræ locupletum hospitibus. His exclusis, plus loci erit quieti, plus tranquillitati & virtuti, quanto minùs fuerit fortunæ. Sepe animo etiam reluctanti modestiam persuasit paupertas, quòdque philosophia nunquàm confecisset, id inopia effectum reddidit. Sententia Christi dilucidissima, immutabilis: Facilius est camelum per foramen acûs transire, quàm divitem intrare in regnum cælorum. *a* Credis hæc, ô pauper, & non exultas? Credis hæc

ô di-

ô dives, & non trepidas? Naufragium fugis, & plumbum amplecteris? Quid vanius eo, qui putat plus valere numum, quam Deum?

Quid igitur mendicam pauperiem quasi præcipuum generis humani malum diuturnis conviciis laceramus, quæ ut non abundantibus, ita fidis uberibus, Paulos, Antonios, Macarios, hisque paria robora virtutis aluit, alitque etiamnum hodie tot hominum religiosorum millia. Thesaurus certissimus patiens Paupertas.

ACTIONES PAUPERTATIS.

1. Paupertas parsimoniam in rebus etiam minus pretiosis adhibet; neque id divitiarum amore, sed virtutis. Hinc Cassiano teste, gravissimè punitus est, & aliorum consortio indignus habitus, qui tria tantum lenticulæ granula cum aquâ neglectim effuderat. 4 Nunquam modica spernit Paupertas. Nam facultates etiam magnæ dilabuntur, cum ad exiguas accesserit neglectus. Hinc etiam in minimis laudanda Paupertatis parsimonia.

2. Paupertatis actio est, consortium pauperum non aversari, non fugere, non fastidire, non declinare; parentes & cognatos pauperes non erubescere: imò ubicunque licuerit, pauperibus patrocinari, eos

m 7

facile

a Cassian. l. 4. de institutis renunciatis. c. 20.

facile ad colloquium admittere, humaniter cum iis agere, illis bene velle, illos ampliori quàm alios benevolentia complecti. Nobile Plutarchi dictum est: *Æquum esse leges favere indigentia.* *a* Hic exemplum Dominae nostrae merito ingerimus. Beata Maria nobiles & locupletes habuit parentes, ipsa tamen nec pastores, nec piscatores, nec viles alios pauperes grandi supercilio, ut solent divites, à se removit. Illud prorsus est intolerabile, si homines religiosi Paupertatem professi, pauperes fastidiant aut spernant, divites demulceant, & iis adulentur.

3. Paupertas experiendam sese ingerit, gustari vult & sentiri. Hoc ditissimis quibusque sapius faciendum, crebris monitis suavit Seneca, qui suo Lucilio: Ex precepto magnorum virorum, inquit, tibi quoque precipio: interponas aliquot dies, quibus contentus minimo ac vilissimo cibo, durâ atque horridâ veste dicas tibi: Hoc est, quod timebatur? *b* Hoc ipsum denuo suadens: Necessarium ergo, inquit, iudico id, quod tibi scripsi, magnos viros saepe fecisse, aliquos dies interponere, quibus nos imaginariâ Paupertate exerceamus ad veram: quod eò magis faciendum est, quod deliciis permadimus, & omnia dura ac difficilia iudicamus. Potius excitandus est somno & vellicandus est animus, admonendusque naturam nobis minimum constituisse.

a Plutarch. de vitand. usur.

b Sen. ep. 18. initio. Idem ep. 20. in fine.

situisse. Idem repetitis monitis inculcans: Sumant, inquit, quosdam dies, cum illos jam divitiarum tedium cepit, quibus humi cenent, & remoto auro argento que fictilibus utantur. *a*

Plerumque grata divitibus vices,

Mundaq; paruo sub lare pauperum cena,

Sine aulæ & osiro, sollicitam expliuere frontem. b

Ergo dispicias tecum ipse, quid sit necessarium, quid supervacuum. Non est autem, quod te nimium laudes, si contempseris aureos lectos, & gemmeam supellestem: quæ est enim virtus, supervacua contemnere? tunc te admirare, cum contempseris necessaria. Tunc te admirabor, si non contempseris panem etiam sordidum: si tibi persuaseris herbas, ubi necesse est, non pecori tantum, sed homini nasci. *c*

4. Paupertas vera & Domini Iesv imitatrix, non tantum opes contemnit, neque solum superflua abjicit, sed quandoque necessaria etiam sibi subtrahit. Nam quod Albertus Magnus asserit: Vbi plena est necessitas, ibi non est vera Paupertas. Christo & ipsius discipulis panis etiam defuit, cum eos fames docuisset spicas vellere, Christus in cruce nec frigidam siti, nec asserem vel saxum capiti supponendum habuit.

5. Vera Paupertas non est sollicita nec
anxia.

a Seneca consolatione ad Helviam c. 12.

b Horatius l. 3 carm. odâ 29, ad Maecen,

c Seneca. ep. 110, med.

280 PARS II. Cap. IX.

anxia de cibo, potu, amictu. Habeamus aquam, habeamus polentam & pannuciam, jamque cum ipsis, inquit, regibus de felicitate certamus. Cui parum non sufficit, ei nihil sufficit. Corvorum pulli quia nondum nigri, à parentibus non agnoscuntur pro filiis, & ideo deferuntur; cum autem etiamnum implumes sint, cibum sibi quarere non possunt. Nihilominus vel rore, vel muscis & culicibus pascuntur à Deo: Qui dat jumentis escam ipsorum, & pullis corvorum invocantibus eum. Qui dat escam omni carni.^b Itaque Paupertas plenissime committit Deo, qui aviculis, & ipsis etiam vermiculis providet, & necessaria liberaliter subministrat.

6. Varii sunt Paupertatis gradus, hinc & variæ actiones. Primus sit, opes non appetere. Alter, nihil laboris impendere acquirendis opibus. Tertius, eas ultrò oblatas respuere, nec admittere nisi coactum. Quartus, passim omnibus, seu salario, seu victu quotidiano, seu vestitu plebejo contentum esse. Quintus, exclusis superfluis necessaria tantum admittere. Sextus, necessariis etiam, subinde saltem, carere velle. Septimus, quotidiano usui viliora eligere, & verò etiam gaudere, cum desunt necessaria. Hic jam Paupertatem amantis est seipsum examinare: Dic, bone vir, in quo tu gradu consistis?

AN

a Wasser vnd Brodt/vnd ein schlechte Zuppen von grobem Tuch/vnd voller Diet. idem. qui supra.

b Psal. 146. v. 9. Et Psal. 135. v. 25.

An in primis fortassis in 7. Non inter homines prius curam vestiendum contentum datur. Idem. Inorum factum gavit; atque sic illi pilum, quod amico dedit. Ob calceos Roga, inquit, mihi emat. 8. Paupertas adulationem non oleat. Etiam oblatam Philosophi re, est libertas, ut possit manum in eum posset. Subtegminum non accipit. Et cum Salomonus accipit, restitua ng. 9. Qui omnia, quae a Gen. 1. Reg.

An in primo, an in tertio, an in quinto, an fortassis in nullo?

7. Non infrequens Paupertatis actio inter homines etiam politicos hæc est: Alterius curæ se committere pascendum, & vestiendum, & eo cibo, potu, ac vestitu contentum esse, qui ad alterius arbitrium datur. Id Thomas Morus fecit, qui uni suorum famulorum hanc sibi curam delegavit; atque hunc tutorem suum vocavit. Hic illi pileum, hic caligas, hic calceos, hic pallium, ceteraque necessaria ex ære domini dedit. Hinc cum à familiari quopiam ob calceos nimium attritos moneretur: Roga, inquebat, tutorem meum, ut alios mihi emar.

8. Paupertas munera, præsertim si ea adulationem aut corruptelam vel minimum oleant, non tantum non ambit, sed etiam oblata constanter respuit. Nec enim Philosophi dictum ignorat: Munera accipere, est libertatem vendere. Id agit Paupertas, ut possit cum Abrahamo dicere: Levo manum meam ad Dominum Deum excelsum possessorem cæli & terræ, quod à filo subtegminis usque ad corrigiam caligæ, non accipiam ex omnibus, quæ tua sunt. ^a Et cum Samuele: Si de manu cuiusquam munus accepi, & contemnain illud hodie, restituamque vobis. ^b

9. Quisquis paupertatem amat, sua omnia, quæ possidet, annis singulis recenset.

^a Gen. c. 14 v. 22. & 23.

^b 1. Reg. c. 12. v. 3.

282 . PARS II. Cap. IX.

set, & scrutatur accuratè, quid superflui aut nimis curiosi habeat, quid injustè retineat, num are alieno laboret, quibus rebus nimium adhærescat, velut polypus scopulo. Cor hominis plerumque insatiabile nunquam dicit, SUFFICIT. Cogitandum ergo sapius serium illud Domini effatum: Qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Non quidem relinquere omnia, sed certè renuntiare iussit omnibus; ne scilicet instar hederæ affectu per hæc fluxa serpamus, siquidem, qui ex virtute pauper est, non tantum caret opibus, sed etiam amore opum. Quid tibi prodest, si eges facultate, & ardes cupiditate?

10. Paupertas summo studio curat, & frugalem temperantiam in mensâ, & decentem modestiam in veste, ac omni supellectili: quod verò vel gulæ, vel ostentationi & pompæ subtrahit, id omne Christi membris impendit, & mavult esse nudos domi parietes, quàm malè vestitos pauperes. Cum verò temporis ratio & status dignitas vestem postulant splendidiorē, id artificii paupertas invenit, ut ea, quæ latent, villa sint aut etiam aspera. Quanti Principes, quanti Reges & Reginæ, Cæsares & Pontifices sub veste Attalicâ hispidum gestarunt cilicium?

a Luc. c. 14. v. 33.

CA.

CA.
Rosa
ma:
tis, est
Abnegat
evellendi
tius non
ctionis,
licet ma
ratem no
stros do
mandæ.
anda sin
virgo, ubi
nem tenu
non fueri
ter cum si
tification
camferen
in corpori
Hic ego
pello, ei
a Roiro

CAPVT DECIMVM.

Rosa Purpurea.

seu,

Mortificatio.

S. I.

ROSA Purpurea Pharmacopolis notissima: a huic conferenda notissimi nominis, etsi parum venulti, Mortificatio, seu Abnegatio sui. Vitiis omnibus radicitus evellendis instrumentum aptius ac potentius non est Mortificatione. Summa perfectionis, seipsum odisse posse. Virgo celestis. licet maceratione carnis ad tuendam castitatem non eguerit, eam tamen vsa est, ut posteros doceret, quam ratione cupiditates frenanda, & inferiores animæ vires restauranda sint. Itaque ibi perfectionis cœpit virgo, ubi alii desierunt, eamque vitæ rationem tenuit, quæ in se melior, quamvis ipsi non fuerit necessaria. Potuit Domini mater cum filii discipulo gloriari: Semper mortificationem IESV in corpore nostro circumferentes, ut & vita IESV manifestetur in corporibus nostris. a

Hic ego studioliſſimum lectorem compello, eique omnium Sanctorum res gestas propono,

a. Kolrosen. b 2. Cor. 2, 4, v. 10,

propono & hortor, ut eas cum curâ evoluat. Illud denique de Sanctis omnibus, fac scio, affirmatissimè pronuntiabit: Reverà hi omnes, nec unico quidem excepto, in seipsum rigidissimi fuerunt. Hoc uno sibi omnes simillimi, quòd eorum nullus in seipsum non noverca fuerit. Horum nemo sibi meret indulgit, nemo semet palpavit, mortificationem Domini Iesu in corpore suo circumferebant omnes.

Et quemadmodum pædagogus quàm maxime austerus aut Orbilius plagosus omnes pueri nutus attendit, & quàm primum exerrans oculus, vel lingua promptior, vel manus incomposita, vel gestus non decorus deprehenditur, mox objurgatrix adest ferula, mox oris tonitru percellit; vel minima quæque castigantur: Tales omnino in seipsum fuerunt Sancti omnes, sui ipsorum rigidissimi pædagogi, imò hostes acerrimi, quorum hoc unum studium erat, adversarium lædere: hic omnium Sanctorum triumphus fuit. corpus sub jugum misisse, & incommodis affecisse quamplurimis.

Virgo beatissima geminum Mortificationis genus sic exercuit, ut de illâ runc dici potuerit: Non comedit, non dormit. Quod Servator de suo prodromo Baptista asseruit: Venit Ioannes neque manducans, neque bibens. *a* Adeò namque modici cibi potiusque fuit, ut nec comedisset nec bibisset censeret potuerit. Idem de Domini Matre asse-

DE MORTIFICATIONE. 285

asserendum. De vigiliis illius jam supra demonstratum est. Sicut enim Filius complures noctes pervigilavit precibus, idque secundum consuetudinem, b ita & Mater minimi fuit somni, & plerumque dimidiam noctem diurnis laboribus assignavit. Nec somni tantum, sed & cibi parcissima fuit Domini Mater, quæ non quadragintadiale, sed septuaginta duorum annorum jejunium celebravit.

Triplex Mortificationis genus in paradiso coepit, cilicia, vigilia, jejunia. Fames quidem & jejunium est indictum; nam Adamus talem edit boletum, post quem nihil amplius edit in paradiso. Vigiliae coeperunt, nam somnos timor abstulit, & læsa conscientia vulnus. Cilicia in usu esse coeperunt; vix enim Adam cum vxore pomum admorderat, & mox vnde cilicium sumeret, circumspexit; ficus illud suppeditavit. Nam folia de ficu planè aspera contexuerunt in duos baltheos, iisque corporis rebellionem velârunt.

Iacob cruentâ tunicâ filii Iosephi visâ, indutus est cilicio. b Achabus rex ceteroqui non optimus regum ad Eliæ minas: Operuit cilicio carnem suam, jejunavitque & dormivit in sacco. c Regum sanctissimus David, tam ciliciis, quam vigiliis ac jeuniis in suum corpus pugnavit. Testis ipse dignissimus fide: Ego autem, inquit, cum mihi molesti essent, induebar cilicio, humiliabam

a Luc. c. 6. v. 2. & Luc. c. 22. v. 39.

b Gen. b. 37. v. 34. c 3. Reg. c. 21. v. 27.

liabam in jejunio animam meam. 4 Vigila-
vi, & factus sum sicut passer solitarius in
recto. Anticipaverunt vigilias oculi mei.
Hæc carnem tacitis insultibus frangunt,
hæc à Deo laudata sunt; idque hoc con-
silio.

§. II.

Cùm aliquid nobis amantissimus hic
Pater subtrahit, joculari nobiscum & ludere
videtur, nam sæpius triplo fenore restituit
ablatum. Rem oculis subjicio. Hærus famu-
li sui ædes animi causâ ingressus, fortè ac-
cumbens mensam, crassissimas librales
placentas reperit, & : Quæso, inquit, quod
hoc deliciarum genus est, massam tam ma-
le coctam vorare? non hoc valetudini facit,
seponite, & lignario sectori date, qui ferro
stomacho hoc genus massæ digerat; mit-
tam alias è meâ domo. Hac lege nemini
gravis est abstinentia à cibo tam illaudato.
Elapsis aliquot diebus misit hic Dominus
è suâ culinâ collyras tribus aureis inco-
ctas. 6 Hæc popanorum mutatio domesti-
cis omnibus & jucunda & utilis fuit, Addo
huic non dissimile.

Amicum agrum & lecto decumbentem
invisit quispiam è sincerissimis amicis:
cùmque jam abitum pararet, cervicali, tan-
quam agrum levaturus, aliquot aureos
clam

a Psalm. 34. v. 13.

Et Psalm. 101. v. 8. Et Psalm. 75. v. 5.

b Rüssel vnd drey Goldstück darinn ge-
bachten

D
am Lappe
rasci & v
continuit
geretur,
no sapp
relligo n
orum. S
Apellis Chi
gerate & i
quam actu
ait, præ
Ignu, Ag
bitu a
et tu etiam
us. Et uni
ecaniam si
cula, cum l
emiration
epelles: Ho
hic ego q
exillis hæc
Deus, sic on
brahit, n
et fenore:
si agre fa
am, modò
am aliquid
subducant
amento. D
as demmu
lo, nil. eu
or est jactu
Quo i si h
a Matth. 5

DE MORTIFICATIONE. 287

clam suppositum. Ægroto pronissimum fuit
inasci & vociferari, sed amici reverentiâ
continuit se. Cùm autem ægroti grabatus
erigeretur, inventum est aurum amicissimo
furto suppositum. Et nunc, aiebat æger,
intelligo non ad vexandum me pulvinar
motum. Sic Arcesilaus fecit, qui cognito
Apellis Chii duplici morbo, hoc est, pau-
perate & invaletudine, viginti drachmas
secum attulit, & ægroto assidens: Hic nihil
est, ait, præter Empedoclis elementa,

*Ignis, Aqua, & Tellus, atque Ætheris am-
bitus almi.*

Et tu etiam, mi Apelles, incommodè cu-
bas. Et unâ cum dicto culcitram movens,
pecuniam subiecit. Hanc anus, Apellis fa-
mula, cùm lectum sterneret, invenit, & cum
admiratione ostendit. Ad quæ subridens
Apelles: Hoc est, inquit, Arcesilai furtum.

Hic ego cum Christo interrogem: Intel-
lexistis hæc omnia? Sic amantissimus
Deus, sic omnino nobiscum agit. Quicquid
subtrahit, modò non invitis, id grandi red-
dit fenore: vult optimus Pater, ut etiam nos
ipsi ægrè faciamus carni, ei que modò ci-
bum, modò potum, modò vestium aliquid,
jam aliquid voluptatis, jam & partem som-
ni subducamus, id que cum ingenti emo-
lumento. Nec enim unquam tale quid no-
bis demimus, quin plura decuplo, centu-
plo, millecuplo reddantur. Nusquam lucro-
sor est jactura: perdendo acquirimus.

Quòd si hoc hominem ratione agentem

NON

2 Matth. c. 13. v. 31.

non moveat, nihil agent omnia sanctorum Patrum volumina, qui omne genus Mortificationis, præcipue jejunium, miris laudibus extulerunt. Omnium loco sit Augustinus, qui adversus Pelagianos: Nullus, inquit, sine jejunio vicit diabolum. *a* Iobum Origenes septem continuos dies jejunio traduxisse asserit. Novæ legis Hesperus Ioannes Baptista omnem vitam jejuniis exegit. Discipulis suis Dominus Iesus jejunium commendavit his verbis: Hoc genus dæmoniorum non ejicitur nisi per orationem & jejunium. *b* Videte charissimi, ait Hieronymus, quanta sit jejunii virtus, ut id facere jejunium valeat, quod Apostoli nequiverunt. *c* Mortificationis exterioris caput jejunium. Pharmacis & Pharmacopoliis omnibus longè salubrius est jejunium. Hoc spiritum vegetat, hoc corporis deliciis fractum restaurat, hoc illud rationabile & Deo placens obsequium. *d*

Persuassissimus sum, si reipsâ, & quod dicimus, prædicè sciretur, quàm moderatum jejunium Deo atque Angelis complacitum, quàm hoc valetudini salubre, quàm animo fructuosum sit, plurimi aut prandere tantû, aut tantum cenare assuescerent. Initium hujus consuetudinis paullo difficilius est, & sentiri solet. Sed eo superato jucundissimi progressus sunt. Et sanè plus volupta-

a Aug. l. 4. Hypogn. cont. Pelag. post inirium.

b Matth. c. 17. v. 21. *c* Hieron. l. 2. contra Jovian. & Raz. c. 12. v. 1.

De
percipit
opus quo
me Cyp
iturum
mus asce
m molit
It. 2
Eam ob ca
es eximia,
abbatin
teant: du
in ore du
one verbur
S. Nicolau
sed abstine
avis sextâ
m admittere
tentus, id
n. e
S. Didacus
& divinæ
aquâ ejun
S. Elisabet
num alia
bus quac
Assump
er sextis f
ovis sabb
Cyprian. a
Matth. c.
Ordinis d
ptus. Chren
Sis Pont
Urbanus VI

DE MORTIFICATIONE. 289

tis percipitur ab hoc tali jejunio, quàm si corpus quotidie farciatur ad fastidium. Optimè Cyprianus dixit: Quotquot viros virtutum vidimus, sine jejunio non legimus ascendisse: nec enim aliquid magnum moliti sunt, nisi abstinencia præcessisset.^a

Eam ob causam viri feminaque sanctitatis eximiae, sed & summæ dignitatis, jejuniio sabbatino Domini Matrem colere consueverunt: duos tresve nominasse sat erit, ut in ore duorum aut trium testium stet omne verbum.^b

S. Nicolaus Tolentinas omnigenâ virtute, sed abstinentiâ cum primis clarissimus, quavis sextâ feriâ & sabbato semel tantum admittebat cibum, pane solo & fonte contentus, idque in æternæ Virginis honorem.^c

S. Didacus Complutensis d omni sabbato & divinæ Matris pervigiliis pane itidem & aquâ jejunium toleravit.

S. Elisabetha Lusitaniae Regina, præter vernum aliâque jejunia panem quotidiana, diebus quadraginta ante diem Virginis in cælum Assumptæ jejuniio peregit, singulis insuper sextis feriis, divinæ Matris pervigiliis, ac quovis sabbato, panem solum & aquâ inedia

^a Cyprian. de jejun. & tentat. Christi.

^b Matth. c. 18. v. 16. c Sur. to. 5. in ejus vitâ.

^c Ordinis Minorum, à Sixto V. Calistibus adscriptus. Chron. Minor. part. 3. l. 5. c. 5.

^d Seu Portugallia. c Anno Jubilai 1625.

ab Urbano VIII. in album Devorum relata.

diam solabatur. ^a Ita mediam ferè anni partem aquà & pane solo tolerabat.

Idem fecerunt & faciunt hodièque plurimi, omnis ordinis & dignitatis homines.

^a Petrus Perpinianus orat. I. in eandem Regiam.

§. III.

Da veniam, lector, voci non in Latio natæ: seipsum abnegare, seu Mortificare, est alium fieri quàm antea fuerit. Sic alius à seipso evadit timidus, qui fortitudinem induit: sic lascivus, & libidini deditus castimoniam amplexus, priorem se esse nescit: sic gulæ mancipium aut ebriosus, ubi abstinentiam sequi cœperit, priori homini fit dissimillimus, sic novus, fit alius homo. Hæc Mortificationis ratio est.

Hortatur Psalter regius: Sumite psalmum & date tympanum. ^a Perinde si diceret: Accipite eruditionem carminis, & reddite Mortificationem carnis. Congrua commutatio, & panè necessaria. Quod Origenis acumen confirmat his verbis: Psalmum divinam doctrinam vocat. Tympanum porro organum est è pelibus confectum. Iubet igitur divinis oraculis sonum congruentem reddere. Accipite spiritualem doctrinam, & reddite mortificationem membrorum. ^b Optima igitur psalmi & tympani coactio, optimus doctrinæ & mortificationis nexus, Ad rem

^a Psal 80. v 3.

^b Orig. in dictum Psalmum.

Isidorus

DE MORTIFICATIONE. 291

Isidorus Pelusiota: Ex carne nostrâ, inquit, tympanum efficiamus; sic nempe ut nullum præposterum affectus motum habeat, verum terrenis membris mortua & extincta sit. *a* Divinas litteras rectè versat & meditatur, qui corpus castigat, & Deo seipsum mactat.

Id exemplo suo sanctissimus Moses firmavit, qui legis divinæ tabulas accepturus quadraginta dies jejunio consecravat. Ipse de se: Perseveravi, ait, in monte quadraginta diebus ac noctibus, panem non comedens & aquam non bibens. *b* Opportunus sanè recipiendæ legi apparatus jejunium carnisque Mortificatio. Atque hoc est pro psalmo tympanum exhibere. Eleganter Augustinus: Noli, ait, extrinsecus pecus, quod mactes inquirere, habes in te quod occidas. *c* Macta elatum superbiæ taurum, macta gibberum avaritiæ camelum, jugula olentem luxuriæ hircum, sacrificia saginatum gulæ vitulum, obtrunca mordacem invidiæ molossum, dilacera pugnacem iracundiæ arietem concrima ignavum pigritiæ alinum. Has pecudes occide, & ritè luasti Deo: his enim victimis deletatur.

Bene ageretur cum homine, si corpus hoc, quo verus homo tegitur, tam promptum inhaereret virtuti quàm voluptati: hanc sponte suâ sequitur, illam, non nisi imperio coactum. Ceterum quo contuma-

n 2

cius

a Isidor. Pelus. l. 1. epist. 364.

b Deut. c. 9. v. 9. *c* Aug. in Psal. 50.

cuius est, magisque in vitia propensum, eò fortius sapientiusque fecisse videri possunt ii, qui illud ut nequissimum mancipium inediâ, labore, verberibus affligentes, rationis iugo subjecerunt.

Nec pauci fuère, qui gentilitatis quidem tenebris oppressi, virtutis tamen studio aut necessitate adacti, aut gloriæ aucupandæ in suum corpus imperium planè rigidum exercuerunt. Socratem hac in re laudatissimum dicerem, modò ei disciplina Christiana non defuisset. Solebat is perdius & perniox à primo solis ortu, ad solem alterum orientem stare immobilis, iisdem vestigiis, eodémque obtutu defixus. Hac ratione ad fortuitas vices fortiter perferendas corpus animùmque sic firmavit obduravitque, ut quidquid tandem eveniret, patienter ferret. Hoc sui vincendi studium non solum insignem patientiam, sed & temperantiâ prorsus laudabilem assecutus est. Atq; hac alterâ virtute tantùm sibi ipse profuit, ut omne vitæ tempus inoffensâ valetudine traduxerit.

Illo non multùm inferior Diogenes Sinopæus ad eam corpus patientiam assuefecit, ut capite semper aperto, nudis pedibus incederet, soloque tegetetur pallio, caloris & frigoris æquè patiens, dolii inquilinus, nullius quidem supellestilis, sed sui Domini. Sub extrema vitæ tempora crudis etiâ carnibus vesci conatus est, & ut nihil esset,

a Medici censent, eum qui à puero crudis carnibus vescendâ assuescat, robustiorem longè futurum, quàm si lixas comedat.

DE MORTIFICATIONE. 293

in quo ministerio alterius egeret sobrius naturæ cultor. O illustria *mortificationis* exempla! ô verè viros sui victores, modò magisfrum habuissent Christum!

Nec in plumâ & epularum luxu nata est Atilii Reguli constantia prorsus admiranda, & contemptus mortis generosissimus. Crebræ suimet victoriæ, magnûsque virtutum habitus, tam facilè illi viam fecère ad mortem, ut captus jam & victus, non magis Pænorum favitiam, quàm in acie stans eorum arma pertimuerit.

Cato Uticensis vir quantus, quàm edomitis, & ut loquimur, mortificatis animi corporisqûe sensibus! calores & nives nudo capite toleravit, iter pedibus fecit, amicis equo sedentibus. Quoties febre laboravit, solus esse voluit, nec quemquam admisit, nisi morbo levatus. Per hæc Mortificationis specimina virtus illa adolevit, quam Reipublicæ civili bello præstitit. Hic ille Cato est, qui septem continuos dies per loca serpentibus infesta duxavit exercitum, non equo, non vehiculo adjunctus, sed pedibus, & in primo agmine iter faciens, nec unquam sedens, nisi cum cibum caperet aut somnum.

Hoc prorsus est omne in corpus imperium tenere, nec illi blandiri, sed ut par est pro servo tractare. Quod ubi fit, tum demum animus potestatem suam salutari-ter explicat. Atque hinc nobilissimum animi temperamentum & moderatio laudatissima subsequitur, quæ in priscis idolo-

latrix ad Christianorum ruborem crebrius eluxit.

§. IV.

Fabius Maximus cum à se quinque & à patre, avo, proavo, majoribusque suis saepenumero Consulatum gestum animadverteret, in comitiis, quibus filius suus summo consensu Consul creabatur, quam potuit constanter cum populo egit, ut aliquando vacationem hujus honoris Fabiæ genti daret: non quod virtutibus filii diffideret, (erat enim illustris) sed ne maximum imperium in unâ familiâ continuaretur. Quid hac moderatione efficacius aut valentius, quæ etiam patrios affectus, qui potentissimi habentur, superavit?

Quod si affectus verè mortificatos spectemus, Fabium vincit M. Bibulus vir amplissimæ dignitatis, qui cum in Syriâ moraretur Provinciâ, duos egregiæ indolis filios suos à Gabinianis militibus occisos cognovit. Filiorum interfectores ad parentem victos Cleopatra regina misit, ut gravissimæ cladis ultionem suo arbitrio exigeret. At ille oblato beneficio, quo nullum majus tribui poterat lugenti, dolorem moderationi cedere coëgit, & nefandos sui sanguinis carnifices, è vestigio ad Cleopatram reduci iussit cum dicto: Potestatem hujus vindictæ non suam, sed senatûs esse debere.

Superi! quid in Christianorum optimo desideremus moderatius? quantâ hic affectuum mortificatio, nec quidem filiorum

ini

DE MORTIFICATIONE. 295

iniquissimam eadem ulcisci velle, nisi ratione prorsus æquissimâ? Nec alii è veteri Româ huic dissimiles.

Metellus Macedonicus cum Scipione Africano acerrimè dissenserat, quorum à virtutis æmulatione profecta contentio, ad graves restatâsque inimicitias progressa est. Nihilominus cùm Metellus interemptum Scipionem audisset conclamari, in publicum se proripuit, mœstôque vultu & voce confusâ: Concurrite, clamabat, concurrite cives, mœnia nostræ urbis eversa sunt. Nam Scipioni Africano intra suos penates quiescenti, nefaria vis allata est. Idem filios suos monuit, ut funebri ejus lecto humeros subjicerent, nec enim fore ut id officii ab illis majori viro præstari possit. O Rempublicam pariter Africani morte miseram, & Macedonici tam humanâ tamque civili lamentatione felicem! Eodem enim tempore, & quantum amisisset Principem, & quantum haberet, recognovit.

Illis minimè cedit hominis verè *Mortificati* obstupescendum exemplar, M. Marcellus, qui primus & Hannibalem vinci, & Syracusas capi posse docuit. Cùm Siculi eum, licet tunc Consulem, accusaturi Romam venissent, Marcellus, quia collega suus Valerius Lævinus forrè aberat, senatum haberi noluit, ne absente altero Consule, timidiore in accusando essent Siculi. Ubi Valerius rediit, Marcellus de audiendis Siculis ultrò retulit, eosque de se

conquerentes patientissimè sustinuit. *La-*
vinus auditis eorum querimoniis, loco eos
 tantisper iussit cedere, dum etiam accusa-
 tus audiretur, & Patres sententiam dice-
 rent. At Marcellus illos remanere, ut defen-
 sioni suæ interessent, coëgit. Utrâque par-
 te peroratâ excedentes curiâ subsecutus
 est, quò liberius sententiam ferret senatus.
 Improbatis ac rejectis querelis suis Siculi
 orantes & supplices Marcellum adierunt,
 veniâque petierunt, quòd suæ provinciæ
 iussa executi fuissent, atque ut ab eo in-
 clientelam porrò reciperentur, rogârunt.
 Marcellus quamvis recentissimè læsus, ta-
 men velut jam omnium oblitus, Siculos
 clementer exceptos tutelâ suâ neutiquam
 exclusit. Super hæc Siciliam sortitus, cum
 accusatores premere potuisset, eam Pro-
 vinciam collegæ cessit. *a* O Marcelle, quàm
 nos sanctioribus disciplinis imbutos in
 ruborem das? Date mihi Christianum, qui
 in adversarios atque accusatores suos tam
 benevolus sit, & mox eum inter cæcites re-
 feremus.

Marcello accensendus jure merito *Vale-*
rius Publicola, qui ad illud animi tempera-
 mentum pervenit, tam victor sui, tamque
 sibi ipse imperiosus, ut domum suam, licet
 magnificam, ne malignas suspiciones ale-
 ret, totam diruerit, quòd loco posita celsio-
 re arcis speciem populo habere videretur.
 Nōne quantum domo inferior, tantum
 victoriâ sui superior evasit? *b*

Quæ-

a Livius l. 6. Decad. 3. b Valer. l. 4. c. 1.

DE MORTIFICATIONE. 297

Quærit Poëta vetus : Quisnam igitur li-
ber? ubique respondet ipse:

----- Sapiens, sibi qui imperiosus:

Quem neque pauperies, neque mors, neque vin-
cula terrent :

Responsare cupidinibus, contemnere honores
Fortis, & in seipso totus teres atque rotundus. a
Talis omnino est homo sui potens, quem
nos Mortificatum vocamus, ad omnes la-
bores subeundos teres, ad omnem fortu-
nam tolerandam rotundus. E septem
Græciæ Sapientibus Bias: Ille, inquebat,
beatus est, qui nil concupiscit.

Aliæ sunt hominum profanorum voces.
Beatus est, ajunt, cui fortuna favet, qui dul-
ci fruitur otio, qui genio servit, & cuncta
ex animi sui sententiâ gerit. Affirmant
hoc illi, negat constantissimè sapiens Bias,
& eos laudat beatos, qui cupidinibus suis
responsant & obfistunt, qui animum fran-
gunt, qui nihil concupiscunt. Aliter profe-
cto nulla in hoc orbe felicitas, tranquillitas
nulla est. Quis enim tam felix, cui ex sen-
tentiâ succedant omnia? solus ille qui in se-
ipso totus teres atque rotundus, aut rebus
utitur secundis, aut adversis exercetur.
Illis fruitur, dum Deo placet, his sese at-
temperat, imò & gaudet varium sibi mor-
tificationis genus offerri. Hoc animi sui
pabulum credit, cum à seipso tum ab aliis
mortificari.

a Horat. l. 2. serm. sat. 7. post med.

n f

§. V.

Quæ-

l. 4. c. 1.

§. V.

Lancea, quæ Christi crucifixi pectus aperuit, vulnus quidem intulit, sanguinem eduxit, sed dolorem nullū attulit, quia jam mortuum fauciavit: sic ille qui se à corpore abstraxit, & *Martificatus* habet animi cupiditates, probris convelli, injuriis affici potest, sed ad impatientiæ querelas excitari non potest; jam mortuus est.

Democritus Philosophus, ut Stobæus memorat: Fortis est, aiebat, non solum hostium, sed voluptatum victor. *a* Fortassis rectius eum dixisset fortem, qui non solum voluptates vinceret, sed & omnes animi cupiditates domaret. Tale sapientissimi Salomonis effatum est: Melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo expugnatore urbium. *b* Nimirum

Ardua res vicisse alios; victoria major

Est, animi fluctus composuisse sui. c

Multò enim multoquē operosius est, seipsum quàm hostem superare, nec prospera festinatione fugiendo adversa, nec effuso gaudio secunda sectando.

Beatus Gregorius appositè dixit: Ego David saltantem plus stupeo, quàm pugnantem: pugnando quippe hostes subdidit, saltando coram Domino seipsum vicit. *d* Hic ipse David longè fortior fuit, cum injurias à Saule illatas, etsi posset, non vindicaret, quàm

a Stob. *serm.* 7. *b* Prov. c. 19. v. 35.

c Mantuanus. *d* Gregor. l. 37. mor. c. 27. & ult. mihi pag. 934.

DE MORTIFICATIONE. 299

quàm cum leones & vrsos discerperet, gigantem Goliathum fundâ sterneret, gladio jugularet. Venusinus igitur cecinit verissime:

*Latius regnes avidum domando
Spiritus, quàm si Libyam remotis
Gadibus jungas, & uterque Pœnus
Serviat uni.*

Nam, ut Ambrosius loquitur: Gravior es inimici sunt mores pravi, quàm hostes infesti. *b* Ita castissimus Ioseph Ægypti prorex grandius quid fecit, cum adulterium repudiaret, quàm cum toti regno imperaret. Ideò Siracides fidelissimè commonefaciens: Si præstes, inquit, animæ tuæ concupiscentias ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis. *c* Cupiditates tibi obsequentem eò pertrahunt, quò nec omnes inferorum machinæ possunt.

Nobilissimum prisce scriptoris dictum est: Tantum proficies, quantum tibi ipsi vim intuleris. *d* Est non nemo, qui apud seipsum dicat: Ego precibus & jejuniis vaco, conciones audio, Sacramenta frequento, stipem in egentes confero, divina sapius cogito, consilia generosa suscipio, optima quæque propono; sed interim vix quidquam proficio: idem sum, qui ante sex, ante duodecim & plures annos fueram, in eodem luteo hæreo, eadem vitia identidem repeto, non melior fio, nihil proficio, nihil.

n 6

Simil-

a Horat. l. 2. carm. odâ 2. ad Crispum Salust.

b Ambros. ser. 87. de Eliseo. *c* Eccl. c. 18.

v. 13. d Thom. de Kempis l. 1. c. ult. fine.

Simillimus sum agroto, qui molitur surgere, & mox in lectum recidit: Sic ego sapius è vitis conor emergere, sed in eadem identidem relabor. Quid obsecro causæ est? Vis, mi Christiane, ut tibi candidissimè respondeam? Ideò nihil proficimus, quia nobis ipsis vim non inferimus. An nescis illud Domini clarissimum: A diebus Ioannis Baptista regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud: a Nihil proficies, nec te ipsum vinctes, nec cælum rapies, si violentus non es. Saulus in Paulum, & in alium planè virum mutandus, à Christo violenter dejectus, tremens ac stupens dixit: Domine, quid me vis facere? Hinc mirabilis in omni virtutum genere profectus cœpit. Ne mirate te nihil proficere; tu totus etiamnum stas, stat unà tecum superbia, stat libido, stat iracundia; nisi hæc mōstra violentus dejicias, nihil unquam è solido proficies.

Christus gloriæ suæ gustulum exhibiturus, tres è suis duxit in montem excelsum seorsum. b Cur non in amplo cœnaculo aut amoeno viridario, aut in valle apricâ? cur non in florilego prato suam gloriam dedit spectandam? Sudandum erat, & eluctandum ad montem. Hæc via ducit ad cælum, & aspera & ardua.

----- Faciliu descensus averni.

Sed revocare gradū, superasq; evadere ad aurat,
Hoc opus, hic labor est. c

Regnum cælorum rapiunt violenti.

Die

a Matth. c. 11. v. 12. b Matth. c. 17. Marc. c. 9. Luc. c. 9. c Virgil. l. 6. *Æneid.* poss. inn.

DE MORTIFICATIONE. 301

Die Pentecostes, Factus est repente de cælo sonus, tanquam advenientis spiritûs vehementis. *a* Nescit enim lenta molimina Spiritûs sancti gratia.

Joannes Baptista quantum quàmque violenter sese à corpore abstraxit, non manducans, neque bibens, pænè nec vestiens. Si omnem ipsius vitam compendio velim describere, *meram violentiam* appellem. Ascendit in montem excelsum seorsum.

Maria Magdalena quantâ vi emendationem vitæ aggressa est! In Pharisei domum, ubi Medicum suum esse cognôrat, non invitata venit, & ut Augustinus loquitur, *b* irruens importuna convivio, opportuna beneficio, piâ impudentiâ sanitatem appetiit. Non ad caput Domini, sed ad pedes accessit: & quæ diu malè ambulaverat, vestigia recta quasivit. Capillos solvit, lacrimas fudit, pedes lavit, capillis tersit, balsamo inunxit, oculis lacessivit, ita noxarum veniam impetravit. Conscientiæ labes uni patefacere, supplicium est. Publicè & coram multis id facere, omni supplicio acerbius est. Hoc Magdalena fecit. Pecuniam olim ad Apostolorum pedes abjecisse, Christianæ violentiæ opus fuit; Magdalena omni pecuniâ chariora, unguentum, os, oculos, manus, capillos velut linteum ad Domini pedes abjecit, quâ in revivam magnam utique sibi ipsa intulit. Putem ego Magdalenam, dum ad convivium non epulatura, sed plo-

n 7

ratura

a Act. 2. 2. v. 2.

b Aug. l. 40. *homil. hom. 23;*

ur surge-
to sapius
em iden-
usqz est
ssimè re-
quia no-
nescis il-
s Ioannis
eitur, &
scies, nec
i violent-
in alium
violenter
Domini-
trabilis in
cepit. Ne
s etiam-
stat libi-
violentus
scies.
exhibim-
excelsam
cenlo aut
tica? cur
am dedit
eluctan-
cælum,

ad autem,

Die
7. Marc.
8. iust.

tura iret, in viâ sapius substituisse, & forsan aliquoties redire cœpisse, dum secum cogitaret hæc talia: Quid facio? res hac nimio pudori mihi est. Quid dicent convivæ? quid magis cogitabunt? Per urbem vulgi fabula ero. Vultus aspicientium me non feram. Tandem; audendum est, sic pergo. Ita vi magnâ sese impulit: cœp t, egit, peregit. Tantum profecit, quantum sibi ipsi vim intulit: maxima vis, maximus profectus. Ideo nos non proficimus, quia nobis ipsis vim non inferimus.

§. VI.

Papinius eleganter narrat, quâ ratione tela è vulneratorum plagis sint extracta,

Tela manu parcente trahunt. — a

Plerique nos esse vulneratos non ignoramus, sed molli & nimis parcente manu agimus: omnia remissè & sine vi aggredimur; suspensò gradu & nimium placidè ad cælum imus. Fallimur: Violenti rapiunt illud. Audire sacerdotem Heli mollissimum patrem, quàm languide filios nequam objurget: Nolite, aiebat, filii mei, non est enim bona fama, quam ego audio. Verborum tonitru eos percellere debuisset. Quòd si verbis nil profecisset, fustibus agendum, vis fuisset exerenda. Tales nos sumus in nos ipsos; sanari volumus, sed quàm mollissimè. Non uri, non secari sustinemus.

Virginem regiam maligno ulcere laborasse ajunt, sed sectionem omnem abhorruisse.

a Statius in Thebaide.

DE MORTIFICATIONE. 303

uisse. Voluisset illa quidem ulcus finire, sed ferrum admoventi noluit. Ideo chirurgus scalpellum spongiâ tectum intulit, & ab eo incidit. Hæc nostra mollities est, sanitatem appetimus, mortificationem fugimus; nemo fecet nemo urat, nemo nos mortificet, tangi nolumus; vim à nobis etiam profectam abhorremus. Hinc nunquam curamur. Tantum enim quisque proficit, quantum sibi ipse vim infert. Nulla vis, nullus profectus; exigua vis, profectus exiguus. Profectus spiritualis mensura, *Mortificatio*. Si scire vis quantum ad virtutem profeceris, attende quantum hætenus te ipsum fregeris, quantum cupiditates tuas domueris. Descende in te ipsum, & vide quid humilitatis & modestiæ, quid mortificationis & patientiæ domus tuæ habeas, quantum te ipsum oderis, & contemnas. Hæc cote hoc aurum probatur. Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis.^a

Cervus naturâ colubris insensus, ubi eos deprehenderit, necat, sed inde ingentem sitim contrahit, tantoque cupidiùs ad fontem currit, quanto vehementius sitit. Serpentes, inquit Augustinus, vitia tua sunt; contumne serpentes iniquitatis, tunc amplius desiderabis fontem veritatis. ^b Nam augmentum charitatis, diminutio cupiditatis.

Res gestas omnium sanctorum hominum evolvite, & quod sibi ipsi quivis vim maximam intulerit, comperietis. Regnum calo-

^a Gal. c. 5. v. 14. ^b Aug. in Psal. 41.

calorum violenti rapuerunt. Quod Tarsensis Paulus, a hoc sanctorum quisque pro se dixerit : Ego igitur sic curro , non quasi incertum ; sic pugno non quasi aërem verberans, sed castigo corpus meum, & in servitutem redigo. Non auras, sed carnem percutio, jejuniis domo, vigiliis attero, ne insolentius in me insurgat. Nimirum terra, si sibi relicta, sinitur quæ vult producere, spinas & carduos profert : qui triticum expectat, terram aratro vulnerat, & variis eam versat laboribus ; sic natura sui juris & arbiterii in vitia exuberat. Virtutem expectas? quotidianis eam mortificationibus exerce, aut segetem spinarum colliges.

Sed quæ demum hæc violentia est? Violentum est, quod contra naturam est. At qui scimus quàm à naturâ insitum sit, adversarium odisse, pecuniam & lucrum amare, laudari ac honorari cupere, id amplecti quod jucundum est ac suave, contemptum fugere, jugum excutere, subijci nolle, labores declinare, feriari velle. *b* Hæc natura corruptior studiosissimè sectatur. Enimverò qui inimicos amat, eos beneficiis ornatur, Deo precibus commendat ; qui antrum spernit, pecuniam in egenos spargit ; qui laudes fugit, contemni non metuit, ima & humilia ambit ; qui labores quærit, qui aspera & difficilia non refugit, qui aliis sese subijcit, hic sanè contra naturam agit, hic violentus est, hic cælum rapit. Nempe tantum

a 2. Cor. c. 9. v. 26. b Vide Imitationem Christi l. 3. c. 5.

tum proficiunt, quantum sibi ipsis vim inferunt. Idcirco David hortatur: Viriliter agite, & confortetur cor vestrum. *a* Cælum est præmium, quod nemo aufert, nisi qui sibi ipse vim infert.

Apertissime Christus: Qui vult venire post me, abneget semetipsum. Qui enim voluerit animam suam salvam facere, perdet eam; qui autem perdiderit animam suam propter me, inveniet eam. *b* Magna & mira sententia, inquit Augustinus, quemadmodum sit hominis in animam suam amor ut pereat, odium ne pereat. Si malè amaveris, tunc odisti: si bene oderis, tunc amasti. Felices qui oderunt custodiendo, ne perdant amando. Noli amare in hac vitâ, ne perdas in æternâ vitâ. *c*

Ejusdem Augustini sensu, aliam vitam vivunt bestię, aliam homines, & Angeli aliam. Triplex hoc vivendi genus, brutorum, hominum, Angelorum dissimillimam, sic loquar, similitudinem habet. Brutorum vita in pastu & corporis obsequio, sensuumque oblectamenti tota est. Vita Angelorum sine cibo & Venere, Deo ac celestibus deliciis æternum sine satietate satiatur suavissimè. Hominum est media, quam cum illis & istis participat: si ducem habeat rationem & spiritum, communionem vitæ cum Angelis sortitur; si carnem & corporis appetentias sequatur, in consortium jumentorum transit. En, mi Christiane, tui jam

a Psal. 30. v. 25. *b* Matth. c. 16. v. 25.

c Aug. tract. 51. in Ioan.

jam arbitrii res est; elige, quam velis vitam vivere: ad bestias non difficilis est transitus: *Mortificationem* fuge, & brevî migrabis in bestiam. Sed neque ad Angelos difficilè transibis: Vive, quod Paulus præcipit, non secundum carnem, sed spiritu facta carnis mortifica, *a* & jam in Angelorum cætus transisti. Quid autem ingentia ad Dei similitudinem efformati nobilitate indignius, quàm ad vitam bestiis simillimam reduci? Fœdum prorsus imperium, ubi ancillatur domina, cum Bernardo loquor, & ancilla dominatur. *b* Grande mendacium, ubi humana facies furorem tegit bestiz.

a Rom. c. 8; v. 13. b Bern. c. 3, Medit.

§. VII.

Refert Medicorum princeps Galenus, visum à se hominem, qui ad ostium clave referandum manibus ac pedibus properabat. Cum verò sera clavi non responderet, atque sic ostium referari non posset, homo in rabiem actus, clavem dentibus commorsam abiecit, in januam toto corpore arietavit, demum calcibus quassatam pertundere frustra conatus. Hic furibundus ore spumas vomere, impias voces in Deum jacere, scintillantes oculos huc illuc celerrimè circumferre, instar canis rabidi latrare, vix à seipso manus abstinere, nec jam hominem agere, sed pantheram, aut catulis raptis tigridem præferre. Hoc tam tetrum furiosi hominis spectaculum sic attonuit spectatorem,

ut ingenti odio adversus iram concepto, ira motus tam religiosè omni vitâ caverit, ut cum nemo mortalium unquam deinceps viderit iratum. *a*

Ed nimirum insanix progredimur, cum Mortificationis frenum excutimus: ita in bestias degeneramus, qui possemus Angelis esse simillimi. Jamque ab experientiâ certum est, ab unico quandoque indomito affectu totum hominem pessundari. Id in re musicâ videre est. Pulsanti cithara malignè respondet, si unica fidium vel rupta sit, vel discordet. Hortatur Psalteres sæpius: Psallite Domino in citharâ. *b* In psalterio decem chordarum psallite illi. At si fidium vel minima non assonet, concentus periit: ita prorsus si hominis affectus omnes in concordiam conspirent, unicuius tamen iracundix, vel libidinis, vel avaritiæ, aut invidiæ nondum sit perdomitus, jam extincta est omnis suavitas cantûs; nulla est harmonia.

Eadem est valetudinis ratio. Medicorum omnium vox non ignoratur, sanitatem ab humorum temperie ac symmetriâ petendam; cum illa solvitur, vel ab unico humorum jam sanitas intercidit: ita salus animæ in temperamento cupidinum consistit. Fortassis gulæ ac libidinis impetus jam frenâsti; amorem auri, livor s rabiem, torporis ignaviâ jam emendasti; sed tibi forsân etiamnum dominatur ambitio, & nimium honoris desiderium: ohè nondum sanus! in
omni-

a Galenus lib. de cognoscendis curandisq; animi morbis. b Psal. 27. v. 5. Et Psal. 32. v. 3.

Omniſibus licet bene habeas, tamen in uno delinquis, adhuc ægrotas : nec unquam dici poteris rectè valere, niſi hunc etiam morbidum affectum perſanaveris.

Idcirco ſi tibi ipſe conſultum velis, nulas vincendi tui occaſiones negliges; ubi ubi mortificationis opportunitas te obrulerit, obviis eam ulnis amplectere. Fortaſſe tibi aliquis præponitur ? En optimam occaſionem ; tu tuam ambitionem hinc mortifica. Cibus deeſt, aut inſuſus & malè coctus apponitur ? hinc gulam impugna. Veſtis corpori non ad amuſſim quadrat ? hinc ſuperbiæ glifcentes igniculos extingue. Eſt qui tibi acriter contradicat ? hinc linguæ inſolentiam frange. Eſt qui te reprehendat, aut conviciis impetat ? hinc animi ſubmiſſi ſpecimen oſtende. Pecuniæ jacturam pateris ? hinc philargyriæ ^a victoriam monſtra. Forma elegans & oculus blandiens ad aspectum aut contactum te provocat ? O quisquis es, hinc virum te gere, oculos & manus continentes exhibe : illos claude, has attrahere : mortificationem Domini IESU in corpore tuo circumfer. Hinc Domini pro te crucifixi ſtigmata porta. Servorum ſrons olim vario charactere, imò & verbis, aut etiam verſibus inurebatur. Hinc litterati & ſtigmatiz dicti. Sic & ſanctorum hominum vultus à tyrannis multiplici ſtigmatate inuſtus. ^b Circumtulercint ſervi ſtigmata, &

^a Avaritiæ. ^b Vide Lipſium in Electis l. 2. c. 15. Novarinum in Electis ſacris l. 3. c. 14. & Excursu 24. num. 487.

DE MORTIFICATIONE. 309

suorum dominorum notas, nobis Domini IESU placent stigmata. Crux & Mortificatio stigma nobilissimum: hoc recipe, & castiga corpus tuum, sed & voluntatem tuam.

Atque quò meliùs hoc possis, à parvis incipe. Magnum est in minimis se vicisse. Innumera suadet curiositas, quæ Mortificatio vetat. Jubet curiositas per fenestras prospicere: non prospice. Occurrit in colloquio quod ostentationi faceret & pompæ si id diceres: ne dic. Occasio est alterum verbis ferendi: ne fer. Dictat cogitatio ut coquum adeas, & quid opsonii paret interroges: ne interroga. Adest hospes, tu verò quis sit, unde veniat, quò eat, quid rerum hic agat, scire cuperes: nescire malis. Hortum ingrederis & invitat te flosculus, ut se carpas: ne carpe. Transis arborem & generosum pomum aridet, vultque gratis à te emi & gustari: ne eme, ne gusta. In mensâ ferculum miris blanditiis ad esum allicit: tu manus contine, gulam substringe, & aut non tange, aut obiter tactum mox dimitte. Mihi crede in his non adeò magnis semet vicisse, est res maximas fecisse, idque cum ingenti promerito. Hæc Deo, hæc caluibus mirificè placent, hæc amplissimis præmiis pensabuntur. Et quamvis nihil peccati foret hæc videre, hæc tangere, hæc audire, his frui, his oblectari, his vesci; magnæ tamen virtutis est, & mercedis longè maxime, hæc non videre velle, illa non tangere, his vesci nolle. Nam ut tantò cautius illicitis absti-

I. Cap. X.
abeas, tamen
otas: nec unqu
nisi hunc etiam
anaveris.

consultum veli
tiones negliges
ortunitas te o
electere. For
En optimam
tionem in
lius & male coll
impugna. V
n quadrat: hic
los exingue
at? hic lingua
ni te reprehende
ic animi submi
niz jacturam
toriam monstra
us blandiens ad
te provocat: n
gere, oculos &
illos claude, ha
Domini IESU
ic Domini pro
Servorum prom
o & verbis, aut
Hinc literari
sanctorum homi
ltiplici stigmat
nt servi stigmat

Lipsium in Ele
lectu sacra l. 3. c.

abstineamus, à licitis etiam nos nonnunquam contineamus.

§. VIII.

Quapropter qui Deo cupit eximiè placere, sapius has voces iterat: Domine IESU, hoc tui amore non intueri, istud non gustare, illud ad aures non admittere statuo. Hic linguam propter te, hic manus, hic pedes coërcebo: hac in re iudicium meum, in illà voluntatem meam propter te deferam. Hæc Christiana, hæc sancta sunt: argumenta minimè fallacia mentis bonæ; & licet in se minuta videantur, hominis tamen mortificationi illustria sunt specimina.

Aqua, quam tres milites in galeâ Regi Davidi attulerunt, inter cupedias & delicias regias numerari non potuit, sed quia Rex David siti suæ imperavit, & aquam effundens libavit illam Domino, a rem grandiorrem fecit, plus virtutis exerceuit, quàm si cellam vino Falerno & Cretico plenam in pauperes dividi iussisset. Tanti est Mortificationis studio vel aquâ abstinere.

Pelagius illustre Mortificationis specimen in re non grandi commemorans: Senex in Thebaide, inquit, una cum discipulo exploratâ patientiâ, speluncam habitavit. Atqui consueverat senex sub vesperam discipulum sacris præceptis imbueri. Finitâ dictione precabantur unâ ex more, & sic demum cedebant somno. Evenit autem, ut ad senem homines peregrini reviserent, mi-

ram illius abſtinentiam coram veneraturi.
 Hos ſenex humaniter excepit, ne vanita-
 tum miſeriis ſuccumberent, prolixè ſolatus
 eſt. Hiſ adventoribus dimiſſis, ſuum ſibi
 diſcipulum ſero vespere inſtruendum ſum-
 pſit. Sed quia dicendo jam antè fatigatus
 fuerat, inter loquendum niſtare cœpit, &
 in ſomnum ſolvi altiorem. Stabat diſcipu-
 lus, & dormientem ſenem taciturnus ſpe-
 ctabat. Altè ſopitum excitare, viri reveren-
 tia non ſinebat. Viſum eſt ergo expectare,
 dum expergiceretur ipſe. Hic juvenem
 non ſomnus tantum, ſed & cogitationes
 cuiſcemodi ſollicitabant: Quid hic agis?
 abi ſilens & dormi. Inaniter præſtolaris. At
 juvenis ſuggeſtiones haſce repulit, & ſom-
 num excuſſit pro viribus. Sed rediit im-
 portunus exactor ſomnus, redierunt & co-
 gitationes moleſtæ: at juvenis iterum
 iterumque reſtitit & cogitationibus &
 ſomno. Idque ſepties fecit ſingulari victo-
 riâ ſui. Jâmque nocte ad umbilicum dedu-
 ctâ, ſenex evigilans, & diſcipulum inſom-
 nem cernens: Quid hic agis, ait, non in-
 terim dormitum abiſti? Cui juvenis ſeda-
 ti: Non Pater, inquit, quia me non dimiſ-
 ſum credidi. Cur ergo, ait ſenex, me non
 excitâſti? Non auſus ſum id facere, respon-
 dit juvenis, ne importuniùs turbarem te,
 Pater. Ita poſt mediam noctem matutinas
 preces ſimul perſolverunt. Quibus finitis
 diſcipulus demum juſſus eſt dormire. Sed
 & ſenex aliquid quietis addidit priori ſom-
 no. Seni oſtentum cæleſte objectum eſt hoc

modo: Videbat solum sublime splendore
multo vestitum, in eo septem coronæ cer-
nebantur repositæ. Hic senex interrogare
sibi visus est eum, qui hæc monstrabat, Cui-
nam hæc essent parata. Responsum est,
Discipulo tuo; Sedes quidem priori vitæ
sanctius exactæ destinata est: septem coro-
nas hac ipsâ nocte promeruit. Obstupuit
senex, & expavit. Mox discipulum accer-
sens: Dic mihi, obsecro, inquit, quid fecisti
hac nocte? Juvenis nonnihil territus: Da
veniam, Pater, ait, nisi me valde fallo, nihil
mali feci. Senex modestiam interpretatus
hoc responsi: Ut scias, inquit, mi fili, per-
cunctari non desinam, dum fatearis, quid
egeris, vel etiam quid cogitâris hac nocte.
Hic optimus juvenis conscientiam suam
interrogans, nec ream sentiens, vix invenie-
bat quid diceret; hoc unum subjecit:
Ignosce, Pater, quod sciam, nil feci, nisi
quod sexies aut septies à somno graviter
impugnatus sum, illudque identidem
menti occurrebat, Abi & dormi; sed quia
nondum à te dimissus eram, persteti. His
auditis senex continuò intellexit, quod
quoties cogitationibus & somno restitisset,
toties novam coronam promeruisset.
Hæc dicere tamen è re discipuli non futu-
rum censuit. Ergo dissimulans quid vidisset,
aliis Patribus rem ordine narravit. Pela-
gius hac omnino verba subjiciens: Disca-
mus, inquit, quia & pro parvis cogitatio-
nibus Deus nobis coronam tribuit. a Bonū
ergo

DE MORTIFICATIONE. 313

ergo est, ut quis propter Deum in omnibus seipsum sibi extorqueat. Nam regnum celorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.

Hoc Seraphico Francisco Christus significans: Si me desideras, inquit, dulcia tibi amarescant, & amara dulcescant. Amarum quid est Mortificatio: tunc verò dulcescit, cum Christi causâ suscipitur. Dulcia videntur mundi gaudia, sed amarescunt deliciis cælestibus collata.

§. IX.

Mortificatio non honesta solum, nec utilis tantum, sed planè necessaria est, nec in unam tantummodo diem aut hebdomadam, nec in unum duntaxat mensem aut annum, sed in omnem vitam extendat sese necesse est. Quod Bernardus graviter affirmans: Quis enim, inquit, ita ad unguem omnia à se superflua ressecavit, ut nihil se habere putet putatione dignum? Credite mihi, & putata repullulant, & effugata redeunt, & reaccenduntur extincta, & sopita denuo accenduntur. Parum est ergo semel putasse, & sæpe putandum est, imò (si fieri possit) semper, quia semper, quod putari oporteat (si non dissimulas) invenis. Quantumlibet in hoc corpore manens profeceris, erras, si vitia putas emortua, & non magis suppressa. Addit: Unum in tanto discrimine consilium est, observare diligenter, & mox ut renascentium vitiorum capita appare-

o
pare-
a Putare, amputare, Mortificare, hæc idem.

parebunt, promptâ severitate succidere. Non potest virtus cum vitiis pariter crescere. Ergo ut illa vigeat, ista crescere non sinantur. Tolle superflua, & salubria surgunt: utilitati accedit, quicquid cupiditati demis. Demus operam putationi. ^a Putetur cupiditas, ut virtus roboretur. Nobis putationis semper est tempus, sicut semper est opus. ^b

In hortis cultioribus rem oculis est cernere. Solent hortulani myrti aliarumque herbarum ductibus diversas imagines in areolis efformare, ut hic quidem herilia insignia, illic leo vel cervus, istic aquila vel struthiocamelus exprimatur: at verò nisi olitor industrius sit, & pænè quotidie luxuriantem herbarum comam attondeat, brevî nec leonem amplius, nec cervum, nec aquilam, nec struthiocamelum silvescentes frutices representabunt. Idem prorsus hic evenit: sis leo licet vel aquila, fortis tibi videre, ac tui victor, si tamen non assidue quod excrescit resecas, si cesset Mortificationis studium, brevî nec leo, nec aquila, sed monstrum eris non absimile Satyro Faunòque, hoc est, homini effreni & pravis affectibus pleno.

Cùm dixisset Christus: Si quis vult venire post me, abneget semetipsum; continuo adjunxit: Et tollat crucem suam quotidie. Non tantum semel iterumque in hebdomada aut mense, aut anno: *Quotidie*. Nulla

^a Seu, Mortificationi. ^b Bern. serm. 58, in Cant. sine, mihi pag. 741.

DE MORTIFICATIONE. 315

dies abeat sine hac Mortificationis lineâ. Romanus Imperator Titus, quo die in neminem beneficium contulisset, dicere solebat: Amici, diem perdidimus. Non minùs ille diem eum perditum credat, quem nullâ sui victoriâ insignierit.

Franciscus Borgias Dux Gandiæ, è Duce Societatis IESU Generalis tertius, cibum eo die insuavem sibi dicebat, quo corpus nullâ mortificatione affecisset. Nec quidem extremum vitæ diem ab hac lege mortificationis eximium volebat. Ita corpori semper bellum movebat, neque unquam dederat, quo sibi male faceret, iuratus sui hostis. Hinc amicos nominabat, quæ nos incommoda vocamus. Pluvias, ventos, frigora, æstus, omnemque cæli intemperiem excepit latissimè. Podagræ dolores, acerbos obtretratores, & quoscunq; demum mortificationis auctores sustinuit patientissimè. Nec hostem sibi capitaliorem esse censuit quàm corpus. Huic magis vexando, prænam calceis & scrupulos iniecit, ut eundo pedes offenderet; brumâ sæviente caput & caluriam aperuit, fervente sole, quò plus ureretur, eò lentius incescit. Continuis imbribus iter faciens: Quàm bellè, ajebat, amici mei me juvant, atque ad edomandam hanc belluam (sic corpus vocabat) adigunt! Deum rogavit sæpius, ut quicquid vitæ jucundi habet, in supplicium sibi verteretur: hæc ei amaritudo fuit dulcissima. Noctes insomnes ducere, inter lucra numeravit. Quin & in morbo mortificationis

usum non intermisit. Catapotia seu pilulas non glutire, ut alii, sed mandere consuevit, ut os & palatum amarore cruciaret; potion-
es medicas tantò promptius sumpsit, quantò plus horruit: ut, ubi plus olim vo-
luptatis, jam plus sentiret tormenti; & ut gula tot priùs deliciis imbuta, suos jam car-
nifices experiretur.

Hoc Sanctorum omnium contentissi-
mum fuit studium, seipsos Mortificationi-
bus assiduis frangere. Etenim probè scie-
bant, non decere sub spinoso capite mem-
bra esse delicata.

Neque verò quisquam terreatur, licet hic
multum sentiat difficultatis, licet indolem
nactus sit calidam, ferocem, asperam, & do-
mari difficilem: non hac Mortificationis
impedimenta, sed saepe adjumenta sunt.
Quantò prolixior iusta, quantò difficilior
pugna, tantò major gloria, tantò illustrior
corona. Huc illud Jobi apta vero: Vocem
exactoris non audit. Quod explicans Gre-
gorius: Clamorem exactoris non audire,
inquit, est violentis tentationum motibus
minimè consentire. & Sunt quos improbi
exactores identidem vellicant, hunc gula,
illum iracundia, istum luxuria vehemen-
tius invadit, & velut exactor jus suum po-
stulat. Obtunde aures, & tam constanter
nega, quàm petunt. Nemo est indolis tam
indomitæ, quin eam, si velit, vincere possit,
& sub jugum mittere. Sed victoria forsitan
rara est? Nullus hic animo cadat; præstat
vel

à Greg. l. 30. mor. c. 13.

vel semel tantum vincere quam nunquam. Succumbis hodie ? resume animum ; cras vices. Nihil hic turpius quam clypeum abjicere , & pugnare nolle. Hortatur Augustinus , & cum ascendente Domino pariter in altum nos erigens : Ascendamus etiam post illum , inquit , per vitia & passiones nostras. Et ne quisquam hoc fieri non posse arbitretur , subjungit : De vitiis nostris scalam nobis facimus , si vitia ipsa calcamus ; attollent enim ipsa nos , si fuerint infra nos. ^a His gradibus adjuti , plurimi magnos ad virtutem progressus fecere. Sapiens dominatur astris , naturæ impetus coërcet ; sentit in se malignam indolem , non consentit. Neque verò sensus noxam contrahit , sed consensus.

a Aug. serm. 3. de Ascens. Dom.

§. X.

Socratem nescio quis Medicorum curiosus inspexit , & hominem libidini ac crapulæ a primum pronuntiavit. Vix manus continuerunt Socratis discipuli , quibus Magistri sui sobria continentia jam pridem perspectissima erat. Hos Socrates repressit : Sententiam , inquit , ne præcipitate , ô boni ; talis enim , qualem hic me depinxit , fuisset , nisi me alium philosophia & virtus fecissent. Miseros nos , ô Christiani , ô Religiosi , si minus virium & animi ad hanc rem adferamus quam idololatræ ! -

Alexandrum Macedonem Plutarchus

o 3

aliis

a Ratus ab exteriori fronte ad sibi constare.

aliis Monarchis longè censer antecellere, quandoquidem alii tales sint nati, ille talem suâ se dextrâ, vi, gladio, vulneribus, cruore fecerit. Ita prorsus multò maiorem illi gloriam assequuntur, qui naturæ suæ malignitatem fortiter conantur vincere, quàm qui mitissimam indolem sortiti ad omnem virtutem faciles ducuntur. Nihil proficit, qui nihil in se superat.

Receperat in familiam suam sanctus Ignatius Lojola juvenem acri ac vehementi ingenio, quem sapius ut pater hortatus: Vince te, aiebat, vince te. Si enim teipsum viceris, caeleste præmium multò cumulatus feres, quàm qui animam sortiti sunt virtuti pronissimam. Cùmque hunc ipsum juvenem unus è Patribus, ut minis tractabilem ac turbatorem domûs accusâset, Ignatius non ad vulgi trutinam, sed ad prudentiæ stateram dicta examinans: Quæso, inquit, mitius, mi Pater: equidem hunc ipsum, quem tu acriter objurgandum putas, plus ego paucis mensibus profecisse arbitror, quàm duos illos anno integro. ^a Erant duo illi suavitate morum & candore nemini non amabiles. Ex quo liquet, solidi profectus rationem non ab ingenio sedato, sed à conatu sui vincendi ac studio petendam. Nemo igitur desperet: plus proficit, qui sibi ipse plus resistit.

Coronidis loco, duplex hoc consilium suggero planè necessarium: Si maligniores affectus velis eradicatum ire, Parva non

negli-

^a Ribadeneir. in vitâ illius l. 5 c. 10. post init.

neglige, & *Vlcus tange*. Parva, inquam, non negligere: nam si muscam nolis aut non possis configere, crede mihi nec elephantum confodies: si nec uno quidem alterove bolo fraudare gulam, si oculorum curiositati nihil, nisi quod turpissimum est, negare audeas, si non leviora etiam linguæ delicta corrigas, si non etiam scintillas cupidinum Mortificatione sopias, brevi cernes incendium. Aut ergo in minutis etiam te vince, aut in magnis nunquam tui dominus eris.

Deinde, quod dixi, *Vlcus tange*. Sunt qui mortificando se, vitalia nunquam feriant, & Ulcus nunquam tangerant. Famem aut sitim mortificas? optimè facis: sed magis deberes appetitum honoris. Tergum flagellis pulsas? Ah cur linguam non flagellas nocentissimam? Verbis & veste humilitatem praefers? Animum oro, animum humilitate imbue. Argenteas lampades aliâve munera templis consecras? Rectè hoc quidem, sed interim non tangis Ulcus, libidines tuas non desinis. Argentum tuum non displicet Deo, sed magis placeret tua castimonia. Hic vlcus tuum est; hoc tange, hic Mortificationis scalpellum applica, parti læsæ adhibe malagma, non sanæ. Sacris peregrinationibus te fatigas? Non malè. Sed melius faceres, si tu domi tuæ maneres, & avaritiam à te aut invidiam in exilium ejiceres. Vigiliis tolerare discis? Optimè. Sed quæso te, discas simul injurias ferre, &c. Ita monéo, Ulcus tange, & eum è tuis defectibus

bus mortificatione perpetuâ sanare stude, qui profectum tuum magis impedit. Pharisei, ut scimus, superficiem radebant, ad interiora vix unquam penetrabant. Idcirco Medicus celestis ulcus eorum tangens: Pharisee cæce, inquit, munda prius quod intus est, calicis & paropsidis, ut fiat id, quod de foris est, mundum. ^a

In regum fastis narratur, Amalecitis devictis imperatum à Deo Sauli regi, ne cuiquam parceret; viros, feminas, juvenes, senes, pueros, lactentes & omne pecus gladio meteret: sic enim Deus jussierat: Vade & percutite Amalec, & demolire universa ejus. Sed divinis jussibus obtemperatum non est. Nam pepercit Saul & populus optimis gregibus ovium & armentorum, & vestibus, & arietibus, & universis quæ pulchra erant, nec voluerunt disperdere ea. Quidquid verò vile fuit & reprobum, hoc demoliti sunt. ^b Hoc Deo nimis quàm displicuit. Ideò ipse Samuel Agagum regem Amalecitarum ad se adductum in frustra con-
cidit.

Haud aliter aliqui se mortificant in iis quæ non valde sentiunt; nil refecant de vivo, ulcus non tangunt, Agagum non jugulant. Quid igitur tibi blandiris de tuis mortificationibus? Rex Agag etiamnum vivit, superbia tua & impatientia tua nondum finierunt, libidines tuæ nondum expiraverunt, ultionis appetitus spirat adhuc. Agag

^a Matth. c. 23. v. 23. & seqq.

^b 1. Reg. c. 15. v. 9.

gus Deo in sacrificium offerendus est, hunc macta. Illud in te vitium expugna, quod te potissimum abstrahit à Deo. Mortificationis ferrum in eam animi affectionem stringe, quæ plurimum puris habet aut veneni, Hoc moneo; Ulcus tange.

ACTIONES MORTIFICATIONIS.

1. Prima omnium est, quam modò explicavi, Ulcus tangere. Itaque Mortificationem quâ parte maximè delicatus es aut vivax, eò potissimum dirige. Garrulus es? frena linguam. Gulosus es? coërce gulam. Libidinosus es? exteriores sensus omnes cohibe. Fastuosus es? amputa supercilium. Ambitiosus es? ad vilis te demitte. Avarus es? pecuniam ut hostis invade. Desidiosus es? ad labores, ad industriam te urge. Eadem de ceteris est ratio.

2. A parvis ad majores se mortificationes assuefacere. Qui militiam aspirant, prius arma tractant ludicra, decursiones equestres celebrant, pugna simulacra cient, sic bello se parant. Pari modo ut totas noctes pervigilare discas, unam alteramve horam vigila; ut totos dies esurire possis, prius mitioribus te jejuniis exerce: ut maximas injurias tolerare nòris, patientiam in minimis obfirma. Frange voluntatem etiam in licitis, ut eam tantò potentiùs abstineas.

322 PARS II. Cap. X.

trahas ab illicitis. Judicium tuum deferre in levioribus, ut in feriis eò minus illius sis tenax. A mitioribus ad mortificationes insigniores facilis est semita.

3. Cum duplex sit Mortificatio, exterior corporis, interior voluntatis, judicii, pravarumque affectionum; Exterior his ferre actionibus se exercit. 1. Sabbatum, aut pervigilia beatissimæ Virginis jejunio solet colere. Beatus Franciscus à festo die Apostolorum Petri & Pauli usque ad diem Virginis in celum Assumptæ jejunium quadragintadiæ inicit. Lusitanæ regina Elisabetha à die S. Joannis Baptistæ ad diem festum jam dictum pane tantum & aquâ jejunavit. 2. Ab uno saltem alterove festulo his talibus diebus abstinere. 3. Cili cinam vestem aut cingulum gestare. 4. Aliquid somno decerptum vigiliis addere. 5. Indormire asseri, aut lectum solito duriorern sternere. 6. Funiculis dorso inculsis Christi flagra nonnihil gustare. 7. Ad urbicum aut suburbana beatissimæ Virginis templa revisere; peregrinationem, præsertim vicinam, ad ejusmodi ædes instituere.

4. Mortificationis vigilans solertia studiosissimè caver, ne voluptas necessitatis formosam larvam induat, & ira quæ aperta non posset, recta tam honesto schemate subrepat. Sed tandem deprehenditur hoc furtum. Nam fraus ista hinc patet: Necessitas vilibus & paucis contenta est: voluptas delicatam ambit affluentiam; mul-

Cap. X.
icium tuum
eo minus illu
mortificatione
ta.
mortificatio, ut
voluntatis, iud
am; Exteriori
1. Sabbatum,
virginis iunio,
tus à festo die
ulque ad die
pota jejunium
strana regna
Baptista ad
re tantum &
saltem altero
abstinere, 3
tum gestare.
m vigiliis ad
lectum sol
iculis dorso
hil gustare.
beatissim
egregationem
cemodi adde
gilans solerti
supras neces
at, & ita qua
m honesto sol
deprehendit
hinc patet :
ontenta est :
fluentiam ;

DE MORTIFICATIONE. 323

tis & exquisitis etiam ægrè satiatur.

5. Qui stigmata & Mortificationem Domini Iesu in corpore suo circumferre cupit, is cum Paulo seipsum sapius accurate scrutatur, ubinam lateat quod mortificandum sit; num Voluntas, num Intellectus seu Judicium ægrotet, num sensus exteriores cautius cohibendi, num carnis petulantia severius castiganda, &c. Notitia morbi, principium salutis. Nam qui scit ex stomacho se laborare, pedem sibi non patietur amputari: ita qui in voluntate vitium deprehenderit, illi remedium adhibebit, non intellectui aut iudicio.

6. Mortificatio subinde certo numero gaudet. Sunt, qui trigesies in die mortificare se soleant, sunt qui sexagies; sunt qui crebrius, alii rarius. Aliqui in his insigniora quinque Christi vulnera, alii septem sancti Spiritus dona, alii novem Angelorum ordines, alii ætatem Christi, aut Virginis Matris observant, & pio cultu Mortificationum suarum numerum ad aliquid horum referunt, laudabili prorsus Arithmetica: nam quemadmodum David, ut regiam virginem Michol in conjugem impetraret, tamdiu Philistæos intecutus est, dum centum eorum capita colligeret: ita ei, qui beatitudinem velut sponsam ambit, non difficile est, ad numerum suos hostes, pravas affectiones jugulare. Neque enim hæc Deo velut venditores merces adnumeramus, sed segnitiam nostram hac numerandi ratione excitamus. Quod idem fit in precibus.

7. Mortificationem in se nonnihil amarum multâ perfundit dulcedine, si omnes ejuscemodi actus jungantur Christi cruciatibus, velut obolus thesauro infinito. Exempli causâ: Sub initium aut finem, aut dum in actu est Mortificatio, brevi precatiunculâ is, qui seipsum mortificat, ad omne sic offerat: *Domine IESU, hanc ego guttulam in mare acerbissima Passionis tue defero. Placeat tibi propter te, quod ego hic amore tui facio.*

CAPVT VNDECIMVM.

Rosa Græcula,

seu,

Misericordia & Eleemosyna.

§. I.

ROSA, quam Græculam vocant, latissimis est foliis, sed convolutis foliorum paniculis, nec dehiscens nisi manu coacta, semperque nascenti similis. Huic rectissimè, putem, Misericordiam conferimus, quæ foliis valdè latis in plurimorum salutem semet exporrigit, nec unquam alios iuvando lassescit, semper recens, semper similis nascenti.

Beatissima Domini Mater, quantò sibi ipsa severior, tantò benignior fuit aliis. Nam
quod

DE MISERICORDIA. 325

quod Salomon ait, lex clementiæ in linguâ
ejus. *a* Damascenus eam jure merito *Cura-*
tionum pelagus appellat. *b* Illam paradisi ar-
borem, *Lignum vite*, malè comessando
concoximus; pro illo Deus suppeditavit *Ve-*
nam Vitæ, è quâ Christus aqua viva, & om-
nis Misericordia nobis ac gratia profluxit.
Moses Sebeonis filium laudans: Iste est
Ana, inquit, qui aquas calidas invenit in
solitudine. *c* Nos rectiùs: Ista est mulier, quæ
reperit Misericordiæ thermas. Bernardus
illarum saluberrimum calorem sentiens, &
ideò ingenti affectu exclamans: Sileat Mi-
sericordiam tuam, inquit, Virgo beata, si
quis est, qui invocatam te in necessitatibus
suis sibi meminerit defuisse. Nos quidem
servuli tui ceteris in virtutibus congaude-
mus tibi, sed in hac potiùs nobis ipsis.
Laudamus virginitatem, humilitatem mi-
ramur: sed Misericordia miseris sapit dul-
cius. Misericordiam amplectimur chariùs,
recordamur sapius, crebriùs invocamus.
Hæc est enim, quæ totius Mundi reparatio-
nem obtinuit, salutem omnium impetra-
vit. Constat enim pro universo genere hu-
mano fuisse sollicitam, cui dictum est: Ne
timeas Maria: invenisti gratiam, utique
quam quærebas. Quis ergo Misericordiæ
tuæ, ô benedicta, longitudinem & latitudi-
nem, sublimitatem & profundum queat
investigare? Nam longitudo ejus usque in
diem novissimum invocantibus eam sub-

o 7

venit

a Prov. c. 31. v. 26. *b* Damasc. de dorm. Virg.
c Gen, c. 36, v. 24.

226 PARS II. Cap. XI.

venit universis. Latitudo ejus replet orbem terrarum, ut tuâ quoque misericordiâ plena sit omnis terra. Sic & sublimitas ejus civitatis supernæ invenit restorationem, & profundum ejus sedentibus in tenebris, & in umbrâ mortis obtinuit redemptionem. Per te enim cælum replectum, infernus evacuatus est; instauratâ ruinâ cælestis Hierusalem; expectantibus miseris vita perdita data. Sic potentissima & piissima charitas & affectu compatiendi, & subveniendi abundat effectui, æquè locuples in utroque. Ad hunc igitur fontem sitibunda properet anima nostra. Ad hunc Misericordiæ cumulum totâ sollicitudine miseria nostra recurat.^a

Olim ab arcanâ Dei Curiâ, ^b ab editâ justitiæ sententiâ nulla fuit appellatio. At verò nunc est ad solium gratiæ & ad tribunal Misericordiæ, nunc superexaltat Misericordiæ judicium. ^c Quod insigniter Bernardus explicans: Si criminum, inquit, immanitate turbatus, conscientiæ fœditate confusus, judicii horrore perterritus, barathro incipias absorberi tristitiæ, desperationis abyssu, cogita Mariam. ^d Quam enim clemens nunc erit in cælo, quæ tam misericors fuit in terrâ? Gregorius Nicomediensis: Quotidie, inquit, videbatur ei Angelus loqui, & quasi charissimæ sorori vel matri obtemperabat.

^a Bernard. *ser. de Assump. beatiss. Virg. mih.* pag. 256. ^b Dem Cammergricht Gottes.

^c *lac. c. 2. v. 13.*

^d Bern. *hom. 2. super Missus est; &c.*

rabat ei, quæ ambrosium nutrimentum de manu Angeli accipiebat, eoque reficiebatur: victum verò, quem à Pontificibus templi accipiebat, pauperibus erogabat.^a

Eliæ cibum subministrat corvus, Danieli Angelus, Iudæis manna effundunt nubes: quid de Domini Matre dicemus? Palladius, qui vixit ævo Theodosii Majoris, asserit, Apollo & Anuph sanctissimos viros dies noctesque precibus exegisse, atque hinc alimoniam quotidianam ab Angelo accepisse. Atqui nullam gratiam fas est credere concessam servis, quæ negata sit Matri. Habuit ergo divina virguncula suos veluti convictores in templo mendiculos, quos etiamnum parvula ingenti misericordiâ reficiebat. Poruit hæc virgo dicere, quod Iobus: Ab infantiâ meâ crevit mecum miseratione, & de utero matris meæ egressa est mecum.

Misericordiam itaque cum eâ adolevisse, jamque illam in cælo nobis veniam & gratiam deprecari, Ecclesiæ consensus & nostra fides asserit. Pro hominibus, dum vixit, supplicavit. In nuptiis Canæ id factum constat, ubi Filium rogavit, tenuioribus sponis subveniret, idque impetravit. Id ergo jam multo magis faciet in patriâ. Pro aliis supplicare ab amore provenit, atqui amor in patriâ perfectior est, ergo illic pro viatoribus magis supplicatur.

Erudite Thomas Aquinas: Charitas, inquit,

^a Gregor. Niscom. de oblatione Maria.

^b Iob c. 31. v. 18.

quit, hoc requirit, ut pro aliis oremus. *a* Quod confirmans Chrysostomus: Pro se orare, ait, necessitas; pro altero charitas fraternitatis hortatur. Dulcior autem ante Deum est oratio, non quam necessitas transmittit, sed quam Charitas fraternitatis commendat. *b* Neque aliter Hieronymus: Si Apostoli, ait, & Martyres in corpore constituti, quando adhuc pro se debent esse solliciti, pro aliis orant, quantum magis post coronas & triumphos? *c* Atqui Virgo beatissima à primo, quo vivere cœpit momento, plus Charitatis habuit, quam omnes simul & sancti homines & beati Angeli, *d* ergo illa etiam ardentius pro nobis deprecatur, & efficacius impetrat: ita prorsus, ut si illa una & sola quippiam rogaret, & omne cælum reclamaret, uti Angelum Angelo restituisse narrat Daniel, potentior tamen esset Virginis matris oratio, quam cælitum ceterorum omnium. *e*

Huc pius ille scriptor animum attendens: Mediatrix est, inquit, inter nos & filium, qui nihil illi petenti negat, cum sit illius mater, sedeatque ad ejus dexteram, super omnes creaturas exaltata, & ipsi proxima. *f* Seraphinus Firmianus, dubium

a S. Thom. 2. 2. q. 83. a. 7. *b* Chrysost. tom. 2. hom. 14. in imperfecto, circa principium.

c Hieron. 1. contra Vigilant. *d* Collectivè sumpti, ut in scholis loquuntur. *e* Vide Suarez. tom. 2. in 3. D. Thom. disp. 23. sect. 2.

f Ioannes Rusbrochius libell. de 7. amoris gradibus, c. 8. medio.

proleina p
am fiduciam
enigimus:
veloondens:
lo di. na pie
terrore: In
tamen pot
dē exactu
otiosis vel
volumus:
larius infan

xcis mos en
templum.
Mos hic I
um Hinc i
olum, sed
imaginem
tunt. Ino,
vus moneta
gnatam ma
s fuisse. Hi
quod servu
n drachm
n tenebat,
curius nob
plum gratia
ulo vel ge
e riores
manorum C
mus. Sab a
i plurimur
Philofratu

velut problema ponens: Cur, inquit, audaciorē fiduciam in matrem quā in filium erigimus? Mox ē Bernardo & Anselmo respondens: Quia in Matrem, inquit, à Filio divina pietas derivatur, absque iustitiæ terrore. In filio licet attrahat pietas, terret tamen potestas. Scimus iudicem eum esse adē exactum, ut rationem de verbis etiam otiosis vel singulis sit exacturus. Ecquid volumus? infantiae mores hic exhibemus, læsus infans accurit matrem,

§. II.

Græcis mos erat, ut injuriam à se defensurus templum, aram, vel statuam accurreret. Mos hic Imperatorum ævo migravit Romam. Hinc ingenui & servi non in templis solum, sed ad quamlibet Imperatorum imaginem aut statuam asylum sibi repeterunt. Imo, quod Philostratus testatur, si servus monetam tantum Cæsaris imagine signatam manu tenuisset, eum cadere nefas fuisset. Hinc capitis quispiam damnatus, quod servum percussisset, qui argentam drachmam Tiberii imagine inscriptam tenebat, a

Securius nobis asylum est Mater Dei, templum gratiæ, ara misericordiæ: si vel verbulo vel gemitu tangamus hanc aram, longè tutiores sumus, quā si omnium Romanorum Cæsarum effigies manu teneamus. Sub alis Phœnicis istius omnes afflicti plurimum subsidii reperiunt. Iure de

hac

a Philostratus l. I. in vitâ Apollonii, c. 11.

330. PARS II. Cap. XI.

hac matre dicimus : Filii autem hominum sub regmine alarum tuarum sperabunt. ^a Affectu magno pro se quisque dixerit : Inhabitabo in tabernaculo tuo, protegat in velamento alarum tuarum.

Sancti omnes in Misericordiam prout velut olivæ in hortis consitæ fuerunt, At Virgo beatissima velut oliva totum orbem complexa, olivas alias omnes inumbravit.

Beatus Dominicus, familiâ suâ nondum confirmatâ, vidit velut diducto celo, quâ ratione Christus stans in gentem humanam tres lanceas vibraret, orbem iræ suæ metam convulsurus. Hic mater ad filii pedes provoluta, veniam impetravit orbi. ^b Hic utique mater idem sensit quod filius, qui famelicæ plebis misericordiâ commotus: Misericor, inquebat, super tabernaculum. ^c

Cum Senis annona incredibiliter oneraretur, Catharina virgo modicum farinæ jam putidæ in panes pinsuit. Hos deinde in egenos distribuit liberalissimè, nec tamē deesse cepit quod daretur: quando enim largius erogabat, tantò plus supererat. Imò quod mirius, gratissimi saporis erant hi panes, nec à dominicâ etiam gulâ spernendi. Sed adjutricem habuit Catharina è celo Virginem divinam, quæ visa est suis manibus è massâ formare panes ^{co}

^a Psalm. 38. v. 8. Et Psalm. 60. v. 5.

^b Chronicon S. Dominici, Sur. 620 v. rom. 13.

^c Marc. 8. v. 2.

DE MISERICORDIA. 331

coquendos. Nunimò plena est Misericordia Virgo cælestis, verus balsami hortus, vberimum salutis promptuarium; verbo, Mater misericordiæ.

Meo sensu, perire nequit, quisquis Angelos & Angelorum Dominam in suas partes traxerit. Sed illud, obsecro, non nesciamus, à Pythagorâ sapienter dictum; Similia non nisi à similibus comprehenduntur. Misericordiam tibi postulas? nec tu eam alteri nega: gratiam ambis? hanc & alius à te impetret. Misericordiâ, gratiam pro gratiâ consequemur. Quales nos sumus in similes nobis, talis in nos est Deus.

§. III.

Hic instituto quo capimus, non incongruum erit, si latissima hujus rosæ folia paulò explicatiùs proponamus. Misericordia omnibus non tantum noscenda, sed penitis medullis combibenda est. Eleemosyna porro nihil aliud est quàm Misericordia transiens in effectum & opus.

Veritatis oraculum est: Beati Misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. *a* Misericordia beatis omnibus adeò innata censeri potuit, ut eorum sororem dixerim. Hortatur Paulus: Induite vos ergo sicut electi Dei, sancti & dilecti, viscera Misericordiæ. *b* Sancti omnes ex hac familiâ sunt, quæ vix certiore signo noscendam se præbet, quàm quòd omnes hujus

stem-
a Matth. c. 5, v. 7. *b* Coloss. c. 3, v. 12.

stematicis viri feminaque viscera Misericordiae habent. Huic familiae naturam insitum, misericordiam non est crumenam solum, non est manu distaque tantum, sed ex intimo pectore largiri sua, & cum opus, etiam seipsum. Toti nonnunquam familiae agnatum est, literam caninam a non posse commodè pronuntiare; subinde in vultu aut oculis, aliòve membro ingentem habent maculam, aut hereditarium morbum: quandoque omnibus ejus familiae agnata docilitas & humanitas. Ita Paulus loquitur, electis omnibus ab ortu impressa est haec nota Misericordiae. Ergo & vos, o mei Colossenses, sicut electi alii, sicut sancti, sicut dilecti hanc notam in vobis commendam exhibete, induite viscera Misericordiae. Misericordia testabitur, inquit Anfelmus, vos Dei sapientiam praecognitos, à massa perdendorum separatos, ad vitam aeternam praedeterminatos.

Ita prorsus Misericordia amicis Dei omnibus altissimè impressa est. Evoluat quis omnium Sanctorum res gestas, quos Lippmannus, Surius, Lippelous scriptis complexi, nec unicum, putem ego, ex omni numero reperiet, cui non haec nota Misericordiae infixa. Quod de seipso Iobus, id illorum quisque dicere potuit: Ab infantia mea crevit mecum miseratio, & de utero matris mea egressa est mecum. Si negavi, quod volebant, pauperibus; si oculos vidu expectare feci, si comedi buccellam meam solus, & non comedit pupillus ex ea. Oculi

DE MISERICORDIA. 333

lus fui cæco, & pes claudō, pater eram pauperum, a Tanta scilicet egenorum miseratione tangebar, ut non tantum cæcis & claudis stipem dederim, sed conatus sim etiam, quantum licuit, oculos & pedes dare. Pater eram pauperum, cum ipsis pauper, quando eorum paupertatem adeo sensi, perinde si eā ego ipse laborarem. Cum illi aliter dormirent, ego huc illuc animum versabam, quā ratione pupillis providendum, succurrendum viduis, unde panem, lectulos, vestem haberent. Reverā Sancti omnes affectu tales fuere, qualis Iob esse potuit censu & manu. Atque hoc in Sanctis, qui etiamnum superstites sunt, observare licet. Hinc illum nemo facile sanctum pronuntiaverit, qui ab egenis averso est animo, & in eorum causam neutiquam propendet; qui subinde dat aliquid, sed amorem non redolent data; Misericordiam non sapiunt ipsius munera.

Ecquis negaverit, quin omnes sancti spiritu sapientiæ imbuti decesserint? nam cælo nullus admittitur, qui spiritum stultitiæ defert ad tumulum. Atque spiritus sapientiæ spiritus humanus est & suavis. b Ipsam audi sapientiam: Benignus est, inquit, spiritus sapientiæ. Ideo Palæstinus Rex David aperte proclamatur: Beatus, qui intelligit super egenum & pauperem, in die malā liberabit eum Dominus. c Sunt qui in rebus physicis sint peritissimi: Vinum viz gustant,

a Iob c. 31. v. 17. b Sap. c. 1. v. 6.

c Psalm. 49. v. 1.

gustant, & ex quâ patriâ sit nōrunt; ostrea
primo morsu, ex quo lacu sint, deprehen-
dunt; omne monetæ genus exactissimè di-
stinguunt, suum corio, suum panno, serico
& holoserico pretium statuisse nōrunt op-
timè, discernunt omnia intelligenter. &
Super egenum & pauperem vix intelli-
gunt, inopiam horum non satis inspicunt,
non æstimant paupertatis miseras, & inde
misericordia non magna sequitur. Beatus
ergo qui intelligit. Super egenum & paupe-
rem. Quisquis enim hac in re intelligens
est, is Augustini & Cassiodori sensu, pau-
peri etiam non petenti offert, tacentem in-
telligit, de remedio pauperis, affectu piete-
tis cogitat. Non intelligens, dum petatur
expectat; post multas preces vix demum
lentus & seras, quod petebatur, præstat.

O verè iucundus homo, qui miseretur &
commodat; in æternum non commovebi-
tur! *b* Si quidem beati Misericordes. Sed
ubinam, quæso Domine, beati sunt? Pau-
peribus promissum est regnum. Sed & hi-
quoque reges erunt qui Misericordiâ ex-
celluerint. Nam egentibus non marsupium
tantum & manum, sed & pectus aperiunt;
cur eis Deus cælum clauderet? cum si-
pem largiuntur, si possent, cor adderent;
largiri omnibus cum non possunt, saltem
volunt.

a Iuvenal. de Montano gulone sat. 4. v. 145.
Nulli major fuit usus edendi, tempestare meum.
Ostrea callabat primo deprehendere morsu,
An ex Lucrino aut Rutupino lacu forent.
b Psalm. III, v. 5.

Quand
at alo, &
poterit eua
re.

icunque ig
ent legitime
nem ipsi s
nia mensim
aus olim a
mittens: Vad
& introdu
tensque
caput ejus,
nsi te reger
m, & fugies
erat. Qu

mo suum
subjecit, ut
formam rei
salutatus re
centenis mi
ac diademati
annis, quib
a cruce qu
vindicta ei
est laboris,
icordiâ ole
um est.

eganter ho
nquit, modi
late cretica

4. Reg. c. 9. v.

volunt. Quando igitur Misericordia Deum detraxit calo, & mortalitatis sacco induit, poterit etiam hominem in calum atrahere.

§. IV.

Quicumque igitur Misericordes sunt, reges sunt legitime uncti. Oleum ad hanc unctionem ipsi suppeditarunt, cetera regni insignia merissimo Dei favore sunt affecuti. Elifæus olim adolescenti lenticulam olei committens: Vade, inquit, in Ramoth Galaad, & introduces in interius cubiculum Iehu, tenensque lenticulam olei fundes super caput ejus, dicens: Hæc dicit Dominus: Vnxi te regem super Israël. Aperiésque ostium, & fugies. ^a Facta omnia, ut imperatum erat. Quibus auditis qui aderant, continuo suum quisque pallium Iehu pedibus subjecit, ut ea congesta tribunalis aut solli formam referrent. Quàm facili apparatu salutaris rex Iehu? Quanto sanguine, quot centenis millibus capitum corona regum ac diademata non raro steterunt? His ipsis annis, quibus hæc scribo, corona Bohemia cruore quanto, quot hominum millibus vindicata est? Ut rex cæli vngaris, vix vilius est laboris, aut impendii; tu modò Misericordiæ oleum adfer, & regnum illud jam tuum est.

Eleganter hoc Augustinus exprimens: Da, inquit, modica, & accipe magna. Vide, quàm latè crescat fenus tuum. Da temporalia,

336 PARS II. Cap. XI.

ralia, accipe æterna: da terram, accipe celum. Vide quid sis accepturus: Percipite regnum, quod vobis paratum est ab initio mundi. Terrena dedisti, quæ si non dedisses, in terrâ putrescerent. Quid enim inde facturus esses, si non dedisses? Quod perituum erat in terrâ, servatum est in celo. Ergo quod servatum est, hoc accepturi sumus. Servatum est meritum: factus est thesaurus tuus meritum tuum. *a*

Salomon (quod regum fasti memorant) ad ingressum tabernaculi fecit duo ostiola de lignis olivarum. *b* Hic non immerito quis quærat: Cur, quæso, ad arcanissima hæc templi penetralia, ad sancta sanctorum, non cedro, non cupresso, aut nobilior ligno, cur imò non ex auro fabrefacta est janua, præsertim cum id loci sanctitas postularet? Sciamus architectum hic fuisse Spiritum sanctum, qui non loci maiestatem, sed rei mysterium spectavit. In illa sanctorum sanctissima, in aureum Dei palatium nemo admittitur, nisi per oleaginum ostiolum ingrediatur, per alterutrum certe ingrediendum est. Qui Misericordiam exhibere nequit, consilio, manu, auxilio, voluntate saltem misereatur aliorum & affectu. Chrysostomi sententiâ: Nullus miser est, nisi qui noluerit misereri. *c* Et ne ullus, quamvis plurimum dederit, vel minimum eò gloriatur: Divites, ait, ex multo modicum,

a Aug. in Psal. 36. ante med. mihi pag. 123.

b 3. Reg. c. 6. v. 31.

c Chrys. de duab. viduis, & Misericord.

cum, vidua ex modico totum dedit. Quid ingemiscitis, ô non minùs avari quàm opulenti, cùm stipem erogatis? è pecuniæ vestræ acervo non quidem millesimam partem donatis: vidua illa omnes opes suas, totum arariolum suum, quicquid thesauri habuit, dedit; hæc multum dedit.

Beati qui Deo donant sine gemitu, beati misericordes. Hic, obsecro, paullo altius penetremus, quid demum Misericordia tam affabile habeat & decorum, unde divinis oculis tantopere placeat. Quæ enim alia virtus, nisi Misericordiæ cognata Charitas, ad eò rapit Deum atque Misericordia? In orbis ultimo conventu, in totius humanæ gentis concilio supremo, die illo decreto-rio, & judiciali, parentibus ad tribunal universis Angelis, cùm de summâ rerum omnium decerneretur, iudex omnium non explicabit quòd Abel primus martyr & virgo fuerit, quòd Abrahamus speculum obedientiæ extiterit, quòd Noëmus orbem asseribus clausum servârit: Davidis lacrimas & pœnitentiam silebit: quid Moses & Elias in Thabore secum locuti, non exponet: quòd Petrus primus post se crucem conscenderit, quòd multa millia Martyrum in eundem suggestum sint secuti, non prædicabit: Sed illud publicè recitabit cum laude maximâ, velur gratias agens; quis tibi fragmentum panis dederit, quis frigidam porrexerit, quis defloccatum palliolum donârit, quis hospitio se foverit, quis aegrotum, quis ad detentum carce-

re reviserit. Supremum hunc iudicem Misericordiae filii praerogativâ singulari alloqui audebunt, disponent sermones suos in iudicio; a voces illorum erunt: Da, Domine, quia dedimus; da Te, quia tuâ causâ dedimus; miseri sumus aliorum, tu nostri miserere: fecimus quod iussisti, reddere quod promissisti. At ille totius regni se debitorem promptissimè professus: Meum, dicit, promissum agnosco; misericordiam vestram laudo; Venite, possidete regnum: pro panis fragmine epulum caeleste nunquam finiendum, pro attrito palliolo vestem immortalitatis reddo, pro hospitio cives Angelorum vos constituuo: Venite, possidete regnum.

Verè singularissimum quid habet Misericordia prae ceteris virtutibus. Hæc enim una omnium maxime Orbis fatali die triumphabit. Idcirco Christus: Euntes, inquit, discite, quid est, Misericordiam volo, & non sacrificium. b Perinde si dixisset: Nondum satis capitis, quantarum virium sit Misericordia. Eia ergo discite, quid sit super egenum & pauperem intelligere, & quam hoc ipsum incredibiliter Numini supremo placeat. Pater meus caelestis cælum non reſerat nisi sui similibus. Atqui vos potentiam divini Patris, sapientiam, & in omni loco præsentiam imitari non potestis. Estote ergo misericordes, sicut Pater vester caelestis misericors est, & quidem in omnes.

§. V.

a Psal. 111. v. 5. b Matth. c. 9. v. 13.

S. V.

Romæ olim Censores obierunt domos, ut in rem præsentem venirent, sciréntque, quâ ratione res familiaris administraretur, num fortè in ferinam vermes, in panarium mures, in vestes tineæ grassarentur, non levi rei domesticæ damno.

Vtinam hodièque talis censura sit, repèrirentur qui mures, tineas, vermes malint pascere, quàm pauperes, qui laborent parietes potius quàm egenos malè vestitos opèrire. Sed his multò plures sunt, quorum non panem aut vestem, sed vermes pectus exedunt, & omnem miserationis affectum corrumpunt, ut neminis egestatem aut misérias facile commiserentur.

O ergo beati Misericordes, quoniam misericordiam consequentur. Cum misericordiâ vestrùm commoveri vultis? vos ipsi prius misericordes estote. Ad vestrum Deus exemplum sese componet; quem vos illi modum monstraveritis, eum sequetur: Date, & dabitur vobis. Datis alacriter & promptè? promptissimè dabitur & vobis. Datis liberaliter & copiosè? liberalissimè vobis retribuetur.

Dialecticorum præceptio est, Syllogismus in *Dari* negari non potest; hunc Syllogismum nos Christus docuit, quo utendum est his, qui nolunt negari sibi quæ poscunt. Syllogismus est iste: Date, & dabitur: Estote misericordes, & misericordiam consequimini. Nimirum in hoc vitæ mercatu triti-

cum tritico, oleum oleo comparandum, sed ita ut tritici pugillus totum modium, lecythus olei centum librarum dolium lucretur.

Quæri potest, quæ omnium artium sit quætuosissima. Num fortè maximum facit lucrum gemmarius, qui gemmas interpolat, ut pluris revendat? Fors Iuris prudentia omnium luctuosissima est, quæ cum consilia subministrat, pro singulis pagellis laxissimè scriptis singulos poscit aureos. Fors mercatura plurimum lucratur, quæ centenos expendit florenos, & trecentos aut quadringentos recipit. Quid si usura sit, quæ fenus ex triente, ex centesimæ fecit bellibus, aut ex asse? a Num agricultura maximos facit quæstus? magnos facit, sed modestos, & pænè omnium honestissimos. Num ars Typographica plurimum habet lucelli? multum habet, præsertim si sedulo tractetur. Belgarum quosdam aspice è typographiis prodeuntes ditissimos. Verum nec usura, nec mercatura, nec juris prudentia, nec agricultura, sed, si Chrysostomo credimus, ars omnium artium optima, ars artium omnium quætuosissima est eleëmofyna. Agricultura pascit, textoria vestit, archiæctonica protegit, typographica instruit. Artium quæque alterius artis indiget: cum autem oporteat misereri, nihil aliud

a Da man juuor vom 100. gab 4. oder 5. Gulden/ so gibt man jetz 8. oder alle Monat 1. Gulden vom 100. quæ est usura ex asse, seu librato, altera bei centesima dicitur.

aliud nobis opus est, sed sola voluntas est necessaria. Si des panem, cum habens solum, ad perfectionem artis venisti. Hanc itaque suscipiamus artem & scientiam, & obeamus. Melius enim est hanc scire, quàm esse regem, & diademate coronari. Hæc namque te docet, quòmodo possis Deo similis fieri, quod est omnium summa bonorum.^a

Gazophylacium est Misericordia, & quidem inexhaustum. Gazophylacium seu ararium Salomoni fuit multo amplissimum, hinc enim templum pænè aureum totum prodiit: sed hoc tam amplum & locuples ararium tandem exhaustum est. Cœpit & Salomon egere, idè & subditos immodicis tributis premere. Ditissimum fuit ararium Cræsi, sed direptum est. Non minùs dives fuerat Darii, sed dissipatum est. Opulentissimum Sardanapalus palatium habitavit, sed combustum est. Misericordia gazophylacium est, quod non exhauriri, nec dissipari, neque comburi, neque diripi, neque suffodi potest, æternum, inexhaustum. Hoc Christus digito monstrans: Nolite, inquit, thesaurizare vobis thesauros in terrâ, ubi arugo & tinea demolitur, & ubi fures effodiunt & furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in cælo, ubi neque arugo, neque tinea demolitur, & ubi fures non effodiunt, nec furantur. ^b Bona omnia

p 3

quæ-

^a Chrysost. tom. 5. hom. 33. mihi pag. 216 & seqq. ^b Matth. c. 6. v. 19. & 20.

quæcumque extra cælum reconduntur, vel putredini, vel rapinis, vel aliis mille pereundi periculis subiecta, adeoque peritura sunt omnia. Rationi autem minimè consentaneum, ut illic sua quisque bona locet, ubi vel corrumpantur, vel à furibus rapiantur.

En ergo cælum reponendi thesauri locum commodissimum, qui nulli corruptioni obnoxius, nulli-furum accessui expositus, nulli pereundi vel amittendi periculo subiectus; omnia illic reposita æternùm tuta sunt. Tu forsan arbitraris tuas tibi pecunias perire, si eas in stipem eroges: toto calo erras; pereunt servata, servantur erogata. Ego verò, inquis, fures nullos metuo, pecunias tutissimo loco reposui, centum seris custoditas. Imò verò metuendus est quàm maximè fur ille, quem ego tibi optimâ fide monstrabo. Vide, obsecro, & audi: Si sciret paterfamilias, quâ horâ fur veniret, vigilaret uique, & non siceret perfodi domum suam. Et vos estote parati, quia quâ horâ non putatis, filius hominis veniet. ^a Nostine hunc furem? Nôsti, scio, sed forsan non caves? Latentissimè subrepat fur ille, ideoque ipsemet præmonens: Ecce, inquit, venio, sicut fur. ^b Nec inermis venit: inortem præmittit cum telo quo vitam omnium haurit, & thesauros omnes diripit: Tu autem quæ parâsti, cujus erantio

Quam-

^a Matth. c. 24. v. 43. Luc. c. 12. v. 30.

^b Apoc. 16. v. 15. c. Luc. c. 12. v. 29.

Quamvis igitur æruginem & tineas, & suffocionem, & incendia, & latrones à pecuniis tuis arceas, hunc furem non effugient. Heu quàm hebes tibi visus est, & curta providentia, qui vitæ consulis tam caducæ, & non consulis æternæ! Imò si consuluisses futuræ, consultum etiam fuisset præsentis. Pulchrè castigat te Deus, ut tuus tu ipse tibi fur sis. Nam opes congregas & recondis, tenebris illas ac carcere claudis & damnas, quid aliud expectes à fure, quàm quod tu ipse facis? Ergo per baiulos fidos, homines egenos, pecunias tuas in cælum transmittre, in cælo reponere, æternæ vitæ prospice; hodierno vel crastino vel perendino migrandum est; opes tuæ te non sequentur; si eas non præmiseris, amisti.

Quàm suo jure postulat Christus: Da mihi ex eo, quod dedi tibi. De meo quæro, & mihi non donas? Da mihi, & reddo. Habuisti me largitorem, facito me debitorem, habeam te feneratorem. Pauca mihi das, plura reddam. Temporalia mihi das, æterna restituam. Præbe rectum, & accipe cælum; da numum, & accipe regnum. *a* Quid avarè congeris & recondis?

*a Aug. tom. 10. hom. 29. c. 2. mihi pag. 180.
& serm. 76. de Tempore, mihi pag. 269.*

§. VI.

At dices : Mihi non recondo , sed servo filiis , sed heredibus aliis. Hic Augustinus solidissime respondens : Relinquent , ait , alienis divitias suas . Quid filii ipsius ? Et ipsi servant , quod eis reliquerunt parentes sui . Parum est quia servant , & augent . Quibus & ipsi servant ? Filiis suis , & illi filiis , & tertii filiis . Quid Christus ? quid anima tua ? omnia filiis . Inter filios suos quos habent in terrâ , computent unum fratrem quem habent in calo , cui totum dare debebant ; vel dividant cum illo . Quomodo autem alieni sunt filii ? Si quis tuorum tibi nil prodest , alienus est . Iam attendamus illos divites , qui male vixerunt , qui superbe egerunt , mortui sunt , & reliquerunt , non dico extraneis , sed filiis suis reliquerunt divitias suas ; & filii ipsorum viam parentum suorum sequuntur . Sicut illi superbi , ita & isti , sicut illi rapaces , ita & isti ; ut illi avari , & isti , alieni ab illis sunt . Quid dives in samaria clamat ? Habeo quinque fratres . Unum fratrem amicum non feci , qui jacebat ante januam : Illi mihi fratres subvenire non possunt , qui possident divitias meas , alieni a me facti sunt .

Ergo fac tibi amicos de mammonâ iniquitatis . Fortassis ea , quæ acquisivisti , de iniquitate acquisisti ; aut fortassis ea ipsa est iniquitas , quia tu habes , & alter non habet , tu abundas , & alter eget . De istâ mammonâ iniquitatis , de divitiis istis fac tibi amicos ,

De Mis

videns eris , N

saurario , a

Christi , & t

pice tibi in p

ens , imitare t

litas in hien

dies tribula

prosit in post

impruens

adentulimus

iunt Sabaud

penignus ad

ut hos on

um defensor

ones appella

his me vet

panu dedit ,

posuit , ad e

st . Fors fuit

de canibus

inquit Dux

ingentem

loquim prabe

oratoreum il

t , è quo m

tus . Intra

diculis sup

stium : Hi ,

ego calum v

o , illi mihi

na . Atqui

In Eparcha

Augustin . ad

pag . 123 ,

& prudens eris, Noli timere. Ponunt pueri in thesaurario, *a* & securi sunt: ponis in manu Christi, & times? Esto prudens, & prospice tibi in posterum, in cælo. Esto prudens, imitare formicam, reconde æstate, ne esurias in hieme. Hiems est dies novissimus, dies tribulationis. Collige, quod ibi tibi profit in posterum; si autem non facis, simul imprudens & insipiens peribis. *b*

Prudentissimus certè atque sapientissimus fuit Sabaudix Dux III. Amadæus, qui benignus adèd & liberalis fuit in pauperes, ut hos omnium suorum propugnaculorum defensores diceret, suosque comilitones appellaret. His ille cibum potumque, his ille vestes suo detractas corpori suâ manu dedit, prandentes adsedit, cibum anteposuit, ad edendum humanissimè invitavit. Fors fuit ut Legatus externus quispian de canibus venaticis quæreret. Crastino, inquit Dux, ostendam. Interim pro more ingentem pauperum turbam coëgit, cui cibum præbere solitus erat. Proximo die oratorem illum in triclinium suum duxit, è quo in subjectam planitiem prospectus. Infra visæ sunt mensæ oblongæ, mendiculis stipatæ. Atque jam Dux ad Legatum: Hi, inquit, canes sunt, quibus ego cælum venor: panem ego illis expedio, illi mihi olim, ita spero, cæleste manna. Atqui, ait Legatus, hoc genus

p 5

homi-

a In Sparhasen/zum Schatzgele.

b Augustin. tom. 8. in Psalm. 48. post med.

milni pag. 183.

hominum vaftrum, & fape otiofum efl.
De hoc, ait Dux, ego non laborem. Quod
fi Deus ita noflra examinet, quis illi pro-
bus fit?

Liceat de heroë hoc canere, q quod de
Probo Claudianus:

*Hic non divitias nigrantibus abdedit antris,
Nec tenebris damnavit opes, fed largior imbre
Sueverat innumeras hominū ditare catervas.
Quippe velut denfo currebat munera nimbo
Lernere femp erat, populis undare penates,
Afiduos intrare inopes, remeare beatos.
Iraceps illa manus fluvios fuperabit lberos,
Aurea dona vomens -----*

Huic verè perilluftri Comiti adjungo non
difparis exempli & fanguinis Imperatorii
feminam Leonoram Auftriam Imperato-
ris Maximiliani I. forem. Hæc pientiffi-
ma herois, ut Collegium Societati Iæſtæ ſta-
biliret, pecuniam è ſuis veſtibus & gemmis
redegit. Omnem inſuper veſtem linteam,
iſtis etiam culinæ uſibus neceſſariam, ſuis
etiam manibus paravit, habuitque pediſe-
quas in eâ re nobiles adjutrices. Neque
unam tantum religioſam domum libera-
liſſima hæc benignitas pro theatro habuit:
latius patebat, per omne genus hominum
pervagata. Nullum tempus opitulandi mi-
ſeris prætermiſit. Publica noſocomia pri-
vatorumque ædes, in quibus agros eſſe
comperit, creberrimè interviſit: idque tanto
ſtudio & alacritate, ut nemo unquam vel
tenuiſſi-

a Ita Lambertus Vanderbuckius & Muſſe-
rus l. 2. Coſmograph. de Ducibus Sabau. diſc.

tenuissimus ejus optavit officium, cui non illa perbenignè contulerit. Sæpè nocte intempestâ de cubili surrexit, ut ægris adesset; cum iis non ratò triduum quadri-
duumve traduxit. Fuit, ut viro religioso, cum ille fortè prodeunti foràs interveniret, ingenuè confiteretur, se quidem auræ cap-
prandæ gratiâ simulare exitum, re verâ ta-
men ad feminam prodire graviter affectum:
Quæ quoniam, inquit, in me secundum
Deum spes suas habet, bonæque, ut audio,
existimationis mulier habetur, faciendum
mihi est, ut eam hodie convisam. Multa
præterea ad ægros è suâ domo misit, quæ in
eorum usus suis ipsa manibus apparavit.
Nam & bellariorum, & aquarum, & olei
complura genera ægrorum causâ domi
confecit: sæpèque factum est, ut longos ac
pertinaces morbos abigeret, ægròsque diu-
turnâ medicorum arte delusos domesticis
tantùm præfidiis ac curationibus ad pruti-
nam revocaret firmitatem. Hoc itaque con-
tentissimum Leonoræ studium fuit, ægro-
tis ac pauperibus benefacere, suis non so-
lum pecuniis, sed & obsequiis. Quod quidè
in feminâ regiâ vix satis laudari potest.

Ejusdem laudatissimi exempli viros fe-
minasque omnes alias omitto. Res infinitæ
scriptionis foret. Vbi de eleëmofynâ egeri-
mus, laciniam magis deducemus. Vnicum
hoc loco nomen: Eberhardus gente
Boius, genere Comes, Biburgensis Antistes,
inde Salisburgensis Pontifex, nulli unquam

quidquam, dum vixit, Mariæ nomine petenti denegavit. *a* Hic illud dixisse satis licet: Non videri vitam esse perscriptam vilius sancti hominis, qui non singulariter hunc Misericordiæ affectum induerit, ut proinde Tarlensis Paulus congruentissimè hortetur: Induite vos ergo sicut electi Dei, sancti & dilecti, viscera Misericordiæ. *b* Nihil tam divinum habet homo, quàm de aliis bene mereri.

a Fasti Mariani parte 2. die 1. Julij. de hoc eodem Bavaria Sanctæ Volu. I. mihi pag. 132.
b Loco suprâ citato.

§. VII.

Hunc in pauperes amorem Gregorius Nazianzenus oratione illustri explicans: Charitatis, inquit, præcipuam partem in eo sitam esse comperio, ut pauperes amore ac Misericordiâ complectamur. Pauperes & affligtos Deus esse vult, ut nos infinitatis nostræ submoneant, illudque nobis persuadeant, ut nulli rerum præsentium atque in oculos cadentium velut firmæ ac stabili animum adjiciamus. Cum igitur nil sit stabile in præsentî vitâ, de opibus in tuto collocandis cogitandum est. Beneficentiæ in pauperes infinita sunt commoda. *Addit, quod singularissimè notandum:* Nullus omnino cultus Deo perinde gratus est, ut Misericordia erga pauperes. Nihil tam Deo proprium est, quàm Misericordia & Beneficentiâ. Imitandus est nobis Deus.

Deus. *a* Quid
 mitar. Deum.

Pater vester ca

Sed vix ulli en

ordia quàm S

atam iure m

gens: Miseric

honor iniquita

meretur paape

det ei. Nam f

um magis pl

Qui autem

morem paup

in esaudietur.

notum: Pecc

time, & inu

perum d l

ta, & Eleemo

de igitur Elec

, & hac pro

elemosyna vir

gratiam hom

pit, e Sera n

ne, quando

gentem, aut

firmum, aut

mus tibi, f

o sub pauper

tra, Christu

a Gregor. Naz

b Luc. c. 6. v. 3

c. 2. v. 3. &

e Eccli. c. 3. v.

f Marti. c. 2. s.

Deus. *a* Quid enim est dare beneficium? Imitari Deum. Estote misericordes, sicut & Pater vester cælestis misericors est. *b*

Sed vix ulli encomiastæ plus debet Misericordia quàm Salomoni, qui hanc unam virtutem jure merito summis laudibus extollens: Misericordiâ, inquit, & veritate redimitur iniquitas. Feneratur Domino, qui miseretur pauperis, & vicissitudinem suam reddet ei. Nam facere Misericordiam & judicium magis placet Domino, quàm victimæ Qui autem obturat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur. *c* Idcirco Daniel Nabuchodonosori: Peccata tua, inquit, eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordiis pauperum. *d* Igne ardentem extinguit aqua, & Eleemosyna resistit peccatis. Conclude igitur Eleemosynam in corde pauperis, & hæc pro te exorabit ab omni malo. Eleemosyna viri quasi sacculus cum ipso, & gratiam hominis quasi pupillam conservabit. *e* Sera nimis est interrogatio illa: Domine, quando te vidimus esurientem, aut sitientem, aut hospitem, aut nudum, aut infirmum, aut in carcere: & non ministravimus tibi, *f* & non pavimus te? Judici tuo sub pauperis formâ obeunti nunc ministra, Christum sub egeni schemate latentem

p 7

a Gregor. Naz. 16. de pauperum amore.

b Luc. c. 6. v. 36. *c* Prov. c. 16. v. 6. c. 19. v. 17. c. 21. v. 3. & 13. *d* Dan. c. 4. v. 24.

e Eccli. c. 3. v. 33. c. 29. v. 15.

f Matth. c. 25. v. 44.

tem nunc pascere. Nemini non expavescendum illud : Si non pavisti , occidisti. Qui enim habuerit substantiam huius mundi , & viderit fratrem suum necesse habere , & clauserit viscera sua ab eo , quomodo charitas Dei manet in eo ? *a* Judicium sine Misericordiâ illi , qui non fecerit Misericordiam. *b* Euntes ergo , discite , quid est : Misericordiam volo , & non sacrificium , *c* Beneficentiæ & communionis nolite oblivisci , talibus enim hostiis promeretur Deus. *d* Bona est oratio , bona prorsus , sed cū Eleemosynâ & Jejunio. *e* Optimè dixit Publius : *f* Homo , qui in hominem misericors est , meminit sui. Sic demus , quomodo vellemus accipere. Demus , & dabitur nobis.

Quapropter milites occinendum : Date , & dabitur vobis , date , date. Beatius est magis dare , quàm accipere. *g* Anima , quæ benedicit , impinguabitur , & qui inebriat , ipse quoque inebriabitur. *h* Veruntamen quod superest , date eleemosynam , & ecce omnia munda sunt vobis. *i*

ACTIO-

- a* 1. Ioan. c. 3. v. 17. *b* Iacob. c. 2. v. 13.
c Matth. c. 9. v. 13. *d* Hebr. c. 13. v. 1.
e Tob. c. 12. v. 8. *f* Publius Mimus. *sentent.*
g Act. c. 20. v. 35. *h* Prov. c. 11. v. 25, *i* Luc. c. 11. v. 41.

De

A C

MIS

1. Primus
 colline obier
 pro detur. H
 in paup
 et penâ num
 sam , da x
 affectu , & ph
 2. Miseric
 que n sched
 pronendæ &
 geat , exera
 tam sepius i
 tem sibi ipsi
 gam habuit
 Iannes Ele
 andrinus ,
 la & quinge
 autem non i
 pius sic inter
 & prout iusti
 3. Miseric
 manier &
 rucere bon
 num no ben
 pretis a Sira
 sine tristi
 tur : tuum , &
 consuetudine. b

a Senec. l.

ACTIONS

MISERICORDIÆ.

1. Primum est, quod Misericordia solertissimè observat, ut; quod datur, affectu magno detur. Hic certe majoris pretii est prout in pauperes affectus, quàm aureus è crumenâ nuinus. Si plura non potes, da frigidam, da æra duo minuta, sed da ingenti affectu, & plurimum dedisti.

2. Misericordiæ est pauperrimos quosque in schedâ descriptos habere, memoriæ monendæ & ad Misericordiam, si ea langueat, excitandæ. Idcirco juverit hanc schedam sæpius inspicere, & nomina descriptorum sibi ipsi lentè recitare. Talem catalogum habuit illud Misericordiæ speculum Joannes Eleemosynarius, Patriarcha Alexandrinus, qui quotidie ultra septem milia & quingentos pauperum aluit. Si quis autem non ipsemet det eleemosynam, sæpius sic interroget: Num iis quibus iussi, & prout iussi, fideliter datur quod iussi?

3. Misericordia est cum pauperibus humaniter & benignè loqui. Optimum est adicere bona verba rebus bonis, & vultu humano benignoque commendare, quæ præstas a Siracides monet: Declina pauperi sine tristitiâ aurem tuam, & redde debitum tuum, & responde illi pacificè in mansuetudine, *b* Congregationi pauperum affabilem

a Senec. l. 2. de benefic. c. 3. b Eccli. c. 4. v. 8.

XI.
in expavesce
occidisti. Q
huius munda
esse habere
omodo cha
cium sine M
erit Miseric
quid est: M
triticum, & B
nolite obla
eretur Deu
sed cū Ele
nè dixit
em miseros
quomodo v
labitur nob
adum: D
earius est m
tima, quæ
inebriat, i
ntamen qu
& ecce omni

ACTIO-

2. v. 13.
13. v. 1.
Mymu
h. Prov. 6. 11

bilem te facito. Neque etiam rigidè scrutandi sunt pauperes & examinandi, num eleemosynâ sint digni. Quàm absurdum est, argenteis numis liberalem esse, & verbis bonis tam parcum ! Et quæ ista est, ô homo, eleemosyna ? obolum projicis, & probris afficis ; das panem, & vocas impostorem. Nunquid tibi supplicanti Deus unquam dixit : Recede impostori : Ergo mentis ne contumeliam inferas ; super omnia vultus accedat bonus commiserationem spirans, non indignationem : verba sint benigna, & humanitatis plena, ut, quod deest stipi, non desit sermoni. Beneficia non sunt exasperanda.

4. Misericordiæ est citò dare. Ingratum est beneficium, quod diu inter manus dantis hæsit. Gratissima sunt beneficia parata, facilia, occurrentia, ubi nulla est mora. Verissimè bis dedit, qui citò dedit. Quod Publius eleganter dixit : Bis inopi beneficium dat, qui celeriter dat, & minus decipitur, cui negatur celeriter. Hoc ipsum Salomon inculcans : Nec dicas, ait, amico tuo ; Vade & revertere, & cras dabo tibi, cum statim possis dare. Hac in re plurimum peccatur à multis, qui nihil à se impetrari sinunt, nisi post molestissimas dilationes. Hoc aliud non est, quàm omne beneficium corrumpere, differendo. Tardè velle, nolentis est. Beneficium morosè aut lentè datum panis lapidosus est, quem esurienti accipere quidem necessarium, sed comedere, acerbum. ^a

a Senec. l. 2. de benef. c. 7.

5. Mi-

DE MISERICORDIA. 353

5. Misericordia actiuosa vult, ut ipse des
stipem, si potes, non per alios. Germani ve-
teres liberorum manibus stipem insere-
bant, ut sic eos assuefacerent ad promptè
dandum. Pannoniæ rex Stephanus in ege-
nos largissimus, non tantùm Eleemosynæ
plurimum dedit, sed & ipsemet plerumque
dedit. Hinc evenit, ut sub noctem egressus
pinguissimum marsupium in pauperes ef-
fundens, redierit evulsâ barbâ, & bene con-
tus à pauperibus, qui tamen hanc regis
injuriâ minimè cogitabant, sed pecuniam
manibus nimium avidis involabant. Hoc
autem Stephanus triumphum suum inter-
pretatus est, & ob id singulares Deo gratias
egit. Margareta Hispaniarum regina ita
suos, quos in Christiani orbis solatium pe-
pererat liberos, erudiit, ut illi à teneris un-
guiculis suâ etiam manu Eleemosynas ero-
gant. En obsecro, cuius non puduit tan-
tos Principes, nos tantillos pudebit?

6. Misericordia actiuosa gnavè circum-
spicit, quibus det, quomodo det, & quare.
1. Quibus det, nam egenis vult dare, non
volentis; in vasa fundit vacua, non plena.
Contrarium fit ferè nostro ævo: multum
effunditur, sed in vasa jam antè plena; mul-
tum donatur, sed divitibus, quorum est lar-
giri, non accipere dona. Inter eos autem
quibus dandum, meo iudicio, primi sint
Adolescentes pauperes, qui Musis vacant,
& panem non habent. 2. Attendit Miseri-
cordia, Quomodo det. Inter modos dandi,
de quibus hîc agimus, is etiam præclarus
est,

est, cum conditur testamentum, non obli-
visci pauperem Christum; si Christum non
vis heredem ex asse scribere, saltem in ha-
reditatis partem admitte. 3. Quare det,
omnia scilicet propter Deum, idque non
verbis solum, sed factis. Quod sollicitè bea-
tus Joannes monet: Filii mei, non dili-
gamus verbo neque linguâ, sed opere & ve-
ritate. 4 Idem beatus Jacobus ingerens: Si
frater aut soror nudi sint, inquit, & indi-
geant victu quotidiano; dicat autem aliquis
ex vobis illis: Ite in pace, calefacimini &
saturamini; non dederitis autem eis quæ
necessaria sunt corpori, quid proderit? b

7. Veræ Misericordiæ est, & largiter &
hilariter dare. Eum namque dicemus Mife-
ricordem, qui, ut beatus Paulus loquitur,
miseretur in hilaritate. c Hilarem enim da-
torem diligit Deus, qui non ex tristitia aut
necessitate largitur. d Quod Siracides ocn-
lis subiciens: In omni dato, inquit, hilarem
fac vultum tuum, & in exultatione sanctifi-
ca decimas tuas. Da Altissimo secundum
datum ejus, & in bono oculo adinventio-
nem facito manuum tuarum, quoniam
Deus retribuens est, & septies tantum red-
det tibi. e Hæc utique credimus, sed etiam-
num trepidamus, nec satis fidimus pollici-
tis divinis. Ergo mendas Deus? ergo promi-
sit, quod præbare aut nolet, aut non pote-
rit? Fidamus securissimè, & demus Altissi-
mo

a 1. Ioan. c. 3. v. 18. b 1ac. c. 2. v. 15. & 16.

c Rom. c. 12. v. 8. d 2. Cor. c. 9. v. 7. & 8.

e Eccli. c. 35, v. 11. & 12.

mo secundum datum ejus, quoniam septies tantum reddet nobis.

8. Sine omni ostentatione ac pompâ, & quantum fieri potest occultè dare eleemosynam. Servatoris monitum est: Cùm facis eleemosynam, noli tubâ canere ante te, sicut hypocritæ faciunt in synagogis, & in vicis, ut honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis, receperunt mercedem suam, Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextra tua, ut sit eleemosyna tua in abscondito, & Pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi. Nihil æquè vitandum in beneficio quàm jactantia. Res satis loquetur, vel tacentibus nobis. Ecquid opus nomen aut insignia sua donis omnibus affigere? Hadrianus Imperator id fecit, & ob id *Herba parietina* dictus est, quòd ejus nomen per omnes parietes serperet. Satis est à Deo sciri quòd damus, tamen si nemo sciat mortalium.

9. Certam pecuniæ partem seponere in egenos tribuendam. Exempli causâ se suademus. 1. Est qui annis singulis post omnes expensas centum florenos sibi reponat, est qui reponat mille. Primus si quinque, alter si quinquaginta florenos det in stipem, non nimium dabunt. Hoc enim dimidium duntaxat decimarum est. Idem judicium esto, proportionem hac servatâ, de omnium opibus, censu, annuîque proveniuntibus. 2. Est qui sapius in anno pecunias recipiat. Hic præclare fecerit, si accepti

sem-

a. *Matth. c. 6, v. 2. 3. 4.*

semper primitias Deo consecret ; Verbi gratia , quindecim , aut octodecim , aut viginti florenos recipit : quid si medium seponat , aut saltem viginti sesterrios , seu quinque bacios ? Nam istud hic consilium est , ut quotiescunque pecuniæ summa capitur , aliquid inde , primitiarum loco , pauperibus seponatur . Quisquis hoc prudenter fecerit , damnum nullum sentiet , sed omnium rerum suarum incrementum experietur .

3. Convenit in iis non tenacem ac sordidum esse , quæ vix unquam amplius venduntur pretio , ut sunt vestes detrita , ciborum reliquæ , ligna in silvis decidua . Et cur Deo non demus promptè , quod libenter daremus asscuratori ?

Sic nobilis mercator Hispali felicissimè negotiatus est : sic alius Olysi pone hanc consuetudinem suam abrogans onustas naves in ipso portu perdidit ; has cum mercibus tempestas , illum fortunis omnibus convertit paupertas , imò Deus , in quem tam restrictus & tenax esse cœperat . Hæc lucra nostra sunt , cum tam illiberales & immundici sumus in rerum omnium largitorem .

10. Convivium mendicis , aut tenuis fortuna hominibus subinde instruere , cuius nobile foret anctarium , iis etiam ministrare . Ignotum plurimis aut exosum illud Christi monitum videtur : Cum facis prandium aut cenam , noli vocare amicos tuos , neque fratres tuos , neque cognatos , neque vicinos divites ; ne forrè te & ipsi reinvitent , & fiat tibi retributio , Sed cum

facis

De M
is convivium
in los & ceteros
dent ratione
in Resurrexi
et aliquot no
a. pes, Reges
non esse ha
tenus, nec ill
tes ad divina
ritere.
Unum ali
que tandem
Ita Clem
fecit, qui h
numeroso
in vultu ac v
In omni
pior, seu
scutella De
tis terculis
bus imple
dentur paup
sentier men
endi valde
alibus non
peram illu
novis sabb
tis Maria d
gratis dispe
spectat, in
tis unus co
nta, omnia
bi virus sed
omnia paup
Luc. c. 14. v.

facis convivium, voca pauperes, debiles, claudos & cæcos: & beatus eris, quia non habent retriouere tibi, retribuetur enim tibi in Resurrectione iustorum. ^a Faciunt hoc aliquot nobiles familiae, faciunt hoc Principes, Reges, Pontifices. Nemo hîc dixerit, non esse hoc moris ampliùs. Alioqui dicemus, nec illud esse moris ampliùs, homines ad divina monita tam surdos cælo admittere.

11. Unum aliquem è pauperibus, quemcunque tandem, perpetuò, velut Christum alere. Ita Clemens VIII. Pontifex Maximus fecit, qui honorando Christi collegio non numerofo, tredecim pauperes quotidiano victu ac vestitu sustentavit.

12. In omni prandio & cenâ, si mensa sit opimior, scutellam vacuam apponere, quæ scutella Dei appelleretur, hanc autem è diversis ferculis, hinc & hinc desumptis partibus implere, eo fine, ut hæc miscellanea dentur pauperibus. Aliquid sibi adimix vix sentiet mensa ditior, at sibi plurimum impendi valde sentient egeni. Hoc è viris nobilibus non neminem constat facere. Quò etiam illud referendum. Nobilis familia quovis sabbato in honorem beatissimæ Matris Mariæ omne lac armenti in pauperes gratis dispensat. Huc illius monasterii mos spectat, in quo quotiescunque è cœnobitis unus concedit fato, toties per dies triginta, omnia illi fercula in locum mensæ, ubi vivus federat, deferuntur. Post mensam omnia pauperibus dantur.

^a Luc. c. 14. v. 12. 13. 14.

CA-

CAPVT DVODECIMVM.

Rosa Alabandica.

Ieu,

Verecundia, Modestia, Pudicitia.

§. I.

ALABANDICÆ Rosæ a non immerito
conferimus hanc virtutem, siue illam
appellemus Verecundiam, seu Modestiam,
seu Pudicitiam: diversa nomina, res ean-
dem.

Beatus Ambrosius divinæ Virginis Vere-
cundiam artificioso penicillo sub oculis
ponens: Verecunda sermone, inquit, arbi-
trum mentis solita non hominem, sed
Deum querere. Quando ista vel vultu lasit
parentes? quando dissensit à propinquis?
quando fastidivit humilem? quando derisit
debilem? quando vitavit inopem? eos so-
los solita virorum cætus invisere, quos Mi-
sericordia non erubesceret, neque prateri-
ret Verecundia. Primus est pudor, qui in
ipso cognitionis ingressu Domini Matrem
commendat legentibus, & tanquam testis
locuples dignam, quæ ad tale munus elige-
retur, astruit, quod in cubiculo, quod sola,
quod salutata ab Angelo tacet, & mota est

a Der Leibfarben Rosen,

DE VERECUNDIA. 359

in introitu ejus, quod ad virilis sexus speciem peregrinam turbatur aspectus Virginis. Itaque quamvis esset humilis, præ verecundiâ tamen non resalutavit. *a*

Laudat hic quidem Mediolanensis Præsul hanc vivam Dei domum ab exteriori formâ, sed quia curiosus spectator cum audit ædium frontem laudari, innox solet quærere, quæ sit intus ædium forma, quàm venusta conclavia, quæ symmetria ædificii, eam ob causam Ambrosius continuò adjungit: Nihil torvum in oculis, nihil in verbis procax, nihil inverecundum: non gestus fractior, non vox petulans, ut ipsa corporis species simulacrum fuerit mentis, figura probatis, *b* Verbo: Si sanctitas ipsa convenientem sibi voluisset formam sumere, hanc Virginis sumpsisset effigiem.

Damascenus panè simili elogio cælestem hanc domum extollens: Honestus, inquit, vestitus mollitiem omnem ac luxum fugiens, gressus sedatus atque ab omni levitate remotus, mores severi, hilaritate temperati, & quod maximè mirandum, senilis in juvenili corpore Prudentia. *c* Hic ser. no noster nimium sterilis non assequetur ea, quæ melius animo & cogitatione poterunt comprehendi, quàm modestâ prudentiâ hæc Virgo cum imis & summis, cum pastoribus & regibus, cum templi ministris & Pontificibus sit locuta.

Mo.

a Ambros l. 1. offic. c. 18. tom. 1. mihi p. 12.

b Idem l. 2. de Virginis. initio, mihi pag. 98.

c Damasc. orat. 1. de Nativ. Virginis.

Modestia probi hominis pars maxima, quam ideo Paulus tantopere commendans: Modestia vestra, inquit, nota sit omnibus hominibus. Mens nequit sic esse nota, sit ergo mentis imago. Rectè dixit Ambrosius: Bona domus in ipso vestibulo debet agnoscì. *a* Si horologii structura interior turbetur, si rotula discordent, foris etiam nientietur index; hinc jactantia, levitas, petulantia, hinc plurimum indecori. Neque hæc facillè fallunt oculos. Nam, teste Ambrosio, Habitus mentis in corporis statu cernitur: animi vox est corporis motus. Et meministis, inquit, quendam amicum, cum sedulis se commendaret officiis, hoc solo tamen nomine in clerum non esse receptum, quòd gestus ejus plurimum dedecreret. *b* Humiles nos esse decet, mites, graves, patientes, modum tenere in omnibus.

Quo in genere omnes omnino & homines & Angelos hæc una Virgo superabat. Loquebatur, inquit Nicephorus, sine audaciâ, sine risu, sine perturbatione, factus omnis expers, simplex & humilitatem praeclentem colens. Hanc porro virtutem Virgo suis etiam cultoribus cupit esse quàm commendatissimam, ut quam ipsa tantum æstimasset, à suis quoque non negligetur. Hinc, Divo Gregorio teste, virgunculam, cui Musa nomen, admonuit, ut à risu, jocis, ludis, & ab omni puellari levitate abstineret, si secum esse cuperet in cælo. *c* Beatus Bo-

a Ambros. loc. cit. *b* Ambros. l. 1. off. 11. c. 18. & c. 20. *c* Greg. l. 4. dial. 6. 7.

naventura non sine ratione affirmat, Virginem eâdem sollicitudine, dum in vivis ageret, ad virgines coevas attendisse, ne aliqua ex illis ullo sermone peccaret, ne in risu vocem extolleret, ne superflua vel inutilia tractaret, néve injuriam ulli faceret. *a*

Ita omnis Modestiae ac Verecundiae speculum Dei parentem statuimus. Dicta & dicenda omnia confirmamus illâ ratione, quam nemo vel hostium negaverit,

Ex omni numero humanae gentis, ex omni mulierum ac virginum coetu, è tot centenis millibus, imò è tot millionibus hominum, Deus utique potestatem optionemque habuit solutissimam, eligendi in Matrem, quamcunque veller, & quæ illi maxime placeret. Siquidem ab omni aternitate omnes omnino homines sibi praesentes habuit, singulos exactissime novit, ut qui omnium ac singulorum corda penitissime scrutatur. Atqui ex his omnibus hanc Virginem elegit in Matrem, ergo absque omni dubio castissimam, ergo Verecundiae ac Pudicitiae, omniumque virtutum laude cumulissimam, ergo sui amantissimam elegit. Hinc Bernardus, Virginis divinae cultor ingenuus, illud elogii proclamans: *Elle ex omnibus*: Prædica, inquit, reverendam Angelis, desideratam gentibus, Patriarchis Prophetisque præcognitam, electam ex omnibus, prælatam omnibus; magnificam gratiam inventricem, mediatricem salutis, restauratricem saeculorum. Exalta denique

q

exal-

a Bonavent. Medit. vita Christi, c. 3.

exaltatam super choros Angelorum ad celestia regna. *a* Ergo electa ex omnibus. Id nobis Eldras Sacerdos explicaverit, qui Sionis electionem prædicans: Dominator Domine, inquit, ex omni silvâ terræ, & omnibus arboribus ejus elegisti vineam unicam: & ex omni terrâ Orbis, elegisti tibi foveam unam: & ex omnibus floribus Orbis, elegisti tibi lilium unum: & ex omnibus abyssis maris, replèsti tibi rivum unum: & ex omnibus ædificatis civitatibus, sanctificasti tibi metipsi Sion: & ex omnibus creatis volatilibus, nominasti tibi columbam unam: & ex omnibus pluminatis pecoribus, providisti tibi ovem unam. *b* Ita prorsus sanctissima Dei Mater, columba una, lilium unum, ovis una, *Electa ex omnibus.* Idem Chrysostomus affirmans: Si alia, inquit, melior fuisset, ea electa fuisset. Beata Maria ultra omnem humanæ naturæ modum Modestiam ac Temperantiam excoluit, non levius, non jocosa, non cantatrix. Quod si quæ virgo alia majori modestiâ, vel ampliori puritate præter hanc ornata extirisset, illam tibi Dominus præ hac ipsâ omnino in habitaculū delegisset. *c* Siracida calculo, grana super gratiâ est mulier sancta & pudorata.

a Bern. epist. 174. ad Lugdunens. post int.

b 4. Esdræ c. 5. v. 23. & seqq. *c* Chrysost. hom. 1. in cap. 1. Matth. mihi pag. 653.

d Eccl. c. 26. v. 19.

§. II.

Ferunt, Aristotelis filiam interrogatam, quis

quis ei color in vestem maximè placeret, respondisse, vultus purpuram, quam spectatori exhibemus cum erubescimus. A patre hoc videtur hausisse, cujus illud effatum est: Optimus color, quem gignit pudor.^a Valerius suis Verecundiam coloribus illustrans: Parens est, inquit, omnis honesti consilii, tutela solennium officiorum, magistra innocentiae, chara proximis, accepta alienis: omni loco, omni tempore favorabilem prae se ferens vultu.^b Bernardi sensu, nil tam proprium est verecundiae, quam proprias vitare laudes. Cujus illustrissima certe dedit exempla Domini Mater. Cum ab Angelo salutaretur gratia plena, turbata est in sermone ejus: ^c Ut agnoscas, inquit Ambrosius, aures religiosas & oculos verecundos. Cum exclamaret Elisaberh: Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui. Et unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me? Beata quae credidisti, quoniam perficientur ea, quae dicta sunt tibi à Domino, ^d Virgo hanc omnem laudem à se in Deum derivavit. Cumque ipsa haec mater ad concionem filii adstaret, non immodestè aut importunè per stipatam plebem penetravit, sed expectavit foris, dum auditorum aliquis illius misertus concionanti Christo diceret: Ecce mater tua, & fratres tui stant foris, volentes te

q 2

vide-

^a Aristot. l. 4. ethic. c. 9. sed aliis verbis.

^b Valerius l. 4. c. 5. initio.

^c Luc. c. 1. v. 29.

^d Ibid. v. 42. & seqq.

videre. *a* Cum apud diversos filius convivam simul & doctorem ageret, nunquam illa auctoritate maternâ domum illam irrupit, nunquâ sermonem ullum interrupt.

Bernardus hæc luculentius dissertans: Gratissima sanè gemma in diademate, inquit, micans in capite stella, rubor in facie hominis verecundi. An verò quis putat, quòd hac caruerit gratiâ, quæ gratiâ plena fuit? Pudibunda fuit Maria. Ex Evangelio id probamus. Ubi enim aliquando loquax, ubi præsumptuosa fuisse videtur? Foris stabat, quærens loqui filio: nec maternâ auctoritate aut sermonem interrupt, aut in habitationem irruit in quâ filius loquebatur. In omni denique textu quatuor Evangeliorum (si bene meminerimus) non nisi quater Maria loquens auditur. Primò quidem ad Angelum: secundò ad Elisabeth: tertio ad filium, cum jam esset annorum duodecim: quartò in nuptiis ad filium & ministros. Et is quidem sermo certissimus index ingenuæ mansuetudinis, & virginalis Verecundiæ fuit. Væ nobis qui spiritum habemus in naribus, væ qui totum proferimus spiritum, qui juxta illud Comici, pleni rimarum effluimus undique. Toties Maria filium auditit non modò turbis loquentem in parabolis, sed discipulis seorsum regni Dei mysteria revelantem; vidit miracula facientem, vidit deinde in Cruce pendentem, vidit expirantem, vidit resurgentem, vidit & ascendentem: Sed in his

omni-

DE
omnibus q
quæres pudici
aud.ta: O
nec virtutem
etatis ei plac
no: nihil eni
a tam congru
Petrus Galat
con dignissim
memorant
ergo beatissim
fit, sed semp
mixos tenet
eo spiritu
te illicium
illico aute
ut non nil
t. b
Sed illud mi
num unaqua
una sed m
estis hac v
tatem pu
ridebit. Et
ectu huius
lenit, verò
is telo jam
ginis divini
lit & haustu
mam in s
ctus Berna
Bern serm
num, mibi
sanus Cathol.

omnibus quoties verecundissimæ Virginis, quoties pudicissimi turturis vox memoratur audita: Obsecro vos filioli, æmulamini hanc virtutem. Si Mariam diligitis, si contenditis ei placere, æmulamini Modestiam ejus: nihil enim tam idoneum homini, nihil tam congruum Christiano. *a*

Petrus Galatinus mirissimum quid atque scitu dignissimum de Virgine hac regiâ commemorans: Tam fuit modesta, inquit, Virgo beatissima, ut oculos nunquam elevarit, sed semper, nisi Deum oraret, humi defixos tenuerit. Et inter ceteras perfectiones eo spiritu Prophetiæ donata est, ut si forte illicitum quid auditura vel visura esset, illico aures & oculi ejus clauderentur; ita ut non nisi voluntati divinæ deservirent. *b*

Sed illud mirabilius, quòd nullum hominum unquam decore vultus sui læserit. Vix unâ se se morantur decor & pudor: at celestis hæc Virgo uno eodémque vultu & sanctitatem pudoris, & decòris majestatem exhibebat. Et non solum nullus hominum aspectu hujus Virginis impuriore iùs animi sensit, verùm etiam qui animum Cupidinis telo jam vulneratum habuit, solo Virginis divinæ intuitu sensus castiores sensit & hausit. Adedò omnem maligniorem flammam in spectatoris pectore extinxit. Sanctus Bernardinus multiplicem istius

q 3

gra-

a Bern. serm. de verbis Apocalypsis, Si num
mignum, mihi pag. 266. *b* Galatin, l. 7. de
Arcanis Cathol. veritatis, c. 5.

gratiæ causam assignat in hac Virgine. & cujus oculis velut temperatissimus ros effluxit. 4

Basiliscus oculis venenat, suis Maria omne concupiscentiæ venenum pellebat, & ad castimoniam invitabat. Quâ quidem ratione, vel solis oculis potentissimè concionabatur.

Arbor est seu frutex, cui nomen Agnus castus: *b* hac flore, semine, odore rutam æmulatur, & hominem, inquit Dioscorides, castum efficit. Flori potissimum hujus arboris tam formosum nomen tribuitur, ut *Agnus castus* appelletur. Talis reverà fuit arbor Domini Mater, quæ solo jactu oculorum, ad meliora trahere, & castimoniam persuadere potuit. Radii è Christi oculis micantes, plus terruerunt mercatores in templo, quàm flagra & funes. Oculi beatissimæ Virginis intuentium pectus amore castitatis imbuerunt admirabiliter. Atque hæc etiam Divi Ambrosii sententia est, ita pronuntiantis: Quos visēbat, iis integritatis insigne conferebat.

a Bernardin. tom 2. ser 2. post diem Palmarum. Cornelius Mussus Risontinus Episc. & Michaël Lochmair Theol. Doctor.

b Abrahams Baum/oder Schafmülz.

§. III.

Dionysius illud Salomonis carmen, *Sicut lilium inter spinas*, sic interpretatur: Innocentia sanctarum virginum sibi munda, sibi rosa, sibi fuerunt castæ; si tamen illas cum hac

hæc Virgine conferas, rectè dixeris fuisse spinas, neque enim prohibere poterant, quin alii earum aspectu pungerentur, & ignes conciperent non adeò puros. Hoc tamen potuit hæc Virginia Virgo, cujus hoc singulare donum fuit, sine vulnere oculorum, alios non tantùm aspicere, sed & ab aliis aspici. Quo in genere hæc mater plurimum habuit filii, qui speciosus formâ præ filiis hominum, formosissimus omnium tam amano vultu radiabat, ut nemo turbatus aut tristis eum aspexerit, quin continuo hærentem animo tristitiam ejecerit. Inde Hierosolymis proverbium enatum, ut incesti seipsos hortarentur, & dicerent: Eamus ad Filium Mariæ, qui lausificabit nos.

Hæc sanctæ viduæ Brigittæ celestibus ostentis cognita, Ipsa ejus verba hic recitat: Tam pulcher facie erit, quod nullus videbat eum facie, qui non consolabatur in aspectu ejus, etiam si precordialiter dolorem haberet. Unde & dolentes dicere consueverunt: Eamus, & Filium Mariæ videamus, ut saltem tanto tempore releverimur. *a* Equè tamen mirandum est, quod nostri ævi Theologus affirmat, *b* Non solum preces ad Matrem Domini fuis, sed & ipsam Virginem effigiem, si pto sensu aspiçiat, libi in præstis sue animi motibus incredibiliter resistere. Quid ergo, mei oculi, qui d in diversâ vagamini? huc convolate, hoc

¶ 4

vos

a Revelat. S. Birgittæ l. 4. c. 70. ad finem.

b Ludov. Carbo tom. 2. Theolog. pract. p. 1. c. 15.

vos asylum proteget, hic ab hoste securitas, hic ipsis Modestiae ac Verecundiae imago exactissima.

Recte Bernardus sanctioris vitae principium à Verecundiâ ducendum existimans: Ordo vitae, inquit, tenendus est. Et à Verecundiâ prima quaedam fundamenta ducantur, quae socia & familiaris est mentis placidæ, proterviam fugit, honestatem fovet. *a* Modestia, Thomæ Aquinatis calculo, Temperantia soror, corporis motus & gestus, atque etiam actiones tam ludicas, quam serias, & quæ ad vestitum cuiusque corporis spectant, honeste decenterque moderantur. *b* Eò spectat Augustini præceptio: In omnibus motibus vestris, nihil fiat quod cuiusquam offendant aspectum, sed quod vestram deceat sanctitatem. *c* Sit gravitas in oculis, pondus in linguâ, maturitas in incessu, honestas in omni motu. Quod beatus Paulus severo iussu sic exigit: Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. *d* Modestia ingens vitae ornaamentum ac præsidium, quo carere noluerunt ignari etiam disciplina Christianæ.

Archytas Tarentinus philosophus modestissimus ab omni verborum ac morum turpitudine quàm maximè abhorrebat.

Cosconius avo Domitiani verecundissimus

a Bern. l. de ordine vitæ, mihi pag. 1116.

b Verecundiâ S. Thomæ Aquinati singularis virtus non est. 2. 2. q. 144. Nos hic eam cum Modestâ confundimus. *c* Aug. in Reg. rom. l. mihi pag. 364. *d* Philop. 4. v. 5.

mus poëta, nil nisi castum & pudicum cecinit: eam ob rem irrisus est à Martiali, quòd illius poëmata pueris tantum & virginibus convenirent.

Publius Virgilius poëtarum decus atque Deus, animo, & ore, & calamo adeò verecundus fuit, ut vulgo Parthenias diceretur. Liceat hic altum ingemiscere. Reperiuntur nonnunquam, qui Parthenii Sodales nominantur, tam non verecundi, tam animo quàm ore ac moribus impudici, ut eos in prostibulo educatos diabolis longè similiore censeas, quàm Angelis. Horum supremo die accusator erit nobilissimus Hetruscus juvenis Spurina, quem supra nominavimus, qui eò profecit verecundiæ, ut cum plurimum oculos suâ formâ sollicitari cognôsser, oris decorem vulneribus suâ manu factis confunderet, mall'etque deformitatem pudoris sui testimonium, quàm formam alienæ libidinis esse irritamentum.

Hujus germanus frater censeripotuit adolescens, qui super pudicitix causâ in populi Romani rostra productus, oculis in terram defixis, rubore pudibundo & silentio pertinacissimo pudicitiam suam vehementius populo probavit, quàm longis & accuratis orationibus oratorum dissertissimipotuissent. Hunc si Diogenes vidisset, idem illi quod adolescenti laudabiliter erubescenti suggessisset: Bono animo es, fili, istiusmodi virtutis tinctura est.

Lycurgus Spartanorum legislator Modestiam ac pudorem commendaturus imperavit,

peravit, ut adolescentes maximè manus in viâ intra pallium continerent, silentio incederent, nusquam circumspicerent, oculos humi defixos gerebant. Optima lex non pueris, sed viris, præcipuè religiosis, lata.

O Christiani, quoties in legem Verecundia turpissimè peccamus tam oculis, quam ore, ac manu. Prima diaboli sagitta, oculus. **Qui non capitur oculis**, faciliùs resistit verbis. Samson, David, Salomon pro mille testibus sunt. Jam panè veniam damus Democrito, qui oculos sibi eruens, & excando semetipsum, ut Tertullianus loquitur, incontinentiam emendatione proficitur, *a* Christianus oculos non effodit, sed claudit, quotiescunque laudendam metuit verecundiam, quam non tantùm excellens forma, vestis lasciva, sed petulantior pictura facillimè offendit. Hinc Persarum instituto, quod Xenophon narrat, *b* capite luebatur, nudum hominem aspexisse, tanquam si scelus immane foret perpetratum.

a Tertull. *Apol.* c. 46. *b* Xenoph. in *Institut. Cyri*, l. 1.

§. IV.

Martia Varronis filia summè laudanda hic sese ultro ingerit. Hæc sculpendi & pingendi arte insignis, ne virginitatis candorem, quem cupiebat illasum tueri, offenderet, à fingendâ virili figurâ semper abstinent. O pictores & sculptores! ô quoties nec vestra nec aliena verecundia consuleris, neque

neque Perlicum iustitiat institutum, sed
& naturæ legem violatis, quando pretextu
aris, investem hominem innumeris spe-
ctatoribus propinatis, ipsissimam oculorum
pestem & venenum pudicitie! Scalprum aut
penicillum tam inverecundum, lascivam
manum, & animum impudicum arguit.
Maria vos reos ager. Quod servator de Au-
stri Reginâ, hoc fere de virgine illâ, torque
aliis verecundis adolescentibus poterit af-
firmari. Spuria, Persæ, Martia, plurimique
alii surgent in iudicio cum viris generatio-
nis huius, & condemnabunt illos. 4

Illud Verecundiæ simul ac Patientiæ no-
bilissimum documentum hîc minimè ra-
cendum. Philippus Macedo, cum sub hastâ
venderentur captivi, pro tribunali sublimis
sederat, sed parum decore, & veste re luctio-
re. Vidit hoc quispiam è captivis, & clama-
re cœpit: Injuriâ se affici, esse enim pater-
num se Philippi cognatû. Quod cum mira-
retur Philippus, & verò dicere hominem ac
docere, si quid veri habeat, jubere; Apud
te solum, ait captivus, accedensque ad tri-
bunal, in aurem insusurrar: Domine rex,
dimitte vestem, nam sic parum decorè se-
des. Rex nihil offensus, imò & gratiam re-
tulit: Et vere, inquit, iste mihi amicus est;
mittite hominem: simulque aliter se com-
posuit.

Quicquid adversus honestatem aut de-
corum fit, placere non poterit. Hinc erudite
prisci finxerunt Minervam tibias abjecisse

q. 6 ob

a Luc. c. 11. v. 31.

ob verecundiam, cum eas ad pellucidum fontem inflaret, & genarum tumorem velut in speculo videret. Cato major præclare docuit, & sensu prorsus religioso: Unumquemque seipsum maximè revereri debere, neminem enim unquam sine seipso esse.

Observavit hoc sedulò Sigismundus I. Poloniae Rex, qui summâ & pænè virginali verecundiâ fuit, dum vixit. Nudus aut minus compositus aspici non sustinuit.

Huic merito suo jungenda Eleonora illustissima femina, Emmanuelis Sosa Lusitani Principis conjux, quæ cum marito & sexcentis comitibus naufragium passa, post arma & opes à barbaris direptas, jamque pedes iter faciens in armatos Æthiopes incidit. Hi Sosam ipsum & ceteros utriusque sexûs nullo discrimine vestibus nudare sunt aggressi. Adeo ablatis armis animi omnium ceciderant, ut jam prædonibus his etiam obnoxii contrâ nec hiscere quidem auderent. Eleonora tantùm generis memor, ac pudoris retinens; obniti acriter, quin etiam pugnis colaphisque barbaros ultro ad necem irritare: quoad mariti denique hortatu, & deficientibus jam planè viribus, abstinit. Nec mora: detractâ direptâque vestes nauticis metu ac pudore confusis, atque ab tantâ rerum indignitate oculos avertentibus. Tum verò castæ matronæ tristior omni morte lux visa, cumque aliud non suppeteret, è vestigio sese arenis defodit; quidquid corporis extabat, soluto sapitum fusoque crine obtexit. Mox ad comi-

tes voce supremâ: Vos quidem, inquit, Duci vestro fidem egregiam præstitistis. optimi viri; nil ultra opus est. Ite, vobisque ipsi consulite. Hic altus omnium mœror ac dolor vocem incluserat. Eleonora verò in hoc ipso tumulto, quem ipsa sibi fecerat, seque ipsam velut exanimem in eo collocarat, fletu & jejuniis longo exhausta, jamque prius sepulta quàm mortua, diem suum obiit. a O magnam heroidem, quæ potius vitam quàm verecundiam exuere sustinuit.

a Massijus l. 16. hist. Ind. ante med. mihi pag 457. ubi naufragium longè mæstissimum describitur.

§. V.

Non desunt quibus in ipsâ etiam morte modestia & pudor cordi fuerunt. Julius Cæsar conjuratorum strictis pugionibus appetitus in curiâ, jamque multis vulneribus confectus, caput rogâ obvolvit, simulque manu sinistrâ sinum ad ima crura deduxit, quò honestiùs caderet, etiam inferioris corporis parte velatâ. *

Sic & Olympias Alexandri Macedonis mater, cum eam Cassander interimij iussisset, id unice cavit, ne minùs verecundè caderet pudorem mortis suæ testem optimum arbitrata.

Sic & Panthei Lacedæmonii uxor post viri mortem, quem in Ægyptum secuta fuerat, à Ptolomæo inter Lacænas ceteras occidi jussa, priusquam ferrum reciperet,

q 7

pedes

a Særon. in Jul. Cæs.

pedes diligenter obvolvitur veste, omnemque aliam corporis partem velavit; jugulum duntaxat nudum præbuit, ut honestissimè cadens, pudorem, quem per omnem vitam servaverat, relinqueret intactum.

Sed obstupescendum illud feminae factum, omne fidei ac verecundia exemplum longissimè superat. Ab omni ævo vix simile quidquam posteris memoria tradidit. Anno Christiano millesimo trecentesimo sexagesimo septimo, Petrus Castella rex post primum cum Henrico fratre congressum, victor Hispalim rediit. Inter complures quos triumpho insolentior iussit periri, nobilissima matrona Urraca Gusmania Joannis Alfonsi Gusmani mater fuerat. Hanc in celeberrimâ urbis plateâ flammis exuri vivam voluit, crudelis Princeps. Ad Gusmaniae rogum adstuit famula Isabella Ubedia, virgo honestissima: cūque domina in igne ob acerbissimos dolores impatientius sese jaceret, ita ut vestis incomposita, & pes nudus cerneretur, famula animi plena in ipsos ignes insiluit, disjectam vestem composuit, cūque tandem manu tenuit, dum & ipsa (quod pæne fidem superat) cum dominâ conflagraret. Quid jam Romanos heroas canimus? Mutios Scavolas, & Attilios Regulos miramur: non impar hic feminae animus, aut major. Factum non laudo, sed ancillæ fidem, sed Verecundia prodigium obstupesco. Mori maluit hæc virgo, quàm dominam

nam

nam minus verecundè morientè cernere. *a*

Christiana Modestia ubique pulchra, ubique decora est Verecundia, in congressibus, in colloquiis, in conviviis, in itinere, in commerciis, domi, foris; coram civibus, coram magistratu, coram Regibus, coram servis ac liberis, coram notis & ignotis, in luctu & lætitiâ. Tam igitur necesse est hac virtute non carere, quàm inter homines vivere. Verecundia moderatrix cupiditatum, virtutis ac famæ custos, & laus naturæ. Virginitatis ferè atque Innocentiæ dos Verecundia. Ubi illa est, spes magna boni est; unde illa exultat, spes virtutis nulla est.

Christiana Verecundia & Modestia primum affectus, deinde mores exteriores componit, hæc ab illâ oritur, sine quâ, non perpetua, non diuturna est. Quod Gregorius affirmans: Intus, inquit, est custodia, quæ composita servat exterius membra. Quæ ergo statum mentis perdidit, foris in inconstantia motionis fluit, atque exteriori mobilitate indicat, quòd nullâ interiori radice subsistat. *b* Hinc Inverecundia hominum perditorum nota. De desperatè malis dictum est: Quin imò confusione non sunt confusi, & erubescere nescierunt: idcirco cadent inter corruentes. *c* Timidè

a Historiæ Hispanensis l. 1. c. 14. Mentione
facit Ioan. Mariana l. 17. Hist. Hispan. c. 10.
Barthol. de Sibar. tomo Conc. Quadrag. serm. 2.
de diluvio, ante med.

b Gregor. part. 2. pastoral. c. 24.

c Hierem. c. 8. v. 12.

primum ac verecundè turpitudinem admittimus : mox majus-aliquid mens aude : paullatim minima facit maxima. Inde ad præcipitium itur , ubi priùs Modestia sic exiit.

Videte mihi Julianum Apostatam , hominem ex assè nequam. Non semper talis fuerat , sed futurum talem. mores illius incompositi maturè prodehant. Gregorius Nazianzenus ejus contubernalis a hoc monstrum sic depingit : Nil boni , ait , omni videri videbantur cervix non statura & erecta , humeri subsultantes , & ad æquilibrium subinde agitati , oculi leves , vagi , furiosèque intuentes , pedes instabiles & titubantes , nasus contumeliam & contemptum spirans , vultus lineamenta ridiculi idem significatoria , risus petulans & effrenis , nutus & renutus temerarii , lingua salax , lubrica , volubilis , sermo hærens , spiritùque concisus , interrogationes stultæ & præcipites , responsiones his nihilo meliores , postulata immatura , facilitas projecta ad idem eodemque tempore negandum simul & concedendum , colloquia temeraria sine ordine , sine fundamento , sine ratione. Ut hæc conspexi , statim prolocutus sum : Heu quale malum Romanorum terra nutrit ! Optabam equidem dum hæc dicerem , alienum quid à veritate dicere , & falsus esse vates. Id enim satius fuisset , quàm hunc ignem grassari per Orbem , totque inde tantæque oriri mala , quanta vix unquam Romanum sen-

a In Atheniensi Academiâ.

fit imperium, ^a Huc ex asse quadrat illud
Solomonis : Homo apostata , vir inutilis ,
graditur ore perverso , annuit oculis , terit
pede , digito loquitur , pravo corde machi-
natur malum , & omni tempore jurgia se-
minat. ^b

Ita speculum mentis est facies Nam quod
Siracides dixit ; Ex visu cognoscitur vir , &
ab occurso faciei cognoscitur sensatus. A-
missus corporis & risus dentium, & ingres-
sus hominis enuntiant de illo. ^c Apertus ho-
minem superbum signo minimè fallaci
posse deprehendi , si quis à tergo incessum
ejus observet : quàm enim iactuosus sit,
quàm magnificè incedat, quàmque se libet
in utramque partem facile apparebit. Nec
oculos talis intra stationem suam conti-
nebit. Nam oculi stultorum in finibus
terræ. ^d

^a Gregor. Nazianz. orat. 1. in Julian.

^b Prov. c. 6. v. 12. ^c Eccli. c. 19. v. 26.

^d Prov. c. 17. v. 24.

§ VI.

Gravissimè per Isaiam questus est Deus:
Pro eo quòd elevatae sunt filiae Sion, & am-
bulaverunt extento collo , & nutibus ocu-
lorum ibant , & plaudebant , ambulabant
pedibus suis , & composito gradu incede-
bant. ^a Hæc non maxima vitia erant, sed la-
tentium vitiorum argumenta. Nemo ergo
dixerit . Quid ab exterioribus & minutis
labe-

^a Isai. c. 3. v. 16.

labeculis istis tam rigide censeor? mea me conscientia defendit.

Ignoscas nobis, mi homo, quòd te hominem esse improbum credamus. Qualem te videmus, talem te judicamus. Verba tua, gestus tui, vestes tuæ, tua omnia exteriora petulantiam olent & improbitatem. Quid ergo miraris, quòd te intus & in cute inverecundum censemus, quando te talem foris cernimus? Ubi Modestia & Verecundia non est, ibi compositæ mentis argumentum nullum est: aviculas à plumis & cantu, multas animantes à pilis & incessu, campanam à mole & tinnitu, hominem à verbis & gestu nòsse possumus. *a* Bona, inquis, conscientia mihi est. *Quæso* te, cura, ut bona etiam sit tibi fama. Nobis enim, inquit Augustinus, necessaria est vita nostra, aliis fama nostra. *b* Hoc sanè sensu Tarlensis Paulus: Rogamus, inquit; vos fratres, ut abundetis magis: & operam detis, ut quieti sitis, & ut vestrum negotium agatis, & operimini manibus vestris, sicut præcepimus vobis: & ut honestè ambuletis ad eos, qui foris sunt. *c* Providentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. *d* De cetero quæcunque sunt vera, quæcunque pudica, quæcunque iusta, quæcunque sancta, quæcunque amabilia, quæcunque

a Man kennt den Vogel am Gesang/
Die Biene am Klang/ie.

b *August. l. de vino Viduatæ c. 22.*

c *1. Thessal. c. 4. v. 11.* *d* *Rom. c. 13. v. 17.*

De V
que bona fa
is disciplin
mirum ext
is est non fa
mo virtuti
difficuler
nem plures
eum bone, m
certè valen
vix dubitant
o. Homine
geribus, v
nt?
ucleus spiri
tar & servat
est. Vere mo
entes & luce
mando, Har
res suis M
que ut tem n
observari vo
stias vir san
te confirmat
om conversi
in habitum.
cià, deiecit s
incessa mo
et, ita demu
de oblivion
mitatione:
populum,
cus: Et verò

Philip. c. 4. v. 8.
1. Cor. 13. v. 3.

cunque bonæ famæ: si qua virtus, si qua laus disciplinæ, hæc cogitate.

Nimirum exterior hominis compositio testis est non facile mendax delitescentis in animo virtutis aut vitii. E colore vultûs non difficulter noscitur, sanus an æger sis. Si quem plures monent,

Heus bone, tu palles, surgit tibi lutea pellis; hic certè valetudinis offensæ argumentum vix dubium habet. Eadem est morum ratio. Hominem inverecondum verbis aut gestibus, valde pudicum animo quis credat?

Nucleus spiritûs cortice modestiæ rectè tegitur & servatur. Ubi Christus est, modestia est. Verè modesti homines lucernæ sunt ardentes & lucentes, ardentes Deo, lucentes mundo. Hinc omnes Religionum conditores suis Modestiæ leges scripserunt, easque ut rem magni momenti religiosissimè observari voluerunt. Quod Franciscus Assisias vir sanctissimus exemplo suo eximè confirmavit. Nam die quodam ad concium conversus: Eamus, inquit, concionem habituri. Jvit, sed quantâ potuit modestiâ, dejectis humi oculis, manibus quietis, incessa moderato aliquot urbis plateas obiit, ita demùm rediit domum. Hoc socius panè oblivionem interpretatus, nec sine admiratione: Ubi, ait, mi Pater, est concio ad populum, de quâ dixeras? Cui Franciscus: Et verò, mi Frater, ait, jam concionati

a Philip. c. 4 v. 8. b *Sichst gelb und spitzig*
miser. Pers. sat. 3.

nati sumus: dictum prudentibus sat est. Ut scias modeste per urbem incedere, concionari est. Parum agunt verba, si desit Modestia. Plerique omnes plus oculis credimus quàm auribus; *a* neque tardius tantum sed & minus penetrant animum audita quàm visa. Facunda concio, Modestus homo.

a Segnius irritant animos demissa per aures,
Quàm quæ sunt oculis subjecta fidelibus,
Et quæ ipsi sibi tradit spectator.
Horat. de arte poetica post initium.

ACTIONS MODESTIÆ; SEV VERECUNDIÆ.

1. Modestia est, aliis loquentibus rē, & eos, quibuscum loquendum, demisse, reverenter, verecunde alloqui, oculis non directe in colloquentis vultum, sed humi ut plurimum defixis: cum foras prodeundum, per plateas immoto capite, manibus quietis; gradu non præcipitante, velle decenter compositâ, oculis in prætereuntes non curiosè projectis incedere. Hæc autem multò magis observat in templo Modestia, præcipue verò coërcet oculos, in quos sibi plurimum sumit imperii. Nam uti lascivia, si quem occupet, suam plerumque sedem in oculis figit: sic & Verecundia, si quem sibi

sibi vendicer, ad oculorum portam pervigiles agit excubias.

2. Risui etiam moderatur Modestia: risum effusum aut cachinnos solertissimè cavet. Neque enim illud Siracida ignorat: Fatuus in risu exultat vocem suam: Vir autem sapiens vix tacitè ridebit. *a* Homo sine spiritu, in omnibus caret modo. Itaque sine causâ, aut è causâ leviculâ in cachinnos solvitur. Christus risisse nunquam, ter flevisse memoratur. Intempestivus, frequens, effusus risus à Modestiâ semper alienus fuit.

3. Modestia quietem amat, vagam discursionem odit, & non tantum sine necessitate per plateas non vagatur, sed nec domum pererrat, loco sibi assignato contenta. Monachus qui toto cœnobio vagatur, non magnum præbet specimen Modestiae. Paulus suos hortatus: Corripite, inquit, inquietos. *b* Et suos Christus emittens: In quamcunque domum intraveritis, inquit, ibi manete, & inde ne exeatis. Nolite transire de domo in domum. *c* Inquietus discursus vagæ mentis indicium.

4. Modestiae præceptum est: In multis esto sine auribus, sine oculis, sine linguâ, perinde ut surdus, cæcus, mutus. Magni hoc artificii est, ea quæ nocitura sunt, posse non audire, non videre, non loqui. Magnus in hoc genere artifex vates regius: Ego autem, inquit, tanquam surdus, non audiebam, & sicut mutus non aperiens os suum.

Et

a Eccli. c. 21, v. 23. *b* 1. Thess. c. 5, v. 14.

c Luc. c. 9, v. 4. & c. 10, v. 7.

Et factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones. a Hoc Modestiam iuvat, oculos in terrâ, cor in cælo defigere.

5. Denique hoc agit Modestia, ut vultus, incessus, sermo, status, habitus, ut gestus, omnisque motus corporis, intra decori ac decentiæ limites contineantur. Rugas in fronte, & multo magis in naso caver. Serenitatem in vultu, maturitatem in aliis omnibus, quæ sub aspectum cadunt, exhibere conatur. Hinc recte Priscorum metro dicitur,

Corona virtutum omnium Modestia.

a Psal. 37. v. 14. & 15.

CAPVT DECIMVM

TERTIVM.

Rosa Hierichuntina Germaniæ.

seu,

Obedientia.

§. I.

TANTUM est hæc virtus, ut eam non immerito Hebræus vates victimis longè prætulit. Melior est enim, inquit, Obedientia quam victimæ, & auscultare magis, quam offer-

a Rosen von Hiericho dicitur, nostris hortis non ignota, odorisfera, tigillis illigari solita.

offerre adipem arietum. *a* Tam verò artificiosa est hæc virtus, ut plumbi vilitatem ad dignitatem auri extollere, ut silices in gemmas mutare possit. Obedientia divinæ Matris eâ perfectione fuit, ut illo solo ad Angelum verbulo FIAT, quo divinæ voluntati quàm integerrimè assensa est, eam fidei atque obsequii actionem exhibuerit, quàm plus promeruerit, quàm omnes sanctorum hominum omnibus suis actibus. Ita Bernardinus Senensis sentit. *b* Eo namque actu meruit, ut eam de congruo, dignitatem matris, quæ major est quàm si ei totius Orbis regimen fuisset commissum. Elevabatur (Bernardini verba sunt) ad infinitarem perfectionum ac gratiarum, ad imperscrutabilem abyssum charismatum Spiritûs sancti.

Eandem Obedientiam quam Angelo, præstitit etiam parentibus, quos, ut beata Mechthildis loquitur, nullâ re unquam offendit aut contristavit. *c* Eandem verò & Sacerdotibus in templo exhibuit, nam ut beatus Bonaventura sentit: Inter alia specialem gratiam petiit quotidie parendi omnibus mandatis Pontificis. Josepho sponso, quamvis eum & gratiâ & dignitate præcelluerit, tamen ut suo se capiti submisit in omnibus, velut ipsi Deo, idq; annis circiter triginta, seu Nazarethum, seu Hierosolyma, seu Bethlehemû iret, seu in Ægyptum contendere.

a 1. Reg. c. 15. v. 22.

b Bernardin. serm. 15. de festiv. B. V.

c Mechthild. de arcana, l. 7. c. 5.

tenderet. Quin Imò Imperatori Augusto idololatraz, iamque partui vicina promptissimè, nec iustâ quidem excusatione usa, obtemperavit.

Quæsierit quis eo tempore : Quid agis Maria ? teipsam & infantem periculo exponis ? Ita Imperator iuber.

Mane domi, jam novem menses elapsi sunt, iam instat partus ; mane domi. Aliud Imperator iuber.

Augusti arrogantia censerit vult orbem, non Deus. Nihilominus Augusto ut Imperatori, ut Præfesto Dei parendum est.

At paupertas obstat ; nam quocunque veneris, omnia ubique hospitia oppleta reperies ; cognati non admittent, ignoti excludent. Quid facies ? in viâ pariendi tempus te opprimer. Quicquid hoc sit, Imperatori parendum est.

At hiems vetat, quò properas tempore tam alieno ? Sic Imperator præcipit : alienum tempus Obedientiæ nullum est.

At pragnantes & puerperas lex ista non urget. Non est obedientis, sed imperantis gratiam legis facere, & exceptionem dare.

Rectè hæc quidem omnia diceres, ô Maria, si quidem Dei Voluntas hæc esset, describi Orbem, & capita hominum in censum redigi. At reverà, ut dixi, non est hoc aliud quàm Augusti superbia, inimica Deo. Augustus vult orbis Dominus videri, hinc exosissima hæc descriptio. Falleris, ait Virgo, quisquis ita sentis. Hoc omne ab æterno Dei decretum est, hæc ipsissima Dei Vo-

a Dispensum.

lan-

Iunctas est, quæ Romano fastu velut instru-
mento utitur. Vult Deus describi orbem,
vult singulos in natale solum terramque
patriam, ut iussum est, proficisci. Hac autem
occasione vult optimus Deus suum Filium,
ut prædictum est, nasci Bethlehemem. Ergo
Imperatori hæc talia iubenti obtemperan-
dum est.

Hæc demum vera, hæc integra est Obe-
dientia, imperium remotis excusationibus
toto amplexu recipere. Recepit hoc modo
beatissima Virgo.

Quò illud quoque referendum, quòd
Iosephum sponsum ac conjugem omni re-
verentiâ coluerit. Christo filio, post mœstis-
simum triduum invento, poterat mater di-
cere: Ego & pater tuus dolentes quæreba-
mus te. Non ita dixit (quod Augustinus
accuratè observat) sed illum verborum or-
dinem invertens: Pater tuus, inquit, & ego
dolentes quærebamus te. a Virtutis est, legi
obnoxium parère; majoris est à lege exi-
mum, nihilominus parère, quod Virgo fe-
cit, cum sese, quamvis mundissima, inter
immundas puerperas lustrandam sisteret.
Magni est promeriti in re etiam levi ac fa-
cili obedire; multò majoris est in arduâ.
Nil acerbius fuit huic Matri quàm absentia
filii: at cum sciret divinæ hoc Voluntatis es-
se, Obedientissimè divinis nutibus se subje-
cit: Ecce ancillam Domini. Cum filius tri-
dum à parentibus abesset, cum solitudinē
ieiuniis frequentaret, cum suis se hostibus

offer-

offerret, cum in cruce demum Expiraret, Ecce ancillam Domini, quæ divinæ Voluntati nec verbulo contradicat.

§. II.

Inobedientia reginæ Vasthi omnibus fuit offendiculo, Virginis Mariæ Obedientia omnibus est exemplo. Ita Religionis speculum purissimum non casta tantum & pauper, atque obediens, sed Paupertatem, Obedientiam, Castitatem voto etiam firmavit. Docemus id argumentis.

Apostoli se Votis obligantes: Ecce nos, inquiunt, reliquimus omnia, & secuti sumus te. ^a Non facultates tantum, sed & uxores deseruimus, non pauperes solum, sed & continentes, sed & obediens futuri. Et en adsumus, quidquid praeceperis, quocunque duxeris, secuturi paratissime, & voto ad istud nos obligamus. De his Apostolorum Votis luculentè prorsus Augustinus: Dixerant, inquit, potentes illi: Ecce nos dimisimus omnia, & secuti sumus te, Hoc Votum potentissimi voverant. Sed unde hoc eis, nisi ab illo, de quo hic continuo dictum est: Dans Votum voveri? Non enim Domino quisquam quidquam relictum voveret, nisi qui ab illo acciperet quod voveret. ^b Non minùs clarè Thomas Aquinas: Intelliguntur, inquit, Apostoli vovisse pertinentia ad perfectionis statum, quando Christum relictis omnibus secuti sunt.

^a Matth. c. 19. v. 27. ^b August. tom. 5. l. 17. de civit. c. 4. post med. mihi p. 207.

nt, & Atque
monstrat. b
Quod si Apo
struxerunt s
risti Marce
ad Castitate
ribus, divo T
gita vills ca
locutam affi
o, si esset ei a
nem, & m
ndo. c
Obedientia v
tahami, om
num longè si
n convenit :
urnea. d Obe
n, quod illa fl
onus admitt
a in rebus ar
se fieri, sese
gnans Bethl
m filio in A
patibulo ste
avit, redisti
mina sorore
vincunt om
toriam. e Vi
piscimur par
perant & sev
S. Thom. 2. 2.
Alvarus l. 2.
S. Birgis. l. 1.
Cantic. 4. 7.

sunt, *a* Atque hoc Pelagius Alvarus fufius demonstrat. *b*

Quod si Apostoli his Votorum vinculis obstrinxerunt se Christo, non idem de Christi Matre, potiore jure dicendum? Quod Castitatem voverit, res cetera priscis Patribus, divo Thomæ ac Theologis, Beata Birgitta vissis cælestibus erudita Virginem sic locutam asserit: Vovi etiam in corde meo, si esset ei acceptabile, observare Virginitatem, & nihil unquam possidere in mundo. *c*

Obedientia verò Virginis, Obedientiam Abrahami, omniumque religiosorum hominum longè superavit. In eam cæleste carmen convenit: Collum tuum sicut turris eburnea. *d* Obedientiæ symbolum est collum, quod illa flectit, præmitque ut præcepti onus admittat. Quia verò Virgo beatissima in rebus arduis, & quæ videbantur non posse fieri, sese fortissimam exhibuit, quia prægnans Bethlehemum contendit, quia cum filio in Ægyptum migravit, quia sub filii patibulo stetit, quia difficilia omnia superavit, rectissime turris vocatur eburnea, Geminæ sorores istæ Patientia & Obedientia vincunt omnia. Vir obediens loquetur victoriam. *e* Victoria est nobilissima quam adipiscimur parendo, iis etiam qui acerba imperant & severa.

1 2

Tan-

a S. Thom. 2. 2. q. 88. a. 4. sine articuli.

b Alvarus l. 2. de planctu Eccles. c. 56.

c S. Birgit. l. 1. Revelat. c. 10. post initium.

d Cantic. c. 7. v. 4. *e* Prov. c. 21. v. 28.

Tanti æstimat Gregorius obediendo sic vincere, ut dixerit, ceteris quidem virtutibus daemones impugnari, Obedientiâ verò vinci. Quid hoc autem miri? Deum vincit Obediens. Huic tali victori illud Angeli accinendum: Quoniam si contra Deum fortis fuisti, quanto magis contra homines prævalebis? *a* Rectè igitur Augustinus, Sola, inquit, Obedientia tenet palmam; sola inobedientia invenit pœnam. *b*

Joho post ærumnas omnes exantlâtas singuli cognatorum ovem unam aureâmq; in aurem donârunt. Quod eleganter exponens Gregorius: Jussa, inquit, excipiunt aures, auditum postulat Obedientia, & hoc in auris representabat: At si huic muneri desit ovis, non prompta, non facilis erit Obedientia. Hoc nimirum Obedientiam commendat, paratè, libenter, integrè, quod jussum est, exequi. Subinde, sed raro tales Judæi: Omnia, inquit, quæ præcepisti nobis, faciemus, & quocunque miseris, ibimus; sicut obedivimus in cunctis Mosis, ita obediemus & tibi. *c*

Joannes Domini oculus, Obedientiæ suæ describendæ non immemor, Obedientiæ Mariæ videtur esse oblitus. Nam cum è cruce Dominus suam illi Matrem commendasset, donum tam nobile acceptare non distulit, quod & sacris Evangeliiis scripto inseruit; Et ex illâ horâ accepit eam discipulus in sua. *d* Cur, obsecro, se tantum

a Gen. c. 32. v. 28.

b Aug in Psal. 70. *c* Ios. c. 1. v. 16. & 17.

d Aut, In suam. Iôan. c. 19. v. 27.

D
bedisse nar
nxit, Ex il
um in filium
batur, ut ill
is Obedien
voluntate
cât. Cum
regium Ch
issent, idq
issent, à c
mnati. Nec
varium mor
ter, deinde
quos Dom
teris abitur
nil mitigan
ndum, se D
bedisse. De
vacaneum
m nihil un
m, quod d
cisse, Nilig
mmendare
mpet explo

Theopom
ue disciplin
; Peritia, i
umque effe
orum salute
berent ad
usta est, i
brint.

us obedient
s quidem vi
Obedienti
hiti? Deum
i illud Ange
si contra
is contra hom
t Augustinus
met palmam
nam. b

omnes exar
m unam au
Quod eleg
ssa, inquit
stulat Obedi
bat: At
ompta, non
mirum Obe
libenter, in
Subinde, se
uiunt, quz
quocunque
divimus in c
bi. c

is, Obedient
nor, Obedi
tus. Nam
li Matrem
nobile acc
ris Evangelii
ora accepit
secto, seta
sc. l. v. 16.
19, v. 27.

DE OBEDIENTIA.

389

obedisse narrat? Cur non illud etiam ad-
junxit, Ex illâ horâ accepit ipsa discipu-
lum in filium? Hic Joannes vi altiore sic re-
gebatur, ut illud silendo perfectissimâ Vir-
ginis Obedientiam, & summam cum divi-
nâ voluntate conjunctionem mirificè præ-
dicârit. Cum enim Joannes, ejusque frater
ad regium Christi solium assessores esse cu-
pivissent, idque per matrem non obscure
petivissent, à ceteris Apostolis ambitus sunt
damnati. Nec illud nesciebatur, quod ad
olivarium montem cum ceteris primò dor-
miret, deinde & fugerit; inter illos etiâ fue-
rit, quos Dominus ut incredulos ante suum
è terris abitum increpavit. His itaque non-
nihil mitigandis necessariò videbatur di-
cendum, se Domini mādato quamprimum
obediisse. De Virgine hoc asserere planè su-
pervacaneum fuisset, cum omnibus cōster,
eam nihil unquam & nec minimum qui-
dem, quod divinæ Voluntati adversaretur,
fecisse. Nil igitur opus ab Obedientiâ eam
commendare, cujus obsequendi studium
semper exploratum ac certum fuit.

§. III.

Theopompus olim cum interrogaretur,
quæ disciplina potissimum exerceret Spar-
tæ; Peritia, inquit, jubendi, & obediendi.
Cumque esset, qui diceret, omnem Sparta-
norum salutem in eo consistere, quod reges
haberent ad imperandum; Non sola hæc
causa est, inquit, sed quod cives obedire
nōrint.

Meliùs Respublica Christiana, sanctiùs administrarentur cœnobia, si Obedientia, quam vel ipsi idololatraz à suis exigebant, fœdeliùs præstaretur.

Exemplo sit Publius Crassus Mucianus, quem Romanæ historiz scriptores tradunt quinque habuisse rerum præcipuarum maximas; quòd esset ditissimus, quòd nobilissimus, quòd eloquentissimus, quòd jurisconsultissimus, quòd Pontifex maximus. Hic cum in Consulatu Asiam provinciam obtineret, & urbem Leucas pararet oppugnare, opusque esset firmâ & procerâ trabem ad fabricandum arierem, quo urbis muri quaterentur, ad Meleatensium architectum scripsit, ut à duabus arboribus, quas apud eos vidisset, grandiore mitteret. At architectus ultra obedientiam sapiens, ubi comperit cui usui trabem peteret, non majorem, ut iussus erat, sed minorem misit, quam faciendo arietis aptiorem, & portatu faciliorem existimabat. Crassus eum mox acciri iussit, accitumque interrogavit, cur non, quam iusserat, misisset. Architectus prudenter à se factum censere, causas & rationes adferre, & multa pro se dicere, iamque etiam sui facti commendationem sperare. At Crassus viro vestimenta detrahi, & acriter cadi virgis imperavit. Et ne hoc ulli videretur sævum: Omne imperantis officium, aiebat, corrumpitur atque dissolvitur, si quis ad id, quod facere iubetur, non obsequio debito, sed consilio non deliberato respondeat.

a Gellius l. 1. Noct. Atticæ, c. 13.

An-

audite hoc,
quot Obedi-
est, non ingen-
silium adfer-
dicebat san-
tris est, sed
n est, multi-
pere. Infeli-
edientia, c
us.
obedientiar
inè sapius p
ponit Came
narratione.
& orator Po
tra Albigen
rus, socium
n Canonici
rogatus iter
is precibus,
n apertè det
p, aiebat, à
ciam hanc
rius non a
Deo puni
s pondus
arianà febr
corruptus,
e ultimam
a Sapia
camus.
Illud terri

a Thomas Ca
ulu sui a us

DE OBEDIENTIA. I. 391

Audite hoc, homines religiosi, audite, quotquot Obedientiam abjicitis: Obedientis est, non ingenium, non prudentiam, non consilium adferre, sed obsequium. Prudentia, dicebat sanctus Ignatius, non obtemperantis est, sed imperantis. Cum obedientum est, multum velle sapere, est prorsus desipere. Infelix semper est etiam sapiens inobedientia, etiam inter felicissimos successus.

Inobedientiam Deus severissimè ac rigidissimè sæpius punivit. Ejus rei specimen proponit Cameracensis Proëpiscopus hac tali narratione. Jacobus de Vitriaco Legatus & orator Pontificis expeditionem crucis contra Albigenes per Flandriam promulgaturus, socium adsciscere cupiebat Fulconem Canonicum Insulensem. Recusavit ille: rogatus iterum, recusavit iterum. Rejctis precibus, iussus est id facere. Quod tamen apertè detrectavit. Cui Jacobus: Possem, aiebat, à sacris te amovere, & contumaciam hanc anathemate persequi, sed acerbius non agam; tam refractarios mores Deo puniendos transcribo. Vox ingens pondus habuit, nam statim Fulco quartanâ febris & simul foedo alvi profluvio correptus, viginti quinque annis ad usque ultimam vitæ horam, quod deliquerat, luit, a Sapiamus vel alienis malis, & obedire discamus.

Illud terrificum simul & jucundum.

I. 4 Fuit

a Thomas Cantiprat. l. 1. c. 22. num. 2. de miraculo sui avi

Fuit è religiosus viris, qui per urbem vagari
 afflueverat; quod ut licentiùs faceret, varias
 exeundi causas consinxit; jam agros invi-
 sendos, jam dissidentes conciliandos, jam
 nescio quæ alia curanda dixerat. Nunquam
 tamen sine præsidis sui veniâ domo exiit.
 Hic ipse quadam die à pluribus rogatus est,
 ut hominem à diabolo infestum, precibus
 consuetus liberaret. Istud obsequii genus
 refugere non potuit. Ergo manus admover,
 precari incipit, Evangelium sancti Joannis
 legit. His religiosè præmissis subjungit: Præ-
 cipio tibi per virtutem sanctæ Obedientiæ,
 hoc hospitium deferas. Ad quæ diabolus
 promptissimè: Quid tu, inquit, homo ridi-
 cule, mihi præcipere habes per virtutem
 sanctæ Obedientiæ, qui nunquam verè
 Obediens es? Desine hæc, aut te invadam.
 Erubuit miser, & irritò conatu abiit. I nunc,
 & obedire discere. Vis esse sapiens? esto Obe-
 diens.

Recentissimum est, quod addo. Inobe-
 diens & contumax quispiam juvenis In-
 golstadio Augustam venerat, in Gymnasio
 Societatis I. S. V. discipulus futurus. Verùm
 ob infrequentiam, aliâsque culpas, cum ju-
 beretur dare pœnas, recusavit, idque perti-
 naciter; ita Gymnasio seipsum exclusit. Eo
 ipso die in proximum pagum egressus, hi-
 sariter perpotavit, in regressu incidit in ne-
 scio quem adversarium, cum quo digladi-
 atus, & letaliter vulneratus est. Receptus in
 tugurium vicinum & stramineum lectum,
 manè

a Jordan. Sax. l. 2, c. 2.

ubi & crap-
 pane omne
 oluit, à quo
 illum sit
 præsidium
 trix, nostras
 necessitatibus
 dis libera no-
 dicta. Atq
 illo ipso die
 urum Inobedi-

go subditi e-
 propter Deu
 ctus, ne per
 daram. Ex his
 quanta nos
 teat pro Obe-
 ni & Deus e
 o autem inco
 ne velet, d
 qui mihi im
 habet pruden
 us est: quis
 Petrus jam
 abditi estote
 tantum bo
 polis. Hæc est
 scientiam s
 injussu. c

1. Pet. c. 2. v.
 Bern. de 12. g.
 164. c. 1. Pe

manè ubi & crapulam edormiit, & sanguinem panè omnem amisit, sacerdotem acciri voluit, à quo præsente identidem petiit, versum illum sibi sapius repeteret: Sub tuum præsidium confugimus sancta Dei genitrix, nostras deprecationes ne despicias in necessitatibus nostris, sed à periculis cunctis libera nos semper Virgo gloriosa & benedicta. Atque ita Sacramentis perceptis illo ipso die obijt. Fons plurimorum malorum Inobedientia.

§. IV.

Ergo subditi estote omni humanae creaturae propter Deum. *a* Et memento te, quod Christus, ne perderet Obedientiam, perdidit vitam. Ex his ergo, ait Bernardus, discimus, quanta nos, qui puri homines sumus, oporteat pro Obedientiâ perpeti, pro quâ is, qui & Deus erat, non dubitavit mori. *b* Nemo autem inobedientiam suam honesto nomine velet, dicatque: Dominus meus, aut qui mihi imperat incogitans est, & nihil habet prudentiæ, nimis asper, nimisque rigidus est: quis tam insano capiti obediat? Huic Petrus jam pridem occurrens: Servi, ait, subditi estote in omni timore dominis, non tantum bonis & modestis, sed etiam dyscolis. Hæc est enim gratia, si propter Dei conscientiam sustinet quis tristitias patiens injuste. *c* Lex vetus sacerdotis imperio

a 1. Pet. c. 2. v. 13.

b Bern. de 12. gradib. humil. & superb. mihi pag. 964. *c* 1. Pet. c. 2. v. 18.

rio detrectantes obsequi, morte multandos; filios contumaces & paternorum ius suum protervos contemptores lapidibus obruendos statuit. Adamum cum posteris Inobedientia paradiso exturbavit. Inobedientia Lothi conjugem in statuam mutavit. Inobedientia Onam Jude filium immaturâ morte sustulit. Inobedientia Dathau & Abiron cum sociis terræ hiatu haustos in tartara demisit. Inobedientia Saul regem & regno & virâ spoliavit. Inobedientia Amaliam aliôsq; complures reges hostibus vincendos objecit. Inobedientia Prophetam Jonam immani ceto gluriendum exposuit. Eadem Prophetam alium, levissime, ut videbatur, delinquentem, leoni necandum dedit. Rectè dixit Bernardus: Nul- lam prorsus inobedientiam dico parvi ducendam, & Innumerorum interitus Inobedientia.

Neque verò in cœnobiis tantum rigide punitur Inobedientia, sed etiam in castris, etiam inter idololatrias, etiam inter conjunctissimos, etiam capitis supplicio leve inobedientiz delictum expiatur.

Posthumius Tiburtus Dictator Aulum Posthumium filium, quem unum ad generis successionem propagandam habuerat, cujus infantiam sinu atque osculis foverat, quem puerum litteris, quem juvenem armis instruxerat, sanctum, fortem, sui pariter ac patriæ amantem, quia tamen non suo jussu,

a Bernard de precept. & dispensat. c. 9. m. hi pag. 926.

flu, sed sua
ites fuderat,
o filii suppl
m esse victo
es obtenta
Equæ rigide
Torquatu
m inidem fi
ce Gemin
vocatus, se
in victoriam
cipi à liâore
ulsi; satius
quàm patri
militari dis
Similimuni
emorat. Ep
ntra Spartan
tia est regre
ungens, ne q
i, patris ab
em exprobr
as, paterni m
& vicit eti
iratus cor
pur certicib
sus, severa
enta.
Xenophon
a Valer. l. 2. c.
b Plut. s
a Raet.
c Xenoph. l. 4
utarcho 107m.

jussu, sed suâ sponte, præsidio progressus
hostes fuderat, victorem securi jussit feriri.
Quo filii supplicio monstravit, infelicissi-
mam esse victoriam, quæ contra obediendi
leges obtenta esset.

Æque rigidus exactor Obedientiæ T. Man-
lius Torquatus, qui bello Latino Consul
suum itidem filium, quod à Tusculanorum
Duce Geminio Metio ad dimicandum
provocatus, se ignaro descenderat, glorio-
sam victoriam & speciosa spolia referentē,
abripit à lictore, & in modum hostiæ macta-
ri jussit; satius esse judicans patrem forti si-
lio, quam patriam obtemperandj exemplo,
aut militari disciplinâ exercitum carere.^a

Simillimum est, quod Plutarchus com-
memorat. Epaminondas Thebanus Dux
contra Spartanos pugnans, in urbem ad co-
mitia est regressus, prius filio Stesimbrotō
injungens, ne cum hoste confingeret, Spar-
tani, patris absentiam cognitâ, juveni timidi-
tatem exprobrârunt: quod ille indignè fe-
rens, paterni mandati oblitus est, & confi-
xit, & vixit etiam; pater autem inobedien-
tiæ iratus coronam illi victoriæ detrahi, &
caput cervicibus præcidi jussit.^b Ita me
Deus, severa sunt hæc obedientiæ docu-
menta.

Xenophon c de Chrysanthe milite. Hic

r 6

cum

^a Valer. l. 2. c. 2. Gell. l. 9. Noct. Attic. c. 13.
fin. ^b Plut. in paral. ex Ctesiphonte l. 3. re-
rum Roar.

^c Xenoph. l. 4. de disciplinâ Cyri, relatum à
Plutarcho tom. 1. in Marcello.

cum elatâ jam ac vibratâ bipenni hostem esset percussurus, ut tubam receptui canentem inaudit, actutum ab hoste illaeso, placidè ac compositè recessit.

His addendus Pausanias Græci agminis Imperator. Hic cum inter sacrificandum, Mardonius Dux Persarum inexpectatus irrueret, suos omnes abjectis ad pedes clypeis iussit quiescere, nec prius hostem repellere, quàm pugna signum daretur. Tanta omnium fuit Obedientia, ut suo quisque ordine perstaret immobilis, jamque pluribus ab hoste caesis, vim tamen illorum nemo repulit, ad unum pugna signum, quod expectabant, attentissimi.^a

Sed exemplis longè perfectioribus urgemur.

a Plutarch, tom. I. in Aristide.

§. V.

Considerate mihi, obsecro, Obedientiam Abrahami nunquam satis laudandam. Si Abrahamus alium in pariete pictum Abrahamum filii cervicibus imminentem vidisset, rem utrique laude dignissimam fecisset, tam promptè obediendo. At nullo Abrahamus simili exemplo impellebatur, primus erat, quem imperium tam rigidum premebat. Non uno vulnere paternum pettus sauciabatur, nam pluribus præceptis onerabatur.^a Principio Deus imperat: *Tolle filium tuum.* Responderit Abrahamus: Ecce adsum, obsequi paratus; sed duos habeo

filios

a Sic aliqui explicant:

filios. Deus
nitum. Do
nitus est. D
tum, quem d
Abrahamo
altissimè de
imperium,
dum patri
stare filium
tâ unicum
singulari f
non alienâ
quem sem
Hoc omni
tur triduan
ut ipsâ mo
difficilior
duo cogita
ties filium
acerbissim
triduo cibi
mus pater,
dem ob ni
plura hic d
lubet
ut nihil re
ferat in se
re in alto
eem oculi
li in cons
Filius fast
patibulum
starent: f
interpelle

filios. Deus iterum: *Tolle filium tuum unigenitum*. Domine, uterque suæ matris unigenitus est. Divina vox iterum: *Tolle unigenitum, quem diligis*. Vtrumque diligo, dixerit Abrahamus. Ita demum præcepti gladius altissimè defigitur: *Tolle Isaac*. Ah, quale hoc imperium, quàm cruentum, quàm horrendum patri! Iubetur pater in victimam mactare filium, quem ex ingenuâ & liberâ Sarâ unicum, lectissimum, ac dilectissimum singulari favore Numinis accepit. Iubetur non alienâ, sed suâ manu eum occidere, quem semper obedientissimum habuit. Hoc omni morte durius est parenti. Iubetur triduanum iter cum eodem conficere, ut ipsâ morâ temporis affectus cresceret, & difficilior fieret Obedientia. Quid hoc triduo cogitâsse credendus est Abraham, quoties filium non sine altis suspiriis, non sine acerbissimis lacrimis aspexit? Quid hoc triduo cibi, quid somni ceperit mœstissimus pater, imò vix pater, & nec homo quidem ob nimiam mœroris acrimoniam? Sed plura hîc consideranda.

Iubetur filium adolere in holocaustum, ut nihil relinquatur, quod suo solatio inferat in sepulchrum. Iubetur filium jugulare in alto montis vertice, quem veluti crucem oculis defixam ante & post cædem filii in conspectu haberet. Prioribus accedit: Filius fascem lignorum, velut suum ipse patibulum portat, quod aliàs jumenta gestarent: famuli, ne sacrificium vivæ hostiæ interpellent, ad montis radices subsistere jubent.

jubentur. Solus cum solo filio pater formidabile montis jugum ascendit. Quot hic patris gemitus, anhelitus quàm graves, qui mutui aspectus? Quid ultima filii interrogatio: *Pater mi, ubi est victima holocausti?* His vocibus paternum pectus velut candenti forcipe discerpebatur. Quo demum colore vultus, quo sensu animi suum illud pronuntiavit pater: *Fili mi? Quæ denique palpitatio cordis, quod letale gelu occupavit Abrahamum, cum velut filii carnifex, Isaacum amantissimum ligaret, ligatum aræ imponeret, dextram ferro amaret, vibraret gladium, jamque filii jugulo immineret?* Hæc omnia una potuit Obedientia.

Deus summe! quàm mascula hæc virtus! quanta sui victoria! Maluisset utique Abrahamus ipse millies mori, quàm suum sanguinem, suas delicias, anioem suum matrisque gaudium, quàm omnem posteritatis spem, quàm innocentiam tam amabilem suâ manu trucidare. Si Abrahamus, ut dixi, alium ante se Abrahamum simile quid audentem vel in picturâ unquam vidisset, exemplo animosior hoc aggredi potuisset. At ille hoc primus audere jussus est. Nihilominus constantissimè adversus omnem naturæ sensum obedivit, usque ad montem, usque ad aram, usque ad gladium, ad usque filii jugulum.

Huc omnes, huc sacri & profani, ad hoc spectaculum seu potius miraculum Obedientiæ oculos & animum advertite, quicumque vel dominis, vel parentibus

DE
aut majorib;
quantum, m
sua diverit
mor; excusat
erfationes
nille intercu
obsequium p
En Abraha
excusat, non
naturæ sensu
diat. Illud B
me dicatur:
tas, fugit cr
parcipit præ
aures auditu
ni, itineri pec
rantis colliga
dunt plerum
exteriora, &
mutent, qui n
corporis com
sintz obfule
recessisse sign
est, quâ na
Obedientia.
a Eern. serm

Et vis est
bus illis fer
tum marmor
feras velut ov
exsuccas mo
te potuerit

aut majoribus Obedientiam debetis. Ah quantum, mi Deus, ab hac Abrahami, nostra divertit Obedientia! In minimis tricamur; excusationes centum, moræ ac tergiversationes sexcentæ, obmurmurationes mille intercurrunt, dum jussa veniant ad obsequium perfectum.

En Abrahamum! non tergiversatur, non excusat, non haret, nihil moratur, omnem naturæ sensum expugnat, ut jussa expediat. Illud Bernardi de Abrahamo verissimè dicatur: Fidelis obediens nescit moras, fugit crastinum, ignorat tarditatem, præcipit præcipientem, parat oculos visui, aures auditui, linguam voci, manus operi, itineri pedes; totum se colligit, ut imperantis colligat voluntatem. Addit: Ostendunt plerunque voluntatem animi signa exteriora, & difficile est, ut vultum non mutant, qui mutant voluntatem. Nubilosa corporis compositio, & facies tenebris tristitiæ obfuscata, devotionem ab animo recessisse signant. a Hinc facile conjectare est, quâ naturâ, quibus viribus polleat Obedientia.

a *Eern. ferm. de Obedient. mihi pag. 1744.*

§. VI.

Ea vis est Obedientiæ, ut prunas manibus illæsis ferre, ut aquas veluti pavimentum marmoreum calcare, ut immaniissimas feras velut oviculas loro ducere, ut arbores exsuccas mortuâsque fronde & flore vestire potuerit. Affirmat Severus Sulpitius,

ex aridissimo illo storacino virgulto, quod
obedienter triennio rigatum aquis in no-
vos se flores induit, enatam arbusculam à
se visam esse. Ad hanc irrigandam obe-
dientissimus juvenis aquam e Nilo petiit,
eamque per duo millia passuum suis hu-
meris deportavit.^a

Beatus Adelhardus Caroli Magni conso-
brinus, ubi monachum induisset, iussus
hortulanum agere, non promptè tantum,
sed & hilariter paruit, tamerli & artis il-
lius penitus ignarus, & laboris insuetus
esset.

Beatus Thomas Aquinas, ille sol Theo-
logorum, jam grandævus & doctor, velut
ex Obedientiâ se socium præber fraterculo
ignoto foràs prodeunti. Cùmque ducto-
rem suum nonnihil properantem ægiùs
assequeretur, aliquoties objectâ tarditate
reprehensus patientissimè id tulit, itaque
Obedientiâ junxit patientiam.

Beatus Lamberrus adolescens nobilissi-
mus, non profapiâ solùm, sed & Obedien-
tiâ, quia Landoaldo promptissimè parere
didicit, prunas, quò iussus erat, illasâ veste
derulit.

Beatus Maurus S. Benedicti discipulus,
ad imperantis vocem per aquas tutis
vestigis cucurrit, & Placidum à morte ser-
vavit.^b

Beatus Mutius filiolum suum manibus
comprehensum, jamjam in aquas projectu-
rus

^a Sulpit. l. i. dial. c. 13. Pelag. libell. 14. n. 38

^b Gregor. l. 2. dial. c. 7.

De G
properabat, n
darat, à rig
casset.
eatus Dosithe
s, juvenis q
us, omni
tus, ad per
e unicam ob
m feliciter e
os celites vi
irissimum q
quam histori
inquit, oculi
humani, u
omnino ne
anes Opani
liber, à me
memoratu
monasterio m
ereticus senex
am negligem
aris dixerim
calus (Achat
plens & mirè
quæque &
b illo sene,
te, aut convi
eribus quot
pter illi obv
ari, quo stat
ille. Aliud r
Si modò live
lo, modò facien

Alii vicant in

rus properabat, nisi eum eadem vox, quæ id mandârat, à rigidissimâ hac Obedientiâ revocasset.

Beatus Dositheus sancti Dorothei discipulus, juvenis olim delicatus & vanitatum plenus, omnisque sanctioris disciplinæ ignarus, ad perfectionis apicem per unam atque unicam obedientiam tam constanter quàm feliciter enisus, post mortem inter beatos cælitres visus est.

Mirissimum quid narrat Climacus, & ne quisquam historiæ fidem desideret: Non ero, inquit, occultator iniquus, nec fraudator inhumanus, ut ea apud vos fileam, quæ filere omnino nefas est.

Ioannes Opanii Sabbaites, vir ab affectibus liber, à mendacio alienissimus, ista mihi memoratu dignissima narravit. Erat in monasterio meo, agebat, morosus planè ac terribilis senex, & quod pejus, rerum suarum negligentissimus, quod in gratiam veritatis dixerim. Huic commissus est discipulus (Achatius audiebat a) juvenis prudens & mirè obtemperans. Hic indigna quæque & prorsus incredibilia passus est ab illo sene, qui cum non probris tantum, aut conviciis ac contumeliis, sed & verberibus quotidie afficiebat. Ego frequenter illi obviis quærebam: Vt vales Ahati, quo statu res tuæ sunt? Bono, agebat ille. Aliud tamen loquebatur vultus. Nam modò liventem tumidumque oculum, modò faciem foedè laceratam, modò caput

a Alii vocant Innocentium.

402 PARS II. Cap. XIII.

caput tuber aut cruentum exhibebat. Ego patientissimæ obedientiæ non ignarus: Mi optime frater, aiebam, pugna viriliter, & sustine non duratura æternum. Novennium totum sub sene tam immiti ac sivo exegit, & obiit, Patrum cæmeterio inhumatus. Quinto ab obitu die acerbus ille senex, aliò profectus discipulum suum esse mortuum nuntiavit. Fuit hic è senioribus, qui valentem illum juvenem jam obiisse persuaderi non potuit. Cui Achatii magister: Veni ergo, aiebat, illius tumulum monstrabo. Cùmque jam ambo in cæmeterio starent ad illius juvenis sepulchrum, tunc alter: Ergone, ait, mi Achari, ergone mortuus es? Mox defunctus e tumulo respondit: *Obediens non potest mori.* Hic Achatii rigidissimus magister territus, prouentibus lacrimis in terram se abiecit, petiitque supplex à cœnobii antistite, liceret sibi ad tumulum sui discipuli cellulam construere. Quod & impetravit. Iamque aliis moribus vixit, illud sæpius ingeminans: Homicida sum, eheu homicida sum. Hæc optimâ fide Climacus. 4 Et verè mori non potest Obediens. Hoc sanctissimis quibusque hominibus probè cognitum fuit. Hinc illi tam obedientes,

a Climacu gradu 4. de Obedientiâ propriam
snem, mibi pag. 20.

6. VII.

DE OB

arus Iacobus

familiâ En

subitò juber

omnia sepe

egredi, sep

es, vitra de

Post aliqu

ssum revers

it.

arus Ioannes

simus, dein

ulta milliari

tulit, & pre

grandius indic

largiter iri

in præscripto

atus Francisc

ebat Obedien

in huic jugo

sine lucto ab

redigens s

eique se

rum porro T

ex pravit. Plan

ac sublimi,

Ea qui obedi

altero tere

atus Guilie

monachus,

coquere,

ne muner

Runde gar

§. VII.

Beatus Iacobus Alemannus è S. Domini familiâ Encaustices peritissimus, cum subito juberetur, opere maximè fervente, omnia seponere, & ad mendicandum egredi, seposuit omnia; & furnum, colores, vitra deferens ad saccum prope-
rav. Post aliquot horas ad laborem intermissum reversus, omnia exactè absoluta reperit.

Beatus Ioannes Damascenus vir olim clarissimus, dein Monachus, corbes venales per multa milliaria ex obedientiâ Damasceni tulit, & pretium, prout jubebatur, duplo grandius indicavit: & quamvis ab omnibus largiter irrideretur, ab Obedientiâ tamen præscripto nec latum unguem abiit.

Beatus Franciscus Assisias tam vberem asserbat Obedientiâ fructum, ut iis qui collum huic jugo submitterent, nihil temporis sine lucro abiret. Hinc seipsum in ordinem redigens supremum officium alteri cessit, ei que se gubernandum commisit. Duorum porro Tironum Obedientiam sic exploravit. Plantulas in horto feri voluit radice sublimi, capite in terram defixo. Eum qui obedienter noluit desipere, repudiavit, altero retento.

Beatus Guilielmus olim Aquitaniz Dux; dein monachus, iussus pistorem agere, & panes coquere, cum cenæ tempus urget, ne muneri, quod illi mandatum erat, defuisse

a Kunde gar wol schmecken.

defuisse videretur, ingenti animo furnum insiluit, & prunas converrit veste. Ab aliis saepius hoc factum memoratur. Nimirum Obedientia in periculis tuta, in infinis excelsa, invicta in adversis.

Antonii Magni discipulus Paulus Simplex, iussus est haurire aquam, eamque mox iterum effundere; contextas sportulas dissolvere, ac denuò contexere; vestem dissuere, eandemque iterum consuere, nunquam non paratissimus obedivit. Quà quidem ratione Antonium magistrum suum patrands miraculis superavit:

Beatus Lambertus Stabulensis monachus, dein Traiectensis Episcopus, & martyr, cum in cœnobio noctu clam ad preces è lecto surgens calceorum altero è manibus elapso altos è somno excitasset, Abbas illi tali quicunque esset, imperavit ad crucem ex more se conferret, & expectaret dum revocaretur. Fecit id promptissimè, & solo cilicio rectus per totum nocturnum officium summo frigore panè obriguit, dum omnibus finitis, & ad calotem properantibus Abbas monitus, flens illum & culpam deprecatus revocavit. ^a

Beatus Genebaldus Laudunensis Episcopus in cœnobii cellulam à S. Remigio conclusus, ut septennio toto expiabilem susciperet vitam, cum Angeli voce ante septennium nondum penitus expletum moneretur egredi, in formam crucis prostratus respondit: Etiam si ipse Dominus Iesus

ad me indignissimum venire dignaretur, pedem tamen prius hinc foras non efferrem, dum ille, qui me illius nomine hoc ex-
gastulo conclusit, advenerit, a

Elstanus in Wintoniensi cœnobio cœ-
quum agebat, vir miræ simplicitatis &
Obedientiæ. Ad hujus obedientiam cùm
exercendam, tum penitus explorandam
præcipiens Abbas: Mi frater, agebat, hanc
mihi operam gratificare, & carniū par-
tem ex lebeate imo extrahe. Ille has voces
non aliter ac divinas adorans, manum
impigram in ahenum bulliens immisit,
eduxitque illæsus, quod fuerat impera-
tum.

Beatus Rogerius monachus, jam animam
acturus Arsenium Abbatem sic fertur allo-
cutus: Quæso te Pater (vides enim quid
patiar) ex Obedienciâ me mori jube, ut
etiam moriendo merear: siquidem jam
annis sexaginta hoc unicè Deum rogavi,
ne mei præsidis injussu morerer. Ergo, ait
Arsenius, mi frater, nunc morere: Mors
Domini Iesv te vivis & beatis conjun-
gat. Dictum factum. Desiit Abbas loqui, &
Rogerius vivere; imò cæpit: nam eadem
nocte Rogerius se spectandum Arsenio
præbuit, dixitque mortem sic obitam pluri
a Christo æstimatam, quàm ullam totius
vitæ actionem.

Nescio quid sacrificiis omnibus majus
est obedire. In illis de alienâ pelle agitur,
hic de propriâ.

a Lippel, 1. Octob.

§. VIII.

Elisabetha Regis filia ita excelluit obedientiâ, ut in conjugis sui palatio ad arbitrium religiosi senis Contadi viveret. Iussa quodam die in templo interesse concioni, at illa ob improvulum Principis femina adventum, id omittere panè necessarium judicabat. Non admisit excusationem Conradus, sed inobedientiæ culpam flagellis aboleret, præcepit. Promptè obediit Regina, illustrissimo tam obedientiæ quàm patientiæ documento.

Euphrosyna virgo Alexandrina, quæ virili habitu Smaragdi nomine in cœnobium admissa, quoniam illi multus in ore decor inerat, ne cujusquam è viris religiosi animum labefactaret, in cellulâ inclusa, humanis pariter divinisque officiis defungi iussa est. Paruit non minùs libenter quàm constanter, annos triginta octo carcerem passa perpetuam. Tamdiu veste sexum, cellulâ seiplam texit obedientissimè: ita Christo serviit, cœnobiarchæ obtemperavit. Patuit tandem obstupefenda virtus Virginis. Cùm enim monoculus cadaveri daret osculum, recepit visum. Sic ea quæ obediendo omnium sese oculis subtraxerat viva, amissos oculos reparavit jam mortua.

Euphrasia virgo Constantinopolitana, Theodosii junioris cognata, religiosam paupertatem amplexa, jussu antistitæ ad furnum saxa detulit, retulitque in locum pristinum sine cunctatione, ipsos triginta dies

De C
es labori tam
judans. Nulli
undus. Eade
abstergendis
cupata, se fili
endum felici
Hæc specimi
is, non merce
or elicit, alter
Nos obedi
n, qui non ta
m, quàm volu
Hortatur Pau
rans: Omnis
olimioribus f
estas, nisi à
tati, Dei ord
stunt, ipsi sit
tur obedite p
te eis. 6
Obedientiam
entia, imo d
ut. Sol & luna
ra, & mare
quaderet, ha
araonem ha
pheli parueru
nti & procel
la mors Chr
ostolis, beat
te, beato Fran
sepho Anchie
atus Sergius
Rom. 6. 13. v.

dies labori tam sterili, imò tam fructuoso insudans. Nullus enim obedienti labor infecundus. Eadem in culinâ eluendis scutellis, abstergendis ollis, sordibus exportandis occupata, se filiam Senatoris esse inter obediendum felicissimè oblita est.

Hæc specimina sunt Obedientiæ non servilis, non mercenariæ, quarum alteram timor elicit, alteram cupiditas; neutra laudatur. Nos obedientiam commendamus filiorum, qui non tam metuunt patris severitatem, quàm voluntatè amant.

Hortatur Paulus, & ad Obedientiam instigans: Omnis anima, inquit, potestatibus sublimioribus subdita sit. « Non est enim potestas, nisi à Deo. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Igitur obedite præpositis vestris, & subjacete eis. ⁶

Obedientiam porrò vel etiam ratione carentia, imò etiam sensu destituta exercent. Sol & luna obedierunt Iosue; cælum, terra, & mare Mosi, cùm illud tenebras offuaderet, hæc Dathan & Abiron, istud Pharaonem hauriret. Aër & grando Samuelem paruerunt, pluvia & ignis Eliæ, venti & procellæ, diaboli, & morbi, ac ipsa mors Christo, serpentes & colubri Apollolis, beato Antonio & aliis plurimis feræ, beato Francisco Affisiati aves, beato Iosepho Anchietæ pisces & aliæ animantes; beatus Sergius Abbas leone, beatus Gallus

urso,

a Rom. c. 13. v. 1. b Hebr. c. ult. v. 17.

urso, beatus Norbertus lupo ad obsequium est usus; beata Theodora crocodilo velut navigio vecta est. Scilicet cum homines volunt, bestiae sunt obsequiosae.

Omnia creata obediunt Conditori, solus homo reluctatur. O miser quid resistis? aut obediendum, aut moriendum est. Vbi nihil obedientiae, nihil divinae gratiae,

Memorantur duo Turcarum principes, Mustapha, qui Cyprum expugnavit, & Mahometes, in colloquio cum oratoribus Christianis dixisse: Mirari se in Europam non severius in rebelles ac seditiosos ciues animadverti. Suum quidem Dominum nri pro symbolo his verbis: *Aut obediendum, aut moriendum.* Et hanc legem ab omni principe inviolatam esse servandam, a

Reveram Deus in servandis legibus suis hoc ipsum exigit, Aut obedi, aut morere. Ita Deus cum Adamo & ejus posteris est pactus: Aut obediendum, aut moriendum; aut hujus arboris fructus non gusta, aut mortem tolera. Quod Augustinus insignissimè oculis subjiciens: Homo, inquit, positus sub praecepto, audivit à Domino Deo: Noli tangere. Quid? hanc arborem. Quid est enim illa arbor? Si bona est, quare non tango? si mala est, quid facit in paradiso? Proflus idè est in paradiso, quia bona est: sed nolo, tangas. Quare non tango? Quia obedientem te volo, non contradicentem

a Florimund. Ramund. l. 4. de ortu hares. c. 9.
n. 2. mihi pag. 558.

centem servum. Serve, audi prius Domini
jussu, & tunc jubentis disce consilium.
Bona est arbor; sed nolo tangas. Quare?
Quia ego Dominus sum, & tu servus es.
Hac tota causa est. Quid autem tibi expe-
dit, nisi esse sub Domino? Quomodo eris
sub Domino, nisi fueris sub præcepto? Sola
Obedientia tenet palmam, sola inobedi-
entia invenit poenam. *

Ita sæpissime non adeò malum est
quod prohibetur, sed melius est quod præ-
cipitur. Obedientia, ut Climacus loquitur,
est tuta navigatio, tutum periculum, iter
dormiendo confectum. At videamus arti-
culatim & distinctè, sed breviter, quibus
notis Obedientia vera dignoscatur.

a August. tom. 8. in Psalm. 70 post med. mi-
bi pag. 314.

§. IX.

Primò omnium Obedientia, si vera est,
cæca est, seu simplex: non enim imperantis
vitia considerat, sed præcepta. Sanctam
cæcitatem istam Servator injungens: Su-
per cathedram Moisi, ait, sederunt Scribæ
& Pharisei; omnia ergo, quæcunque dixe-
runt vobis, servate & facite; secundum ope-
ra verò illorum nolite facere. a Obedientia
istidem cum laude cæca est, quæ præcepti
causis non scrutatur. Non est Obedientis
querere, Cur hoc? quamobrem illud? quare
istud imperatum est? cur mihi, non alteri?
quare isto, non alio tempore? Apage sis co-
lumbinum

a Matth. c. 23. v. 2.

410 PARS II. Cap. XIII.

lubrinum Cvr istud. Non sic Abraham, qui
exiit nesciens quò iret. Ad rem dixit Grego-
rius: Nescit iudicare, quisquis perfecte didi-
cit obedire. Pessimè oculatus est, qui ratio-
nes exigit, quare hoc, quare illud faciendum
sit O bone, quàm multò cerneret acutiùs, si
minùs esset oculatus! Tui oculi te talpam
faciunt. Cùm præcepti rationem exigit, non
subditum sed parem te geris, aut superio-
rem eo qui præcipit. Optimè hic Bernardus:
Quicquid vice Dei præcipit homo, ait,
quod non sit certum displicere Deo, haud
secus omnino accipiendum est, quàm si
præcipiat Deus. *a* Divi Benedicti dictum
est, & verissimum: Obedientia, quæ majori-
bus præbetur, Deo exhibetur. Ita Christus
apertissimè: Qui vos audit, me audit. *b*

Secundò, Obedientia vera est *Prompta & Velox*. Hic illud est instillandum: Quod fa-
cis, fac citò. Obsequia morosa vel tarda, tam
ingrata sunt, ut sæpe nulla sint. Tardè velle,
nolentis est. De Voluntate promptà Ber-
nardus differens: Sola, inquit, voluntas est,
quæ totius operis ornat effectum, sine quâ
etiam nec bene aliquid agitur, etiamsi bo-
num esse videatur. Audi quid Dominus de
simplici promptoque populo protestetur:
In auditu, inquit, auris obedivit mihi: Vi-
videlicet ostenderet, uno eodémque mo-
mento processisse & imperantis imperium,
& obsequium obedientis. *c* Citò voluisse, est
bis obedivisse. Obedientia verò non expe-

a Bern. l. de præcept. & dispensat. c. 6.

b Luc. c. 19. v. 16. *c* Bern. loco suprà cit.

Abraham dixit Gre-
perfe&e d
est, qui ra-
tid facien-
eres acuti-
culi te tat-
em exigit,
aut luper-
ne hic Ber-
pit homo-
e Deo, h
est, quā-
edicti dis-
a, quā ma-
Ita Chr-
e audit. b
est promp-
um: Quod
vel tarda,
t. Tardē v
promptā
voluntas
tum, sine
t, etiamli
d Dominu
o proteste
avit mihi
odēque
tis imperi
tō voluiss
erō non e

stat strictum præceptum, non differt, non
tergiversatur, non excusat, non segniter nec
cum torpore opus suscipit.

Silvanus Abbas discipulum habuit Mar-
cum, commendatiorem ceteris & cha-
riorem, ob insignem Obedientiam. Hoc
ceteri, ut solet, livore vsti ægrius tulerunt.
Idē etiam vicini senes ad Silvanum ve-
nerunt, amicitia gratiā, reipsā singularis
illius in Marcum amoris caussam explo-
raturi. Hos Silvanus assumens & cir-
cumducens singulorum cellas obiit, at-
que ad cuiusque januam pulsans ad labo-
rem singulos evocavit. Plerique omnes
nonnihil cunctati morosius demum egre-
diebantur. Vbi ad Marci cellulam perve-
nit, illud unicum pronuntiavit, *Marce*.
Vix vocem Marcus audiit, & mox provo-
lans: Adsum, ajebat, quid imperas Pater?
ubi quid fieri vellet mandavit, versus ad
hospites: Videtis, inquit, mei Patres, di-
versitatem Obedientia. Ceteri quā len-
ti, & cunctabundi, ubi hærent? etiam-
num, puto, deliberant. Quo dicto Marci
jam absentis cellam ingressus, reperit in
chartā litteram P. incæptam quidem, sed
non finitam. Et en, inquit, promptissi-
mæ Obedientia testimonium, caracte-
rem cœptum, nondum absolutum; vox
mea interrupit. Mirati hospites. Dignissi-
ma est, ajunt, tam prompta Obedientia,
quæ singulariter ametur. O filium perfe-
ctæ Obedientia, exclamat Trithemius, qui
maluit scriptionem illico interrumpere.

f 2 quā

quàm Obedientiam vel momento differ-
re. ^a

Tertiò, Obedientia vera. *Fortis* est & *Robusta*, difficilia non detrectat, aggreditur ardua. Videte Abrahamum, naturam vicit. Videte Dominum IESUM, nec crucem recusavit, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis *b* Imò quod amplius & notatu dignissimum, Christus in utero Virginis Matris, ut optimi Theologi sentiunt, *c* voto se Patri obstrinxit moriendi in cruce. Ergo viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino. *d* Bernardus hortatur: Si tribulatio intonat, si persecutio resultat, si peccatores tibi laqueum ponunt, si maligni tuum iter impediunt, tu Obedientiæ viam non deseras, sed dic: Paratus sum, & non sum turbatus, ut custodiam mandata tua. Misisti manum tuam ad fortia? agendum est instanter, obediendum est fortiter. *e* Egyptii ut fortiter obedientem sub oculos constituerent, canem Gallicum venaticum Lælapem pingebant, qui velocissimo impetu sequeretur leporem, voce tamen domini univocè audito sibilo naturæ suæ velut

^a Trithem. in c. Reg. S. Benedicti. §. Hi tales.

^b Philip. c. 2 v. 28. ^c Franc. Suarez tom. 2.

^d 3. part. D. Thom. q. 28. sect. 8. Est ergo, inquit, probabile, Christum in primo instanti Conceptionis suæ se voto consecrassè Deo ad redimendos homines, & in hunc finem omnes actiones ac passiones vitæ suæ voto obtulissè.

^e Psal. 30. v. 25. & Bern. de Obed. tom. 2. p. 43 s.

velut oblitus, subito cursum sisteret, atque ab insequendo lepore abstineret. Haud aliter homo obediens, etiamsi jubeantur inclinacioni suæ adversantia, etiamsi voluntas reclamet, apperitus recalcitret, caro acriter repugnet, ille tamen vim sibi faciens, nihilo secius mandata exequitur.

§. X.

Quarto, Obedientia nulla est, si *Humilis* non est. Dicat obsequendi studiosus: Nonne Deo subjecta erit anima mea? a Vt jumentum factus sum apud te. b Isidorus Alexandrinum civem primum, non prius cœnobio receptum affirmat Climacus, quàm submississimam sponderet Obedientiam. At ille: Sicut ferrum, inquit, subjectum est fabro; ita & ego meipsum Obedientiæ expono. Jussus est igitur ad monasterii fores habitare, & ad omnium tam ingredientium, quàm egredientium genua sese provoluere, dicereque: Ora pro me, quoniam peccator sum. Fecit hoc septennio toto submissione incredibili. Iamque post tanta tamque diuturna Obedientiæ & Tolerantiæ experimenta ceteris annumerandus, & ad sacros ordines admittendus erat. At ille maximis precibus cum ipse, tum per alios hoc unum petiit, permitteretur eo loco, quo dignus esset, permanere. Permissum. Nec Deus premium distulit, post diem decimum vocatus est à portâ Cœnobii in aulam cœli. Septimo post

§ 3 dic

a Psal. 61. v. 1. b Et Psal. 72. v. 22.

414 PARS II. Cap. XIII.

die mortuus est & ipse janitor. Nam obedientissimus hic Isidorus promiserat janitori, si ad divinum conspectum admitteretur, illum brevi Beatitudinis socium vocandum. Vocavit, ut constaret omnibus, perfectæ Obedientiæ, & divinæ Humilitatis præmium (ita Climacus loquitur) non fuisse dilatum. Et addit scriptor: Interrogavi ego ipse virum hunc, dum in vivis esset, quod tandem animo ferret tam acerbum vivendi genus? Ad quæ ille: Principio quidem, inquit, putabam ob peccata mea me venditum. Quâ unâ re nihil acerbius mihi contingere potuisset, & nisi me summâ vi adigissem, nunquam ad aliorum pedes accidissem. Sed evoluta anno id mihi non amplius fuit difficile, quod prius censebam fieri non posse. Exacto anno altero, cum assidue præmium & Obedientiæ & Patientiæ cogitarem, suave mihi fuit sic abjici, & ego me ipsum aliorum affectu & contubernio indignum judicabam. Nimirum Obedientia cum vera est, seriò submissa est. *a*

Quintò, Obedientia non minùs *Hilaris* est quàm *Humilis*. Divini Pauli monitum est: Non ex tristitiâ aut ex necessitate, *Hilarem* enim datorem diligit Deus. *b* Bernardo teste, serenitas in vultu, dulcedo in sermonibus multùm colorant Obedientiam obsequentis. Quis enim locus Obedientiæ, ubi tristitiæ cernitur agnitus? Si Obedientiam tuam cupis esse commendatam,

a Climacus gradu 4 pag. 5. post init. 4 gradus.
b 2. Corinth. c. 9, v. 7.

De
tam, super or
acerba & aust
de obsequium
um manus &
haber, quas ei
turrit, volat a
st. Enimvero
bolaret, si d
er. Mœror pl
ue facit plan
leëmofynâ,
tur: Si panem
meritum perdi
ona opera,
pis? a Pati m
rastes invitus
perdidisti &
Sextò, Obe
non qui corpe
livus erit. Mu
ore paucorum
ardas, singul
atum tractus
quid enim ci
arsas deficer
t: Si conver
fecerit iniqu
us non reco
andâ oblivio
nas Perlever
Obedientiæ a
trodacit, u

a August. in
b Idem l. 10.

tam, super omnia vultus accedat bonus. Acerba & austera facies insuave facit omne obsequium. Obedientia vera non tantum manus & pedes, sed & alas subinde habet, quas ei hilaritas aptat. Obedientia it, currit, volat ad exequendum quod iustum est. Enimvero non iret non curreret, non volaret, si dolenter & mœstè obtemperaret. Mœror plumbeum caput, manus pedesque facit plumbeos. Quod Augustinus de Eleemosynâ, idem de Obedientiâ dici poterit: Si panem dederis tristis, & panem & meritum perdidisti. Si bona semina sunt bona opera, quare seminantur cum lacrimis? a Pari modo dixerim, Si Obedientiam præstes invitus & tristis, laudem Obedientiæ perdidisti & præmium.

Sextò, Obedientia vera *Perseverans* est. Non qui cœperit, sed qui perseveraverit, salvus erit. Multorum est incipere, perseverare paucorum. Perseverantia, inquit Bernardus, singularis est filia summi regis, virtutum fructus, earumque consummatio. Quid enim currere prodest, & ante meram cursûs deficere? Dominus Prophetarum dicit: Si conversus fuerit iustus à iustitiâ suâ, & fecerit iniquitatem, omnium iustitiarum ejus non recordabor. Vides ergo quàm profundâ oblivione virtutes illæ sepeliantur, quas Perseverantia non insigniverit. Hæc sola Obedientiæ amatorem ad regis cubiculum introducit, ut eum videat in decore suo. b.

f 4

Sed

a August. in Psal 42. & in Psal. 43.

b Idem l. 10. Confess. c. 26.

Sed de Perseverantiâ egimus Parte primâ,
capite ultimo. Obedientiæ Actiones nunc
considerandæ.

ACTIONS. OBEDIENTIÆ.

1. Obedientia non expectat, dum iterum ac tertium aut severè aliquid imperatur, satis est illi scire, quid is velit fieri cui parendum est. Christo Domino Patris Voluntas summum fuit præceptum.

2. Obedientia non dicat quid sibi præcipiendum sit, neque præcepta ad suum sensum detorquet. Augustinus id exprimens: Optimus, inquit, minister tuus est, qui non magis nritur hoc à te audire quod ipse voluerit, sed potius hoc velle quod à te audierit.^a

3. Obedientia parentum, præceptorum, majorum jussa studiosè in minimis etiam exequitur. Atque in eo maxime laborat, ut, quod imperatum est, perfecte ac integrè fiat, nec tantum id quod præcipitur, sed eo etiam modo quo præcipitur, perficit. Prout Christi nutritius, Joseph obediit, fecitque sicut præcepit ei Angelus Domini. ^b Prout beatus Paulus docuit: Filii obedite parentibus per omnia. ^c

4. Obe-

^a Augus. l. 10 Confess. c. 26.

^b Math. c. 1. v. 24. ^c Coloss. c. 3. v. 20.

4. Obedientia unicam habet excusationem. Siquidem tunc solum tergiversatur, cum id quod manifestè malum est, imperatur. In aliis omnibus sine excusatione *Simplexiter, Promptè, Fortiter, Illustrè, Submissè, Perseveranter*, ut diximus, obsecundat.

5. Obedientia vera non terretur, nec retrocedit, etiamsi duriter, etiamsi stultè, verbisque contumeliosis, & sine spe probandi obsequii difficilia & ardua imperentur. Beata Catharina Bononiensis Obedientiam illam, ut præcipuam & saluberrimam æstimabat, cum arduum quid moroso vultu præcipitur.

6. Obedientia non tantum manum operi admovent, sed intellectum quoque ac voluntatem subiecit, ut etiam velit quod vult ille qui præcipit, judicetque rectè imperari, quod exequendum est. Sunt enim quatuor Obedientiæ gradus. Primus, exequi reipsa quod præcipitur. Alter, voluntatem suam, imperantis voluntati subicere, ita ut propter Deum, quod præceptum est, libenter faciat. Tertius, suum quoque iudicium iudicio imperantis submittere, idque melius factu censere quod imperatum est. Quartus denique, hæc non solum observare in iis quæ strictè præcipiuntur, sed in illis etiam quæ nutu significantur facienda. Hos omnes gradus ascendit Obedientia.

CAPVT DECIMVM

QVARTVM.

Rosa Spincola,

seu,

Humilitas.

S. I.

SPINCOLAM ait Plinius utilissimam, foliis plurimis, sed minutissimis. Humilitas beatissimæ Virginis, ut verbo multa complectar, prodigiota fuit Humilitas, quæ aliorum etiam sanctissimorum hominum Humilitatem plurimum excelluit. Nec mirum: tot annis domi suæ excellentissimum Humilitatis magistrum audit, & quæ docuit, facientem vidit. Ab hoc tam arcana Humilitatis mysteria didicit, ut jam magistra Humilitatis, mera in hoc genere artificia exhiberet: horum jam monstro septem.

Primum: Et verbis & reipsâ ancillam sese professâ est: quò accuratius ei Angelus Dei benevolentiam, futuræ matris conditionem, filii nascituri potentiam exposuit, tantò illa constantius respondit: Ecce ancilla Domini. Sententiam non muto, tantum monarchæ esse ancilla gestio: Ecce ancilla. Addeò divinis oculis hæc Virgo sese commendaverat,

DE
pendaverat, u
andissimæ Tri
ptio. At illa
nam se rara
milia, hoc u
do non; quicq
mandat, ex
labore Humi
nen De quo B
m libans h
bit honoriba
tæter Dei elig
on meliocris
e oblatâ tant
n. Non ma
gestio: Ma
multas nono
Alerum; un
to Dei grava
um minima
onistratur. C
incipi, aut la
pice. Et quâv
pra tuent, illa
enè oblita, me
is, in Deû de
provocata: Tu
inquit, magi
m, quia resp
timus Deus d
animam ancil
se merito bo

a Bernard, be
hi p. 44

mendaverat, ut ad eam nomine ac jussu sanctissimæ Triados, è cælo mitteretur Legatio. At illa tantâ cæli benevolentia indignam se rata, ad omne imperium promptissima, hoc unum respondet: Ecce ancilla Domini; quicquid Dominus ac Deus meus mandarit, exequar ut ancillarum infima. Nobile Humilitatis & artificium & specimen. De quo Bernardus: Quæ est hæc, ait, tam sublimis humilitas, quæ cedere non novit honoribus, insolere gloriâ nescit? Mater Dei eligitur, & ancillam se nominat. Non mediocris reverà humilitatis insigne, nec oblata tantâ gloriâ oblivisci humilitatem. Non magnum est esse humilem in abiectione: Magna prorsus & rara virtus, humilitas honorata: a

Alterum: jam mater Numinis effecta. jam filio Dei grvida, nihilominus velut famularum minima in ædes Zachariæ properat, ministratur. Cui tandè: Reginae forsân, aut Principi, aut Imperatrici Augustæ? Anni unice. Et quâvis maximis hîc laudibus excepta fuerit, illa tamen Humilitatis suæ minime oblita, mox omnem laudem à se removens, in Deum derivavit. Nam cognata verbis provocata: Tu quidè Elisabeth Domini matrem, inquit, magnificas, at ego matris Dominum, quia respexit Humilitatē ancillæ suæ: optimus Deus oculos suos dignatus est in minimam ancillarum suarum flectere. Idcirco jure merito bonorum omnium fonti gratias

f 6

ago,

a Bernard. hom. 4. sup. Missus est, post med.
mihi p. 44.

ago, quia fecit mihi magna, qui potens est.

Tertium: Romani Cæsaris imperio, ut subditam se stuit Bethlehemi, censum pendit. Nemo dicentem audiit: Quid ad me Romanus Imperator? maiorem gesto Dominum. Cumque in oppido Bethlehem, omnibus undique angulis excunearetur, non offensa, non exardescens, nemini malè precata submississimè antrum subiit, & inter pecudes habitavit Virgo illa, quæ quatuordecim reges stemmatis sui majores & avos numeravit.

Quartum: Post purissimum ac divinissimum puerperium, inter puerperas immundas & a Pontifice iustradas se collocavit. In sacrificium tulit quod solebant ferre pauperes; non agnum, sed duos turtures, unà & Humilitatem & Paupertatem professâ; tanquam si nec ditior esset ceteris feminis, nec purior, aut sanctior. In numerum & ordinem aliarum non tantum se redigi passâ est, sed ipsa sese ceteris adjunxit, velut una ex illis.

Quintum: Non solum sustinuit se fabro nuptum collocari, sed ab eodem se gubernari permisit; victum quotidianum manibus ac labore parare adjuvit. Hunc ipsum fabrum lignarium, velut familiæ caput omni reverentiâ prosecuta est, illi proinde in omnibus, quæ familiam spectant, obtemperavit.

Sextum: Pauperibus & vilibus cognatis submissione mirâ sese attemperavit.

Homi-

D.
Homines abje-
tres Domini d
cum vis ad fili
Magdalenz u
tium averlata
videretur spe
& causam ill
Septimum
tam, in cenac
Christi, ut q
Nam Lucas
nomina; Hi o
tantes unanin
tibus, & Mari
Fili monum
recumbe in no
submisit intra
supra omnes A
nis oraculus:
bitur e
En septemp
Sed præter dict
tam loquendo
quam veste a
missa! Vestu
loris.
Porro arc
Dei hominis n
lus id alius pat
riâ Cantu in n
enim matris a
ut famula præ

a Act. c. i.
c. Luc. c. 18. v.

Homines abjecti & increduli erant, qui fratres Domini dicebantur, illa nihilominus cum iis ad filii concionem venit. Sed nec Magdalenz nondum emendata consortium averſata est. Et ne cognatos pauperes videretur ſpernere, nuptiis etiam intereſſe & cauſam illorum agere non detrectavit.

Septimum: Poſt Domini in cælum abitum, in cenaculo ultima nominatur Mater Chriſti, ut quæ poſtremo loco conſederit. Nam Lucas poſt Apoſtolorum expreſſa nomina; Hi omnes, inquit, erant perſeverantes unanimiter in oratione cum mulieribus, & Mariâ Matre I. *sv. a* Quàm illa Filii monitum ſervâſſe dicenda: Vade & recumbe in noviſſimo loco? *b* Quia igitur ſe ſubmiſit infra omnes homines, eveſta eſt ſupra omnes Angelos. Congruè hoc diviniſ oraculis: Qui ſe humiliat, exaltabitur. *c*

En ſeptemplex Humilitatis artificioſum. Sed præter dicta, quàm eadem hæc Virgo, tam loquendo quàm ſilendo, tam geſtu quàm veſte aliſque rebus omnibus ſubmiſſa! Veſtis illi e lanâ aut lino nativi coloris.

Porro arcaniſſimum illud myſterium Dei hominis nemini detexiſſet, niſi Angelus id aliis patefeciſſet. Quantâ vero modeſtiâ Canæ in nuptiis vinum impetravit? Nec enim matris auctoritatem interpoſuit, ſed ut ſamula preces allegavit. Chriſto Filio

a Act. c. i. v. 14.

b Luc. c. 14. v. 10.

c Luc. c. 18. v. 14.

422 PARS II. Cap. XIV.

tot miracula patrante, nulli unquam in aurem dixit, se hujus hominis Matrem esse. Admiranda in omnibus submissionis & modestiæ fuit. Ideirco respexit Deus humilitatem ancillæ suæ.

§. II.

Quando igitur Deus tantopere hanc unam virtutem amat, voluit in utroque sexu eos præficere, qui humanam gentem tam ignotâ Humilitatis disciplinâ imbuerent, inò ut Bernardus loquitur, voluit altissimam matris Humilitatem prædicari, ut omnes filium matri, matrémque filio simillimam dicerent. Porro ex hac Virginitis humilitate nota est summa æqualitas animi tam in adversis, quàm prosperis. Viderat illa magnos Evangelii successus, audiit filii miracula: populi ad concionem accursum læta spectavit: simul tamen etiam in oculis erat ingratißimus Judæorum animus, & summa cæcitas, Phariseorum invidia, magistratus injustitia, discipulorum inconstantia, plebeculæ discordia, cum alii bonum, malum alii dicerent Christum Filium. Hæc Virgo omnia, quia verè humilis fuit, æquanimirate summâ toleravit. Perinde illi erat accursus opilionum, & adventus regum; Simeonis faulsißimam precationem & penetrantem gladium nullo discrimine accepit. In omnibus sanctißimam Dei voluntatem respiciebat, cui se submissißimè inclinabat, quidquid demum offerretur perpetiendum.

Am-

Ambrosius Virginis, discretissimus encomiastes: Corde humilis, inquit, & in prece pauperis spem reponens. Ea nimirum in egenorum turbâ spem suam collocat, quam tota gens humana cupit sperâque sibi patrocinaturam.

Ludouicus Blosius de hac ipsâ Dominicæ Matris humilitate differens: Intemperata Dei genitrix, inquit, Virgo Maria, cum ab omni peccato sit à Deo præservata, majorem se humiliandi causam habet, quam beata Maria Magdalena, quæ divinâ bonitate à peccatis liberata fuit: majus enim beneficium est à vulneribus permanere illæsum, quam ab inflictis vulneribus sanari: itémque præclarior est, & majori dignum. gratiarum actione, servari à peccatis, quam de admissis consequi veniam *a*

Aristotelis scitum est: Locus proportionari debet locato. *b* Atqui Philosophorum animo duplex est infinitum, Positivum, ut loquuntur, & Privativum. Positivum, Deus; privativum, nihilum, seu non ens. Virgo beatissima, ut infinitam Dei majestatem se totâ reciperet, seipsam privativâ quodammodo infinitate induit, suâ agnoscendo nihilum. Hinc Vatablus illud exilite carmen sic interpretatur: Respexit nihilitatem ancillæ suæ.

Affirmat Cælius Rhodiginus, *c* Sententiâ omnium sapientum, inter omnia temporis

a Blosius in dictis Patrum, mihi pag. 615.

b Aristot. l. 4. Physic. c. 6. & seqq.

c Cel. l. 7. antiq. lect. c. 31. mihi pag. 274.

424 PARS II. Cap. XIV.

poris mala, malum maximum numerari
sevitutem. Virgo divina ut altissimum hu-
militatis gradum conscenderet, ancillæ ac
servæ conditionem sibi tribuit, teste Dani-
cælo: perinde si diceret, ut Theophylactus
loquitur; Ecce tabula sum pictoria, pingat
in me pictor quod voluerit.

En arborem pomis aureis plenissimam,
quæ quò fructuum est ditior, hoc terræ vi-
cinius: quanto enim magis abundat, tanto
se magis inclinat. Hæc sui despicientia &
Humilitas cælo Deum detraxit, imò & vul-
neravit, Nec verò vulneratum se dissimulat
cælestis sponsus: Tota pulchra es, inquit,
amica mea, & macula non est in te. Vulne-
rasti cor meum, soror mea, vulnerasti cor
meum, in uno oculorum tuorum, & in uno
crine colli tui a Rupertus hoc crine Humi-
litem designari adstruens: Quid graci-
lius, inquit, quid flexibilis crine unico?
Quid subtilius & contractius Humilitate?
Capillum unicum vix oculi dēprehendunt;
Humilitas eò deprimat hominem, ut vix
se se inter homines numeret.

Hebraeus vates Hieremias: Fortis, inquit,
impegit in fortem, & ambo pariter conci-
derunt. b Iustissimus Deus, & Virgo humi-
lima pugnârunt, sed pariter conciderunt,
Virgo ad terram; hæc enim cadentis verba
sunt: Ecce ancilla Domini. At verò Deus,
Dominus fortis, Dominus potens in præ-
lio, sponte suâ delapsus cælo in uterum
Virginis, in uno colli crine, unicâ Humili-

a Cantic. c. 4. v. 7. & 9. b Hier. c. 46. v. 12.

DE HUMILITATE. 425

tatis virtute victus est. Ancilla sum, ait divina mater, fiat mihi secundum verbum tuum. Non ait: *Faciam* secundum verbum tuum. Id enim de se judicavit, quidquid unquam fecisset notæ melioris, aut factura esset, id totum Deo adscribendum; seipsam à se nullarum esse virium, præsertim ad opus tam immensum. Fiat ergo, fiat, fiat mihi. Dei est jubere & imperare, Dei est facere; meum est exequi, & Deo maxima patranti non resistere.

Hinc verissimè Bernardus de divinâ Virgine: Etiam si, ait, ex Virginitate placuit, tamen ex Humilitate concepit. *a* Augustinus. perinde si cælestem Virginem coram alloqueretur, affectu præcipuo: Dic mihi, ait, ô Mater Sancti Sanctorum, quid, quæso, boni egisti, quid donorum obtulisti, quos patronos adhibuisti, per quos reges ambuisti, quâ cogitatione, quo spiritu eo pervenisti, ut venerit in uterum tuum Filius Dei? Virginis responsum additur. *Quæris à me, quod obtulerim munus, & unde sim effecta mater creatoris? Oblatio mea, humilitas mea. Respexit Deus, non vestem, non gemmas, non formam, non stirpem, sed humilitatem ancillæ suæ. Dum esset rex in accubitu suo, Nardus mea dedit odorem suum. *b* Ab omni ævo Dei Filius in sinu Patris velut in accubitu fuit. Hunc virginæ Humilitatis nardus veluti depressa herbula odore tam suavi demulsit, ut eò tractus descende-*

xix.

a Bern. hom 4 super Missam est.

b. Cant. c. 4. v. 12.

rit ad hortulanam hanc; in cuius horto nardus illa fuerat educata.

§. III.

Hic quaestio nobis nascitur non facilis: Quid est Humilitas? In re omnium notissima vix reperio responsum, quod undequaque satisfaciat. Narrat Climacus a, religiosissimorum hominum convenisse senatum, in quo haec ipsa quaestio ponebatur discutienda: Quid est Humilitas? Varii super eâ re varia. Primus sententiam rogatus dixit: Humilitas est rectè factorum intensissima oblivio. Alter: Humilitas est animi contriti sensus. Tertius dixit: Humilitas magnum opus est, & divinum; via autem Humilitatis hæc est, ut seipsum quis subiectum omnibus ponat. Hoc verò est subiectum esse omnibus, ut non attendat aliena peccata, sed sua semper aspiciat, & pro iis Deum sine intermissione deprecetur. Alii, alia. Demum unus aliquis: Humilitas, inquit, est gratia sine nomine. Ibi nominis aliquid acquirit, ubi noscitur. Præceptor è caelo, Humilitatis magister: Discite, inquit, non ab homine, non ab Angelo, sed à me, non aurum aut gemmas creare, non Mundum fabricare, vel in Mundo mirabilia facere, non mortuos suscitare, sed quia *mitis sum & humilis corde*, & invenietis requiem animabus vestris. b Bellorum ac litigiorum finis nullus est, qui à solâ Humilitate petendus est.

Ani-

a Climacus gradus 25. b Matth. c. 11, v. 29.

Enigma duplex Climacus, quem dixi proponens: Unicus est, inquit, inter omnia creata locus, quem sol tantummodo semel aspexit. Unicus est dies, quo totus planè Orbis in tripudio fuit. Geminum hoc mysterium sic eruendum. Cum mare rubrum Israël's populus sicco vestigio vadosem haberet, fundus maris eo solùm die solaribus radiis patuit. Dies ille unicus tripudii dies fuit, quo Noëmus cum omni familiâ ex annuo Arce sepulchro prodiit. Quo certè die affirmari potuit: Totus hodie Orbis exultat. Sicut ergo locus & dies unus præ ceteris hætenus eximii fuerūt, sic una atq; unica Humilitatis virtus tam est eximia, ut eam solam diabolus imitari nō possit. Quò quis minus humilitatis habet, tantò apostata angelò charior & conjunctior est.

Hinc ad illam quæstionem: Quinam è numero divorum maximi censendi sint, responsum hoc videtur dandum: *Qui humillimi*. Homo humilis semper cautiissimus est, & nil æquè ac vanam gloriā, & suā voluntatem timet. Voluntas propria velut astutissimus furum & exercitatissimus incredibili fallaciā zonam secat. a Hinc Humilis: Mihi ipsi, ait, & meæ voluntati nunquam satis sapio: decies decipior, priusquam semel id observem.

Pœnitentia magnarum virium est; luctus seu perseverans pœnitentia majorum.

a Schmeide ein Seckel ab / vnd laßt einen zusehen.

est: utrumque superat Humilitas. Pœnitentia flagitiis indormientem suscitatur, luctus cælum pulsatur, Humilitas aperit & introducit. Humilitas ex hominibus, imò ex diabolis facit Angelos. Priscis ad Dialecticæ leges rectè videbatur dici: Superbia ex Angelis fecit diabolos, ergo Humilitas ex diabolis poterit facere Angelos.

Manassès Rex impiissimus, diabolum potius quàm hominem dixisset, multa mala operatus est coram Domino, juxta abominationes gentium, seduxit Judam & habitatores Jerusalem, ut facerent malum super omnes gentes. ^a Annis quinquaginta quinque regnavit. Tandem Deus Humilitatem hujus diaboli, sic loquar, expectare suscitavit. De eo Climacus: Invenio, inquit, Manassè ceteris amplius & perniciosius peccasse, pro quo si Mundus totus jejunasset, nullam sceleribus ejus dignam pœnitentiam inferre potuisset: valuit tamen Humilitas insanabilia ejus vulnera curare. Per Humilitatem factus Manassès à diabolo Angelus; ex abyssu flagitiorum per Humilitatem attractus est in cælum.

Fabris lignariis machina tractoria est, succulam ^b Vegerius nominat, cujus maximus est usus in attollendis trabibus. Huic instrumento simillimam rectè dixerò Humilitatem, quâ Christus molem peccatorum immensam, Orbem flagitiis opertum cælo attraxit, Humiliavit semetipsum. ^c Si unicum

^a 2 Par. c. 33 v. 6. & 9. ^b Germani Storch oder Krauch. ^c Philip. c. 2. v. 8.

poplitem vel semel submisisset Christus, Orbem è malis eruerè potuisset, tanti est Humilitas.

Hinc illa Ecclesiæ precatio inter omnes nobilissima: Omnipotens sempiternè Deus, qui humano genen, ad imitandum Humilitatis exemplum, Salvatorem nostrum carnem sumere & crucem subire fecisti: concede propitius, ut & patientia ipsius habere documenta, & Resurrectionis consortia mereamur. *a* Non horruit Servator Orbis in crucem suffigi, modo vel sic disceremus Humilitatem.

Quid ergo demum est Humilitas? Gratia t ei, sine nomine. Si meum mihi liceat aperire sensum, Humilitatem ego esse dixerò, aurum malleatum quod pagellis inferitur, *b* Unicus aureus hac arte in subtilem adeoque tenuem lamellam diducitur, ut panè mensam obtegat. Humilitas summè ductilis omnes malleorum ictus tolerat, & in laminas deducitur tam amplas, ut totum Orbem integant. Nihil in Orbe est, quod homini verè demisso nimis vile sit. In omnibus & erga omnes se submittit, ad omnium pedes se abiecturus, si Deus vel nutu id postulet.

a Dominico die Palmarum.

b Statten Gots.

§. IV.

O aurum omni auro nobilius, & quod unum atque unicum in cælo summi est pre-

pretii, Sed illud non nesciendum, tantæ febrilitatis esse hoc aurum, ut ad halitum robustiorem unicum è libello avolet. Videte Pharisæum hominem totum aureum, tot jejuniis, tot eleemosynis, tot aliis præclaris actionibus præstantem; merum aurum. Sed ubi hoc afflavit vana gloria, mox aurum omne difflatu evanuit, Minatur olim Deus: Erit serpens flatu adurens. *a* Ubi vana gloria est, ibi nidus est adurentium horum serpentum. Hinc maximi est artificii, & planè rari, hoc malleatum subtilissimum aurum inter tot inanis gloriolæ flatus illasum tneri. Hinc Pimenius Abbas, aliiq̃ue viri sanctissimi, miracula etsi reverà potuerint edere, noluerunt, eam solùm ob causam, ne subtilissimum Humilitatis aurum difflaretur. *b*

Vanissimus est sine Humilitate omnis labor. Humilitas præcursor Charitatis est, ajebant veteres, sicut Joannes Domini Irsu. *c* Et uti navigium sine clavo non gubernari, ita nemo sine Humilitate potest beari. Pelagius Græcus interpretes in testimonium venit his omnino verbis: Dixit Abbas Joannes. Quia janua Dei est Humilitas; & patres nostri per multas contumelias acti, gaudentes per hanc januam intraverunt in civitatem Dei. Quia Humilitas & Timor Dei, superant universas virtutes. *d* Eodem teste cum

a Deut. c. 8. v. 15. *b* Paschasius c. 14. n. 1.

c Rufinus l. 3. n. 126. Paschasius c. 13 n. 7.

d Pelagius libell. 15. n. 22. & n. 63, & n. 74. & num. 86.

cum quidam interrogaret senem : Quid est Humilitas ? Respondit ei senex: Ut beneficias his qui tibi malefaciunt. Melius est vinci cum Humilitate, quam vincere cum Superbiâ.

Hinc ille notissimus cælo Eulalius, quia vinci maluit cum Humilitate, quam cum Superbiâ vincere, omnibus superior evasit. Quicquid in cœnobio culpabile fuerat admissum, Eulalius velut omnium negligentiarum reus accusabatur. Ille verò non negabat, sed humi se prosterneas deprecabatur negligentiam. Cūque ei biduana etiam ac triduana jejunia ob culpas, quas non commiserat, indicerentur, ille patientissimè toleravit. Tanta tamen Humilitas latebat ignota. Ita demum hoc agebatur, ut cœnobio excluderetur velut inutilis fucus, ut qui vix aliud sciret, quam fruges consumere, & vasa frangere. At verò Cœnobiarcha rem pensculatiùs examinandam arbitratus, divinos nutus super eâ impensissimè expetiit. Atque ubi à Deo edoctus est, quid factu foret optimum, suis omnibus convocatis: Credite mihi, ajebat, ego hujus unius cum Humilitate mattulam a malo, quam vestras omnes cum superbiâ. Nullius pretii est labor, quem murmur foedat, aut jactantia. Verùm ut hæc oculis cernatis, vestras omnes mattas in acervum congerite, ferat suam & Eulalius. Factum, ut jussit. Tunc cœnobii pater ignem admoveri jussit.

a *Matta*, rude textum è juncis: olim Monachorum lectus.

iussit. Mox labor omnium arsit, unius Eulalii mattula permansit à flammis intacta. Hic demum in theatro spectabatur Humilitas Eulalii, ad cuius genua omnes advoluti veniam rogârunt, aliter in posterum de tanto Dei amico locuturi. At Eulalius lugens cellulam ingressus: Væ mihi, ait, infelici, quia Humilitatem meam perdiidi, quam multo tempore conatus sum acquirere. Ex eo igitur loco in vastam solitudinem secessit, calidius notior futurus quàm hominibus, nec dubitavit rerum omnium iacturam facere, modò unam retineret Humilitatem. ^a Verissimè dixit Abbas Pastor: Tam necessaria est homini Humilitas, quàm halitus, quem assiduè recipit emittendo. Profectus hominis est Humilitas; tantò plus addes profectui, quantò plus Humilitati.

Hæc illa sunt artificia, quæ nos ad immortale regnum evehunt: hæc via est ad vitam. Humilitate ac Patientiâ calum cimerimur.

Pascorum certè Patrum sollemnissimum dictum fuerat: Hominis perfectio Humilitas, quam diabolus nec tolerare potest, nec imitari.

Palmarum ramos tulerat Macarius ad domunculam suam texendis corbibus. Huic dæmon messoris habitu cum falce occurrit: jamque impetum facturus videbatur in Macarium, & graviter percussurus. Sed minx fuerunt irritæ. Mox cum indignatio-

ne vocife-
cati, non
longè sin-
operibus
jejunas,
gilas, eg-
fatigas,
una, fateri
inquit Ma-
litas, excl-
ducit. ^a

Narrat
firmamus.
^a *Ruffin*
Pascbasius

In The-
nalo geni-
mus senex
re quæ ac-
num: Des-
Exibo, ait
ad unicam
Dic sodes:
si qui sum
candi? Cu-
ales sunt
Deus scit.
mat: Exeo,
it, Humili-
quilino ho-
Addo qu-

^a *Pelagius*

ne vociferari capit stygius messor : O Macari, non possum te ladere, quantumvis te longè sim robustior, & in exercendis arduis operibus multò exercitator. Tu crebrò jejunas, ego nullo reficior cibo. Tu sæpe vigilas, ego semper. Tu multis te laboribus fatigas, ego nunquam quiesco. Verùm re unâ, fateor, me vincis. Quidnam illud est? inquit Macarius. Mox cacodæmon: Humilitas, exclamat, & cum voce oculis sese subducit. *a*

Narrationem sequentibus testimoniis firmamus.

a Ruffinus n. 124. Pelagius libell, 15. n. 26. Paschasius c. 13. n. 6.

§. V.

In Thebaidem deportatus est homo à malo genio infessus. Sed vix demum optimus senex Anachoreta persuasus est, facere quæ ad rem spectare videbantur. Demum: Desere, inquit, hoc hospitium, & exi. Exibo, ait nequissimus hospes, sed tu præs ad unicam hanc interrogationem responde. Dic sodes: Hædi ad iudicis sinistram statuendi qui sunt, & quinam agni dextrâ collocandi? Cui senex promptè: Hædi quidem tales sunt qualis ego: agni verò qui sint, Deus scit, Mox diabolus horrendum exclamat: Exeo, exeo. Hostium maximus me pel- lit, Humilitas. Sic purgatum est ab hoc in- quilino hospitium. *a*

Addo quod dicta firmet. Duo germani fratres

a Pelagius libell, 15. n. 65.

434 PARS II. Cap. XIV.

fratres incredibili animorum concordia simul habitarunt. Agre tulit satanas unam in duobus corporibus animam, & concordiam tam suavem: hanc igitur in illos regulam struxit. Cum minor natu sub crepusculum lumen inferret, hygius insidiator candelabrum una cum lumine evertit. Hoc alter incuriam sui fratris interpretatus, subito excandescens pugnis in fratrem ivit. Mox iste in genua & in preces descendens: Da veniam, inquit, o mi optime frater, lumen iterum accensum statim aderit. Hac tam prompta Humilitas cacodæmonem dire cruciavit. Eadem nocte hoc ad diabolorum principem relatum est, seminati inter Monachos discordiis ob unius Humilitatem nihil effectum esse. Quod cum audisset idolorum sacrificulus, qui illic locorum habitavit, ad monachos illos se contulit. Ab his sacra Christiana edoctus, & fonte lustrali tinctus, in eorundem numerum cooptatus est, factus unus ex illis. Omnem verò industriam in uno Humilitatis studio collocavit. Hinc & dicere solebat: Humilitas solvit omnem virtutem inimicorum dæmonum. Nam ipse ego colloquentes illos sæpius audiui: Cum turoamus Monachos, unius plerumque Humilitate turbæ omnes componuntur. ^{Quod}

Venerat Christus in Orbem, ut obiret mortem. Cur ergo mortem sibi ab Herode mox oblatam fugere maluit, quàm dicere:

^{Quod} a Pelagius libell. 15, num. 89, seu ult. Rufinus num. 18.

Quod facis, fac citius? Humilitas in causâ fuit: quam ut nos verbis factisque amplissimè doceret, in crucem attolli, atque ex hoc suggestu Humilitatis præcepta tradere voluit. Hoc igitur, inquit Hilarius, à se disci voluit, quod virtutum omnium maximum est. *a* Hinc jure optimo Bernardus: Erubescere, inquit, superbe cinis; Deus se humiliat, & tu te exaltas? Deus se hominibus subdit, & tu dominari gestiens hominibus, tuo te præponis auctori? Quoties hominibus præesse desidero, toties Deum meum præire contendo. *b* O miseros nos & fatuè superbos! Theatrum in cælo habemus, & spectatores deligimus in terrâ! Deus in humilem ubique benevolentissimos intendit oculos. Augustinus præclarissimè: Altus est Deus, inquit. erigiste te? & fugit à te: humilias te? & descendit ad te. Quare hoc? Quia excelsus est, & humilia respicit, & alta de longè cognoscit. Humilia de proximo respicit, ut attollat: alta, id est superba, de longè cognoscit, ut deprimat. *c*

Cum claudus, qui ad Salomonei templi speciosam portam mendicârat, à Petro & Joanne integram valetudinem recepisset, omni populo in vehementem stuporem rapto, & ad Apostolorum plausus maximè inclinato, Petrus ut germanus columbæ
t 2 filius,

a Hilarius in Comment. Psal. 118.

b Bern. serm. 1. super Missus est.

c Aug. serm. 2. de Ascension. Domini, quæ est 175. de Temp.

436 PARS II. Cap. XIV.

filius, ipseque columba lacte lota, sic omnem coetum allocutus est: Viri Israëlitarum, quid miramini in hoc, aut nos quid intuemini? Pendamus illud: Quid nos intuemini? Oculos à nobis amovete, & in Deum potius convertite: nos gloriam aut favorem vestrum minimè ambimus, qui Deum tantummodò spectatorem cupimus.

Hoc prorsus est non theatrum solum, sed & spectatores in cælo sibi quarere, quod solertissimè semper Humilitas facit. Jure de Homero questus est Tullius, quòd humana, nempe consuetudines, pompas & delicias regum ad divina transferret, cum potius fuisset, divina nobis, virtutes videlicet, & cælitum mores ob oculos ponere. *Humana*, inquit, ad divina transferebat; divina mallet ad nos. *b* Quid enim opus hominum naniæ & insanias falsas inferre cælo? Quàntò salubrius esset & opportuniùs, divina sensa, cælestesque consuetudines, ad quas vitam fingeremus nostram, deferre ad nos?

Videte Angelorum principem in altum ascendentem: Similis ero Altissimo *c* Dixit, & cecidit. Videte primos hominum non invitis auribus admittentes hunc sibilum: Eritis sicut dii. *d* Audierunt, & ceciderunt: comparati sunt jumentis insipientibus, & similes facti sunt illis. *e* Quis ergo cognovit sensum Domini? *f* Sensum tuum, Domine,

a Act. c. 3. v. 12. *b* Cic. l. 1. Tuscul. 99.

c Isai. c. 14. v. 14. *d* Gen. c. 3. v. 5.

e Psal. 48. v. 21. *f* Rom. c. 11. v. 34.

DE HUMILITATE. 437

mine, quis sciet? *a* Hic Paulus opportunissimè respondens: Hoc, inquit, sentite in vobis quod & in Christo IESU (sive quod sensit Christus IESVS) qui cùm in formâ Dei esset, semetipsum exinanivit. *b* Vultis fieri similes Deo? Ne quis ergo dixerit: Similis ero Altissimo; sed: Similis ero omnium minimo, qui vermis & non homo, opprobrium hominum, & abjectio plebis est habitus. En Dei sensum, en similitudinem divinam. Dei filius inter homines agere voluit, ut hominibus persuaderet, divinam ipsis imaginem, quam superbiâ perdidderant, non aliter quàm Humilitate restituendam. Præclarissimè dixit Basilus: Vir Humilis Deo est similis, & in templo pectoris sui gestat eum; superbus autem, cùm sit Deo odibilis, diabolo est similis. *c*

Verè simillimus est Deo submissi animi homo.

a Sap. c. 9. v. 17. *b* Philip. c. 2. v. 5.

c Basil. in exhortat. ad filium spiritualement.

§. VI.

Atheniense adventanti Pompeio, divinòsque honores recusanti, gratulabundi scripsère:

Quatenus te censes hominem, eatenus nobis es Deus.

Ita prorsus ad Christianum sensum, Deo est vicinissimus, quisquis humillimus. Quo sensu imbutus Ambrosius: Nihil, inquit, excelsius Humilitate. Humilitas nihil habet

438 PARS II. Cap. XIV.

dispendii. Qui se exinanivit, plenus est. *a*
Cui Chrysostomus subscribens : Quòd si
veram, inquit, elationem concupiscis, hinc
ego te viam docebo ; non enim nôsti. Qui
præsentibus rebus tanquam magnis inhiat,
is vilis est, & abjecti animi : itaque nun-
quam Humilitas est sine magnitudine ani-
mi, neque Superbia sine Humilitate. *b*

Huc refero, quod Gregorius Magnus cui-
dam Antistiti nimis anxie pallium postu-
lanti rescripsit : Decorari pallio volumus,
forsan moribus indecori, cum nihil in epi-
scopali cervice splendidius fulgeat, quàm
Humilitas. *c* Humilitate sublimes, Humi-
litate reddimur Deo similes. Sauli Regi
dicitur : Nõne cum parvulus esses in
oculis tuis, caput in tribubus Israël fa-
ctus es? *d*

Ambrosius, quem paullo antè dixi : Bo-
na Humilitas, inquit, quæ nihil appetendo,
notum quod contemnit, adipiscitur : Iple
enim Dominus Iesus se humiliavit, ut nos
elevaret, & humiliavit se usque ad crucem,
propter quod exaltavit illum Deus, ut in
nomine ejus omne genu flectatur. Quanta
fecit Dominus, audeo dicere, & non flexi
ei genu : sed flexi ei, postquam se humilia-
vit : sic enim per Humilitatem, per crucem
sibi Ecclesiam congregavit. *e*

Quod Ambrosius asserit, id nos quoti-
die

a Ambros. l. 8. in c. 18. Lucæ. *b* Chrys.
hom. 70 in Ioannem. *c* Gregor. l. 2. epist. in
elatione 11. Epist. 54. *d* 1. Reg. c. 5. v. 15.

e Ambros. in Psal. 118. v. 133.

DE HUMILITATE. 439

die in re divinâ facimus. Hic etſi Filium Dei, Deum de Deo, lumen de lumine, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt, nominari audimus, non tamen genu ſectimus. At verò cùm *Hominem factum*, auribus inſonat, & caput & genua reveren- ti veneratione ſubmittimus.

Ideirco Paulus in preces ſeſe ſubmittens: Obſecro vos, inquit, ego victus in Domi- no, ut dignè ambuletis vocatione, quâ vo- cati eſtis. *a Quomodo tandem? Cum omni Humilitate.* Ille ſolus pro dignitate ambu- lat, qui ambulat cum Humilitate: non in vanis ceremoniis, non in fatuis magnifice- tiis, nec in profanis jactantiis, ſed in ſui contemptu, & jugi ſubmiſſionis ſtudio.

a Ephes. 4. v. 1.

§. VII.

Cùm Chriſtus pro concione de divite ac mendico verba faceret, mendici nomen ex- preſſit, divitis ſubticuit, ne ulla hominis ſu- perbi memoria ſupereſſet, quia Deus, in- quit Gregorius, humiles novit, atque ap- probat, ſuperbos ignorat. *a Omnia Pro- phetarum & Apoſtolorum oracula cla- mant: Humiles ſpiritu ſuſcipiet, Humiles ſpiritu ſalvabit: qui Humiles conſola- tur, exaltabit Humiles: Humilibus dat gratiam. b*

De ſene religioſiſſimo narrant, qui heb-

r 4

doma-

a Gregor. in catenâ S. Thomæ.

b lac. 4. v. 6.

440 PARS II. Cap. XIV.

domades septuaginta per rigidissimam inediam exegit, non enim nisi uno solum die quothebdomadibus cibum sumpsit, idque eo fine, ut à Deo gratiam impetraret obscurius sacrae paginae testimonium penetrandi. Non impetravit quod petiit. Denum ipse secū: En, inquit, inedia me ipsum conficio, & frustra, Quin aliquem me peritiorum accedo, eumque super hac re interrogo? Sunt complures in viciniā, qui utique juvare poterunt. Ita tuguriolum suum superis commendatum jam clausurus egrediebatur. Et en adest juvenis, non è Lyceo, sed è calo, qui senem affatus: Septuaginta hebdomades, inquit, quas severis jejuniis traduxisti, non te proximum Deo fecerunt. Nunc verò quia jejuniis Humilitatem addis, jamque in eo es, ut aliis te submittras, eosque interroges, ego ad te mittor interpres arcani, aperuitque sacri ænigmatis sensum, & evanuit. Nimirum Humilibus dat gratiam. Quod carnis maceratio non potest, Humilitas potest. Nihil nimis difficile, nihil arduum nimis Humilitati, quæ diabolum vincit tam facili stragemate.

Ruffinus & Pelagius, testes mihi sapius nominati, commemorant de homine solitudinis cultore optimo sene, qui Humilitatis luculentum testimonium præbuit hac ratione. Adductus fuerat ad illum malo genio infessus, ferox, & spumas ore agitans. Hic seni optimo colaphum incussit. Adeò non agere tulit hoc senex, ut quamprimum alte-

a Pelagii libell. I 5, n. 72.

alteram
ti. Dam
ferens,
Sic fugi
Humili
exulat.
Hum
gne, &
nolcun
Guarrie
tem in
habueru
Cum
dus, Pra
dam sic
ad aram
dignum
Et audi
iste mul
tur adve
gnation
Æthiop
cutus, v
bat: Be
bate, &
nus te i
sus d
Hæ H
illius, n
a Ru
num. 53.
b Gua
c Du
d tela

alteram etiam genam obuenterit percutienti. Dæmon hoc Humilitatis incendium non ferens, diversorium suum mox deseruit. *a* Sic fugandæ sunt hæc muscæ ab orco. Ubi Humilitas domi suæ est, ibi cacodæmon exulat.

Humilitas bonæ mentis proprium insignæ, & evidentissima Sanctorum, quâ dignoscuntur, nota. Atque utinam, inquit Guarricus, nos illam haberemus Humilitatem in peccatis nostris, quam verè Sancti habuerunt in virtutibus suis. *b*

Cùm Abbas Moses sacris esset initiandus, Præsul hominis experiundi gratiâ quosdam sic instruxit è clericis: Ubi Moses, ait, ad aram accesserit, repellite illum, velut indignum qui ad mysteria hæc admittatur. Et audiamus, obsecro, quid dicturus sit vir iste multorum opinione sanctus. Cùm igitur adveniret Moses, mox subornati indignationem simulare ac dicere: Exi foras Æthiops. Moses nec verbulo quidem oblocutus, vel oblocutus, hæc sibi ipse occinebat: Bene tibi fecerunt cinerente & cacabate, *c* qui cùm homo non sis, nihilominus te inferre in medium hominum es ausus. *d*

Hæ Humilitatis phrasæ sunt, hi mores illius, non tantum seipsum contemnere &

t 5

abjice-

a Ruffinus num. 125. Pelagius libell. 15. num. 53.

b Guarric serm. 1. de Purificat.

c Du Ulschengrûdel/ du russiger Kessel.

d Pelagius libell. 15. n. 29.

442 PARS II. Cap. XIV.

abjicere, sed & contemptu ab aliis illato gaudere. Superbus veluti bulla est, quæ per aërem nitidâ globositate volans se monstrat, & jactat quasi ab omnibus suspiciendam. Ubi hanc vel culmo vel acûs apice levissimè contigeris, mox concidit, abique in auras tam venusta jactantia. Tange superbum asperiore verbulo, vel oculo insuaviore, mox cernes vanissimum tumorem, inanissimam bullam, quæ omni vituperio aut contemptu concidit. At contrâ submissi animi homo perpetuâ sui despicientiâ in omnes adversos casus adedò roboratur, ut omnem malorum imperum in lucro ponat, nec unquam magis crescat, quàm cum maximè deprimitur.

Jure merito Theologorum caput Thomas Aquinas asserit: Humilitas est virtutum excellentissima & potissima. *a* In unâ atque unicâ Humilitate universa sapientiæ Christianæ disciplina consistit. Hebræi Sapientis dictum est: Ubi est Humilitas, ibi & Sapientia; *b* Hoc sensu Leo Magnus apertissimè pronuntians: Tota, inquit, dilectissimi, Christianæ sapientiæ disciplina, non in abundantia verbi, non in astutiâ disputandi, neque in appetitu laudis, & gloriæ, sed in verâ & voluntariâ Humilitate consistit, quam Dominus Iesus ab utero matris usque ad supplicium crucis pro omni fortitudine & elegit, & docuit. *c*

Viam

a S. Thom. 1. 2. q. 161. art. 5. concl.*b* Prov. c. 11. v. 2.*c* Leo serm. 7. de Epiphaniâ.

Viam ad calum certissimam omnium & tutissimam indagamus? Ea est, inquit Augustinus, prima humilitas, secunda humilitas, tertia humilitas: & quoties interrogares, hoc dicerem, non quod alia non sint præcepta, quæ dicantur, sed nisi humilitas omnia, quæcunque benefacimus, & præcesserit, & comiteretur, & consecuta fuerit, & proposita quam intueamur, & appolita cui adhæreamus, & imposita quâ reprimamur, jam nobis de aliquo bono facto gaudentibus totum extorquet de manu superbia: vitia quippe cetera in peccatis, superbia verò etiam in recte factis timenda est, ne illa, quæ laudabiliter facta sunt, ipsius laudis cupiditate amittantur. Itaque sicut Rhetor iste nobilissimus, & cum interrogatus esset, quid ei primum videretur in eloquentiæ præceptis observari oportere; Pronuntiationem dicitur respondisse: cum quæreretur, quid secundo, eandem pronuntiationem: quid tertio: nil aliud, quam pronuntiationem, dixisse: si interrogares, & quoties interrogares de præceptis Christianæ Religionis, nihil me aliud respondere, nisi humilitatem liberet, ceteri forte alia dicere necessitas cogeret. *b*

Augustino scilicet Bernardus opportunissimè conjungens: Obsecro proinde, inquit, & plurimum rogo, non patiamini sine causâ tam pretiosum exemplar vobis exhibitum esse, sed conformamini illi, &

t 6

reno-

a Demosthenes.

b Aug. tom. 2. epist. 56. mihi pag. 101.

444 PARS II. Cap. XIV.

renovamini spiritu mentis vestræ. Studete Humilitati, quæ fundamentum est custodique virtutum. Intolerabilis impudentiæ est, ut ubi sese exinanivit Majestas, vermiculus infletur & intumescat, *a*

a Bern. serm. 1. in Natali Domini.

ACTIONES

HUMILITATIS.

1. Homo verè humilis nullo modo vult humilis, sed vilis videri. Bernardo teste, Humilis non vult humilis prædicari, sed vilis reputari. Gaudet contemptu sui, hoc solo sanè superbus quòd laudes contemnit, *a* Non tantum excellentissima virtus est Humilitas, ut è S. Thomà demonstratum est suprà, sed & subtilissima. Multi se humiles putant, sed hoc ipso quòd de se talia credant, humiles non sunt. Virtutes suas scire & numerare, Humilitatem non sapit.

2. Humilitas non majori tantum, sed æquali, sed & inferiori novit cedere; omnibus se subicit: præferre se vel uni, piaculum grande credit. Nec enim ignorat, quis dixerit, Non nocet, si omnibus te supponas: nocet autem plurimum, si vel uni te præponas *b*

3. Humilitatis est, omnem ignominiam,

*a Bern. serm. 16. in Cantica non procul à fine,
b Imit. Christi l. 1. c. 7. fins.*

niam, contemptum, injuriam, suavi ac jucundâ perpeſſione poſſe digerere; imò verò hunc talem cibum etiam vltro appetere, tanquam ſibi convenientiſſimum, tritum illud uſurpando, Similis eſt lactuca labris. Nam, uti carduus aſino, ita contemptus homini verè ſubmiſſo ſapit. Facile cuius eſt dicere, Peccator ſum, ſed quàm id verè ſentias, ignominia probabit.

4. Humilitatis eſt omnem impatien-
tiam & iracundiam crebris victoriis expu-
gnare. Quis unquam vidit hominem verè
humilem, qui ignes & flammas vomeret?
Nemini talis niſi ſibiipſi irafcitur, in nemi-
nem niſi in ſe fulmen vibrat. ^a Indignari,
furere, tonare, fulminare, ſuperbiæ ſunt ar-
gumenta; Humilitas ſereno ſemper celo,
mente ſemper pacatâ gaudet.

5. Homo humilis diſcipulum ſe ſemper
gerit, & jugiter cupit addiſcere, etiamſi
Balaami aſinam habeat magiſtram. Super-
bus contrà docere omnes, à nemine vult
diſcere, tanquam ipſe omnium Magiſter,
omnibus ſit ſapientior. Chryſoſtomus ora-
torum ſacundiſſimus paratum ſe aje-
bat, etiam ab aniculâ moneri, & doceri de con-
cionandi ratione. Humilitas docilis eſt,
nulli monitori aſpera, nec ullum ſpernit
præceptorem, niſi eum qui docet vitia.

6. Humilitas illud Domini præceptum
(vade & recumbe in noviſſimo loco) tena-
ciſſimè retinet, & fideliffimè obſervat. Ita
quantum in ſe eſt, inſimum quærit locum,

446 PARS II. Cap. XIV.

infimos sodales, infimum officium, infimi pretii vestem & mensam. Humilis sibi sapius insuturrat: Nec tale quidem, quo tui tibi ossa conditur, dignus es. *a* Affectatam gravitatem, magnificos incessus, primos accubitus, salutationes honorificas, inanes pompas, ambitiosas ceremonias, ampullantia verba, laciniosa splendidaque vestimenta & odit & arcet Humilitas.

7. Assiduum Humilitatis canticum est: Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. *b* Vanum ac fatuum est tribuere homini, quod proprium sit Numinis, ad quod bona omnia sunt referenda; omnes humanæ vitæ successus inde sunt: quicquid in Orbe nomen boni sortitur, inde velut è fonte vberissimo promanat. Nos quid sumus? pulvis, umbra, nihil.

8. Humilis laudes non tantum non ambit, sed ultro delatas fugit, velut Circes incantamenta, aut Sirenum insidiosissimam musicam. Humilis in seriâ suipsius despicientiâ quotidie proficit, & vix unquam se excusat. Neque tantum ex animo seipsum despicit, sed ab omnibus despici ferventer appetit, gaudetque vehementer, cum sui voti sit compos. Humilis ad omnem Dei nutum paratissimus, &, ut loquuntur, resignatissimus est.

9. Humilitatis maximus hostis inanis aura, seu vana gloria. Humilis gloriam contemnit exhibitam, nec appetit exhibendam.

a Verdienst das Gatz in der Suppen nit.

b Psalm, 113, v. 1.

dam. Nullam contumeliam timet, quia nullam gloriam amat. Vix unquam audies dicentem Humilem: Ego hoc feci, ego istud elaboravi; me auctore, me suasore hoc negotium confectum est. Humilis, quicquid præclare ac laudabiliter facit, totum Deo adscribit. Ipse suas virtutes nescit, illudque Apostoli assidue versat ore: Non ego, sed gratia Dei mecum. *

10. Humilis judicat neminem, neminem spernit, neminem condemnat, nisi seipsum, quem omnibus inferiorem judicat, & omni divinâ gratiâ indignum reputat. Comis est in amicos, mitis in domesticos, patiens in temerarios, humanus in universos.

11. Vera Humilitas eas actiones obviis vlnis amplectitur, quæ multum laboris, & minimum habent honoris. Ad Humilitatis virtutem nunquam pervenit, qui opera Humilitatis refugit. Humilitas honoratiores cathedras non ambit, applausus non quærit, Deo se probare contendit, sine cujus singulari ope nec minimam tentationem vincere, nec ullam cogitationem bonam suscipere se posse novit.

12. Humilis perpetuus suipsum accusator est, & grandem semper catalogum imperfectionum suarum in oculis habet. Quicquid demum encomiorum in se congeratur, quicquid honoris deferatur, ille paupertatis suæ non ignarus, hæc identidem

ipse

448 PARS II. Cap. XV.

iple sibi occentat: Stulte, quid ab iis intumescis, quæ alii de te foris prædicant; intus te aspice: talis & talis es, vitiis scates, nec id negare potes: corvus es, tamen si plumas cygni præ te feras. Ergo inspicere te ipsum sine palpo, & nosce; causam non invenies, cur cristas erigas. Nihilum es, imò quod peius, vitiorum domicilium es, & tamen à prudentiâ & à sanctimoniâ vis censeris? Duplex nequitia; quòd virtute careas, & tamen ob virtutem commendari appetas.

CAPVT DECIMVM

QVINTVM.

Rosa Hierichuntina
Palæstina,

seu,

Charitas DEI.

§. I.

PRINCIPIVM scriptionis duximus à Charitate proximi: iam finem addimus à Charitate Dei. Quod & ipsa frons libri per geminæ Charitatis imagines sub adspæctum ponit. Nimirum in his duobus mandatis universa lex pendet & Prophetæ. a Majus horum aliud mandatum non
a Matth. c. 22. v. 48. est. a

DE CHARITATE DEI. 449

est. *a* Atqui *Charitatis* altitudo sine *Humilitatis* basi non consistit. Ad conficiendum speculum non satis est nitor vitri, si desit additamentum plumbi.

Mater Domini, Virgo beatissima, verè speculum fuit, idque tersissimum. Duo erant in hoc speculo, vitrum & plumbum. Vitrum etsi politissimum, etsi crystallinum, & summi pretii, si desit plumbum, nullius rei formam reddit. Ita virtutes ceteræ, Obedientia, Caritas, Patientia in matre Domini mirabiliter effulserunt, si tamen defuisset Humilitatis plumbum, Deus in hoc speculo bonitatis suæ immensitatem tam excellenter non vidisset. Addo: Speculum istud fuit concavum, quod oppositum soli concipit ignem, & inflammat sibi proxima. Animus submissus & humilis divinis amoribus facilè ardet. Pars Humilitatis est Caritas, quam hîc Hierichuntinâ rosâ foliorum centum & quinquaginta divite designamus.

Petrus Damianus divinæ Matris amorem cum aliorum amore conferens: Quemadinodum, inquit, stellæ sunt minores faculæ, & velut scintillæ ad solem, imò penitus sese abdunt cum sol adest: ita Virginis divinæ charitas ad ceterorum omnium divorum charitatem collata, velut sol est inter minora sidera. Quantum verò gratiæ est in homine, tantum est & charitatis; eadem utriusque mensura est. Virgo
hæc,

a Marci c. 12. v. 31.

450 PARS II. Cap. XV.

hæc, quia plena gratiâ, plena fuit & charitate. Amor divinus singulis vitæ momentis, à primo quo vivere cœpit momento, in eâ crevit mirificis augmentis. Deus bone, quantus charitatis thesaurus! Hinc non præcepta solum omnia, sed & consilia Christi exactissimè servavit: hinc adversa omnia, & quicquid obvenit luctus, patientissimè tulit.

Hoc habet rosa Hierichuntina, etiam aridissima, etiam centum annorum, cum aqua vel leviter imponitur (quod ipse meis oculis spectavi sæpius) tunc illa sese explicat, & diffundit ramulos, perinde ac si suæ stirpi hareret recentissima, cum totis annis arcâ claudi soleat. Vix aliter Virgo; quò plus aquas mætoris sensit, eò magis charitatis brachia expandit. Hinc Christum inter dolores etiam & ægumonia, non solum ut Deum, verum etiam ut hominem omni amore dignissimum, unicūque filium, maximūque benefactorem summe dilexit, & patris & matris officio functa diligendo.

Deus olim imperans: Ignis, inquit, in altari semper ardebit. Tale fuit hæc Virgo altare, in quo flamma pervigil nutriebatur. Hoc altare cacodæmones, non tantum non insultu temerare ausi, sed nec accessu. Vti musæ bullientes ollas & ardentes rogos fugiunt, ita demones hanc aram divini amoris plenissimam sibi tremendam declinârunt.

Hæc

a Levit. c. 6. v. 12,

DE CHARITATE DEI. 451

Hæc illa mulier est amicta Sole, Calidum profectò pallium habet, cui concessum sole vestiri. Hæc illa una hominum est, quæ Dominum Deum suum ex toto corde suo, & ex totâ animâ suâ, & ex omnibus viribus suis, & ex omni mente suâ dilexit. *a* Hinc illæ voces amantis: Fulcite me floribus, stipare me malis, quia amore languo. *b* Nihil languoris est ab amore non magno. Delectabilem hunc morbum inducit flammæ istius exundantis vehementia. Matres omnes amore vicit divina hæc Mater. Iunge amorem aquilarum & pellicanorum in pullos, tigridis & leonæ in catulos, accedat amor cunctarum matrum in unigenas suos: adde amorem Seraphinorum & celestium mentium reliquarum: frigus erit & glacies præ amore **MARIÆ**.

Amor qui Deum spirat, cum magnus est, vix vllâ re magis gaudet, quàm plurima pro Deo pati. Hinc & illæ voces amantis: Nolo esse sine vulnere, cum Dominum meum in cruce sic vulneratum cerno. Hinc Tarsensis Paulus generosissimè: De cetero, inquit, nemo mihi molestus sit; ego enim stigmata Domini Iesv in corpore meo porto. *c* Vestigia plagarum quas Christi amore acceperat, amoris & testimonium & solatium habebat. Suavissimum gaudii genus est, amato quàm similitimum esse.

Narrat Alexander Neapolitanus, cum

a Luc. c. 10. v. 27. *b* Cantic. c. 2. v. 5. *c* Galat. c. 6. v. 17.

morem ab Æthiopibus servatum esse, ut ii qui sese in regis familiaritatem per frequens obsequium insinuassent, unà cum rege ad supremos annos viverent, summumque inter amicos locum tenerent. Quod si aliquâ corporis parte rex mancus fieret, eodem se membro mutilarent; rege verò per mortem sublato, suave ducerent moriendo sequi antecedentem amicum. *a* Prodeat jam Christianus, & audeat cum Anselmo dicere: Ego sum de familiâ Christi; ego sum de militiâ regis æterni, paratus vinciri, cædi, uri, mactari pro Domino Iesv. Hæc illa sunt amoris stigmata, hæc sincera amicitiae tessera est. Nimis languidè amat, qui pro amato pati recusat.

§. II.

Fit nonnunquam ut homini minus noto, & nescio quæ Principum mandata perferenti non satis fidei habeatur. Ille tunc litteras profert honorarias, *b* & dictis fidelem adstruit. Haud aliter Paulus, cum fortè Galatarum quidam subdubitarent, num Paulus iis æstuarèt flammis in Deum quas dictis scriptisque jactaret, & num verus à Deo legatus esset: ille variis ad persuadendum argumentis usus: De cetero, inquit, mihi nemo molestus sit, ego stigmata Domini Iesv in corpore meo porto. Perinde si dixisset, Theodoretò interprete, *Non amplius ad vos scribam, sed pro litteris vibices*

a Alexand. ab Alexandris l. 1. Gen. dier. 6. 26.

b Credenzschreiben.

DE CHARITATE DEI. 453

ostendam, & plagarum signa, ut ea veritati suffragentur. Sic Paulus Christi fuit epistola, non atramento scripta, sed sanguine; scripsit amor.

Sanctus Franciscus Xaverius eo in Deum hominésque amore ferebatur, ut subinde difficile fuerit judicare, num fortior is amor, an solertior extiterit. Hoc igne æstuâs Xaverius hominem sceleribus opertum in ipsâ navi ad peccatorum confessionem perducere conabatur, sed frustra. Incepto igitur paulisper destitit, ut securum ex improvîso adoriretur. Vbi ergo in terram descensum est, statuit in exitiali morbo ultima experiri remedia. Itaque aliud se jam agere simulans, pervicacem hominem comiter, per speciem animi relaxandi in saltum frequentibus palmis confutum ducit. Ut in locum ab arbitris remotum venit, subitò veste posita, tergôque nudato, procumbit in genua, & flagra ferreis aculeis sanè aspera promit, & in seipsum favire incipit, simulque testatur, quicquid hoc supplicii esset, illius se causâ subire. Potuit dicere Xaverius: *Non amplius ad vos scribam, sed pro litteris vibices ostendam.* Alter qui hoc spectavit, attonito similis Francisci cruore aspergebatur. Hinc admiratione in misericordiam versâ, mox ad pedes Xaverii advolutus rogavit, alienam culpam suo tergo luere desisteret, se paratum esse sua expiare peccata. Xaverius hac victoriâ lætus, extemplo vestem induit, & auditâ confessione, hominem perditum in viam ac spem salutis reduxit. *In*

a Horat. Turfelin. l. 5. vita c. 19. medijs ferè.

454 PARIS 11. Cap. XV.

In Logicorum Pradicamentis, ut vocant, Actio & Passio pænè ultimum & minimum locum obtinent. At verò in Pradicamentis Amoris, Agere & Pati principe loco sunt, & primum omnino principium. Gregorii Magni scitum est: Probatio dilectionis, exhibitio est operis. Agere scit, & Pati Amor, si verus est; si agere non vult, aut pati recusat, neutiquam verus amor est. Audite amantem, qui ad agendum & patientium paratissimus: Quis, inquit, nos separabit à Charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius? Certus sum, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à Charitate Dei. *a* Hoc nimirum est Agere, hoc Pati. Adversa omnia velut ad duelum provocare; ad ardua quæque obfirmare animum.

Fortis est ut mors dilectio. *b* Mors nunquam otiosa est, nunquam feriatur, solennissimis etiam diebus Nascentis & Resurgentis Domini arcu & sagittis utitur, sternit, jugulat & mactat. Haud aliter amor actuosissimus est, & agendo & patiando, nescit otiosi, dum amor est. Mors omnes corporis sensus exstinguit, & animum jubet separatim vivere velut Angelum, omni rerum fluxarum cupiditate, ille-

cebris

a Rom. 8, v. 35. & 38, *b* Cantic. 8, v. 6,

cebris
nus si q
ragione
scindit
gelum
Mors
mibus
ipfi ani
Amor,
carnem
sam, lu
tum &
bas quo
Mortui
cum Ch
Amor,
Beata
sanctop
tum op
Oration
lucet tu
illam un
cum ille
a Cole

Fing
quam d
pidines
spectate
ra. Qui
serviant
cum sten
dis turp

DE CHARITATE DEI. 455

cebris omnibus rejectis: sic & amor divinus si quem occupârit, dum à carnis contagione abtrahit, lasciviam omnem interfecundit, vitiis omnibus mori præcipit, Angelum efficit. Fortis est ut mors dilectio. Mors corpus, etsi antè formosissimum, vermibus objicit, in tabem & cineres dissolvit, ipsi animo abominabile reddit: ira divinus Amor, ubi animum suâ suavitate imbuerit, carnem delicatius antè habitam facit exosam, luto ac vermibus cognatam, imò lutum & vermes esse ostendit. De iis omnibus quos Dei charitas sic adicit, dici potest: Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo. *a* Fortis est ut mors dilectio: Amor, mors suavissima.

Beata Catharina Genvensis à Spiritu sancto præceptore iussa est in fundamentum optimæ vitæ sibi sumere hæc tria: *ex Oratione Dominicâ illud unum: Fiat voluntas tua.* Ex Angeli salutatione voculam illam unicam, IESVS. E totis Bibliis unicam illud verbum, *Amor.*

a Coloss. c. 3. v. 3.

§. III.

Fingunt Poëtæ, circa Cupidinem, tanquam dominum suum, minores alios Cupidines volitare, velut iussa & imperiū expectantes. Ad rem facit Poësis hæc & pictura. Quicquid amorū est, Amori divino subserviant oportet, atq; ut famuli herum circumstant, & imperata faciant, aut ad Cypriidis turpitudines ablegandi. Amor divinus
velut

velut sol inter minora sidera, amoribus & affectibus omnibus præsit.

Ecclesiastes Orbis liberè proclamat: Si Charitatem non habuero, nihil sum. Etsi habuerim Prophetiam, inquit, & noverim mysteria omnia, & omnem scientiam, etsi habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. Etsi distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, etsi tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. *a* Sola Charitas, inquit Augustinus, discernit inter filios Dei & filios diaboli. Signent se omnes signo Crucis, respondeant omnes Amen, cantent omnes Alleluia, baptizentur omnes, intrent Ecclesias, impleant parietes basilicarum, non discernuntur filii Dei à filiis diaboli, nisi charitate. Qui habent Charitatem, nati sunt ex Deo. Quicquid vis habes: hoc solum non habeas, nihil tibi prodest. Alia si non habeas, hoc habes, & implèsti legem. *b* Tolle Charitatem, & omnem sustulisti virtutem, Reginam amove, & pedisequas illius omnes expulisti. Charitate salvà, omnium virtutum salus in integro est. Vera Dei Charitas cor Deo, & quicquid charissimum est, offert.

Unicus erat Abrahamo filius, hunc ipsum tamen admovit ara immolandum. Deditissetque haud dubiè in holocaustum, quod

a 1. Corinth. c. 13. v. 2. & 3.

b August. tom. 9. in epist. 1, Ioan. tract. 5. mihi pag. 250.

DE CHARITATE DEI. 457

quod in Orbe charissimum habuerat, ni-
voce caelesti monitus recepisset denuò do-
natum sibi filium, quem voluntate ac ani-
mo jam sacrificaverat. Præclarum sanè do-
cumentum, omnia quæ hominum sunt,
Deo deberi, vel quia terrestrium sit bono-
rum auctor, vel quòd æternorum pro me-
ritis distributor.

Considerate mihi, obsecro, regem He-
bræum David. Quantis, ò superi, affectibus,
quàm largis, quàm incensis in Deum ra-
piebatur! A divinis nutibus velut infans
ab ubere pendebat David. Velle suum &
nolle jam penitus in divinam Voluntatem
transfuderat. Hinc ignes & flammæ pervi-
giles in regio pectore ardebant; hinc gemi-
tus & lacrimæ tam uberes, ut regius thala-
mus iis non aspergi tantum, sed lavari po-
tuerit. Hos oculorum fontes ejaculatus est
Amor, qui tantò fervebat potentior, quan-
tò magis dolebat Numen à se offensum.
Porro templum hic ipse rex longè augu-
stissimum Deo destinavit, clarè inter suos
testatus, nefas esse & ab omni pietate alie-
num, se domum habitare cedrinis trabibus
sultam, monumentum verò divini fœderis,
in quo caput & summa religionis tunc sita
esset, sub pellibus contineri. Eam ob caus-
sam argenti & auri vim prope infinitam,
quod sacræ paginæ testantur, attribuit: ar-
genti quidem mille millia, auri verò cen-
tum millia talentorum dedit. Summam
quam nemo crederet, nisi sacris paginis fi-
dem haberet. Ioannes Baptista Villalpan-
nus

458 PARS II. Cap. XV.

dus & Hieronymus Pradus calculum po-
 nunt Hispanica moneta congruum, ajunt-
 que maximam illam argenti & auri vim
 fuisse duo mille, octingentos duodecim
 millones, insuper octo millia trecentos
 septuaginta quinque Hispanicorum ducato-
 rum.^a Infinito prope numero lignorum,
 lapidum, æris, ferri, gemmarum ab his im-
 pendiis penitus secluto.

Atque hos incredibiles sumptus pau-
 pertatem suam rex David appellans: Ecce
 ego, inquit, in paupertate meâ præparavi
 impensas domus Domini. ^b Nimirum
 tanto in Deum affectu æstuabat, ut quic-
 quid obtulisset Deo, nihil se dedisse cre-
 deret. Hinc illa tot ardentissimè amantis
 suspicia: Quemadmodum desiderat cer-
 vus ad fontes aquarum, ita desiderat ani-
 ma mea ad te Deus. ^c Quid enim mihi est
 in cælo? & à te quid volui super terram?
 Quis mihi placeat in cælo præter te? quem
 ego in terris amem, colam, suspiciam
 præter te? Cetera sanè omnia mihi sor-
 dent te uno excepto: te unum ego ample-
 ctor, te unum opto, te unum suspiro at-
 que ardeo, qui unus es amandus, & co-
 lendus, & toto animo desiderandus. Tu
 mihi, mi Deus, es omnia. Defecit caro
 mea, & cor meum: Deus cordis mei, &

pars

^a Sen, Spanischer Ducaten 2812008375.
 bin millies octingentes duodecies centena mil-
 lia insuper octo millia trecentos septuaginta
 quinque Hispanicos ducatos.

^b 1. Par. c. 22, v. 14. ^c Psalm. 41. v. 1.

DE CHARITATE DEI. 459

pars mea Deus in æternum. a His flammis noctes atque dies hæc fornax tumultuabatur: intimam cum Deo amicitiam sitiebat rex David, vel medios ingressurus ignes, modò esset cum Deo suo. a *Psalm. 72. v. 25.*

§. IV.

Metellus veteris Romæ Pontifex Vestalium æde ab igne fortuito correptâ, per medias flammâs irruens, Palladium incendio subtrahit. Cessit illi audax conatus prosperè, nam simulachrum Dæ servavit. Sed res felicius cessisset, si visum non amisisset. Fuit tamen clades illa religiosa mentis, & immodicæ charitatis in Deum testis locupletissima: fuit & ornamento, datum est enim Metello, ut curru veheretur in curiam, qui honor nulli ejus ordinis ad id tempus contigerat. Quid nos Christiani, quibus argumentis nostrum in Deum amorem asserimus? Rex Hebræus tot auri talenta divino cultui offert, & tanquam nihil dedisset, inopiam suam excusat; cor insuper addit amore plenum, & omnibus quibusque affectibus, etiamnum tamen frigere se patat.

Deorum inanum sacerdos per medios ignes ruit, ut ligneum Dæ truncum subtrahat. Quis nostrum pro vero & immortali Deo id audent? Heu quàm friget noster ignis, quàm est debilis noster amor! Vix leviter digituius nobis uritur, mox intepesticit amor, pro amore indignatio & furor se prodit.

dit. Ah quàm non fortis est ut mors discitio nostra! Ab ipsis etiam feminis castissimè amoris robore triumphamur.

Machabæorum mater non vulgare Charitatis exemplum edidit, in gentili pietate tuendâ, siquidem suis septem filiis auctor fuit, ut inter cruciatus ac supplicia mori mallerent, quàm veri Dei cultum abnegare. Illustre prorsus in feminâ facinus, sed illud multò illustrius, quòd extremis cruciatibus talem sese obtulit, veritatis studio & amore incensa, quales eos voluit & optavit, qui ejus horratu & impulsu tam pulchram mortem obierunt.

Tarsensis Paulus oraculo cælesti monitus futurum, ut si Hierosolyma proficisceretur, hostiliter acceptus in carceres & in vincula raperetur. At ille nihilominus institutum iter animosissimè profecutus est, nullas ærumnas, cruciatus nullos pertimescens, divini amoris doctor & assertor acerimus. Modò ille ad Christum suum properaret, viam sibi per hostes, per tela, per ignes aperire nil formidabat. Dignus vel ob hoc divinæ Charitatis exemplum, qui plus in celo viderit, quàm homini fas sit in terrâ loqui.

Sed quid attinet in uno alteròve hanc purissimi amoris flammam velut digito monstrare, qui hos sanè non fatuos, sed sapientissimos ignes ad cælum duces secuti sunt? Petrus, Andreas, & Philippus crucis patibulum non modò non recusarunt, sed velut ad genialem lectulum votis omnibus
pro-

DE CHARITATE DEI. 467

properârunt, amore duce. Post hos, tot millia Christianorum; qui iisdem ignibus, calebant, crucem patulis brachiis an-plexati sunt, nec ab eâ prius quàm mortui potuerunt avelli. Telis quidam confossi, alii fustibus ad necem cæsi, multi lapidibus obruti, non pauci à feris discerpti, aliqui ex alto præcipitati, plurimi flammis, ferro, fame, fluctibus perempti. Mortis genus his dispar, sed Charitatis studium idem omnibus fuit. En amor fâbri ferrarii munus exercuit, & gladios, secures, malleos, pectines, radios, craticulas, ungulas, novaculas, rotas, laminas æneas, tunicas molestas fabricavit, ut animos satiaret amantium, qui à Christo invitati mortem amoris suo libentissimè impenderunt.

Noverant hi omnes sub larvâ mortis latere vim resurgendi, sub specie odii summam dilectionem regi; cùm ad labores trahimur, ad requiem vocari; cùm undequaque premimur, ad cælum attolli.

Hic illud verissimum, *Amanti nihil difficile*. Hoc millies & usque millies inculcandum iis, qui Christi amatores videri volunt, difficilia tamen perferre aut aggredi nolunt. Cùm enim adversa ingruunt, frigidissimi amatores isti manus, pedesque & omnia membra subducunt, velut erinacei: agere volunt, pati rennunt, volunt tamen inter Christi amicos numerari. Erratis, ô boni, toto cælo, *Amanti nihil difficile*. Qui amat, non laborat. Solus amor est, qui nomen difficultatis erubescit.

En Sicheum juvenem Hemoris dynasta filium, qui Dinam Iacobi Patriarchæ filiam deperibat. Difficillimum quid ab hoc juvene, ejusque parente, & omnibus urbis civibus petebatur. Id tamen tam facile visum est juveni, ut id etiam patri ceterisque omnibus persuaserit non difficile futurum. Et en vel indecoro vulnere affici non recusat, modò amare non frustretur. Nam, ut pagina sacra loquitur, amabat valdè.^a

En ipsum Patriarcham Iacob difficillima quæque facillimè tolerantem. Pro Rachele toto servit septennio. Spe falsus, pro eadem & altero servit septennio. Denique aliud etiam sexennium impendit difficillimæ ac durissimæ servituti. Hanc ipsam tamen nec ut difficilem, ut nec duram accusavit: quin imò visi sunt ei pauci dies præ amoris magnitudine. ^b Servitus nemini non onerosa, nemini non difficilis, à Iacobo peragebatur viginti annis non sine jucundâ facilitate. Non est amara servitus, non est dura necessitas, ubi diligitur quod jubetur. *Amanti reverà nihil difficile.* Quod & beatus Hieronymus affirmans: Diligamus Deum, inquit, & facile videbitur omne difficile. Eiusdem omnino sententiæ Petrus Chrysologus: Ama Deum, ait, & ama totus, ut possis omnia sine labore vincere peccata. Nil durum, nil grave, nil amarum computat verus amor.

Amor

^a Gen. i. 34. v. 19. ^b Genes. c. 29. v. 20.

c Chrysol. serm. 94. miki pag. 249.

DE CHARITATE DEI. 463

Amor est impenetrabilis lorica, quæ gladium excutit, jacula repellit, periculis insultat, mortem irridet, Si amor est, vincit omnia.

§. V.

Suidas apologum recitans : Sol, inquit; & Boreas certarunt inter se, uter expeditius viatorem vestibus spoliaret. Boreas initium facere, frigus & hiemes efflare, horrendum furere, & omni conatu id agere, ut viatoris capiti pileum, aut lateri pallium diriperet. Sed frustra fuit. Nam ubi hoc agi viator sensit, rei suæ satagens pro viribus obniti cœpit, pileum, ne avolaret, strictius sibi appressit; pallium, ne viventi abriperetur, brachiis subjecit, imò se illo involvit. Et jam eâ contentione fractus animus despondit Boreas. Sol studio vincendi, radios & æstus intendere, viatorem suaviter ferire, ignes occultos cœpit jacere. Ardebat jam & fumabat viatoris vertex, fauces arebant, humeri languebant, per omne corpus fluebat sudor. Ipse homo jam sibi grave pondus fuerat, nedum vestis. Ergo ventilatur vertex, pileus ponitur, solvitur sinus, rejicitur penula, segregatur toga; jamque umbraculum prospectat, aut flumen quo se mergat viator. Ita penes solem stetit victoria.

Quod sol in viatore, hoc amor in quovis homine potest. Videte hominem avorum Boreali frigore torpentem, ut sese re-

culis suis involvat, unde quaque attrahit, nec unâ domo contentus, insulam appetit, nec unum ei pradium satis est, latifundia emit; multiplicat famulos, vestes, supellectilem. Quid mirum? Flat Boreas, urgent Mammon & Plutus. At quos amoris sol uferit, ii longè aliter se tractant, arcas referant, stipem erogant, pauperibus vestes, cibos, pecuniam donant, viduas & pupillos juvant, templa muneribus ornant; & en medium secat pallium Martinus, indusium cum veste projicit Franciscus, amictum omnem pretiosum exuit & mendico tradit Ignatius. Innumeros alios amoris sol ita affecit, ut sua omnia darent, modò Christum retinerent. *Amanti nihil difficile*. Compendiaria ad cælum via est amor. Amor omnes in se transfert affectus: amor omnia contemnit in amati gratiam. Amantium corda locus sunt, quem amantium animæ habitant, ubi si non sunt, nullipiam sunt. Emigrare illinc oportet omnia reliqua, quò amor ingreditur; ille occupat, ille impellit, nunquam cohibetur.

Eleganter & verè Chrysologus: Charitas nescit peccare, inquit, cum diligit; Charitas non est charitas si delinquit: Charitas Dei est custos sanctitatis. a Adcòque verissimum est illud Augustini: *Amor est omnis virtus*. Amanti nihil difficile. Petium in Olivarum clivo atpice; senem armavit amor contra exercitum, inermem contra armatos cuneos, Apostolum contra

carni-

carifices, piscatorem contra milites, tiro-
nem contra veteranos. Galilæum contra
tot Romanos, discipulum Christi contra
tot voraces lupos. Vis hæc solius fuit amo-
ris, qui unum tot centuriis armatorum op-
posuit.

Sed Petro pænè fortior Magdalena.
Adest illa præveniens solem, pretiosis un-
guentis instructa, amore munita. Sed quò
tendit obsecro? num ad sepulchrum, im-
mani saxo clausum, tot militum manipu-
lis vallatum? Quid meditaris mulier? num
insanis? rûne una excubias armatas per-
rumpere? tam grande saxum amovere? de-
functi corpus ungere, imò verò & tollere?
si vis tollere, quare vis ungere? Nescio, ait,
neque enim aliud scio quàm amare. *Ego
eum tollim.* Verissimè, *Amanti nihil est dif-
ficile.* Maria autem stabat ad monumen-
tum foris plorans. a Amor, inquit Orige-
nes, faciebat eam stare, & dolor coge-
bat eam plorare. Ab eo die per annos triginta
duos plorare non desit, nec amando stare;
imò etiam volare didicit amando, & in die
sæpius in ælæum extolli.

a Ioan. c. 20. v. 11.

§. VI.

Elegantissimè Bernardus: Arcanum
grande Christus detegens: Ignem, inquit,
veni mittere in terram. Opus meditabatur
illustre & arduum, sedes Angelorum in-
staurare, quos rapuit secum Lucifer. Bo-
num erat tibi, o nobilissime Angelorum, si

u. s. igni-

ignifer potius fuisses quàm lucifer. Charitas tibi defuit pars optima Humilitatis. Defuit tibi & Humilitas pars maxima Charitatis. Vult igitur Christus, ait Bernardus, Seraphim fabricare, ut ibi stent unde tu corruisti. a Ne mireris, Christiane, hominem sublimem & volentem, hominem sex alarum, hominem Seraphim factum, nam Dominus Seraphinorum factus est homo. En Magdalenam è sordibus & flogitiis erutam amore in Seraphim mutatam. Divinæ Charitatis alis sæpius de die in altum subvehitur. Hinc inter cælum & terram lis est orta, cælone an terra sit assignanda. Cùm elevaretur, eam sibi asseribat cælum, velut Angelum, velut è Seraphinis unum. At reclamans terra: Mihi detur, ait, quia mulier est, quia peccatrix est. Hic Amor velut arbiter, sententiam dixit: Iam pridem defuit esse peccatrix, mutata in Angelum, quia dilexit multum.

Pro superi! Inauditum est hydropicum aquâ satiatum esse! non minùs admirandum est amorem amore impletum dicere, Satis est; *dilexit multum*. Nil erat difficile amanti. Hanc amoris sententiam Apostolorum Collegium approbavit: nam cùm omnes nocte illâ mœstissimâ metus mortis occuparet, divinus ardor Magdalenam inflammavit; *dilexit multum*. Huic sententiæ applauserunt Angeli, testes oculari: Vidimus eam, ajunt, digressis aliis ad

monu-

a Bernard. *serm. 3. de verbis Isai, c. 6. Vidi Dominum, &c.*

monu-
Eiden
subsc
comes
me n
eande
sta, q
inqua
lunde
adite
creme
pes q
aliat
multa
velut
tam u
ama
nulla
re po
Bern
tentu
satis e
spond
amor
& am
gratia
quize
ipso
poreff
Am
a B

Fuit

monumentum plorantem; *dilexit multum.*
 Eidem sententiæ beatissima Virgo Mater
 subscribens: Individua doloris & amoris
 comes, aiebat, in gravioribus mœroribus
 me nusquam deseruit; *dilexit multum.* In
 eandem sententiam ivit Ioannes Evangeli-
 sta, qui sine æmulatione factus: Me teste,
 inquit, ad crucem amplexandam, ad oscu-
 landos Magistri pedes accurrit, penetravit,
 adstitit, perseveravit, *dilexit multum.* Et tu
 creine ac solitudo, vos quereus & invidia ru-
 pes quam fertis sententiam? Vtique non
 aliam, ajunt, quàm illam amoris, *dilexit*
multum. Nobis tectibus modò ad cælum
 velut Seraphim efferebatur, modò ad ter-
 ram ut pœnitentiæ magistra demittebatur,
Amanti nil erat difficile. Magdalena re aliâ
 nullâ summam amoris avaritiam exsatura-
 re potuit, quàm amore. Vt enim rectissimè
 Bernardus affirmat: Verus amor seipso con-
 tentus est. a Amor amore satiatur. Amas?
 satis est, iam legem implêsti, iam amoris re-
 spondisti, iam cælum obtinuisti. Nescit
 amor mentiri, recusat tegi: prodit se ignis
 & amorem suum loquitur. Amor summa
 gratiarum est, & præmium gloriæ non re-
 quirat, sed meretur, seipso contentus, in se-
 ipso & gratia tibi & gloria est. Amor omnia
 potest, & Deum vincere, & cælum rapere;
Amanti nihil difficile.

a Bernard de diligendo Deo, c. 3.

§. VII.

Fuit olim qui se ante suam mortem quo-

tidianâ tabe præmori sentiebat. Itaque ob
 viciniam mortis non nihil anxius, quasi-
 vit ex homine religioso: Quid oro faciam?
 magnis passibus ad sepulchrum propero:
 vocor palàm ad plures. Neque hîc mo-
 ram licet trahere, eundum est. Tu ergo,
 vir optime, suade ac doce, quî multa brevi
 tempore queam perficere. Compendio hîc
 opus est. Hoc enim jam totus agam, ut in
 viâ sim ad cælum, quò tamen non perve-
 niunt, uti scis, nisi virtutis cultores. Huic
 religiosus senex: Non est, inquit, quod tre-
 pides: AMA, & numeros omnes explèsti:
 Deum, inquam, ama, & tuum est cælum.
 Sed dices forsan: Iam amo Deum. Ergo
 magis ama. In dies, imò in horas, imò & in
 momenta hoc aurum augeri potest; tantò
 auctiorem reddes divinam gratiam, tanto-
 que cumulationem efficiēs cælestem glo-
 riam, quantò magis auxeris tuum in Deum
 amorem. Deum nemo gratis amat: præ-
 sens redditur moneta, donum gratiæ, cui
 equali gradu jungetur præmium futura
 gloriæ. Ergo si à promeritis censei vis opu-
 lentus, Deum ama, tantò futurus opulen-
 tior, quantò Deiamantior. Vires tuæ for-
 tassis impares sunt jejuniis, ciliciis, flagel-
 lis, aliisque carnis castigationibus: exhau-
 stum corpus graviore labores respuit? En-
 laborem facillimum simul & suavissimum,
 Deum ama, & satis laboratum est. Plus om-
 nibus laborat, qui Deum sincerè amat.
 Nec utilior sanè, nec brevior esse po-
 test præceptio, præ hac unâ, Deum ama.
 Pleni-

DE CHARITATE DEI. 469

Plenitudo legis est dilectio. *a* Ad hanc Augustinus stimulos subdens, Frumentum, inquit, si haberes in inferioribus, ne putresceret, levares ad superiora. Frumento tuo quaris mutare locum, & cor permittis in terrâ putrescere? Frumentum levares in superiora, cor leva in calum. Et unde, inquis, possum? qui funes, quæ machinæ, quæ scala opus sunt? Gradus, affectus sunt: iter tuum, voluntas tua est. Amando ascendis, negligendo descendis. Stans in terrâ, in cælò es, si diligas Deum. Si ergo amator Dei esse vis, sincerissimis medullis castisque suspiciis illum dilige, ipsum ama, illi flagra, illi inhia, quo jucundius nihil invenis, quo melius, quo latius, quo diuturnius. Quid enim tam diuturnum, quam quod est sempiternum? Non times, ne aliquando à te pereat, qui facit ne tu pereas. *b*

Quid ergo tibi placeat in sæculo? Quid est quod vis amare? Quocumque corporis sensus converteris, occurrit tibi cælum, occurrit tibi terra. Undique pulchritudo operis tibi commendat artificem. Miraris fabricam, ama fabricatorem. Non ita occuperis in eo quod factum est, ut recedas ab illo qui fecit. Hæc enim quibus occuparis, sub te fecit, quia sub seipso te fecit. Si hærebis superiori, calcabis inferiora: si autem recedas à superiore, ista tibi in supplicium convertentur. *c* Vera igitur & brevissima virtutis definitio est: ORDO AMORIS. Ame-

u 7

mus

*a Rom. c. 13. v. 11. b Aug in Psal. 85. mō-
hi pag. 384. & 385. c Idem in Psal. 145.*

mus charitatis miracula, quod Gregorius monet, quæ tantò sunt securiora, quanto & occultiora, & de quibus apud DIVM eò major fit retributio, quò apud homines minor est gloria. *a* Dictorum omnium clausula sit divini Pauli monitum: Super omnia autem hæc charitatem habere. *b*

a Greg. l. 18. mor. c. 15. *b* Coloss. c. 3. v. 14.

ACTIONS

AMORIS IN DEVM.

1. Divinus Paulus plures simul recenset Amoris actiones. Charitas patiens est, benigna est. Charitas non amulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quarit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum: non gaudet super iniquitate: congaudet autem veritati. Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet *a*

2. Plures alii amoris actus compendio hi numerantur. 1. Pronissimo affectu cupere Deum videre. 2. Suâ Deo bona omnia velle, uti sunt sapientia, bonitas, potentia, &c. 3. Impensè gaudere, Deo ab Angelis, Beatis, probis omnibus serviri. 4. Unicè desiderare, ut res creata omnes honori divino sese impendant. 5. Animo dolere ob omnes in Deum injurias, & à se, & ab aliis

a 1. Cor. c. 13. v. 4. & seqq.

DE CHARITATE DEI. 471

aliis commissis. 6. Aversari omnia quæ quis Deo displicere cognôrit. 7. Sua omnia & seipsum ad quævis patienda offerre Deo. 8. Divini regiminis providentiam ubique agnoscere, & extollere. 9. Amoris augmentum & perseverantiam assiduis precibus efflagitare. 10. Unicam in omnibus Dei Voluntatem sibi sequendam proponere. Amor cum fervet, singulis horis aliquot ex actibus hîc nominatis elicit.

3. Princeps amoris actus est, seriò constituere, omnem Dei legem exactè observare. A Christo hoc discimus: Qui habet mandata mea, & servat ea, ille est qui diligit me. Si diligitis me, mandata mea servate. *a* Hinc Augustinus: In tantum, inquit, Deum diligimus, in quantum ejus præcepta observamus. *b* Verissima beati Gregorii vox est: Probatio dilectionis, exhibitio est operis. *c*

4. Amor Dei verus in omnes curas & cogitationes hominis dominatur, quas suaviter ad Deum trahit. Eodem modo totam sibi voluntatem vindicat, quam cum Deo conglutinat. Voluntas verò sic divinæ Voluntati agglutinata ceteras post se animæ vires trahit. Hinc illud Augustini: Pondus meum, amor meus: quocunque feror, amore feror. Minus Domine te amat, qui aliquid tecum amat, quod non propter te amat. Veræ Charitatis evidens est indicium, amata rei crebra cogitatio: ubi enim

thesau-

a Ioan. c. 14. v. 15. & 21. *b* Aug. tract. 82. in Ioan. *c* Greg. hom. 30. in Evang.

thesaurus tuus, ibi & cor tuum est. Quo sensu verissimum est Aristotelis scitum: Unicuique concupiscenti delectabile est ea cogitare, quæ concupiscit.

5. Verus amor ipsas etiam poenas amat; omne quod affligit, requiem putat, amarum omne dulce æstimat, idque in gratiam amat. Qui amat, aut non laborat, aut ipsum amat laborem. Quod Augustinus disertissime affirmans: Nullo modo, inquit, sunt onerosi labores amantium, sed etiam ipsi delectant, sicut venantium, aucupantium, piscantium, vindemiantium, negotiantium, ludo aliquo sese oblectantium. Interest ergo, quid ametur. Nam in eo, quod amatur, aut non laboratur, aut ipse labor amatur. Et vide quàm pudendum & dolendum sit, si delectat labor ut fera capiatur, ut cupa & sacculus impleatur, & non delectat ut Deus acquiratur. *a* Omnia sæva & immania, prorsus facilia, & prorsus nulla efficit amor. *b* Nec enim mortem formidat amor, sed exire festinat, ut citius ad amatum perveniat. Dura omnia laborantibus, amanti- bus mitescunt.

6. Amor Dei inter opprobria securus, inter odia beneficus inter iras placidus, inter invidias tutus, inter pericula generosus, in tentatione magnanimus, inter amicos latus, inter inimicos intrepidus, in adversis tolerat, in prosperis temperat, in omnibus invictus est. 7. Ve.

a Aug. tom. 4. de bono viduitatù c. 21. mihi pag. 327. *b* Idem tom. 10. serm. 9. de verbis Domini c. 2. mihi pag. 14.

7. Verus Dei amor non est mercenarius. Amor perfectus est, cum se animus humanus cum omnibus suis viribus ardentius infundit Deo, adeoque summo bono propter illius sanctitatem, bonitatem, beatitudinem, perfectionem afficitur. Qui amat Deum ut sibi bonus sit, & beatitudinem communicet, hic nondum perfecte amat. Et quamvis amor premium non ambit, non tamen sine premio diligit. Amori causa diligendi Deum, Deus est; modus, sine modo diligere. In ceteris rebus mediocritas suadet, in amore quantum quis immoderatior, tantum erit Deo charior.

8. Divinus amor sedulo cavere solet minimos etiam conscientiae naevos, qui amorem si non extinguunt, certe minuunt, & viam sternunt ad graviora. Divinus amor omnes actiones suas exactissime ac perfectissime conatur peragere, cum sincero proposito soli Deo placendi, nec ulli alteri nisi propter Deum: tantumque studii cuiusvis operi impendit, ac si illud ultimum sit, & omnis ab eo salus pendeat.

9. Actuosus amoris divus Thomas tres precipue gradus statuit. Primus atque infimus est, non admittere aliquid Charitati contrarium, quale foret creatori rem creatam preferre. Alter est, solleter ad tollenda omnia amoris impedimenta conniti, si ve peccata sint, si ve alia quaecunque, uti est curarum ac negotiorum multitudo, & occasionum delinquendi. Tertius est, amor pæne assiduus, qui ferè semper in actu est, quem

474 PARS II. Cap. XV.

quem *Virtutum* vocant, qui continuū Beatorum amorem modulo suo imitari nititur, 10. Divinus amor seipsum experitur in homine, in quo Deum agnoscit & veneratur. Quicquid enim benevolentia & affectus exhibere vult Deo, id exhibet homini, perinde ut Deo, certè ut imagini Dei. Quā quidem ratione facit, quod in comœdiis fieri solet, quas prius in scenicis vestibus, & choragio theatrāli velut privatim agere solent, dein honoratissimum quemque spectatorem publicè admittunt. Ita prorsus amor seipsum explorat in *Charitate proximi*. Res certa, qui proximum non diligit, nec Deum diligit. Et qui nondum amare vult inimicos, Deum adhuc odisse convincitur. Si hominem tibi similem, & quem vides, non diligis, quomodo diliges Deum quem non vides? Hic Augustinus epilogi vicem testis locupletissimus: Dilectio, inquit, sola discernit inter filios Dei & filios diaboli. Signent se omnes signo crucis Christi; respondeant omnes, Amen; cantent omnes, Alleluja; baptizentur omnes; intrent Ecclesias, faciant parietes basilicarum: non discernuntur filii Dei à filiis diaboli, nisi charitate. Qui habent charitatem, nati sunt ex Deo; qui non habent, non sunt nati ex Deo. Magnum iudicium, magna discretio. Quidquid vis, habe, hoc solum non habeas, nihil tibi prodest. Alia si non habeas, hoc habe, & implesti legem. Sed ubi debemus nos exercere? In amore fraterno. Potes mihi dicere: Non vidi Deum, Nunquid po-

DE CHARITATE DEI. 473

ted mihi dicere: Non vidi hominem? Dilige fratrem: si enim fratrem, quem vides, dilexeris; simul videbis & Deum, quia vides ipsam charitatem. *a* Sit ergo spes nostra, Deus noster. Qui fecit omnia, melior est omnibus: qui fortia, fortior est: qui magna, major est: quicquid amaveris, ille tibi erit. Disce amare in creaturâ creatorem, & in facturâ factorem: ne teneat te quod ab illo factum est, & amittas eum à quo & ipse factus es. *b* Væ tali amori, qui suspicatur aliquid pulchrius, quàm sit ille à quo est omne pulchrum. Ergo qui verè amat, hominem etiam inimicum debito amore prosequitur, ut à se amari Deum testetur.

a Aug. tom. 9. in 1. epist. Iean. tract. 5. mihi pag. 250.

b Idem tom. 3. in Psal. 39. circa med. mihi pag. 142.

F I N I S.

SVMC

SVMMA PRIVILEGII

REGIS CATHOLICI.

PHILIPPVS IV. Hispaniarum & Indiarum Rex Catholicus, & Potentissimus Belgarum Princeps, Diplomate suo fanxit, nequis R. P. Hieremia Drexelii Societatis I. R. S. V. Sacerdotis Rōsai Virtutum quas Dei Mater orbi exhibet, intra novenniū, præter Ioannis Cnobbari voluntatem, ullo modo imprimat, aut alibi terrarum impressas, in Germaniæ Inferioris ditiones importet, venalēve habeat. Qui secūs faxit, confiscatione librorum, & aliā gravi poenā: mulctabitur, uti latius patet in litteris datis Bruxellæ 16. Maii, 1635.

Signat.

STEENHUYSE.

Et in Concilio Privato:

GOTTIGNIES.

SVM-

SVMMA PRIVILEGII

CÆSAREÆ MAIESTATIS.

CVM ex mandato Sacre Cæsareæ Majestatis omnibus & singulis Typographis & Bibliopolis, atque aliis quibuscunque Librariis negotiationem exercentibus, serio stricteque inhibeatur, ne quis libros ullos à Societate nostra Patribus hactenus editos, aut edendos in posterum, intra S. R. I. Regnorumque & Dominiorum Sacre Cæsareæ Majestatis hereditariorum finis, simili aliòve charactere aut formâ, siue in toto siue ex parte excudere vel recudere, vel aliò recudendos mittere, aut alibi etiam impressos invehere, vendere aut distrabere clam seu palam, citra supradictorum Patrum consensum ac testimonium audeat vel presumat: Ego FREDRICVS TASSIS, Societatis IESV per Flandro-belgicam Præpositus Provincialis, facultatem concedo Ioanni Cnolbaro libellos de *Rosis selectissimarum Virtutum*, quas Dei Mater orbi exhibet, Auctore R. P. HIEREMIA DREXELIO conscriptos, imprimendi. In cuius rei fidem has manus meas subscriptas, & sigillo officii munitas dedi, Bruxellis 12. Septembris 1635.

FREDRICVS TASSIS.

Errores typographici in Prima Parte.

Pag.	Verf.	Error	sic corrigendus.
25.	ult.	accendebant	accendebat.
26.	16.	opreperer	opreperet.
43.	23.	mutuavit	mutavit.
60.	18.	Quintilani	Quintiliani.
65.	20.	didiscere	dediscere.
78.	27.	Olympius	Olympius.
118.	2.	Smaragdigna	Smaragdina.
140.	in notis	Hierem. c.	Hierem. c. 1.
184.	in notis	c. 2.	l. 2.
187.	5.	hæc avo	hoc avo.
210.	26.	exrarissimi	rarissimi.
267.	in notis	Tita	Tito.
279.	in notis	v. &	v. 3. &.
341.	10.	preunt	præunt.
351.	29.	sumus	sumus.

In Secundâ Parte.

4.	1.	NDICVLVS	INDICVLVS.
29.	ult.	lis,	ii,
33.	7.	pondere	pondera,
43.	21.	deserverat	deseruerat.
55.	6.	scypos,	Icyphos,
141.	11.	n Oxarat	Quarat.
177.	in notis	Ramand.	Ramund.
178.	custod.	S	Sed
	in notis	A ntioch,	Antioch.
179.	27.	dixerfa	diversa.
188.	4.	faltam	saltem.

rtz.

ndus.

lebat.

peret.

travit.

iani.

tere.

pius.

dina.

c. i.

l. 2.

270.

imi.

Tito.

3. &

eunt.

mus.

lvs.

ii,

dera.

erat.

hos.

rrat.

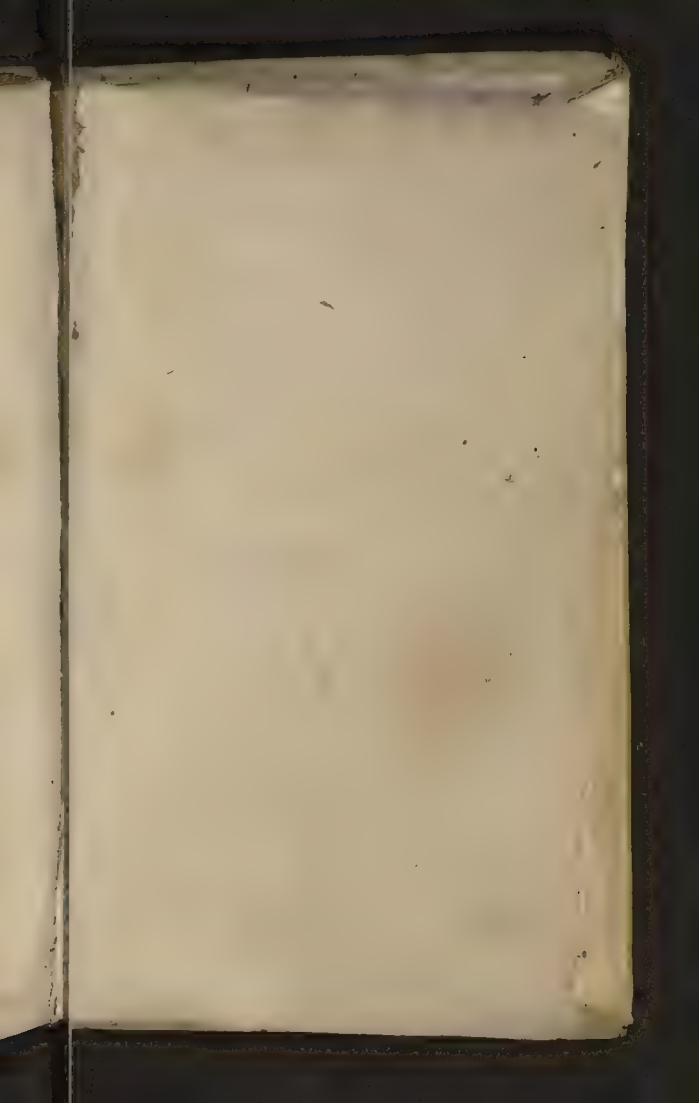
und.

Sed

och.

ersa.

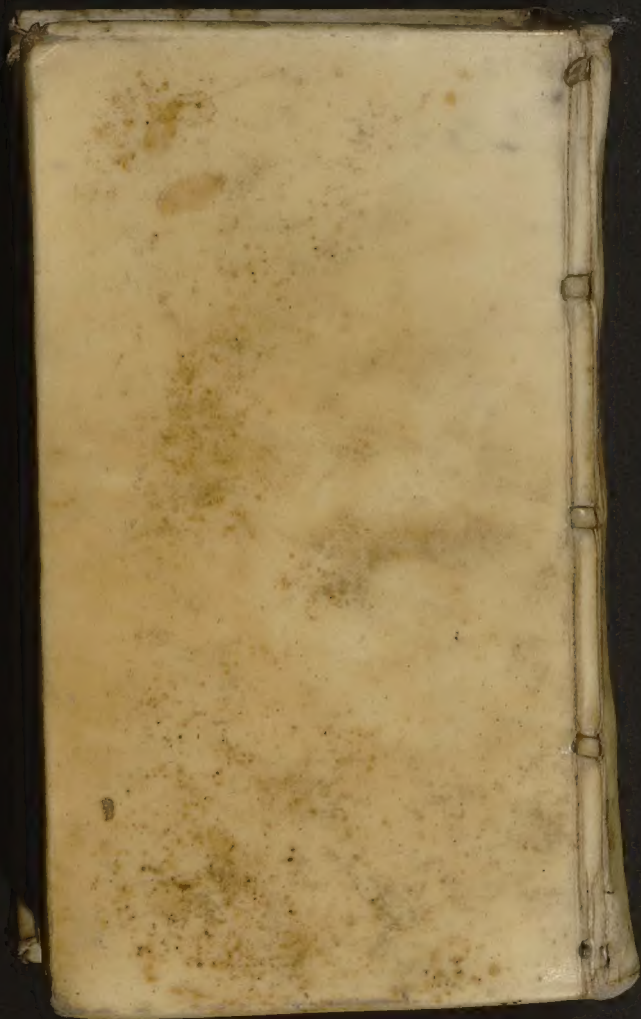
tem.

1001

Deu' scire memo fortisq' aili Deo dante v. Hen. 4. 6. 14

1802. Selected

from the

11. 22nd. 1802.

1802. Dr. C.

1802. Dr. C.

1802. Dr. C.

1802. Dr. C.

1802. Dr. C.

1802. Dr. C.

1802. Dr. C.

1802. Dr. C.

1802. Dr. C.

1802. Dr. C.

1802. Dr. C.

1802. Dr. C.

1802. Dr. C.

1802. Dr. C.

1802. Dr. C.

1802. Dr. C.

1802. Dr. C.

1802. Dr. C.

1802. Dr. C.

1802. Dr. C.

1802. Dr. C.

1802. Dr. C.